

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014-2020+

(Wersja X z dn. 23.05.2022 r.)

Akceptuję

PREZYDENT MIASTA
STOŁECZNEGO WARSZAWY

Rafał Trzaskowski

Rzeczpospolita
Polska

Zintegrowane
Inwestycje Terytorialne
metropolii warszawskiej

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

**Opracowano w Urzędzie m.st. Warszawy
przy współpracy urzędów miast i gmin Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego**

Spis treści

Wykaz skrótów.....	5
Wprowadzenie.....	7
1. Diagnoza strategiczna.....	11
2. Analiza SWOT.....	51
3. Wizja Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego.....	54
4. Cele i kierunki działań.....	56
Cel 1. Zwiększenie dostępności usług publicznych.....	56
Cel 2. Rozwój sieci powiązań gospodarczych.....	66
Cel 3. Poprawa jakości przestrzeni.....	73
Podsumowanie.....	87
5. Ramy instytucjonalne.....	95
6. System wdrażania instrumentu ZIT w ramach RPO WM 2014-2020.....	101
7. Finansowanie.....	105
8. Tryb i kryteria wyboru projektów.....	110
9. System monitoringu i sprawozdawczości.....	118
Załącznik 1. Raport z przygotowania Strategii.....	126
Załącznik 2. Sprawozdanie z konsultacji społecznych.....	132
Załącznik 3. Projekty komplementarne oraz projekty/przedsięwzięcia towarzyszące.....	142
Opisy projektów komplementarnych w ramach POIS 2014-2020.....	144
Projekty/przedsięwzięcia towarzyszące ZIT.....	157
Załącznik 4. Wstępna lista oraz opis projektów wybieranych w trybie pozakonkursowym.....	168
Załącznik 5. Spójność Strategii z dokumentami programowymi, strategicznymi i planistycznymi.....	176
Załącznik 6. Wykaz planów gospodarki niskoemisyjnej (PGN) w gminach WOF.....	183
SPIS TABEL:.....	185
SPIS MAP:.....	186

Wykaz skrótów

B+R	Badania i rozwój
BDL	Bank Danych Lokalnych
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
GUS	Główny Urząd Statystyczny
ICT	Information and Communication Technologies
IOB	Instytucje otoczenia biznesu
IP ZIT	Instytucja Pośrednicząca ds. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, której rolę pełni m.st. Warszawa; działając na podstawie <i>Porozumienia w sprawie powierzenia zadań Instytucji Pośredniczącej w ramach instrumentu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020</i> zawartego pomiędzy Zarządem Województwa Mazowieckiego a Miastem Stołecznym Warszawa w dniu 9 lipca 2015 r. (z późniejszymi zmianami).
IZ RPO WM	Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020
JST	Jednostki samorządu terytorialnego
KET	Kluczowe technologie wspomagające [ang. Key Enabling Technology]
KPM	<i>Krajowa Polityka Miejska</i>
KPZK	<i>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</i>
KSRR	<i>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie</i>
KSRR 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony
MR	Ministerstwo Rozwoju
MRR	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
MiR	Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju
<u>MFIPR</u>	<u>Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej</u>
MŚP	Małe i średnie przedsiębiorstwa
OMW	Obszar Metropolitalny Warszawy
OPS	Ośrodek pomocy społecznej
ORE	Ośrodek Rozwoju Edukacji
OSI	Obszary strategicznej interwencji
OZE	Odnawialne źródła energii
P+R	Parkuj i Jedź
PGN	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej
PI	Priorytet Inwestycyjny
PKB	Produkt krajowy brutto
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
PO IŚ	<i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020</i>

Porozumienie ZIT WOF	<i>Porozumienie gmin Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego o współpracy w zakresie realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w perspektywie finansowej UE 2014-2020 z dnia 21 lutego 2014 r. (z późniejszymi zmianami)</i>
Projekty komplementarne	Projekty zgłoszone do dofinansowania w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 w trybie pozakonkursowym
Projekt towarzyszący	Projekty skorelowane w sposób funkcjonalny i/lub tematyczny z projektami i przedsięwzięciami przewidzianymi do realizacji ze środków alokacji ZIT (w ramach RPO WM 2014-2020) oraz projektami komplementarnymi
Reprezentant ZIT WOF	M.st. Warszawa reprezentujące wszystkie gminy ZIT WOF
RPO WM	<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020</i>
SRWM	<i>Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze</i>
Strategia ZIT WOF	<i>Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014-2020+</i>
TIK	Technologie informacyjne i komunikacyjne
UE	Unia Europejska
UNESCO	Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Oświaty, Nauki i Kultury
Ustawa wdrożeniowa	<i>Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie 2014-2020</i>
WOF	Warszawski Obszar Funkcjonalny, który tworzą sygnatariusze <i>Porozumienia gmin Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego o współpracy w zakresie realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w perspektywie finansowej UE 2014-2020 z dnia 21 lutego 2014 r. (z późniejszymi zmianami)</i>
Wytyczne MR	<i>Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce</i>
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Wprowadzenie

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014-2020+ (Strategia ZIT WOF) jest dokumentem odpowiadającym na wyzwania, jakie stawia przed jednostkami samorządu terytorialnego (JST) rosnąca rola w polityce krajowej i Unii Europejskiej miejskich obszarów funkcjonalnych.

Znaczenie tych obszarów dla rozwoju społeczno-gospodarczego Polski oddają krajowe dokumenty strategiczne. *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie* (KSRR) ustanawia obszary strategicznej interwencji (OSI), na których powinna być skoncentrowana interwencja ze środków publicznych. Koncentracja dotyczy także tematyki wsparcia. Wśród OSI ważne miejsce zajmują obszary funkcjonalne miast wojewódzkich, do których odnosi się także *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030* (KPZK), wskazująca na ich wiodącą rolę dla rozwoju kraju. Zgodnie z zapisami KPZK kluczowym dla wzrostu konkurencyjności obszarów funkcjonalnych największych miast w Polsce jest wzmocnienie powiązań zarówno wewnątrz obszarów funkcjonalnych, jak i pomiędzy nimi (w skali krajowej i międzynarodowej). Obszary funkcjonalne są także traktowane jako podstawowa jednostka odniesienia w *Krajowej Polityce Miejskiej* (projekt z marca 2014 r.; KPM). W dokumencie tym wskazano brak efektywnej współpracy pomiędzy władzami samorządowymi i innymi kluczowymi podmiotami danego obszaru funkcjonalnego jako jedną z barier jego rozwoju. Jednocześnie zwrócono uwagę na konieczność wzmocnienia współpracy na rzecz zarządzania obszarami funkcjonalnymi.

Koncentracja na obszarach funkcjonalnych w polityce spójności UE w perspektywie finansowej 2014-2020, przejawia się m.in. ustanowieniem nowego instrumentu – Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ang. *integrated territorial investments*). Definiowane są one jako zintegrowane działania, mające służyć rozwiązywaniu problemów występujących w miejskich obszarach funkcjonalnych. Wsparcie dla nich ma być programowane za pomocą strategii rozwoju obszarów miejskich bądź innych strategii lub paktów terytorialnych.

Instrument ZIT został umocowany w dwóch unijnych aktach prawnych, do których należą:

- » *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy, dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne, dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006;*
- » *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006.*

Warunki brzegowe dla wsparcia w ramach instrumentu ZIT zawiera *Umowa Partnerstwa* z dnia 21 maja 2014 r. (z późniejszymi zmianami), zawarta pomiędzy Polską a Komisją Europejską, określająca zasady programowania perspektywy finansowej na lata 2014-2020. Potwierdza ona obowiązek przygotowania strategii definiującej zakres wsparcia w ramach instrumentu ZIT dla miejskich obszarów funkcjonalnych. Wskazuje jednocześnie trzy cele wdrażania tego instrumentu:

- » promowanie partnerskiego modelu współpracy różnych jednostek administracyjnych w miejskich obszarach funkcjonalnych,

- » zwiększenie efektywności podejmowanych interwencji poprzez realizację zintegrowanych projektów odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby oraz problemy miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie,
- » zwiększenie wpływu miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie na kształt i sposób realizacji działań wspieranych na ich obszarze w ramach polityki spójności.

Pierwszym dokumentem określającym wytyczne dla realizacji ZIT w Polsce były *Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce*, ogłoszone w lipcu 2013 r. przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (dalej wytyczne MR). Zgodnie z tym dokumentem w ramach ZIT realizowane miały być wzajemnie powiązane i komplementarne projekty służące wykorzystaniu wspólnych atutów i rozwiązywaniu wspólnych problemów obszarów funkcjonalnych miast wojewódzkich, które zostały wskazane jako adresat instrumentu ZIT. Wytyczne MR określiły także podstawowe wymogi formalne, które muszą zostać spełnione, aby możliwe było wdrażanie ZIT na danym obszarze. Należy do nich przede wszystkim powołanie „związku ZIT” (poprzez zawiązanie zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa) oraz opracowanie strategii ZIT identyfikującej problemy oraz określającej kierunki interwencji. Wytyczne MR wyznaczyły także obszary tematyczne, przewidziane do objęcia wsparciem w ramach instrumentu ZIT, z zaznaczeniem, że ostateczne decyzje co do zakresu wsparcia w formule ZIT zapadną po negocjacjach tzw. kontraktów terytorialnych oraz ustaleniu zawartości wszystkich programów operacyjnych.

Podstawowym aktem prawnym regulującym kwestie wdrażania ZIT w Polsce jest *ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie 2014-2020* (tzw. ustawa wdrożeniowa)¹, która uszczegółowiła regulacje określone w *Umowie Partnerstwa* oraz nadała moc prawną zapisom wytycznych MR.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne są instrumentem umiejscowionym w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020* (RPO WM)², współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Zgodnie z tzw. ustawą wdrożeniową strategia ZIT może być także realizowana przy wsparciu krajowych programów operacyjnych, przede wszystkim *Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020* (PO IŚ).

W celu spełnienia warunków formalnych dla uruchomienia instrumentu ZIT na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (Mapa 1) władze poszczególnych gmin zawiązały w dniu 21 lutego 2014 r. *Porozumienie gmin Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego o współpracy w zakresie realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w perspektywie finansowej UE 2014-2020* (Porozumienie ZIT WOF)³.

Równolegle przystąpiono do prac programowych, których efektem jest Strategia ZIT WOF. Idea instrumentu ZIT, w której kluczową rolę ma odgrywać współpraca gmin, miała decydujący wpływ na wybór metody pracy nad strategią. Przyjęto założenie, że dokument ten zostanie opracowany zasobami wewnętrznymi samorządów WOF, przy wsparciu ekspertów zewnętrznych. W efekcie tego, proces budowania Strategii ZIT WOF przyczynił się m.in. do:

- » budowania zaufania oraz wzmacniania mechanizmów współpracy między gminami,
- » budowania porozumienia oraz współwłasności (ang. *co-ownership*) w stosunku do wspólnie wypracowanego dokumentu.

¹ Dz. U. 2014, poz. 1146.

² Projekt Strategii ZIT WOF przygotowano na podstawie RPO WM z dnia 12 lutego 2015 r.

³ W dniu 21 lutego 2014 r. Porozumienie ZIT WOF podpisali przedstawiciele 38 Gmin Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego. Na mocy aneksu z dnia 30 czerwca 2014 r., do współpracy w zakresie realizacji ZIT dołączyły 2 kolejne gminy, co zamknęło proces tworzenia partnerstwa na rzecz wdrażania ZIT w WOF. W dniu 30 marca 2015 r. Porozumienie ZIT WOF zostało ponownie znowelizowane ze względu na konieczność wprowadzenia zapisów stanowiących umocowanie dla m.st. Warszawy w roli IP ZIT.

Strategia ZIT WOF jest również dokumentem wdrożeniowym dla strategii rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy (OMW). W konsekwencji tego stanu rzeczy Strategia ZIT WOF powinna stanowić integralny element strategii OMW.

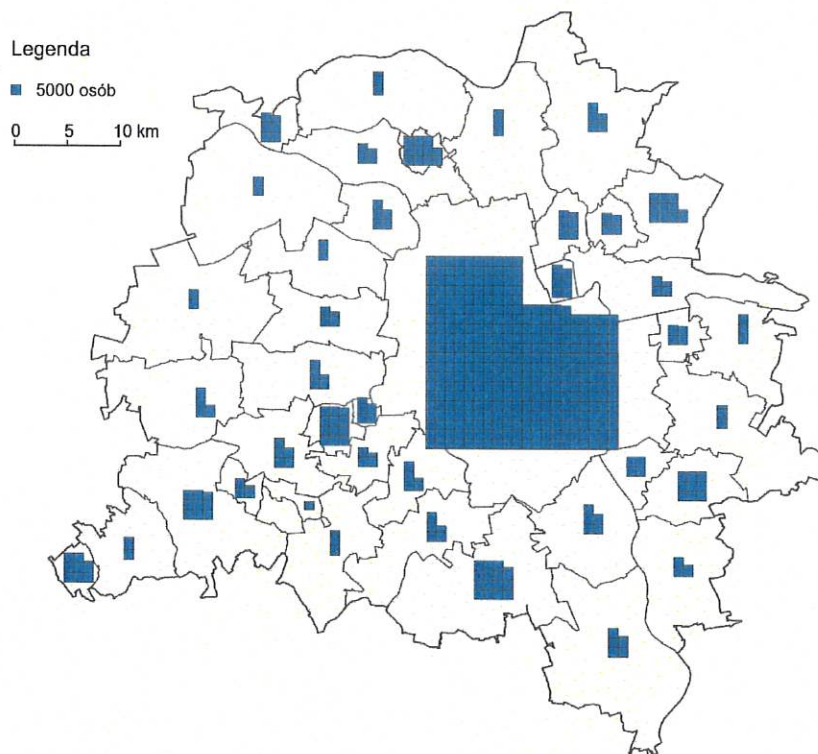
W świetle opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 23 września 2014 r. Strategia ZIT WOF nie wymaga strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

1. Diagnoza strategiczna⁴

Wymiar społeczny

Warszawski Obszar Funkcjonalny jest jednym z największych miejskich obszarów funkcjonalnych w Polsce. WOF zamieszkuje 2,7 mln mieszkańców (w tym 1,7 mln w Warszawie), co stanowi połowę ludności województwa (Mapa 2). Liczba mieszkańców WOF stale rośnie i zjawisko to będzie utrzymywało się w perspektywie 2030 roku. Prognozy demograficzne Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że najbardziej widoczny wzrost ludności wystąpi w gminach otaczających Warszawę, jak i samej stolicy (o 7,8%). Jest to zdecydowanie pozytywny impuls rozwojowy, wyróżniający WOF w skali kraju i Europy⁵. Jednocześnie wzrostowy trend liczby ludności WOF będzie generował zwiększony popyt na usługi publiczne, co będzie kluczowym wyzwaniem dla jednostek samorządu terytorialnego z obszaru WOF.

Mapa 2. Liczba ludności w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

WOF, dzięki potencjałowi Warszawy, jest centrum usługowym o znaczeniu europejskim. Występuje tu koncentracja usług wyższego rzędu:

- » kultury wysokiej – 26 teatrów, filharmonia, opera, 46 galerii i salonów sztuki, 77 muzeów;
- » wysoko specjalistycznej opieki zdrowotnej;

⁴ Szerzej na temat WOF w *Diagnozie obszaru metropolitalnego Warszawa – Raport syntetyczny*, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, Ecorys Polska Sp. z o.o., na zlecenie Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa 2014.

⁵ *Diagnoza Obszaru Metropolitalnego Warszawy – Raport zbiorczy*, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, Ecorys Polska Sp. z o.o., na zlecenie Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa 2014.

- » urzędów administracji regionalnej i centralnej;
- » szkolnictwa wyższego – 90 podmiotów, z których 10% ma swoje siedziby poza Warszawą⁶.

Dostęp oraz jakość podstawowej infrastruktury społecznej (na którą składają się instytucje i usługi w zakresie kultury, oświaty, pomocy społecznej, sportu i rekreacji, zdrowia) są przeciętnie lepsze niż w województwie i kraju. Jednocześnie WOF jest wewnętrznie zróżnicowany w tym zakresie. Różnice występują pomiędzy Warszawą a pozostałą częścią terytorium WOF, między obszarami miejskimi i wiejskimi oraz między poszczególnymi rodzajami usług⁷. Rzeczywistą dostępność tych usług dla mieszkańców WOF spoza Warszawy warunkuje sieć powiązań komunikacyjnych (drogowych i kolejowych). W przypadku części usług obserwowane jest nienadążanie rozwoju infrastruktury społecznej za wzrostem liczby ludności oraz rosnącą liczbą osób odwiedzających WOF.

Podczas wdrażania niniejszej Strategii ZIT WOF miało miejsce bezprecedensowe wydarzenie tj. wystąpienie epidemii COVID-19. W wyniku zaistniałej sytuacji epidemicznej koniecznym okazało się wdrożenie działań mających na celu przeciwdziałanie i niwelowanie jej skutków. Dlatego niezbędne jest wzmocnienie i rozwinięcie zakresu usług edukacyjnych (poprzez działania skierowane do szkół z obszaru WOF w celu umożliwienia prowadzenia edukacji w formie zdalnej) oraz usług na rzecz aktywności mieszkańców (wsparcie działań na rzecz zapobiegania i zwalczania epidemii COVID-19 poprzez m.in. zakup niezbędnego sprzętu i innych środków do walki z epidemią). Takie podejście jest zgodne z działaniami i zaleceniami Komisji Europejskiej w celu przeciwdziałania skutkom COVID-19.

Usługi informacyjne

WOF cechuje się słabo wykształconą tożsamością metropolitalną⁸. Przyczynami tego stanu rzeczy są brak zasobów informacyjnych oraz spójnego przekazu dotyczących WOF, a także brak wspólnych kanałów komunikacyjnych skierowanych do mieszkańców, przedsiębiorców czy turystów.

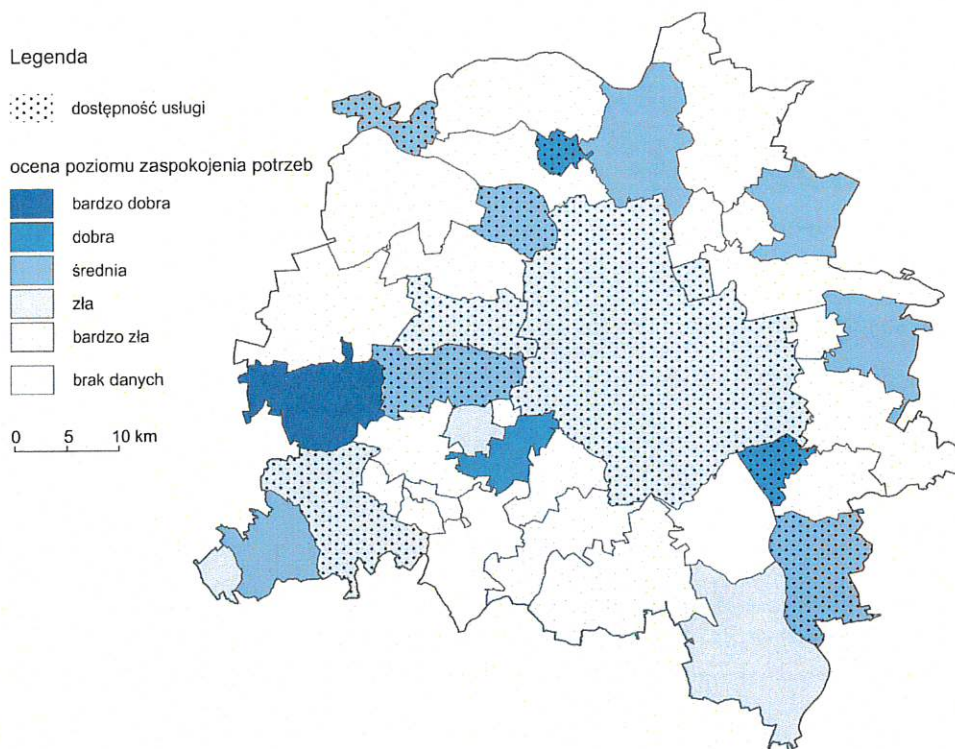
Codziennie migracje mieszkańców WOF z miejsca zamieszkania do miejsca pracy, edukacji czy korzystania z usług sprawiają, że zapotrzebowanie na dostęp do informacji w przestrzeni publicznej, w tym w budynkach użyteczności publicznej, jest znaczne. Z uwagi na brak integracji instytucjonalnej WOF w zakresie świadczenia usług nie powstał dotąd system wspólnej obsługi mieszkańców. W ograniczonym stopniu wykorzystywane są również rozwiązania technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) – aż w 65% gmin w miejscach publicznych nie ma dostępu do elektronicznych czytników informacji (Mapa 3), mimo że korzystanie z rozwiązań TIK jest wśród mieszkańców WOF powszechne (70% korzysta codziennie z internetu)⁹. Potrzeba funkcjonowania takiej formy komunikacji z mieszkańcami dostrzegana jest w połowie gmin WOF. Braki w tym zakresie są szczególnie podkreślane w przypadku wsparcia dedykowanego osobom z niepełnosprawnością (Mapa 4). Ograniczenia w dostępie do informacji w przestrzeni publicznej mają kluczowe znaczenie

⁶ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

⁷ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

⁸ *Diagnoza Obszaru Metropolitalnego Warszawy – Raport zbiorczy*, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, Ecorys Polska Sp. z o.o., na zlecenie Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa 2014.

⁹ *Diagnoza Obszaru Metropolitalnego Warszawy – Raport zbiorczy*, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, Ecorys Polska Sp. z o.o., na zlecenie Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa 2014.

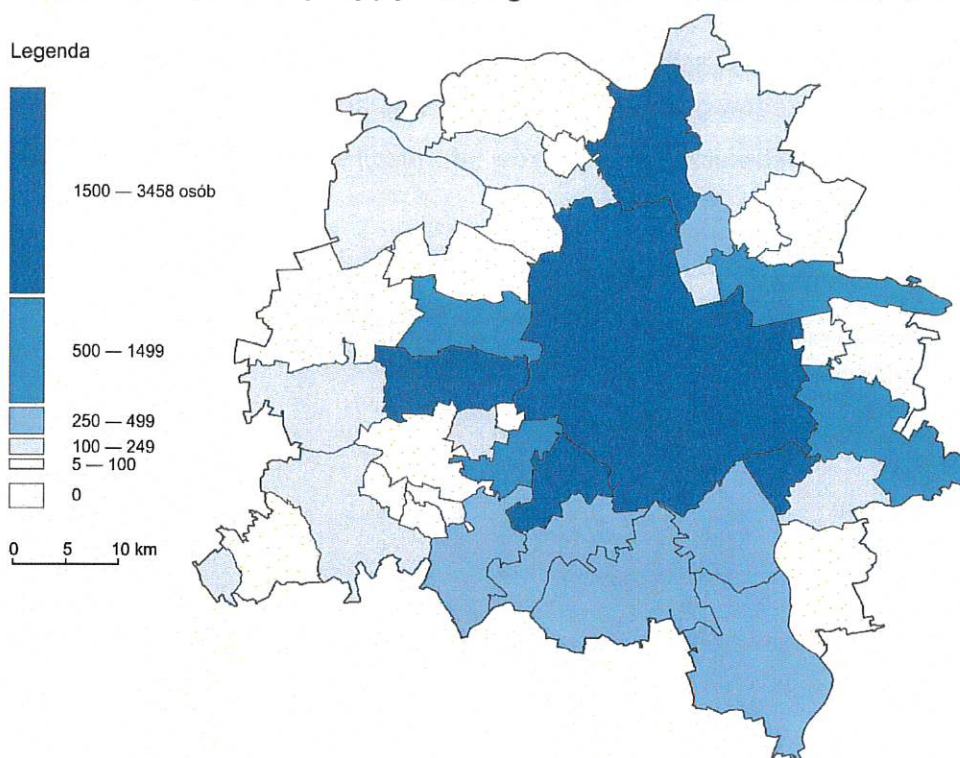

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na kwiecień 2014 r.).

Ograniczenia w dostępie do informacji obserwowane są również w przypadku turystów, których liczba rośnie nie tylko w samej Warszawie, ale i w pozostałej części WOF. W 2013 r. WOF odwiedziło ponad 3 mln turystów (Mapa 5). Coraz większe znaczenie zaczyna odgrywać ruch turystyczny z zagranicy – w latach 2007-2013 liczba noclegów udzielonych turystom zagranicznym w turystycznych obiektach noclegowych wzrosła o blisko połowę¹⁰.

¹⁰ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Mapa 5. Turystycy korzystający z noclegu na 1000 mieszkańców w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Nie wszystkie gminy WOF posiadają, z uwagi na wielkość ruchu turystycznego, punkty informacji turystycznej. Funkcjonowanie istniejących punktów jest często ograniczone przez ich sezonowość, godziny otwarcia oraz zakres i cenę oferowanych materiałów informacyjno-promocyjnych. Na terenie Warszawy funkcjonują tylko 3 punkty informacji turystycznej¹¹, co z uwagi na liczbę zabytków i innych atrakcji turystycznych należy uznać za liczbę zbyt małą. W 70% gmin WOF przestrzeń publiczna, w tym atrakcje turystyczne, nie są wyposażone w elektroniczne nośniki informacji, umożliwiające w sposób mobilny pozyskanie informacji (Mapa 6). Podobnie jak w przypadku punktów informacyjnych brak tego typu rozwiązań jest szczególnie odczuwany w Warszawie. Rozwiązania elektroniczne są bardzo istotne z punktu widzenia turystów zagranicznych, którzy licznie odwiedzają WOF.

Istotny zarówno z punktu widzenia turysty, jak i mieszkańca jest dostęp do informacji o wydarzeniach kulturalnych. Niestety usługa ta nie jest w WOF powszechnie dostępna. Jedynie 26% gmin WOF ocenia swoją sytuację pod względem zaspokojenia potrzeb informacyjnych mieszkańców i turystów w zakresie kultury jako bardzo dobrą¹².

Rosnące zainteresowanie mieszkańców sprawami lokalnymi oraz coraz większe wymagania wobec administracji publicznej sprawiają, że urzędy gmin WOF muszą dostosowywać swoje kanały komunikacji do nowych rozwiązań, proponowanych przez rynek, szczególnie w zakresie rozwiązań TIK. Aż 70% aktywnych internautów komunikuje się elektronicznie z administracją¹³. Jednakże rosnące potrzeby mieszkańców (obserwowane niemal we wszystkich gminach WOF) w zakresie elektronicznego dostępu do informacji publicznej, nie

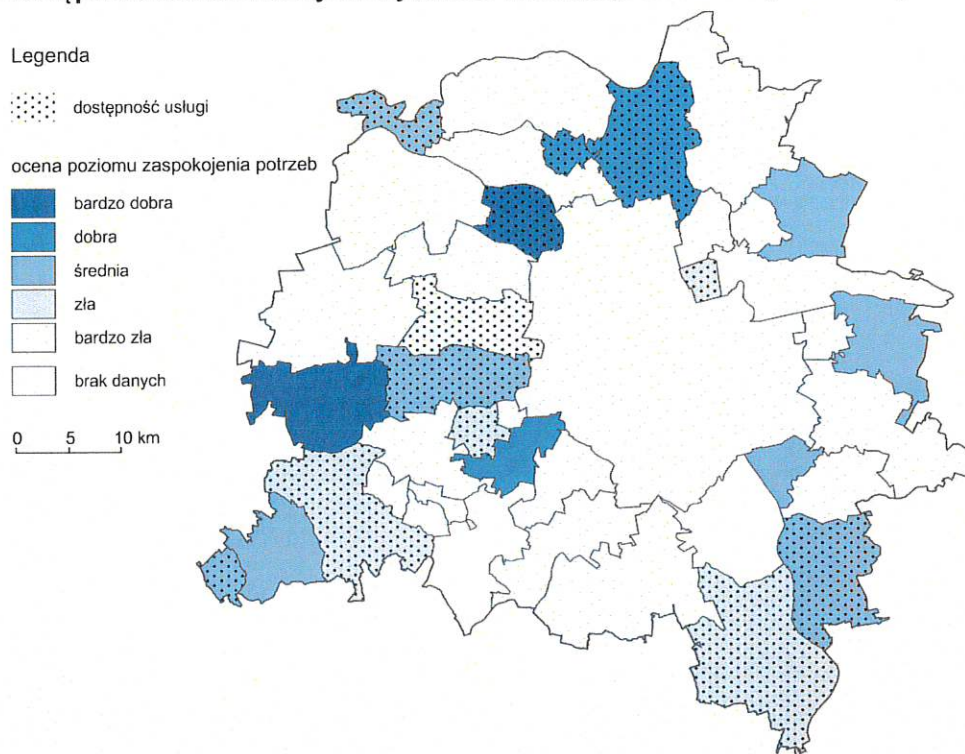
¹¹<https://www.warsawtour.pl/niezbednik/informacja-turystyczna/warszawska-informacja-turystyczna-1518.html>

¹² Dane gmin WOF (maj 2015).

¹³ *Diagnoza Obszaru Metropolitalnego Warszawy – Raport zbiorczy*, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, Ecorys Polska Sp. z o.o., na zlecenie Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa 2014.

są w pełni zaspakajane z uwagi na brak w większości (85%) urzędów gmin elektronicznej archiwizacji dokumentów (Mapa 7). Nieznacznie lepiej, choć wciąż na poziomie niesatysfakcjonującym, przedstawia się sytuacja w zakresie elektronicznego obiegu dokumentów – 43% urzędów gmin stosuje takie rozwiązanie¹⁴.

Mapa 6. Dostępność elektronicznych czytelników informacji skierowanych do turystów w 2014 r.

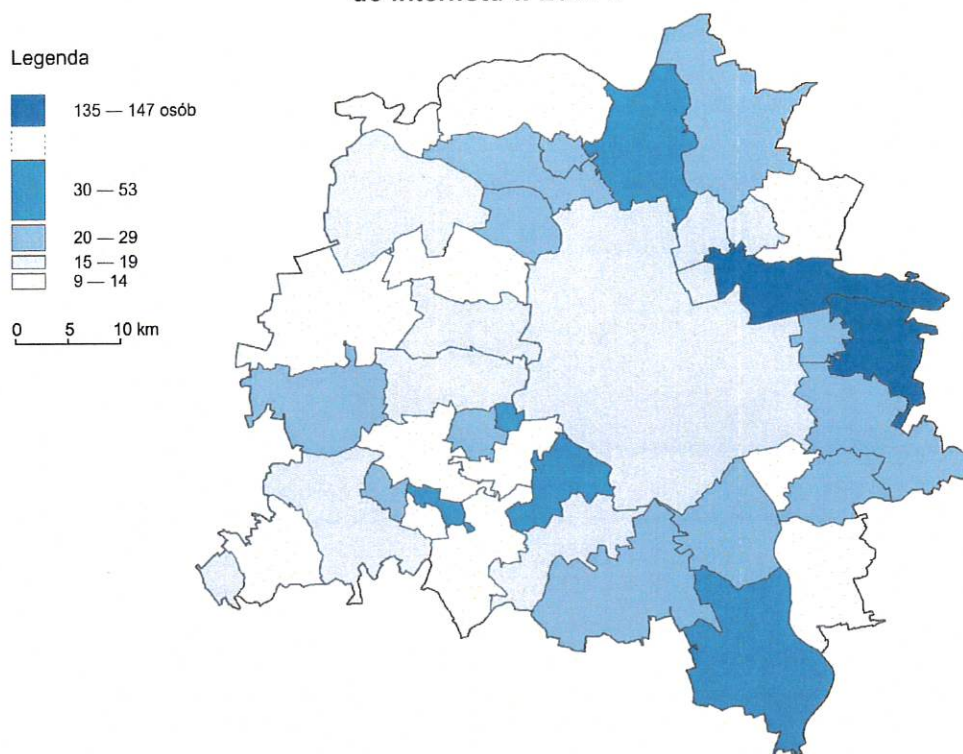

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na kwiecień 2014 r.).

¹⁴ Dane Gmin WOF.

przypadająca na 1 komputer z szerokopasmowym dostępem do internetu na terenie WOF jest bardzo zróżnicowana (od 9 uczniów w Izabelinie do niemal 150 w Zielonce) (Mapa 8).

Mapa 8. Liczba uczniów przypadająca na 1 komputer z szerokopasmowym dostępem do internetu w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 28% gmin potrzeby placówek szkolnych w zakresie dostępu do tablic elektronicznych zaspokojone są na poziomie złym lub bardzo złym. W co trzeciej gminie nie zostały wdrożone elektroniczne dzienniki lekcyjne (Mapa 9). Ponadto w 63% gmin (w tym w Warszawie) w bibliotekach szkolnych nie funkcjonują usługi świadczone w trybie elektronicznym (Mapa 10). Jednym z powodów niezaspokojenia w pełni potrzeb w zakresie dostępu uczniów do rozwiązań TIK jest konieczność drastycznego ograniczenia wydatków na informatyzację szkół w związku z kryzysem gospodarczym. Ponadto należy zwrócić uwagę, że sprzęt dostarczany w ramach zakupów rządowych liczy obecnie od 6 do 12 lat¹⁹. W związku tym jest zamortyzowany i wykorzystuje przestarzałe technologie.

Wystąpienie epidemii COVID-19 podczas wdrażania niniejszej Strategii ZIT WOF wymogło konieczność wzmocnienia usług w zakresie e-edukacji poprzez umożliwienie prowadzenia zajęć szkolnych w systemie nauki zdalnej. Gminy WOF wskazują na konieczność wsparcia nauczania on-line poprzez doposażenie szkół oraz placówek prowadzących kształcenie ogólne w odpowiedni przenośny sprzęt komputerowy, oprogramowanie oraz wdrożenia szkoleń dla uczniów oraz nauczycieli z zakresu prowadzenia zajęć w systemie zdalnym. Około 95% gmin zgłosiło zapotrzebowanie na zakup sprzętu komputerowego. Do tego ok. 73% wskazało również konieczność zakupu oprogramowania do nauki zdalnej. Jednocześnie w celu zapewnienia nauczania na odpowiednim poziomie, potrzebne jest przeprowadzenie

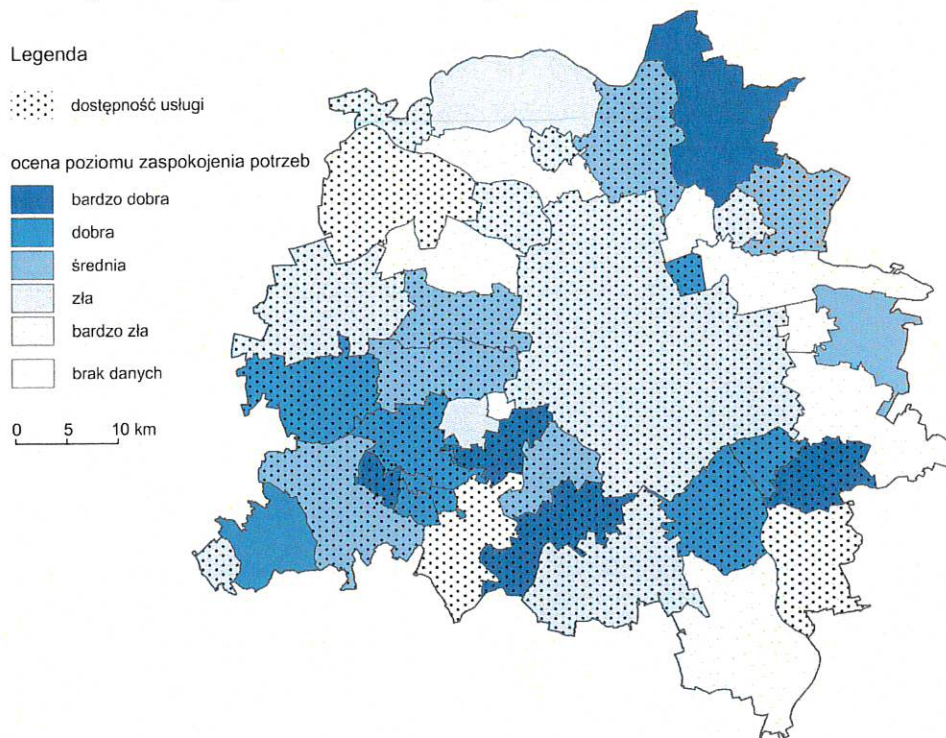
¹⁹ *Diagnoza Obszaru Metropolitalnego Warszawy – Raport zbiorczy*, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, Ecorys Polska Sp. z o.o., na zlecenie Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa 2014.

szkoleń dla uczniów i nauczycieli w zakresie uczestniczenia i prowadzenia w atrakcyjny sposób nauki zdalnej – tak twierdzi 75% gmin WOF.

Zapotrzebowanie gmin WOF w zakresie właściwego sprzętu do nauki zdalnej obejmuje: laptopy, komputery stacjonarne, tablety wraz z odpowiednim oprogramowaniem, wyposażenie typu: kamerki, głośniki, mikrofony, słuchawki, drukarki, skanery, projektory. Ponadto, w niektórych przypadkach, konieczne jest uzyskanie dostępu do Internetu.

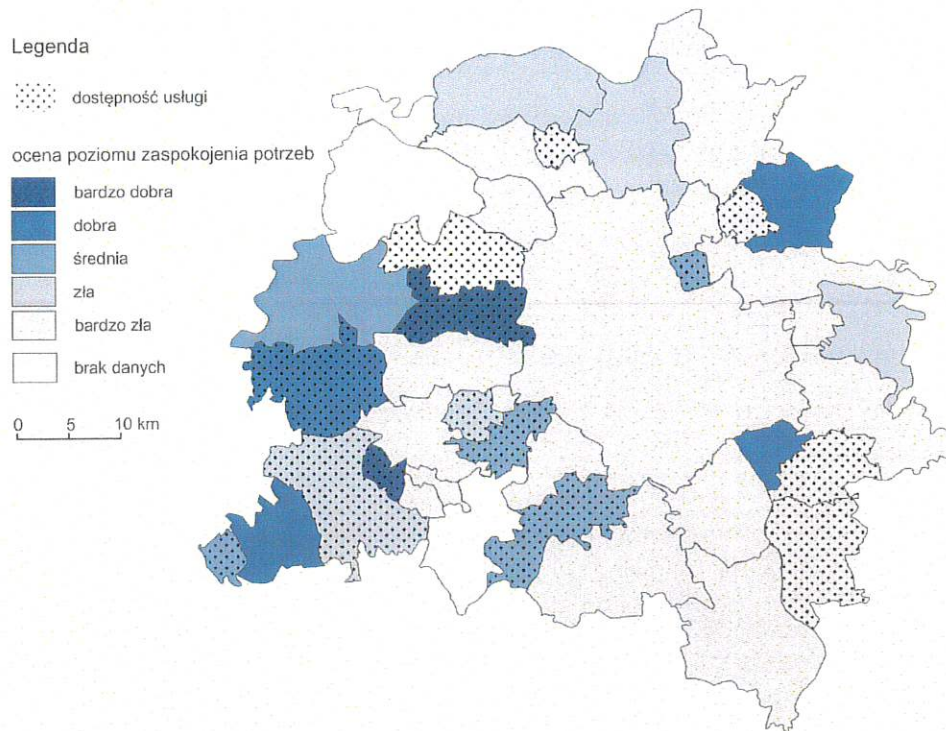
Dodatkowo gminy wskazują na konieczność poniesienia kosztów związanych ze szkoleniami z obsługi stosownych programów, zapewnienia sprawnego funkcjonowania szkół w okresie epidemii, wprowadzenia nowych sposobów motywowania uczniów do pracy zdalnej.

Mapa 9. Dostępność elektronicznego dziennika lekcyjnego w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na kwiecień 2014 r.).

Mapa 10. Dostępność szkolnej e-biblioteki w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na kwiecień 2014 r.).

Usługi na rzecz aktywności mieszkańców

WOF, aby dynamicznie się rozwijać, musi zapewniać mieszkańcom warunki do aktywnego uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym. WOF jest ośrodkiem pełniącym funkcje metropolitalne, największym w kraju rynkiem pracy, a także obszarem oferującym szeroki wachlarz usług podstawowych i wyższego rzędu, ale **cehuje się, podobnie do innych metropolii, rozwarstwieniem społecznym i zagrożeniem części społeczności wykluczeniem zawodowym, a w konsekwencji także społecznym** m.in. z uwagi na **niedostosowanie podaży usług do potrzeb tych osób i wymogów rynku pracy.**

Jednym z wyzwań dla systemu opieki społecznej na poziomie lokalnym jest niski poziom wykorzystywania TIK w świadczeniu usług i zarządzaniu nimi. Mimo, że w 86% gmin ośrodki pomocy społecznej (OPS) posiadają elektroniczne bazy danych o swoich podopiecznych, to rzadko wykorzystywane są bardziej zaawansowane narzędzia wspierające pracę tych placówek. W 60% gmin TIK nie są wykorzystywane do monitorowania sytuacji życiowej podopiecznych (Mapa 11) a w 75% gmin do monitorowania funkcji życiowych podopiecznych (Mapa 12). Ponadto nie funkcjonuje system powiadamiania o stanie zagrożenia życia w przypadku osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

Niekorzystne trendy demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa, obserwowane w części gmin WOF, w tym w Warszawie, w przyszłości będą oddziaływały na cały obszar w szerszym zakresie. Istniejąca obecnie infrastruktura, w tym usługi oferowane przez sektor publiczny, nie są w stanie zapewnić odpowiedniego wsparcia osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w podeszłym wieku. W kontekście prognozowanego wzrostu ich liczby niezbędne staje się podjęcie działań w tym zakresie²⁰. Dodatkowo współczesny styl życia, migracje i warunki funkcjonowania w mieście ograniczają możliwość opieki nad osobami starszymi przez rodzinę. Działania na rzecz utrzymania jak najdłuższej aktywności społecznej i zawodowej osób starszych (szczególnie w kontekście wydłużania się przewidywanego czasu życia oraz podniesienia wieku emerytalnego) mają obecnie ograniczony charakter i na ogół obejmują osoby aktywne (np. uniwersytety III wieku, kluby emeryta).

W I kw. 2020 r. na terytorium Polski, w tym w WOF, wprowadzono stan epidemii związany z szybkim rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2. Dynamika przyrostu osób zakażonych w ujęciu dobowym jest niepokojąca. O ile w połowie marca 2020 r. identyfikowana liczba osób zakażonych w Warszawie wynosiła ok. 20 osób na dobę i do początków września 2020 r. wskaźnik ten nie przekraczał 59 osób na dobę (dla wojewódzkiego mazowieckiego wartości wynosiły odpowiednio: ok. 21 osób i ok. 400-600 osób na dobę), to zgodnie z informacjami PSSE na terenie m.st. Warszawa np. 08.10.2020 r. wskaźnik ten wzrósł do poziomu 310, zaś 03.11.2020 r. wynosił już 1487 osób na dobę (dla województwa mazowieckiego odpowiednio: 4 280 i 19 364 osób na dobę²¹).

To pokazuje, że wydolność systemu opieki zdrowotnej w Warszawie i okolicy jest mocno zagrożona, a liczba osób wymagających opieki szpitalnej, szczególnie na oddziałach intensywnej terapii (OIT) w krótkim okresie czasu prawdopodobnie radykalnie wzrośnie.

Sytuacja epidemiczna w kraju zwiększyła zapotrzebowanie na usługi w zakresie świadczeń zdrowotnych związanych głównie z zapobieganiem i zwalczaniem epidemii COVID-19 na

²⁰ *Diagnoza Obszaru Metropolitalnego Warszawy – Raport zbiorczy*, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, Ecorys Polska Sp. z o.o., na zlecenie Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa 2014.

²¹ Dane dla województwa obliczono na podstawie danych przedstawionych na portalu: <https://koronawirusunas.pl/>.

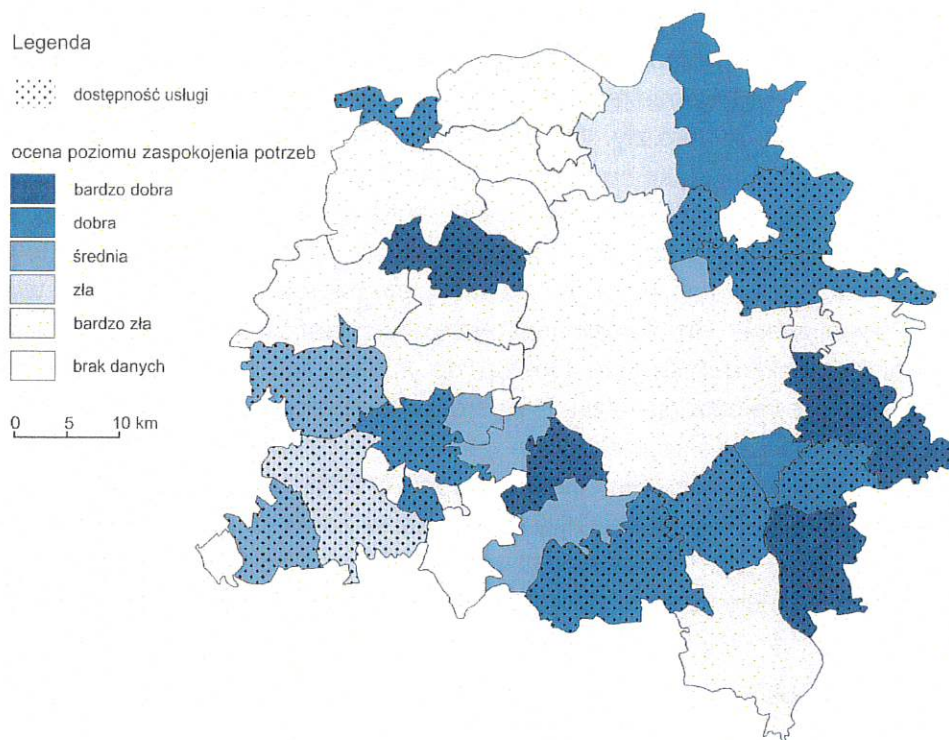
terenie WOF, przede wszystkim poprzez doposażenie szpitali w odpowiedni do tego celu sprzęt (m.in. respiratory, utworzenie dodatkowej przestrzeni łóżkowej dla pacjentów, stacje pomp infuzyjnych, kardiomonitoring, urządzenia i systemy do biodekontaminacji).

Przy czym, najbardziej narażone na wzrost zachorowań są duże miasta ze względu na liczbę mieszkańców i wzmożone kontakty międzyludzkie. Ponadto, w miastach wojewódzkich zlokalizowana jest większa liczba dostępnych szpitali, które wspierają walkę z COVID – 19. Potwierdza to fakt, że spośród 10 szpitali zakaźnych w województwie mazowieckim, wskazanych przez stronę rządową jako jednostki jednoimienne, aż 4 zlokalizowane zostały w Warszawie (wrzesień 2020 r.), tutaj również na Stadionie Narodowym otwarto tymczasowy szpital dla chorych na COVID-19 (październik/listopad 2020).

Należy podkreślić, że szpitale warszawskie również uczestniczą w działaniach na rzecz walki z COVID-19. Jednocześnie jednostki miejskie często obsługują mieszkańców WOF w przypadku wystąpienia chorób wymagających specjalistycznego sprzętu i kadry medycznej. Dlatego konieczne jest zwiększenie m.in. liczby stanowisk na oddziałach intensywnej terapii, co bezpośrednio przełoży się na podniesienie potencjału szpitali do walki z COVID-19, a także dostępności pacjentów do specjalistycznego sprzętu ratującego zdrowie i życie. Istotne jest usprawnienie procesu diagnozy chorych osób np. poprzez zakup i instalację zespołu kontenerów wraz z niezbędnym sprzętem i wyposażeniem.

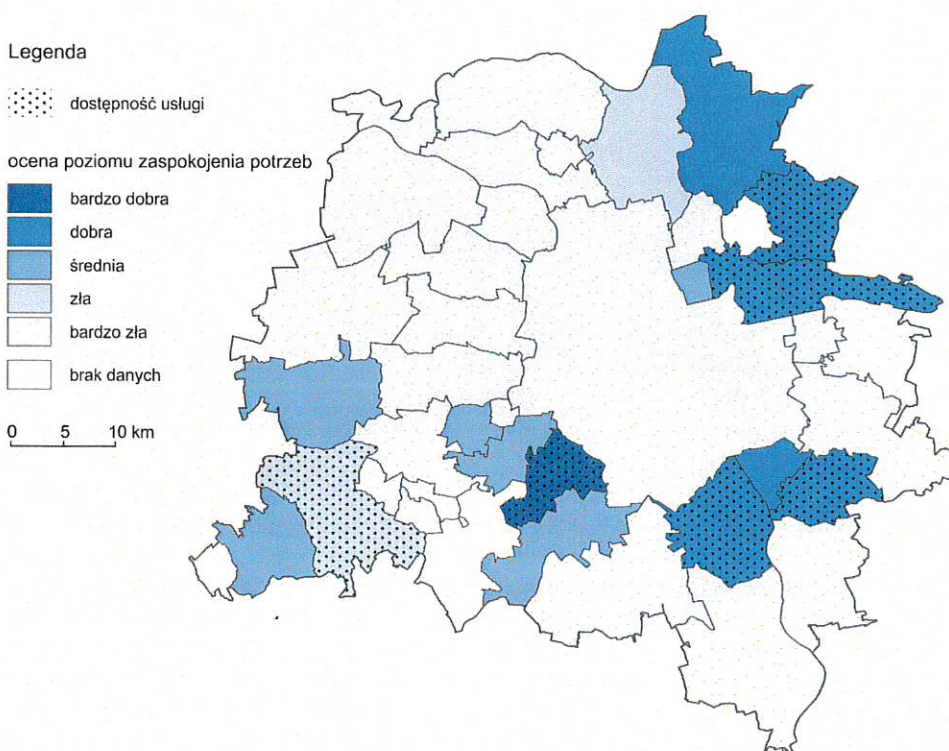
Równie kluczowe jest zwiększenie bezpieczeństwa personelu medycznego, obsługującego nowo zakupiony, nowoczesny sprzęt. Dlatego konieczne jest poniesienie kosztów związanych z ochroną ludności przed zachorowaniem i walką z wirusem SARS-CoV-2 np. na materiały ochronne, sprzęt, aparaturę lub inne środki.

Mapa 11. Możliwość monitorowania sytuacji życiowej podopiecznych OPS za pomocą TIK w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na kwiecień 2014 r.).

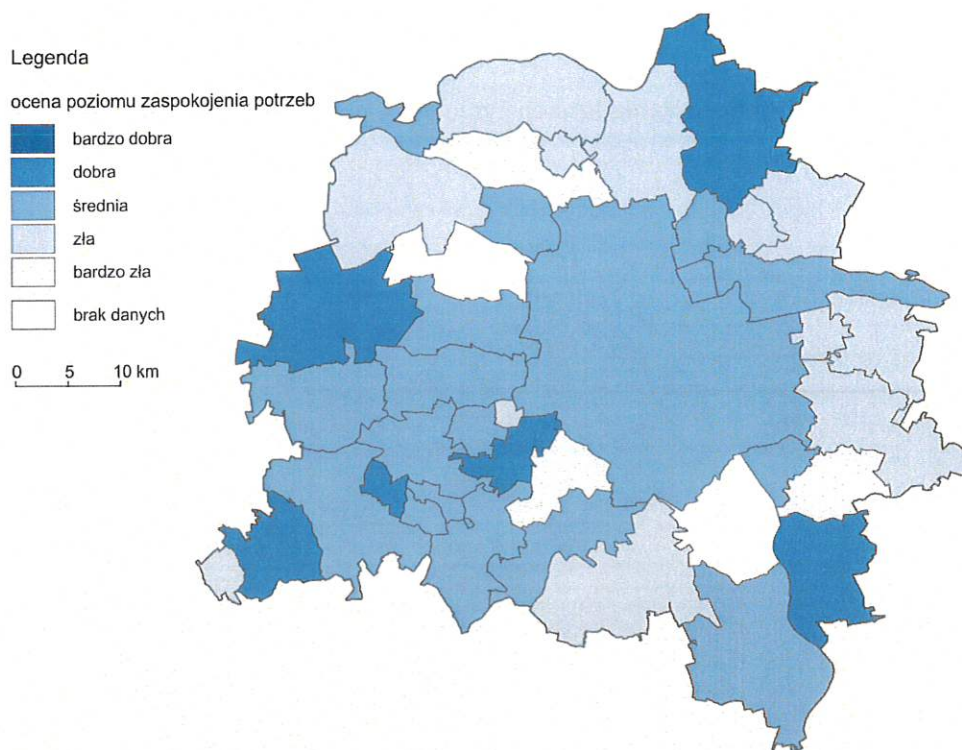
Mapa 12. Możliwość monitorowania funkcji życiowych podopiecznych OPS za pomocą TIK w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na kwiecień 2014 r.).

Poziom aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców jest częściowo uwarunkowany ich stanem zdrowia. Obok stylu życia ma na to wpływ dostępność i jakość usług ochrony zdrowia, szczególnie specjalistycznych usług zdrowotnych, na co władze gminne nie mają wpływu. W opinii samorządów uwaga powinna zostać skoncentrowana na zapewnieniu większej dostępności tych usług – 43% gmin jest zdania, że na ich obszarze dostęp do specjalistów jest średni, prawie 1/3 oceniła go jako zły. W drugiej kolejności należy zadbać o podniesienie ich jakości (43% gmin oceniają ją jako średnią, 15% jako dobrą) (Mapa 13). Ważnym problemem w tym kontekście jest niedostosowanie opieki zdrowotnej do potrzeb osób starszych. W 2011 r. na terenie Mazowsza było zatrudnionych zaledwie 8 specjalistów geriatry w podstawowym miejscu pracy. Ponadto nie ma pielęgniarek ze specjalizacją w dziedzinie geriatry i opieki paliatywnej²². Problemem jest także dostępność do usług sektora zdrowotnego za pomocą narzędzi elektronicznych. Dostęp do każdej spośród 4 podstawowych usług z katalogu e-zdrowia (e-rejestracja wizyt, e-skierowanie, e-recepta, e-dostęp do dokumentacji medycznej) jest w placówkach podległych gminom wchodzącym w skład WOF bardzo ograniczony. Usługa e-rejestracji wizyt jest dostępna w 36% gmin, a e-skierowanie zaledwie w 8% z nich. Pozostałe 2 usługi nie były dostępne w żadnej gminie WOF²³. Zapewnienie dostępności ww. usług na odpowiednim poziomie jest szczególnie istotne z uwagi na zapowiedziane regulacje prawne dotyczące obowiązku ich implementacji w najbliższych latach²⁴.

Mapa 13. Poziom zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie dostępności specjalistycznej opieki zdrowotnej w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na kwiecień 2014 r.).

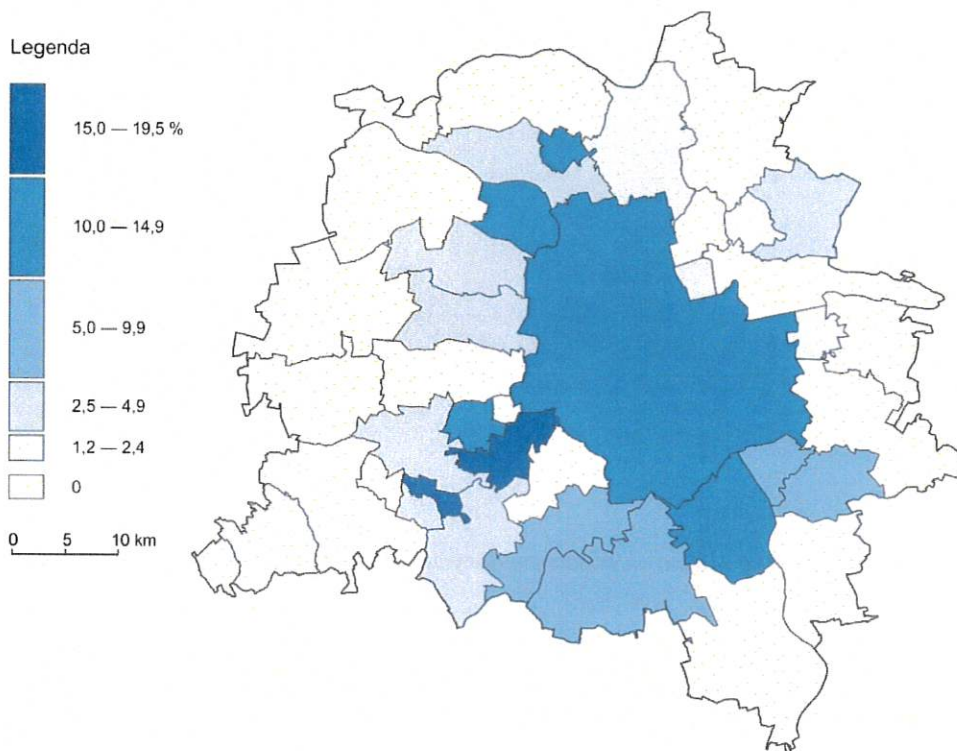
²² *Opieka nad osobami starszymi na terenie województwa mazowieckiego w latach 2009-2011*, Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie, Warszawa, marzec 2013.

²³ Dane gmin WOF (maj 2015).

²⁴ Zgodnie z informacjami Centrum Systemów Informatycznych Ochrony Zdrowia wprowadzenie obowiązku wystawiania recept wyłącznie w formie elektronicznej planowane jest od stycznia 2020 r. Ten sam obowiązek w zakresie skierowań ma wejść w życie od stycznia 2021 r.

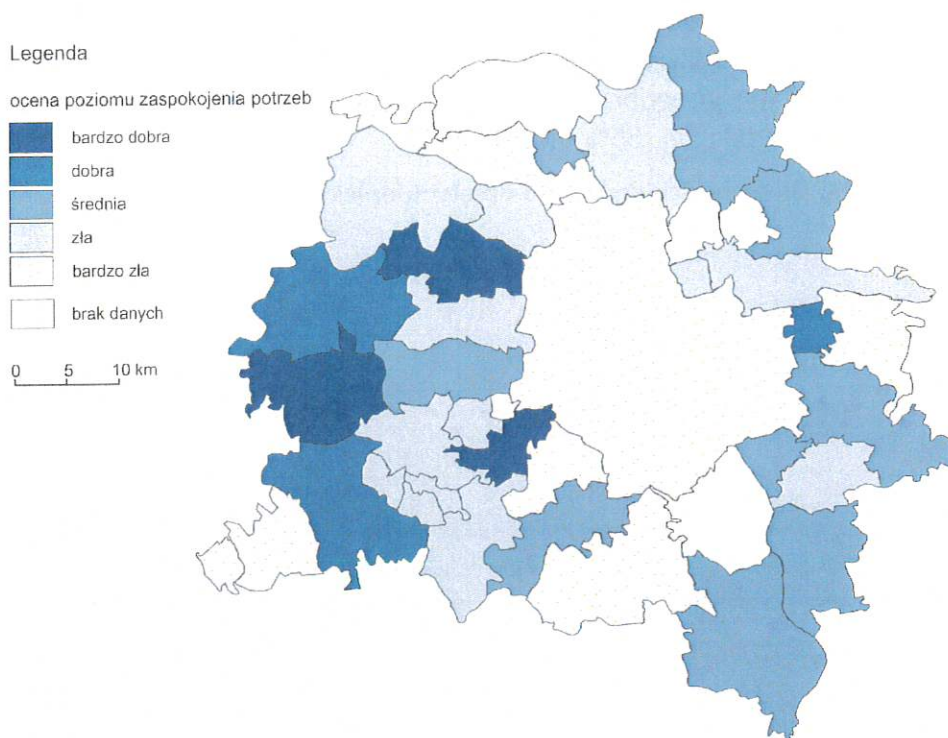
Innym problem jest ograniczony dostęp do usług opiekuńczych nad dziećmi w wieku do lat 3, co utrudnia powrót rodziców na rynek pracy. W ponad połowie gmin (58%) nie funkcjonuje żaden żłobek ani klub dziecięcy. Opieką w żłobkach objętych jest zaledwie 8,9% dzieci w wieku do lat 3, przy czym 3,4% na terenach wiejskich (Mapa 14). Dane płynące ze statystyki publicznej potwierdzają wyniki badań ankietowych – ponad połowa gmin oceniła dostępność tych usług jako złą lub bardzo złą (55%) (Mapa 15).

Mapa 14. Odsetek dzieci do lat 3 objętych opieką w żłobkach w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Mapa 15. Poziom zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie dostępności opieki nad dziećmi do lat 3 w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na kwiecień 2014 r.).

Wymiar gospodarczy

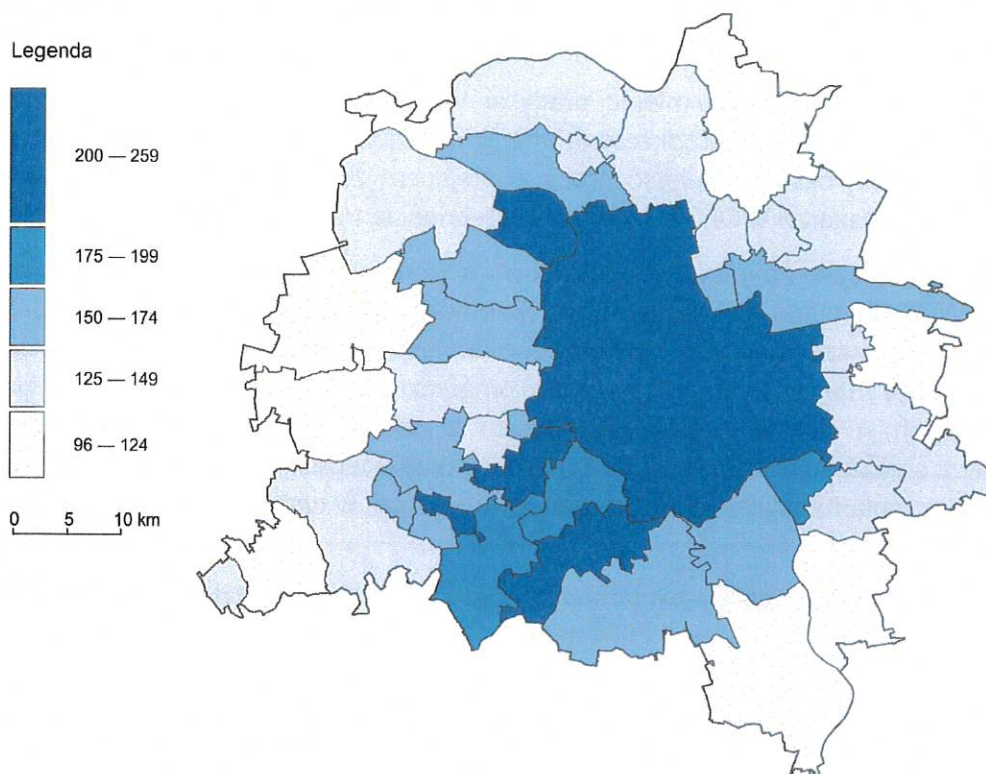
WOF wyróżnia się na tle województwa mazowieckiego i Polski wysokim stopniem **koncentracji potencjału gospodarczego**. Na terenie WOF zarejestrowanych jest blisko 516 tysięcy podmiotów gospodarczych – 71% potencjału województwa i 13% kraju – prawie 200 podmiotów na 1000 mieszkańców (Mapa 16). Występuje tu nadreprezentacja podmiotów dużych, tj. zatrudniających co najmniej 250 pracowników, co jest efektem lokalizacji siedzib największych firm w stolicy kraju lub jej bezpośrednim sąsiedztwie. Wytwarzany produkt krajowy brutto (PKB) stanowi około 70% PKB regionu oraz około 15% PKB kraju²⁵.

WOF cechuje się **najnowocześniejszą w kraju strukturą gospodarki**. Występuje tu koncentracja branż wiodących i ukierunkowanych na wsparcie biznesu. Mieści się tu 28% krajowych podmiotów działających na polu informacji i komunikacji (sekcja J zgodnie z PKD 2007), 21% zajmujących się działalnością profesjonalną i naukową (sekcja M), a także 18% podmiotów świadczących usługi administrowania i działalności wspierającej (sekcja N). Ponadto **licznie występują tu firmy**, funkcjonujące w ramach kluczowych technologii wspomagających (ang. *Key Enabling Technologies* – KET), takich jak **biotechnologie, fotonika czy nanotechnologie**. Są to jednak wciąż dziedziny, reprezentowane przez niewielką liczbę podmiotów. WOF charakteryzuje się także **koncentracją podmiotów**

²⁵ Główny Urząd Statystyczny.

gospodarczych w innych branżach wiodących w regionie, tj.: w **medycznej, chemicznej i kreatywnej**²⁶.

Mapa 16. Podmioty zarejestrowane w REGON na 1000 mieszkańców w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Obszar wyróżnia się znacznym **potencjałem naukowym i badawczo-rozwojowym (B+R)**. Warszawa jest w tym zakresie najsilniejszym ośrodkiem w Polsce. Cechuje ją zróżnicowany profil zarówno kształcenia, jak i badań. W obrębie WOF zlokalizowana jest ponad połowa (75) instytutów badawczych w kraju oraz blisko połowa (32) instytutów Polskiej Akademii Nauk²⁷. Mieści się tu 90 ze 108 szkół wyższych w województwie, co stanowi 20% szkół tego typu w kraju. Predysponuje to WOF do bycia liderem w Polsce pod względem innowacyjności, a także do uczestnictwa na tym polu w konkurencji międzynarodowej²⁸. Warszawa skupia na swym terenie 35% nakładów na działalność badawczo-rozwojową w Polsce. Jednakże nakłady na B+R przedsiębiorstw wynoszą tylko 24% nakładów ogółem na B+R w stolicy. Jest to wynik niesatysfakcjonujący nie tylko na tle innych miast europejskich, ale również pozostałych największych miast w Polsce. Niewielka rola B+R w stołecznych przedsiębiorstwach przekłada się na **niską innowacyjność gospodarki**. Udział sprzedaży wyrobów nowych i ulepszonych w ogóle sprzedaży średnich i dużych firm z Warszawy stanowi tylko 13%. Przychody netto ze sprzedaży produktów w przetwórstwie przemysłowym w ramach wysokiej techniki wynoszą 5,5%, a średnio wysokiej techniki 27% – w tym ostatnim przypadku niemal dwukrotnie mniej niż w wiodącym pod tym względem Wrocławiu²⁹.

²⁶ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

²⁷ *Analiza działalności B+R w regionie Mazowsza*, PSDP na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie, czerwiec 2013.

²⁸ Dane BDL GUS.

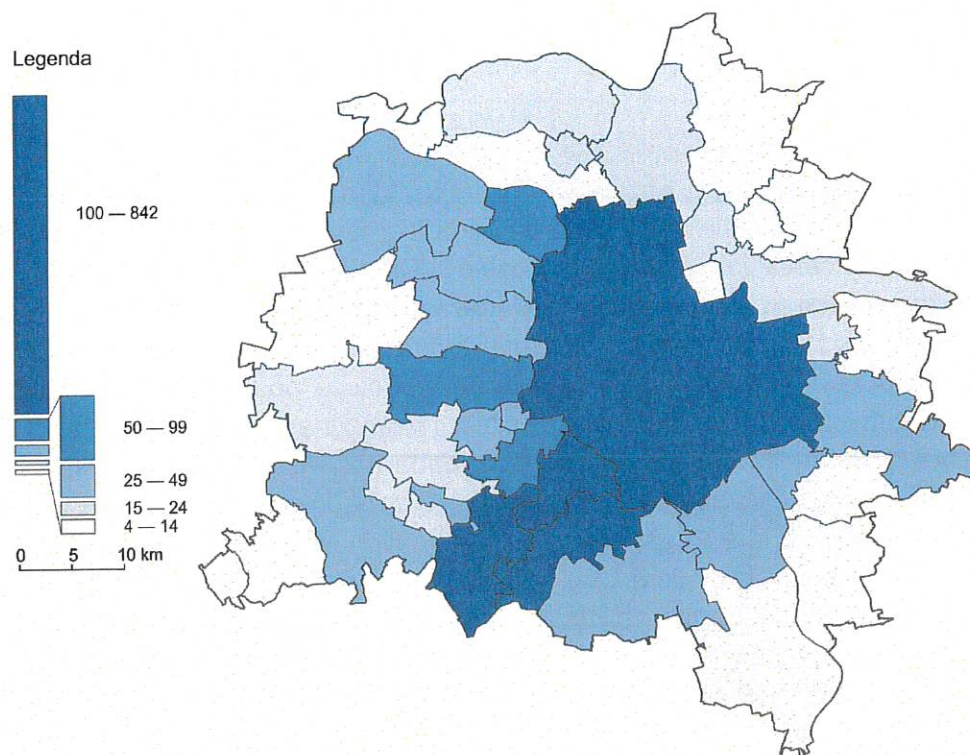
²⁹ Dane GUS.

Duży, zróżnicowany i wysokiej jakości rynek pracy sprawia, że bezrobocie nie stanowi dla WOF znacznego problemu. Niemal we wszystkich gminach, należących do WOF udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym jest niższy od udziału dla województwa i kraju. Jednakże uwagi wymaga niezrównoważony przestrzennie rynek pracy³⁰.

Koncentracja wysokiej jakości miejsc pracy w Warszawie wymusza przemieszczanie się mieszkańców gmin WOF do ośrodka centralnego, świadcząc o braku równowagi funkcjonalnej obszaru pod kątem bliskości miejsc pracy z miejscem zamieszkania. Dodatkowo wzmacnia występujące na obszarze WOF problemy z dostępnością transportową.

Położenie geograficzne (jako bramy do rynków wschodnich) i koncentracja kapitału pozwalają aspirować WOF do miana najważniejszego **ośrodka gospodarczego w Europie Środkowo-Wschodniej**. Zlokalizowana jest tu większość umiejscowionych w Polsce przedstawicielstw organizacji międzynarodowych oraz misji dyplomatycznych innych krajów³¹. Mieści się tu 38% zlokalizowanych w Polsce spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego (96% podmiotów z siedzibą w województwie mazowieckim) (Mapa 17). Jest to w znacznej mierze pochodną pełnienia funkcji stołecznych przez Warszawę, w tym koncentracji usług wyższego rzędu.

Mapa 17. Liczba podmiotów gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego na 10 000 mieszkańców w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Przestrzeń dla biznesu

W latach 2010-2013 obserwowany był wzrost zainteresowania inwestorów pozyskaniem terenów pod działalność gospodarczą na terenie WOF. W 2013 roku do urzędów gmin zgłosiło

³⁰ Dane BDL GUS.

³¹ Dane BDL GUS.

się ponad 250 potencjalnych inwestorów (z wyłączeniem Warszawy). Jedynie co czwarta gmina była w stanie zaspokoić potrzeby potencjalnych inwestorów w zakresie terenów pod działalność gospodarczą na poziomie bardzo dobrym lub dobrym (Mapa 18). Aż 78% gmin ocenia bardzo źle lub źle możliwość sprostania oczekiwaniom potencjalnych inwestorów w zakresie dostępności terenów inwestycyjnych przeznaczonych pod przemysł innowacyjny czy wysokie technologie. Wyraźne ograniczenia występują również w przypadku terenów pod usługi logistyczne oraz usługi dla biznesu (wskazywane przez 36% gmin). W większości gmin potencjalni inwestorzy są zainteresowani pozyskaniem terenów inwestycyjnych przy autostradzie, drodze ekspresowej lub drodze szybkiego ruchu. Jednakże z uwagi na układ sieci drogowej WOF warunek ten w wielu gminach jest trudny lub niemożliwy do spełnienia (blisko połowa gmin ocenia bardzo źle lub źle możliwość sprostania oczekiwaniom inwestorów w tym zakresie). Jeszcze bardziej utrudniony jest dostęp do terenów, które znajdują się w obrębie już istniejących stref przedsiębiorczości czy stref przemysłowych – w ponad połowie gmin występuje ten problem³². Ponadto wyzwaniem jest brak uzbrojenia atrakcyjnych gruntów (w przypadku około 40% z nich), które mogłyby stanowić miejsce lokalizacji firm prowadzących działalność innowacyjną lub eksportową³³. Zapotrzebowanie na tereny inwestycyjne w WOF wzrastało w latach 2008-2013. Sam sektor MŚP w latach 2009-2013 zgłosił zapotrzebowanie na ponad 1000 ha wolnej powierzchni rocznie³⁴.

Kluczowymi parametrami terenów inwestycyjnych, które są brane pod uwagę przez przyszłych inwestorów są:

- » dostęp do istniejącej infrastruktury technicznej. Jest ona uzależniona od rodzaju planowanej inwestycji i zaczynając od podstawowych typów infrastruktury takich jak linie niskiego napięcia, wodociągi, dostęp bezprzewodowy do Internetu (np. LTE), a kończąc na liniach średniego i wysokiego napięcia, dostępności gazu średniego ciśnienia oraz możliwości korzystania ze światłowodów, każdorazowo podlegają analizie poprzedzającej decyzję o lokalizacji inwestycji;
- » dostępność komunikacyjna (drogowa, kolejowa, lotnicza), która jest szczegółowo analizowana przez inwestorów ze względu na czas w jakim będą mogli dostarczyć swoje produkty do klientów, a także jak szybko będą w stanie odebrać niezbędne surowce;
- » najbliższe otoczenie terenu inwestycyjnego zarówno w zakresie środowiska naturalnego np. obszary Natura 2000, parki krajobrazowe itp. jak i funkcjonalności sąsiadujących działek, które mogą potencjalnie powodować wydłużenie uzyskania pozwoleń (np. protesty mieszkańców itp.);
- » uwarunkowania planistyczno-projektowe. Jest to bardzo istotny czynnik, który jest dogłębnie analizowany przez inwestorów. Uregulowana sytuacja w zakresie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego lub planów rozwoju lokalnego daje gminie większą szansę na pozyskanie inwestycji³⁵.

Na tle Mazowska WOF cechuje się dobrze rozwiniętą infrastrukturą otoczenia biznesu, skupiając 81 ośrodków innowacji i przedsiębiorczości (z czego 76 w Warszawie), co stanowi

³² Dane gmin WOF.

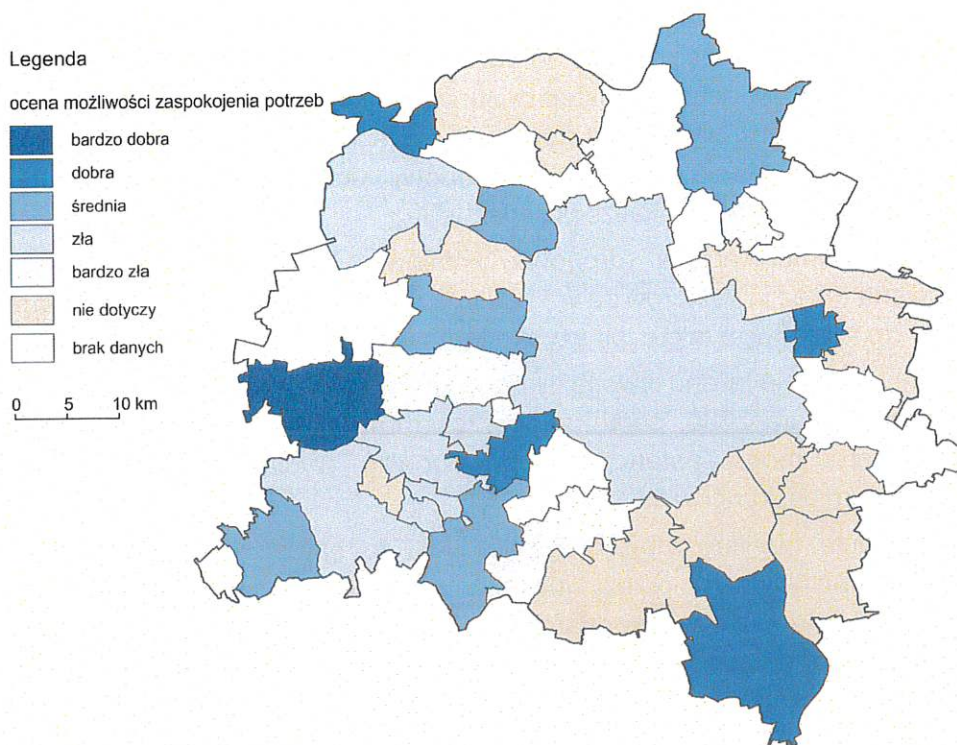
³³ Dane gmin WOF.

³⁴ Analiza możliwości rozwoju oferty terenów inwestycyjnych Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych – raport końcowy, (2015), Warszawa.

³⁵ Analiza możliwości rozwoju oferty terenów inwestycyjnych Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych – raport końcowy, (2015), Warszawa.

88% mazowieckich instytucji tego typu. Jednak na tle kraju sytuacja wygląda inaczej – WOF, na którego terenie zlokalizowanych jest 13% podmiotów gospodarczych dysponuje na swym terenie tylko 10% ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w Polsce³⁶. Biorąc pod uwagę, że część z tych organizacji jest ukierunkowana na obsługę rynku krajowego, a także duży potencjał WOF w zakresie powstawania nowych firm (na co wpływ ma duża koncentracja kapitału ludzkiego i finansowego oraz funkcje metropolitalne), dostępność usług wsparcia biznesu można uznać za ograniczoną. W latach 2010-2014 usługi informacyjno-doradcze dla firm już istniejących były dostępne na terenie połowy gmin, przy czym 57% gmin WOF ocenia negatywnie poziom zaspokojenia potrzeb w tym zakresie. Jeszcze większe braki obserwowane są w przypadku instrumentów finansowych dla firm (negatywna ocena w 78% gmin), a także miejsc dla funkcjonowania nowopowstałych firm jak inkubatory przedsiębiorczości (83% negatywnych ocen). Ponadto zauważalna jest słabość oferty w zakresie transferu wiedzy i technologii (mimo koncentracji usług w Warszawie), co nie pozwala wykorzystać potencjału WOF do tworzenia innowacji³⁷. Luki w zakresie otoczenia instytucjonalnego biznesu nie wypełniają również same samorządy gminne. Jednostki organizacyjne wspierające przedsiębiorczość (np. punkty obsługi przedsiębiorcy) posiada zaledwie co, dziesiąta gmina. Podobna dostępność dotyczy obsługi inwestorów. W obu przypadkach około 70% gmin ocenia negatywnie zaspokojenie potrzeb w tym zakresie³⁸.

Mapa 18. Możliwość zaspokojenia potrzeb podmiotów zgłaszających zapytanie o tereny pod działalność gospodarczą w latach 2010-2014³⁹

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na sierpień 2014 r.).

³⁶ Bąkowski A., Mażewska M. (red.) (2012): *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2012*, Seria Innowacje, PARP, Warszawa.

³⁷ Dane gmin WOF.

³⁸ Dane gmin WOF.

³⁹ Dane dla gmin, do których spłynęły zapytania o wolne tereny inwestycyjne pod działalność gospodarczą.

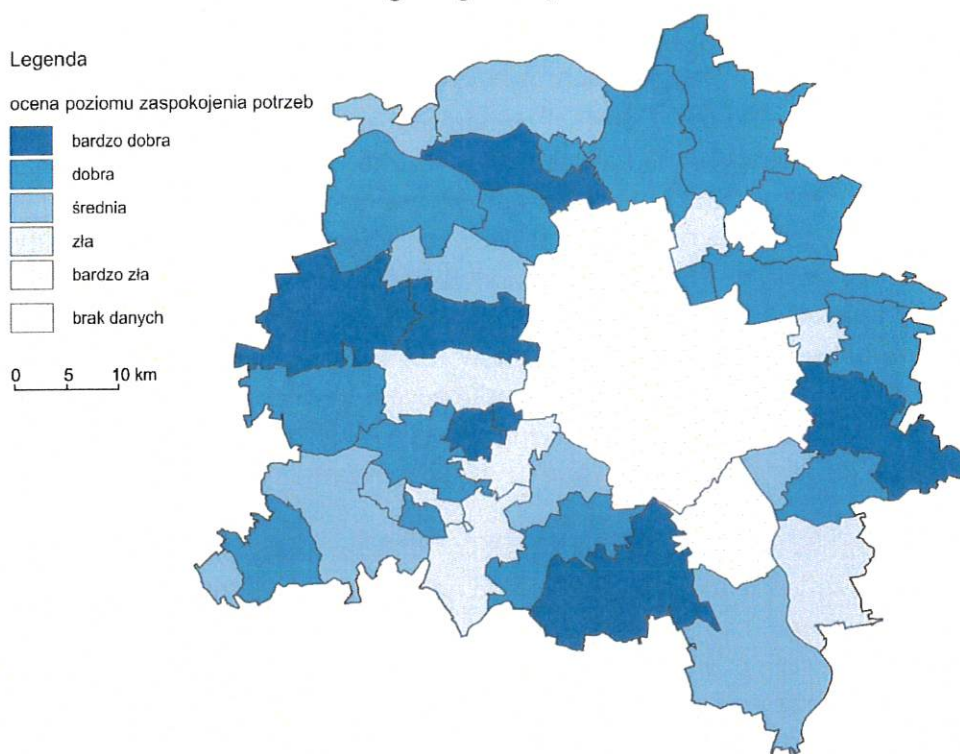
Kadry dla gospodarki

Dla rozwoju gospodarczego WOF kluczowe znaczenie ma jego **kapitał ludzki**. Społeczność WOF charakteryzuje się **wysokimi kwalifikacjami**, dzięki koncentracji w Warszawie uczelni. Znaczenie ma również atrakcyjność warszawskiego rynku pracy i przyciąganie wykwalifikowanych kadr z całej Polski. **Problemem** jednak jest, tak jak i w całym kraju, **dostępność, odpowiadających na potrzeby rynku pracy, kadr z wykształceniem zawodowym i technicznym wskutek niedostosowania kształcenia młodzieży i szkolenia osób dorosłych do potrzeb rynku pracy**. Wybory edukacyjne dzieci i młodzieży, na które w znacznej mierze wpływ ma moda na studiowanie oraz systemowa marginalizacja w przeszłości szkolnictwa zawodowego, sprawiły, że na terenie WOF obserwuje się niedobór robotników wykwalifikowanych oraz specjalistów z branży technicznej⁴⁰. Zmianie tej sytuacji nie sprzyja ograniczony dostęp do doradztwa edukacyjno-zawodowego. 41% gmin negatywnie ocenia możliwość zaspokojenia potrzeb w tym zakresie w szkołach podstawowych, co czwarta gmina dostrzega ten problem w przypadku szkół gimnazjalnych (Mapa 19), a co trzecia w szkołach ponadgimnazjalnych. Ponadto znaczny udział stanowią gminy oceniające zaspokojenie potrzeb w tym zakresie, jako średnie. Z uwagi na fakt, że kluczowym momentem podejmowania decyzji edukacyjnych jest koniec nauki w gimnazjum⁴¹, dostępność doradztwa edukacyjno-zawodowego na tym etapie kształcenia powinna być zapewniona wszystkim uczniom, niezależnie od miejsca zamieszkania czy nauki. Tymczasem w aż 43% gmin posiadających więcej niż jedno gimnazjum występują różnice między szkołami w dostępie do doradztwa. W 70% gmin doradztwo edukacyjno-zawodowe w gimnazjach nie jest prowadzone przez specjalnie zatrudnionych w tym celu specjalistów, lecz przez nauczycieli innych przedmiotów lub pedagogów szkolnych. Dodatkowo w 25% gmin nie wszyscy uczniowie ostatnich klas są objęci doradztwem edukacyjno-zawodowym⁴².

⁴⁰ *Diagnoza Obszaru Metropolitalnego Warszawy – Raport zbiorczy*, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, Ecorys Polska Sp. z o.o., na zlecenie Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa 2014.

⁴² Dane gmin WOF.

Mapa 19. Poziom zaspokojenia potrzeb w zakresie dostępności doradztwa edukacyjno-zawodowego w gimnazjach w 2014 r.

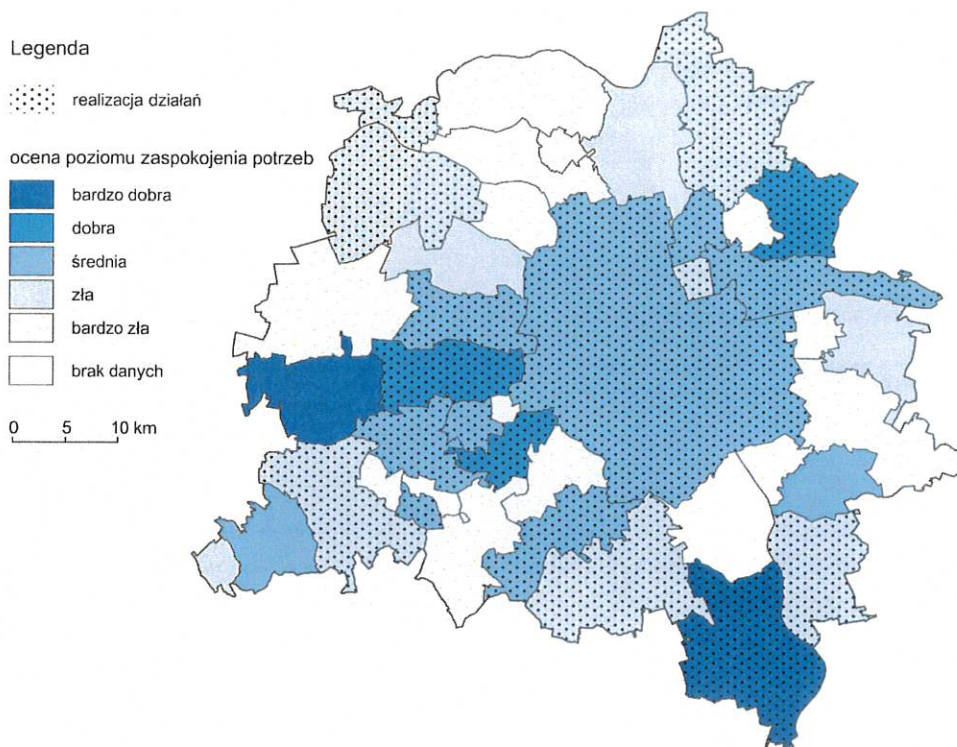
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na sierpień 2014 r.).

Ważnym wyznacznikiem jakości kapitału ludzkiego są postawy przedsiębiorcze mieszkańców. Liczba nowo rejestrowanych firm w ostatnich latach na terenie WOF wynosi rocznie około 25 na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, podczas gdy w kraju oscyluje wokół 15, a w województwie wokół 18 podmiotów⁴³. Mając jednak na uwadze ograniczoną dostępność usług dla osób zakładających działalność gospodarczą na terenie WOF, można przypuszczać, że liczba nowo rejestrowanych firm mogłaby być jeszcze większa. Jednocześnie na terenie WOF obserwowany jest **niedobór działań w zakresie wspierania rozwoju postaw przedsiębiorczych wśród dzieci i młodzieży** – aż 60% gmin ocenia negatywnie poziom zaspokojenia potrzeb w tym zakresie, mimo że inicjatywy te były dostępne w latach 2010-2014 na terenie prawie połowy gmin (Mapa 20). Efektem tego są niskie oceny kompetencji uczniów szkół podstawowych i gimnazjów w zakresie postaw przedsiębiorczych w około 40% gmin (Mapa 21 i Mapa 22). Jedną z przyczyn tego stanu rzeczy mogą być trudności w pozyskiwaniu partnerów z sektora biznesu i nauki na potrzeby realizacji działań w zakresie rozwoju postaw przedsiębiorczych, na które wskazuje ponad połowa gmin⁴⁴.

⁴³ Dane BDL GUS.

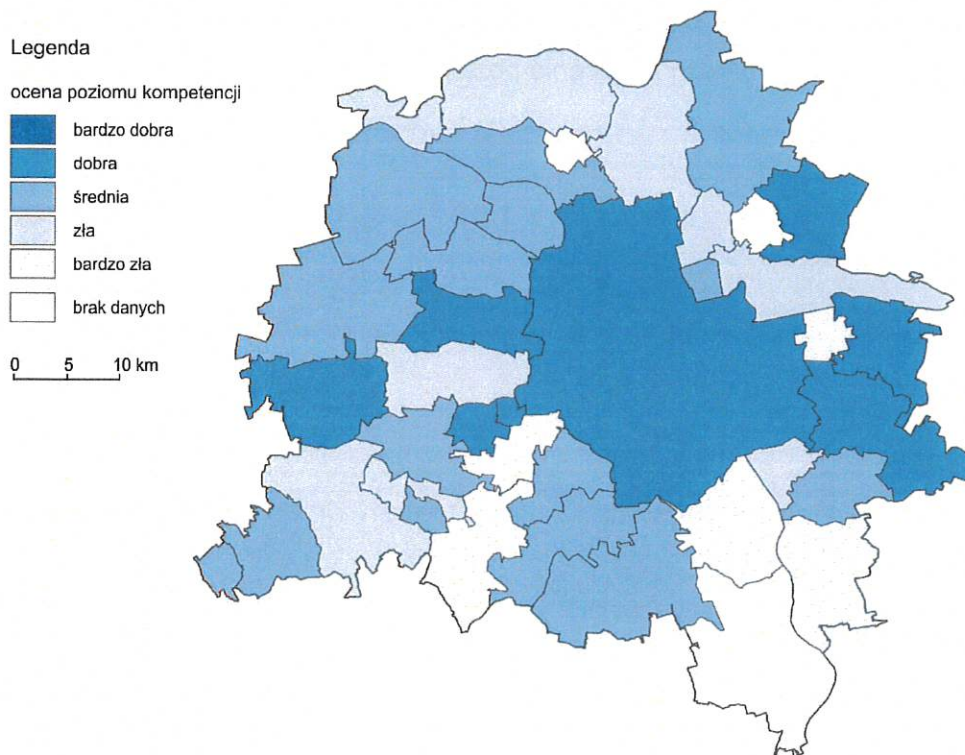
⁴⁴ Dane gmin WOF.

Mapa 20. Inicjatywy wspierające rozwój postaw przedsiębiorczych wśród dzieci i młodzieży w latach 2010-2014

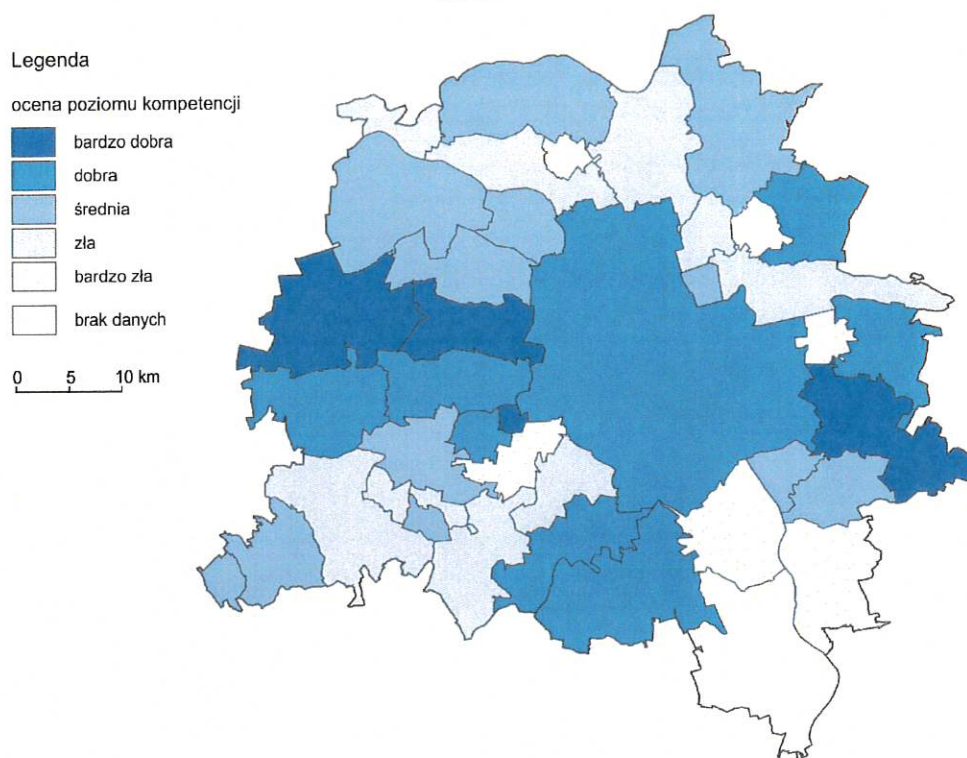
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na kwiecień 2014 r.).

Mapa 21. Poziom kompetencji dzieci ze szkół podstawowych w zakresie podstaw przedsiębiorczych w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na sierpień 2014 r.).

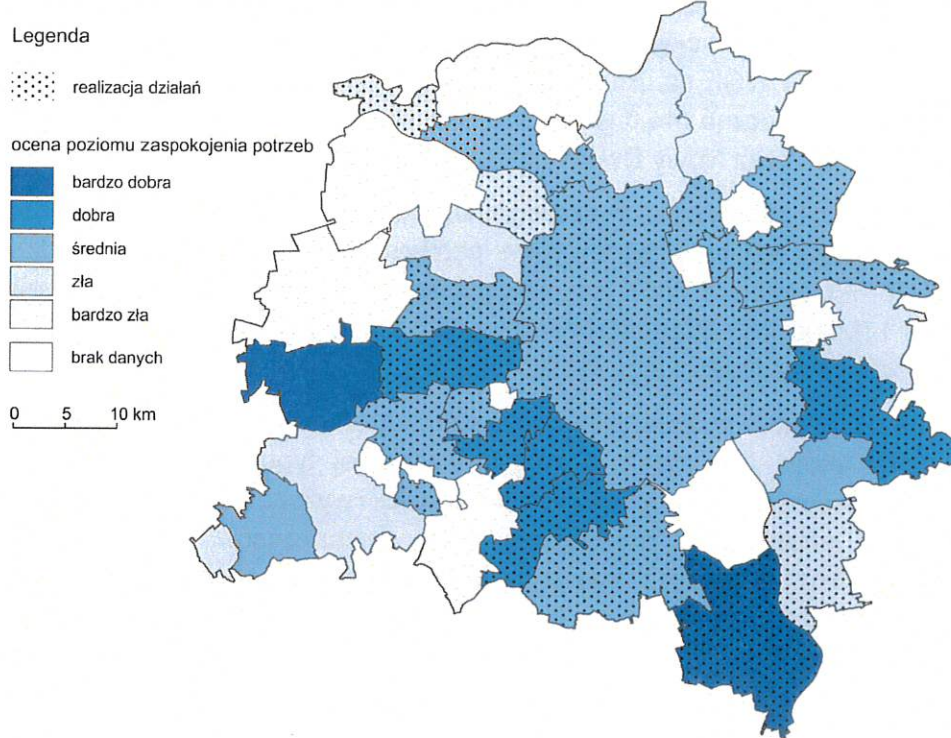
Mapa 22. Poziom kompetencji młodzieży gimnazjalnej w zakresie podstaw przedsiębiorczych w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na sierpień 2014 r.).

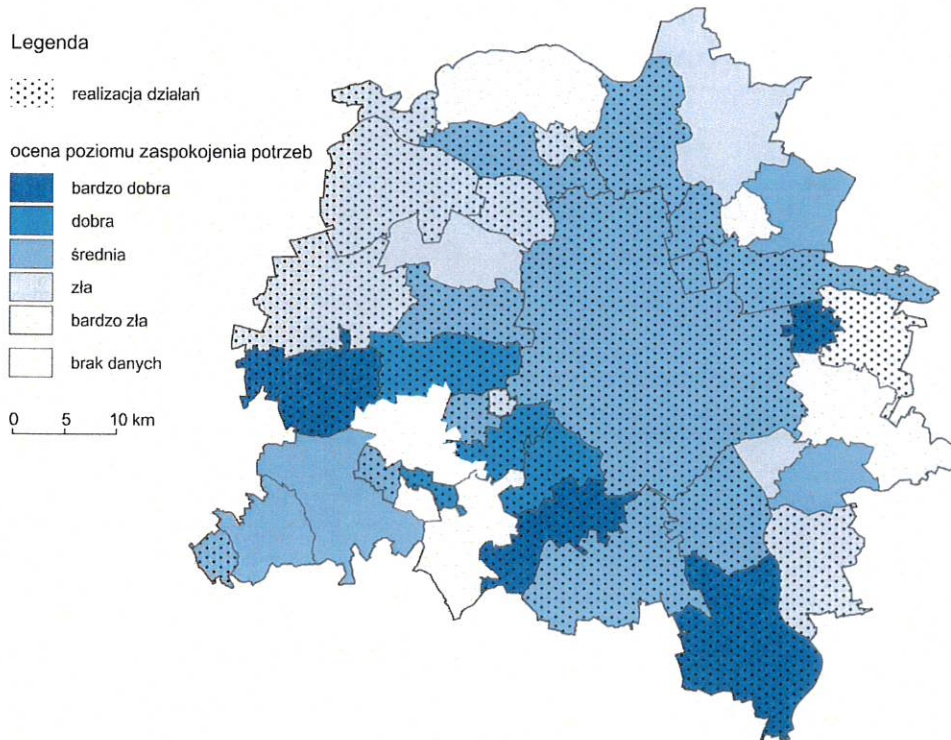
Tylko niewiele mniejszy problem występuje z dostępem do inicjatyw wspierających rozwój postaw innowacyjnych i kreatywnych (Mapa 23). Lepiej wygląda sytuacja w przypadku inicjatyw wspierających zainteresowania lub kompetencje w zakresie przedmiotów ścisłych, ale i tak 35% gmin źle lub bardzo źle ocenia poziom zaspokojenia potrzeb na tym polu (Mapa 24).

Mapa 23. Inicjatywy wspierające rozwój postaw innowacyjnych i kreatywnych wśród dzieci i młodzieży w latach 2010-2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na kwiecień 2014 r.).

Mapa 24. Inicjatywy wspierające zainteresowania lub kompetencje w zakresie przedmiotów ścisłych wśród dzieci i młodzieży w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na kwiecień 2014 r.).

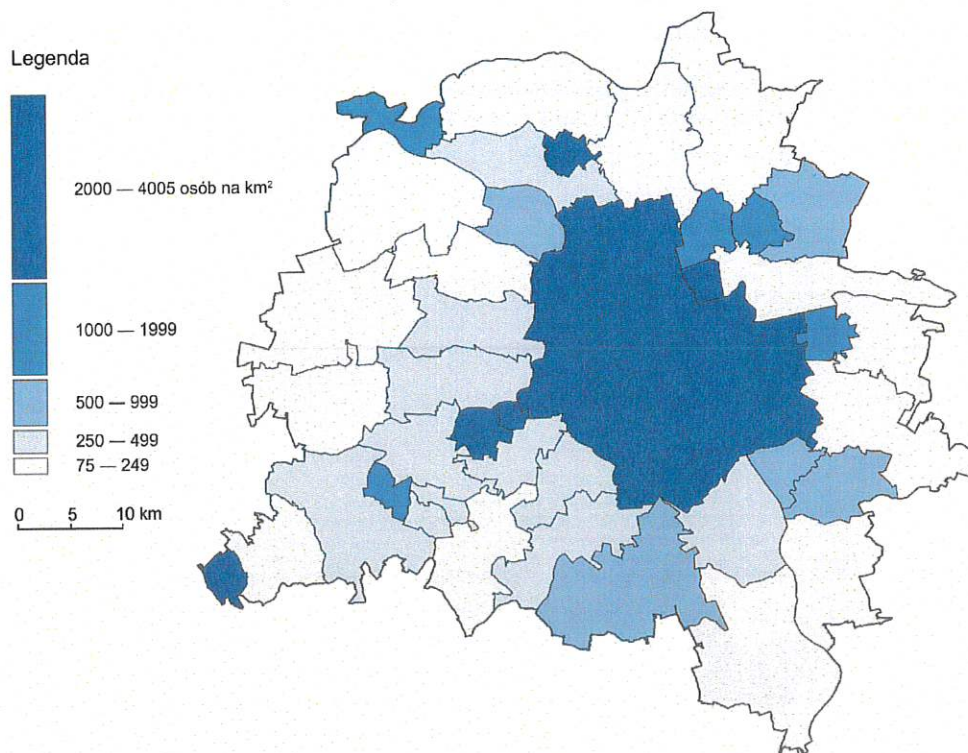
Wymiar przestrzenny

System osadniczy WOF składa się z **26 miast, tworzących układ aglomeracyjny** wokół Warszawy, liczącej według oficjalnych statystyk 1,7 mln mieszkańców. Kolejnymi co do liczby mieszkańców miastami WOF są: Pruszków (59,0 tys. mieszkańców), Legionowo (54,1 tys.), Otwock (44,9 tys.), Piaseczno (44,0 tys.), Żyrardów (41,3 tys.), Wołomin (37,4 tys.), Grodzisk Mazowiecki (29,8 tys.) oraz Nowy Dwór Mazowiecki (28,3 tys.)⁴⁵.

Ze względu na specyfikę obszaru, w szczególności liczbę i wielkość ośrodków osadniczych, **wskaźnik urbanizacji WOF (87%)** znacznie przewyższa wartość dla województwa (64%), a także kraju (61%). Ponadto WOF jest **najgęściej zaludnionym obszarem województwa** (912 osób/km²) (Mapa 25). Wartość ta jest ponad sześciokrotnie wyższa niż w przypadku całego województwa mazowieckiego (149 osób/km²).

Ocena stopnia uzbrojenia obszaru WOF w infrastrukturę komunalną (wodociągi, kanalizacja, oczyszczalnie ścieków) jest różna w zależności od jej typu. Zdecydowanie wyższy niż w przypadku województwa czy kraju stopień urbanizacji i wyższa gęstość zaludnienia powinny ułatwiać dotarcie infrastruktury do większej grupy mieszkańców. Mimo to po względem **udziału ludności korzystającej z systemu wodociągowego** obszar WOF (89%) nie różni się właściwie od Mazowsza (84%) i Polski (88%). Większe nasycenie widać natomiast w zakresie **kanalizacji** (ok. 64% ludności dla Polski i Mazowsza oraz 82% dla WOF), a także udziału ludności korzystającej z **oczyszczalni ścieków** (Polska – 69%, Mazowsze – 64%, WOF – 79%)⁴⁶.

Mapa 25. Gęstość zaludnienia w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

⁴⁵ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

⁴⁶ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Dostępność transportowa

Powiązania transportowe są istotnym czynnikiem wpływającym na dostępność, spójność oraz konkurencyjność obszaru. Biorąc pod uwagę zarówno potrzeby mieszkańców, jak i znaczenie WOF dla Polski i Europy należy zwrócić uwagę na potrzebę ponadstandardowego rozwoju funkcji komunikacyjnej dotyczącej wszystkich rodzajów transportu (drogi, kolej, transport powietrzny, transport publiczny).

Na obszarze WOF zbiegają się **paneuropejskie korytarze transportowe**:

- » korytarz I: Warszawa – Białystok – Suwałki – Kowno – Ryga – Tallin – Helsinki,
- » korytarz II: Berlin – Poznań – Warszawa – Mińsk – Moskwa – Niżny Nowogród,
- » korytarz VI: Gdańsk – Warszawa – Katowice – Ostrawa.

Sama Warszawa, w granicach administracyjnych, jest węzłem komunikacyjnym o znaczeniu europejskim⁴⁷.

Ponadto na obszarze WOF krzyżują się tu **drogi krajowe o znaczeniu europejskim**:

- » Berlin – Warszawa – Mińsk (A2 i DK 2),
- » Helsinki – Gdańsk – Warszawa – Kraków – Chyżne (Budapeszt) (S7 i DK 7),
- » Ryga – Białystok – Warszawa – Wrocław – Praga (S8 i DK8),
- » Warszawa – Lublin – Hrebenne (DK 17).

W warszawskim węźle drogowym przecinają się także **trzy drogi krajowe** (nr 50, 61 oraz 79) oraz **13 dróg wojewódzkich**.

Problemem układu komunikacyjnego WOF jest **koncentracja ciągów wysokiej klasy** w zachodniej części obszaru oraz **brak pełnej obwodnicy Warszawy**, która obejmuje jedynie zachodnią część miasta (fragmenty dróg S8 oraz S2). Istotnym wyzwaniem jest także **koncentryczny układ transportowy**, który powoduje skupienie ruchu w Warszawie. Słabym ogniwem sieci drogowej WOF jest brak dobrych połączeń komunikacyjnych pomiędzy gminami otaczającymi Warszawę.

Warszawa, jako węzeł Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T) wymaga inwestycji zapewniających wysoką jakość infrastruktury transportowej umożliwiającej odpowiednią zdolność przemieszczania się osób i rzeczy. Będąc elementem modelu europejskiej sieci transportowej powinna wpisywać się w układ zapewniający spójność, interoperacyjność oraz integrację środków transportu. Tymczasem słabym ogniwem warszawskiego węzła transportowego jest niedostateczny rozwój infrastruktury drogowej rozprawdzającej ruch samochodowy w ramach węzła i wyprowadzającej ruch z miasta. Brak powiązania Warszawy z Transeuropejskimi Korytarzami Transportowymi – Korytarzem I (droga S8 – Via Baltica), II (autostrada A2 od strony wschodniej) i VI (poprzez drogi S7 i S8) spowodowane opóźnieniem w realizacji pełnego układu ekspresowych tras obwodowych miasta tj. drogi S2 na odcinku od węzła „Puławska” do węzła „Lubelska”, drogi S17 na odcinku od węzła „Drewnica” do węzła „Lubelska” (Wschodnia Obwodnica Warszawy), a także drogi S8 na odcinku od węzła „Powązkowska” do węzła „Modlińska” i odcinka od węzła „Marki” do węzła „Drewnica”, stanowi istotne ograniczenie w funkcjonowaniu warszawskiego węzła TEN-T.

⁴⁷ Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej i uchylające decyzję nr 661/2010/UE.

WOF jest także istotnym węzłem kolejowym. Zbiegają się tu linie kolejowe o znaczeniu krajowym i lokalnym. Są to:

- » cztery magistralne linie kolejowe o znaczeniu krajowym:
 - E20: Berlin – Kunowice – Poznań – Warszawa – Terespol – Moskwa,
 - E65: Gdańsk – Warszawa – Katowice,
 - E75: Warszawa – Białystok – Kuźnica Białostocka – Sankt Petersburg,
 - Nr 1: Warszawa – Koluszki – Częstochowa – Katowice;
- » dwie pierwszorzędne linie kolejowe:
 - E28: Warszawa – Pilawa – Dęblin – Lublin – Dorohusk,
 - Nr 8: Warszawa – Radom – Kraków;
- » linia o znaczeniu lokalnym:
 - Warszawska Kolej Dojazdowa: Warszawa – Milanówek – Grodzisk Mazowiecki.

Kolej aglomeracyjna i regionalna zapewnia połączenia transportowe w ramach WOF. System kolei podmiejskiej składa się z 8 linii, zbiegających się w Warszawie. Stan infrastruktury kolejowej i systemów sterowania ruchem kolejowym jest niezadowolający i ma negatywny wpływ na przepustowość całego systemu. Powoduje to istotne ograniczenie konkurencyjności komunikacji kolejowej w stosunku do komunikacji drogowej (zarówno zbiorowej, jak i indywidualnej). Problemy komunikacji kolejowej wynikają z wieloletniego niedoinwestowania taboru i infrastruktury oraz wielości podmiotów zarządzających. Przepustowości sieci nie sprzyja także jej koncentryczny układ, który powoduje, że na pewnych odcinkach występuje kumulacja ruchu, która uniemożliwia zwiększenie częstotliwości kursowania składów, mimo istnienia takiej potrzeby. Szanse na poprawę w tym zakresie należy wiązać z prowadzonymi na obszarze WOF remontami infrastruktury kolejowej (torów oraz systemów sterowania ruchem) prowadzonych przez zarządcę infrastruktury⁴⁸.

Z punktu widzenia możliwości wzrostu przewożonej liczby pasażerów istotne jest przystosowanie istniejących linii towarowych do ruchu osobowego (przede wszystkim linii Dworzec Gdański - Warszawa Gołąbki - Ożarów Mazowiecki). Pozwoliłoby to także na odciążenie linii średnicowej.

Istotnym, przede wszystkim w kontekście komunikacji międzynarodowej, jest ruch lotniczy, który odbywa się dzięki dwóm portom lotniczym – Lotnisku Chopina w Warszawie, które jest głównym portem lotniczym w skali kraju oraz Mazowieckiemu Portowi Lotniczemu Warszawa-Modlin obsługującemu przede wszystkim tanie linie lotnicze.

W WOF funkcjonuje **rozbudowany system komunikacji zbiorowej** obejmujący podsystemy: autobusowy, tramwajowy oraz kolejowy (w tym metro). Komunikacja tramwajowa oraz metro są dostępne jedynie na terenie Warszawy. Utrzymanie komunikacji zbiorowej na poziomie zapewniającym jej konkurencyjność względem transportu indywidualnego jest jednym z największych i najbardziej kosztownych wyzwań samorządu terytorialnego (zarówno w kontekście wysokich nakładów inwestycyjnych, jak i znaczących kosztów operacyjnych). Jest to szczególnie ważne z uwagi na to, że podstawowym środkiem komunikacji dla mieszkańców WOF, przede wszystkim tych spoza Warszawy, jest nadal samochód (dla 59% mieszkańców WOF jest to główny środek transportu używany podczas dojazdów do Warszawy, podczas gdy z komunikacji miejskiej korzysta jedynie 29% mieszkańców

⁴⁸ Zarządcą infrastruktury kolejowej są Polskie Linie Kolejowe S.A.

WOF)⁴⁹. Częściowo wynika to z niedostosowania oferty transportu zbiorowego do potrzeb mieszkańców WOF, które rosą szybciej niż jest się ona w stanie rozwijać. Należy jednak podjąć kroki w celu wypełnienia zidentyfikowanych niedoborów w tym zakresie.

Transport szynowy jest najefektywniejszym typem transportu miejskiego z punktu widzenia prędkości przejazdowej, możliwości przewożenia dużych potoków pasażerów oraz zagadnień związanych ze zmniejszeniem emisji substancji szkodliwych. Z uwagi na swoje zalety będzie preferowanym typem transportu w miejskich obszarach funkcjonalnych w perspektywie finansowej 2014-2020⁵⁰. Najważniejsze z punktu widzenia miejskiego systemu transportowego Warszawy, a co za tym idzie także WOF będzie **dokończenie II linii metra**, które pozwoli na znaczne skrócenie czasu podróży do centrum miasta z terenu objętego jego zasięgiem. Rolę uzupełniającą (przede wszystkim, jako komunikacja dojazdowa do metra oraz na liniach obwodowych) powinny pełnić tramwaje, zaś na terenach mniej dostępnych autobusy. Jednakże dalszy rozwój komunikacji tramwajowej w mieście stołecznym uwarunkowany jest modernizacją istniejącej i budową nowej sieci połączeń tramwajowych wraz z zakupem taboru. Natomiast spełnienie niskoemisyjnych standardów w przypadku transportu autobusowego, który jest podstawowym rodzajem transportu w Warszawie, będzie wymagało nowych inwestycji w zakresie rozwoju zaplecza technicznego i sukcesywnej wymiany taboru na autobusy niskoemisyjne.

Ważne z punktu widzenia WOF jest także zwiększenie roli kolei naziemnej w transporcie aglomeracyjnym oraz wewnątrzmijskim. Kluczowa w tym zakresie jest rozbudowa oferty SKM, przede wszystkim na obszarach bardziej oddalonych od centrum Warszawy.

Istotne niedobory w siatce połączeń transportu publicznego występują pomiędzy miejscowościami sąsiadującymi z Warszawą (tzw. linie strefowe uzupełniające). Połączenia tego typu funkcjonują od 2010 r. Obecnie siatka połączeń tego typu obejmuje 25 linii autobusowych zarządzanych przez ZTM⁵¹. W WOF funkcjonują także inni przewoźnicy autobusowi o różnym zasięgu prowadzonej działalności. Istotnym podmiotem w tym zakresie jest PKS Grodzisk Mazowiecki⁵². Dalszy rozwój połączeń jest szczególnie istotny z punktu widzenia wyprowadzania ruchu z Warszawy i tworzenia warunków dla rozwoju relacji pomiędzy poszczególnymi gminami WOF.

Kondycja taboru komunikacji zbiorowej jest istotna z punktu widzenia jego emisyjności, w sytuacji kiedy to transport jest głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza, co jest problemem zwłaszcza w mieście rdzeniowym WOF, w tych rejonach miastach, które charakteryzują się największym natężeniem ruchu. Działania na rzecz rozwoju proekologicznego transportu miejskiego podejmuje zaledwie 15% gmin WOF a jedynie 8% gmin ocenia poziom zaspokojenia potrzeb w tym zakresie jako dobry (Mapa 26).

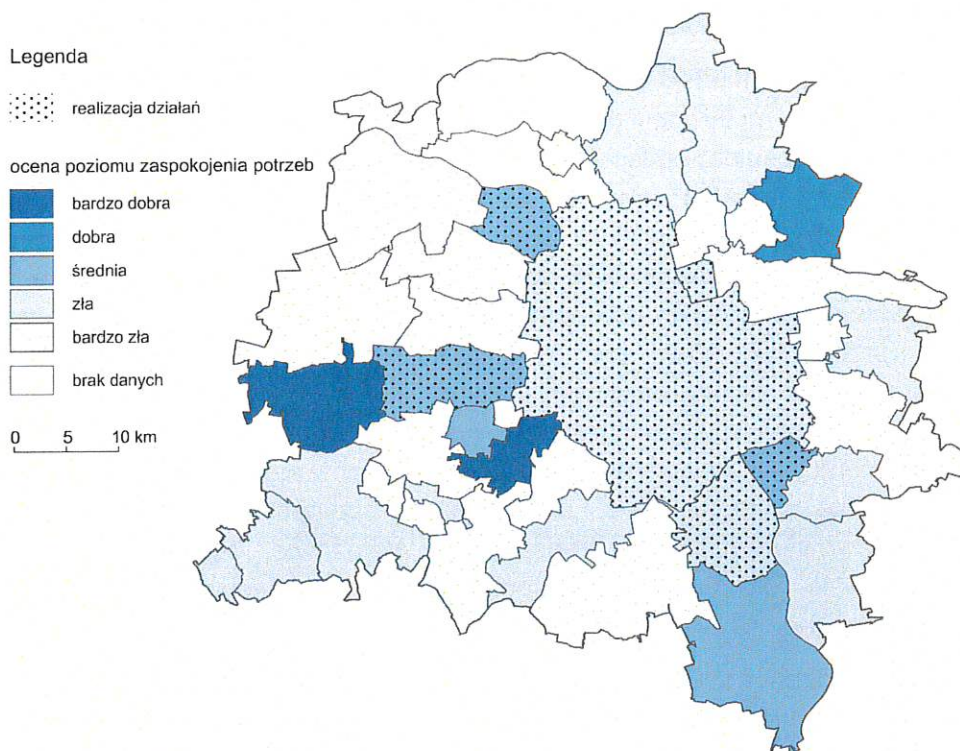
⁴⁹ *Diagnoza Obszaru Metropolitalnego Warszawy – Raport zbiorczy*, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, Ecorys Polska Sp. z o.o., na zlecenie Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa 2014.

⁵⁰ Zgodnie z zapisami *Umowy Partnerstwa oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020*.

⁵¹ www.ztm.waw.pl dostęp: październik 2014.

⁵² PKS Grodzisk Mazowiecki obsługuje ok. 60 połączeń autobusowych – przede wszystkim w południowo-zachodniej części WOF - <http://www.pksgrodzisk.com.pl/rozkladkp.html> [dostęp: październik 2014].

Mapa 26. Działania na rzecz rozwoju proekologicznego transportu publicznego w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na kwiecień 2014 r.).

Elementem systemu komunikacyjnego WOF, ułatwiającym korzystanie z komunikacji publicznej, jest system darmowych⁵³ parkingów „Parkuj i Jedź” (P+R) zlokalizowanych w węzłach przesiadkowych. W WOF funkcjonuje **26 parkingów P+R, znajdujących się w 15 gminach** oferujących ok. 5 tys. miejsc postojowych dla samochodów oraz ok. 750 miejsc postojowych dla rowerów⁵⁴. Ich wykorzystanie z roku na rok wzrasta – w samej Warszawie skorzystało z nich w 2012 r. ok. **700 tys. samochodów**⁵⁵. W odniesieniu do zdiagnozowanych potrzeb, infrastruktura ta jest niewystarczająco rozwinięta – blisko 70% gmin ocenia swoją sytuację w tym zakresie, jako niezadowalającą (bardzo złą lub złą) (Mapa 27). W ocenie przedstawicieli większości jednostek, w których znajdują się parkingi, brakuje ich jeszcze w otoczeniu większości kluczowych węzłów przesiadkowych. Brak wydzielonych parkingów P+R wpływa na powstawanie niezorganizowanych (dzikich) parkingów w pobliżu miejsc przesiadkowych. Zostały one zidentyfikowane w ponad połowie gmin WOF (55%), czyli w grupie liczniejszej niż ta, w której są zlokalizowane wyznaczone parkingi⁵⁶. Dodatkowym problemem sieci P+R jest nierównomierne rozmieszczenie parkingów, co ma związek z tym, że duża ich część jest zlokalizowana w części zachodniej WOF (wzdłuż linii metra, linii kolejowej do Sochaczewa, Skierniewic i linii Warszawskiej Kolei Dojazdowej).

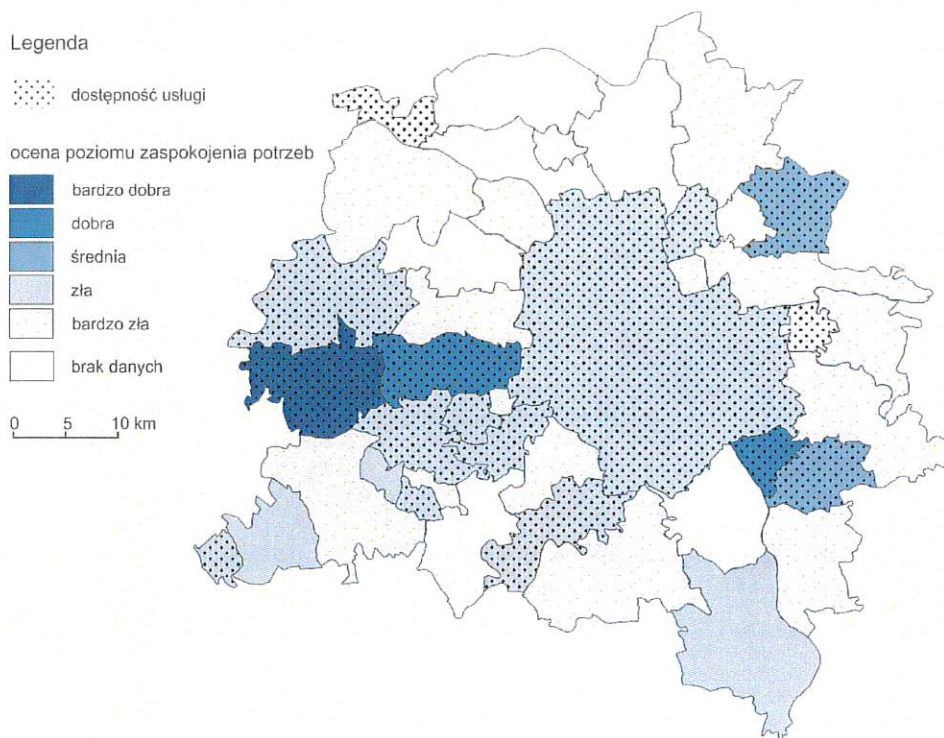
⁵³ Bezpłatne parkowanie jest dostępne dla osób posiadających ważne bilety na komunikację publiczną.

⁵⁴ Dane gmin WOF.

⁵⁵ www.ztm.waw.pl, dostęp: listopad 2013.

⁵⁶ Zachodzą sytuację, że w jednej gminie umiejscowiona jest zarówno zorganizowana infrastruktura systemu „Parkuj i Jedź”, jak i niezorganizowane parkingi.

Mapa 27. Dostępność parkingów „Parkuj i Jedź” w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na kwiecień 2014 r.).

Coraz powszechniejszym wśród mieszkańców WOF środkiem komunikacji staje się rower. Przejawem tego jest między innymi popularność warszawskiego systemu roweru publicznego Veturilo, w ramach którego w 2013 r. działały 173 stacje, rozmieszczone w 14 dzielnicach, w których można było wypożyczyć w sumie 2650 rowerów⁵⁷. Od początku działania systemu (sierpień 2012 r.) do końca sezonu 2013 r. użytkownicy dokonali ponad 2 mln wypożyczeń⁵⁸. System roweru miejskiego funkcjonuje także w Grodzisku Mazowieckim, Legionowie i Zielonce⁵⁹. Zapotrzebowanie na tego typu rozwiązania potwierdza fakt, że ponad 40% gmin WOF planuje uruchomienie systemu roweru miejskiego⁶⁰.

Za popularnością roweru, jako środka komunikacji nie nadąża podaż infrastruktury – na obszarze WOF znajduje się 550 km dróg rowerowych, z czego 360 km w Warszawie, co daje średnio 187 m na 1 km² WOF. **Infrastruktura ta jest nierównomiernie rozmieszczona.** Największe zagęszczenie dróg rowerowych występuje w miastach (Legionowo – 920 m/km², Żąbki – 818 m/km², Żyrardów – 740 m/km², Warszawa – 700 m/km²). W kilku gminach WOF nie występują one wcale (Mapa 28). Zdecydowana większość (73%) gmin WOF ocenia negatywnie stan zaspokojenia swoich potrzeb w tym zakresie (Mapa 29).

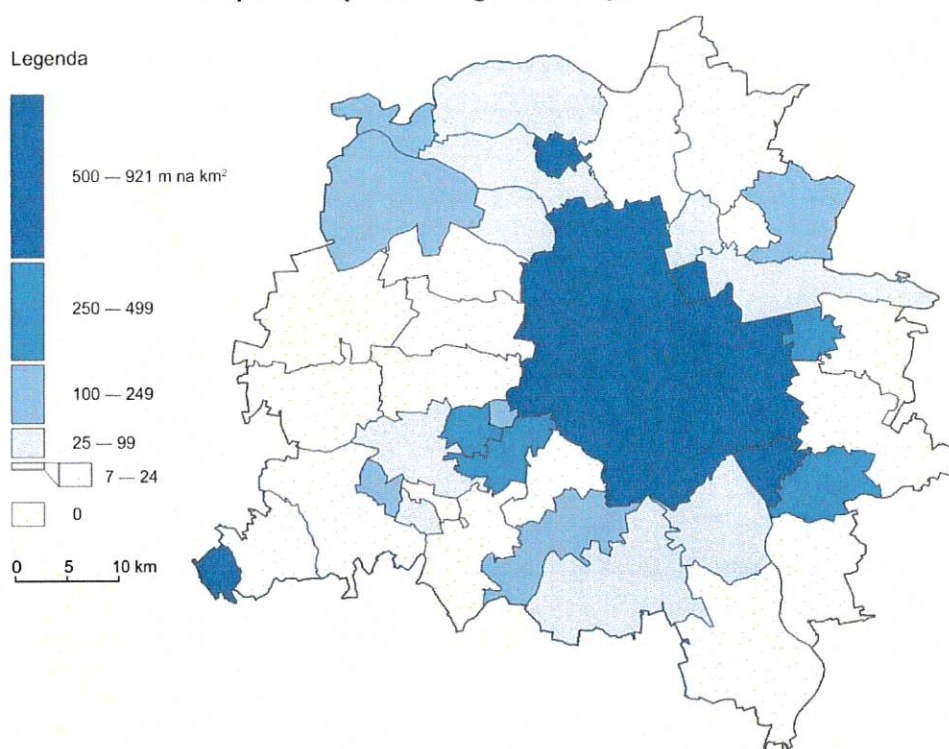
⁵⁷ <http://www.veturilo.waw.pl/informacje/> [dostęp: listopad 2013].

⁵⁸ Sezon Veturilo w Warszawie trwa od 1 marca do 30 listopada każdego roku., ale w zależności od warunków atmosferycznych może być skracany lub wydłużany.

⁵⁹ Systemy te nie są kompatybilne z warszawskim systemem Veturilo.

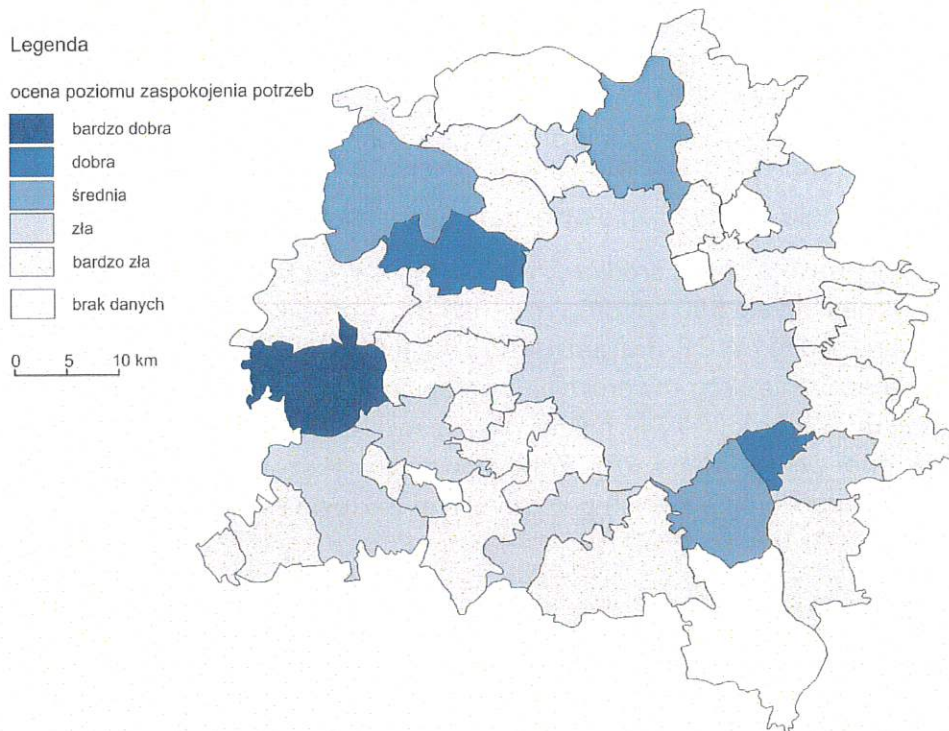
⁶⁰ Dane gmin WOF.

Mapa 28. Gęstość dróg rowerowych w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

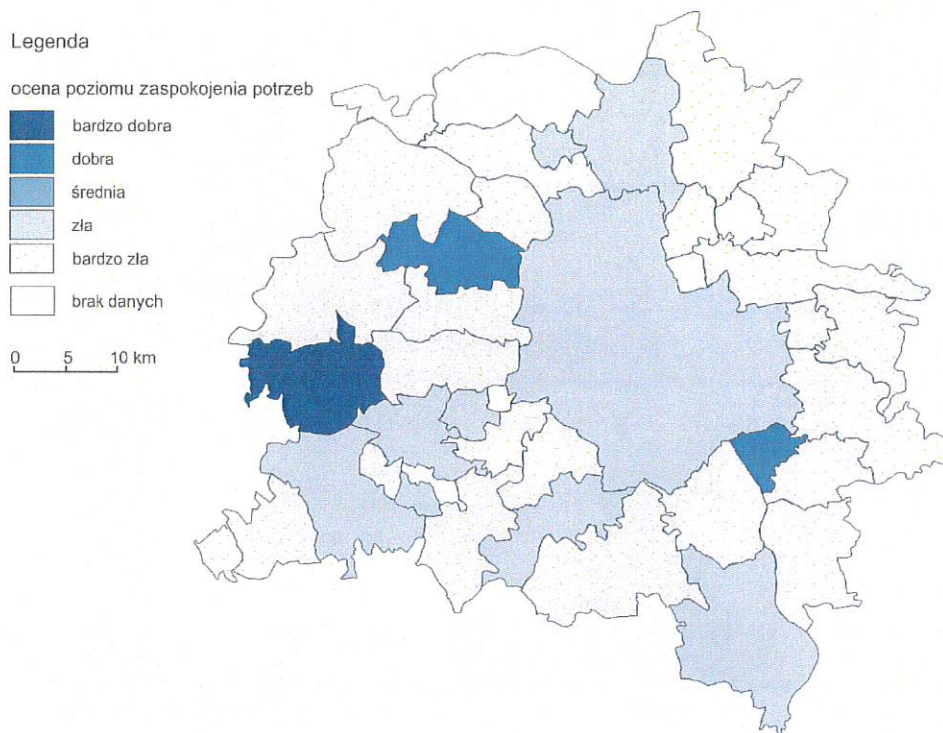
Mapa 29. Ocena zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie dostępności dróg rowerowych w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na kwiecień 2014 r.).

Istotny udział wśród istniejących dróg rowerowych stanowią te o charakterze rekreacyjnym, a nie komunikacyjnym – w 44% gmin WOF drogi komunikacyjne stanowią nie więcej niż 1/4 długości wszystkich odcinków, a w 24% gmin infrastruktury o takim charakterze nie ma wcale (wszystkie istniejące odcinki mają charakter turystyczno-rekreacyjny)⁶¹. Zdecydowana większość gmin WOF ocenia negatywnie stan zaspokojenia potrzeb w tym zakresie (83%) (Mapa 30).

Mapa 30. Dostępność dróg rowerowych o znaczeniu komunikacyjnym w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na kwiecień 2014 r.).

Dodatkowym mankamentem systemu dróg rowerowych jest brak ciągłości jego elementów, a także **niedobór połączeń, prowadzących do lokalnych centrów aktywności i węzłów przesiadkowych**. W większości gmin istnieją również znaczne braki w zakresie rowerowej infrastruktury towarzyszącej. Słabość sieci dróg rowerowych wpływa na liczbę zdarzeń drogowych z udziałem rowerzystów – rocznie ponad 300 (nie licząc Warszawy)⁶². Wartość ta utrzymuje się w ostatnich latach, co może świadczyć o braku poprawy bezpieczeństwa poruszania się rowerzystów po omawianym obszarze.

Postępujący proces metropolizacji i upodabnianie się wzorców zachowań do mieszkańców innych stolic europejskich, powinien sprzyjać zmniejszaniu udziału samochodowego transportu indywidualnego na rzecz przemieszczania się pieszo, rowerem i transportem publicznym⁶³.

⁶¹ Dane gmin WOF.

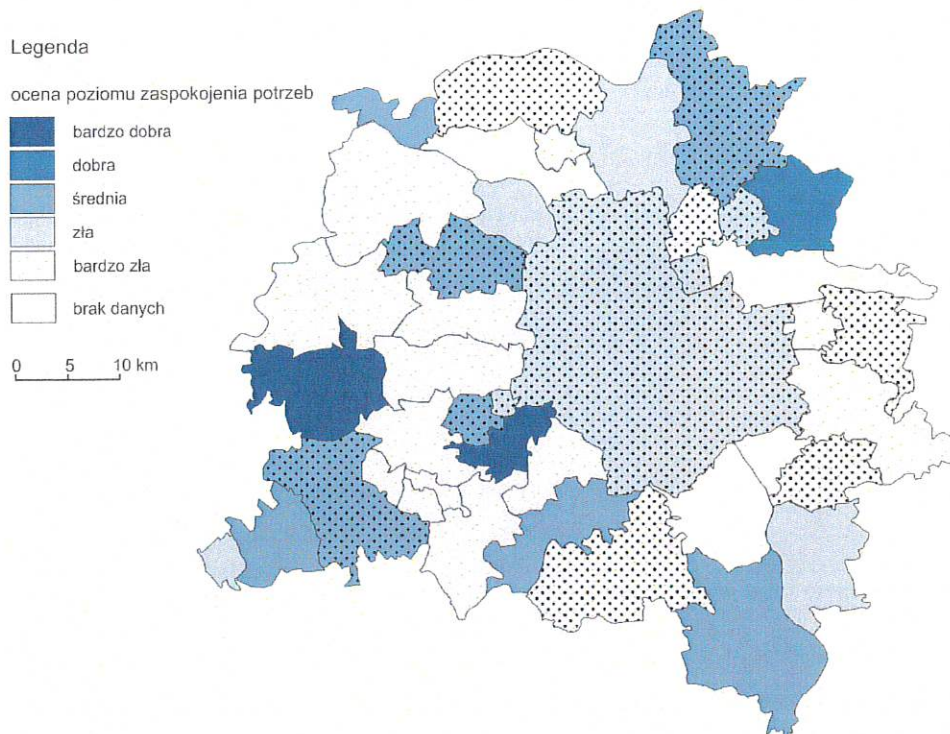
⁶² Dane gmin WOF.

⁶³ *Diagnoza Obszaru Metropolitalnego Warszawy – Raport zbiorczy*, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, Ecorys Polska Sp. z o.o., na zlecenie Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa 2014.

Walory środowiskowe i kulturowe

WOF posiada cenne walory przyrodnicze. Unikalnym w skali świata zjawiskiem są **obszary chronione, występujące w granicach stolicy kraju** (obszar doliny Wisły, będący częścią sieci Natura 2000). W granicach WOF znajdują się fragmenty Kampinoskiego Parku Narodowego, a także Mazowieckiego Parku Krajobrazowego oraz Chojnowskiego Parku Krajobrazowego. Obszary chronione i pozostałe tereny leśne, zielone i rolne nie tworzą jednak zielonego pierścienia wokół Warszawy (brakuje ich przede wszystkim na południowym zachodzie oraz północnym wschodzie WOF).

Mapa 31. Działania na rzecz rozwoju systemu małej retencji w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na kwiecień 2014 r.).

W większości gmin WOF występuje **problem z małą retencją**. Kwestie odwodnienia terenów czy odprowadzania wód opadowych są kluczowe dla ponad połowy gmin WOF, na terenie których poziom zaspokojenia potrzeb w tym zakresie oceniany jest, jako zły i bardzo zły. Działania w tym zakresie podejmowało 33% gmin WOF (Mapa 31). Nie bez wpływu na kwestie retencji pozostaje charakter morfologiczny WOF. Wysoki wskaźnik urbanizacji oraz powierzchni zajętej pod zabudowę sprzyja wysokim wahaniom poziomu wód powierzchniowych oraz podnosi ryzyko lokalnych podtopień i powodzi. WOF charakteryzuje się także relatywnie niskim w skali kraju wskaźnikiem lesistości (22%), który jest charakterystyczny dla całego województwa mazowieckiego (23% w 2013 r.). Wskaźnik lesistości dla Polski wynosił w 2013 r. 29%. W WOF od 2007 r. utrzymuje się spadek lesistości, podczas gdy zarówno w skali województwa, jak i kraju nastąpił w tym czasie wzrost (odpowiednio o 0,7 punktu procentowego w województwie i 0,5 w kraju). Jednocześnie w skali WOF poziom lesistości jest bardzo zróżnicowany i przyjmuje wartości od poniżej 1% dla Piastowa, Pruszkowa, Ożarowa Mazowieckiego i Błonia do ponad 70% w gminach Izabelin, Zielonka i Podkowa Leśna. Wpływ na wskaźnik spływu powierzchniowego ma także

występowanie zieleni miejskiej, która ma istotny udział w powierzchni (powyżej 5%) takich miast jak Legionowo, Piastów, Pruszków, Warszawa i Żyrardów⁶⁴.

Ze względu na wysoką gęstość zaludnienia, poziom urbanizacji, koncentrację firm i zakładów produkcyjnych, rozbudowaną sieć drogową, **obszar WOF cechuje wysoki poziom emisji zanieczyszczeń do środowiska**. Istotnym problemem w aglomeracji warszawskiej jest **zanieczyszczenie powietrza**, którego główną przyczyną jest ruch drogowy. Według wyników oceny jakości powietrza za 2013 rok standardy emisyjne pyłów (zarówno PM_{2,5}, jak i PM₁₀) oraz dwutlenku azotu były przekroczone w całej aglomeracji warszawskiej⁶⁵. Szczególnie negatywny wpływ na środowisko i jakość życia mieszkańców ma komunikacja samochodowa w mieście rdzeniowym WOF, zwłaszcza w rejonach ulic o największym natężeniu ruchu oraz zabudowie blokującej naturalną wymianę powietrza. W tej sytuacji antidotum może być rozwój transportu niskoemisyjnego i promowanie zrównoważonej mobilności na terenie miasta i całego obszaru funkcjonalnego. Równie istotnym problemem w Warszawie i otoczeniu jest **niekorzystny klimat akustyczny**, powodowany zwłaszcza przez hałas komunikacyjny.

Na stan środowiska w terenie zurbanizowanym wpływa sposób pozyskiwania energii przez sektor ciepłowniczy. Ze względu na ustalenia pakietu klimatyczno-energetycznego i Strategii Europa 2020 należy dążyć na terenie WOF do zwiększenia udziału energii cieplnej dostarczanej siecią, uzyskiwanej z kogeneracji i odnawialnych źródeł energii (OZE). W m.st. Warszawie udział ten wynosi odpowiednio 98% i 1,8% w energii dostarczanej sieciowo. Wykorzystanie OZE w produkcji energii cieplnej jest szczególnie pożądane na tych obszarach, gdzie problemem jest lokalizacja systemu przesyłowego. Infrastruktura ciepłownicza zarówno w mieście stołecznym Warszawie, jak i okolicznych JST wymaga rozbudowy lub modernizacji, m.in. w celu podłączenia większej ilości odbiorców ciepła, co pozwoli zredukować emisję zanieczyszczeń pochodzących z tzw. niskiej emisji. Jest to ważne w sytuacji, gdy sieć ciepłownicza nie pokrywa w pełni zapotrzebowania na danym terenie, choć jej lokalizacja jest uzasadniona ekonomicznie i możliwa do realizacji pod względem technicznym. Dla przykładu w m.st. Warszawie, gdzie dominującym dostawcą ciepła jest Veolia Energia Warszawa S.A. ciepło dostarczane jest do 79% mieszkańców, obejmując ok. 60% powierzchni zurbanizowanej miasta.

Problemy dotyczące emisyjności gospodarki są związane także z energochłonnością miast. Potrzeba zmniejszania konsumpcji energii nie tylko w przestrzeni publicznej (zarówno elektrycznej, jak i cieplnej), jest związana z ochroną środowiska oraz rosnącymi kosztami energii. Zdecydowana większość samorządów podejmuje działania związane z termomodernizacją budynków znajdujących się w ich władaniu. W przypadku budynków użyteczności publicznej było to aż 88% jednostek (Mapa 32), natomiast w przypadku budynków komunalnych 50% (Mapa 33). Potrzeby w tym zakresie nadal są znaczne. Swoją sytuację jako dobrą lub bardzo dobrą w zakresie budynków użyteczności publicznej ocenia jedynie 35% gmin, natomiast jeśli chodzi o budynki komunalne jest to tylko 18% jednostek⁶⁶. Jednakże dominującym potencjałem termomodernizacji są budynki spółdzielni mieszkaniowych i wspólnot mieszkaniowych. We wspólnotach znaczący udział ma własność komunalna.

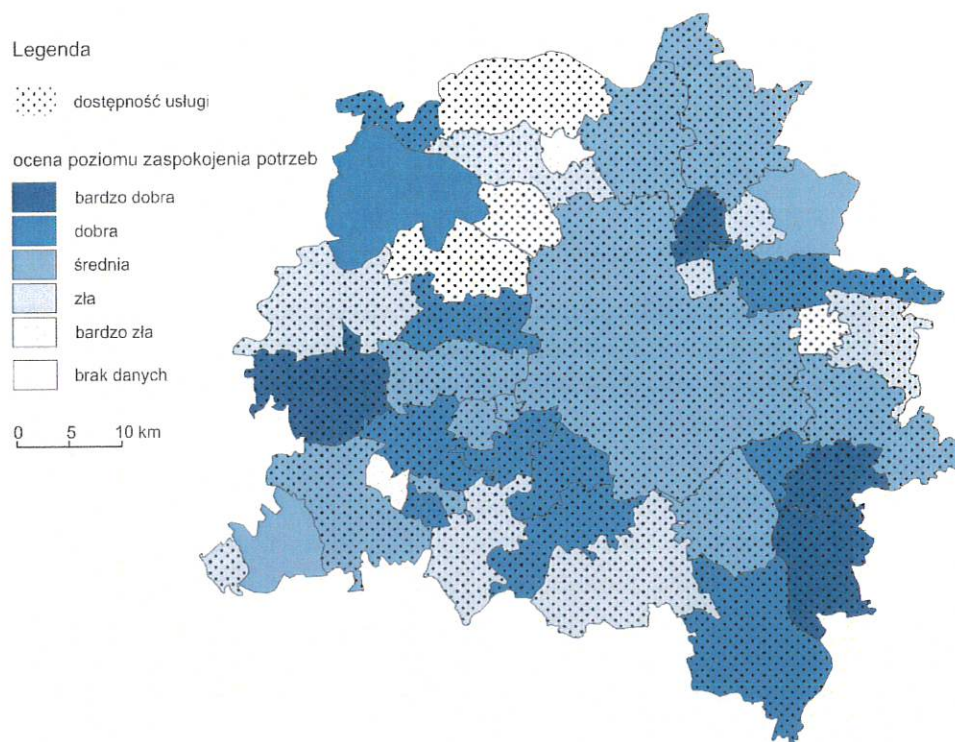
⁶⁴ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

⁶⁵ Ocena jakości powietrza w strefach w Polsce za rok 2012. Zbiórca raport krajowy z oceny jakości powietrza w strefach wykonywanej przez WIOŚ wg zasad określonych w art. 89 ustawy – Prawo ochrony środowiska, Warszawa 2013.

⁶⁶ Dane gmin WOF.

Próby zmniejszenia konsumpcji energii są podejmowane także poprzez inwestycje w energooszczędne oświetlenie. W ostatnich latach tego typu działania były prowadzone w 55% gmin, ale swoją sytuację jako dobrą lub bardzo dobrą ocenia jedynie 28% samorządów WOF (Mapa 34). Średnio 24% oświetlenia publicznego wymaga wymiany ze względu na stan techniczny, a połowa z uwagi na niską efektywność zastosowanych rozwiązań⁶⁷.

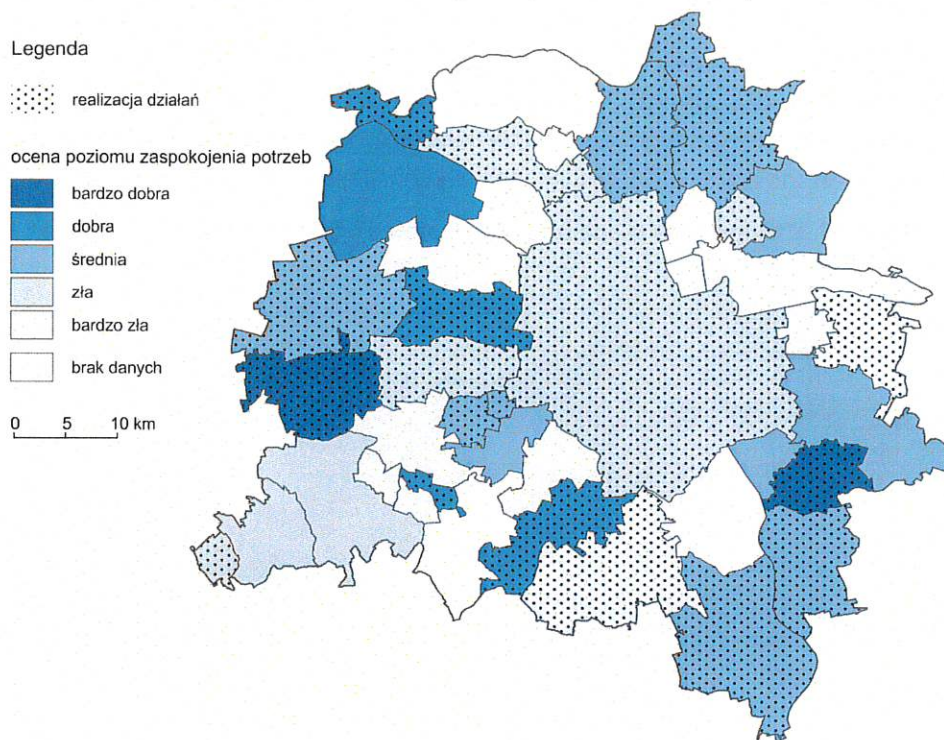
Mapa 32. Działania na rzecz termomodernizacji budynków użyteczności publicznej w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na kwiecień 2014 r.).

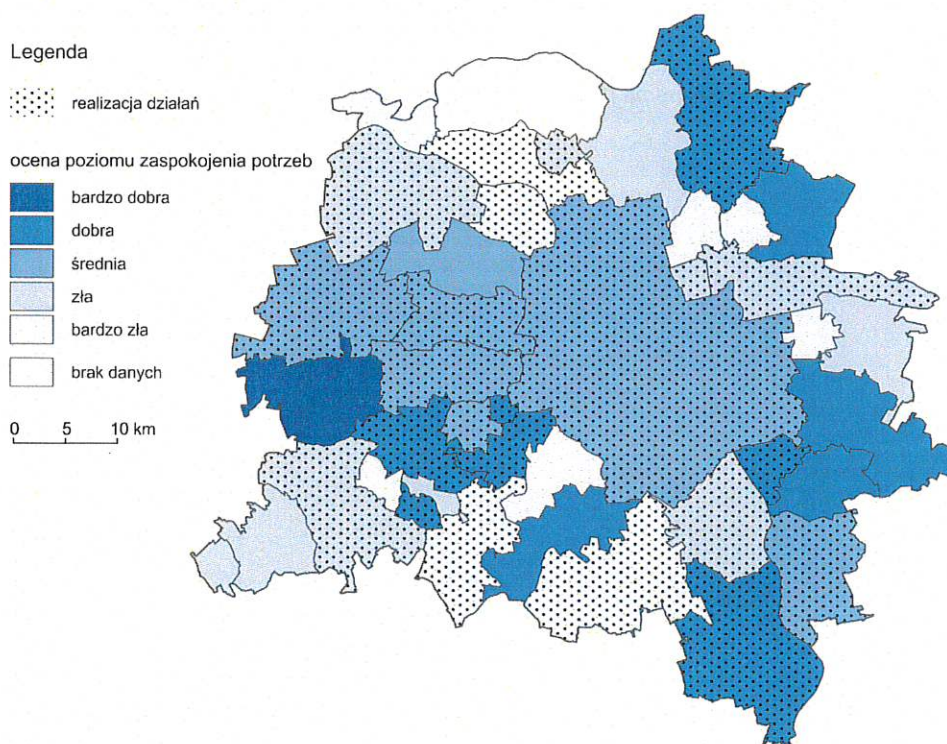
⁶⁷ Dane gmin WOF.

Mapa 33. Działania na rzecz termomodernizacji budynków komunalnych w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na kwiecień 2014 r.).

Mapa 34. Działania na rzecz wymiany publicznego systemu oświetlenia na bardziej ekologiczny w latach 2010-2014

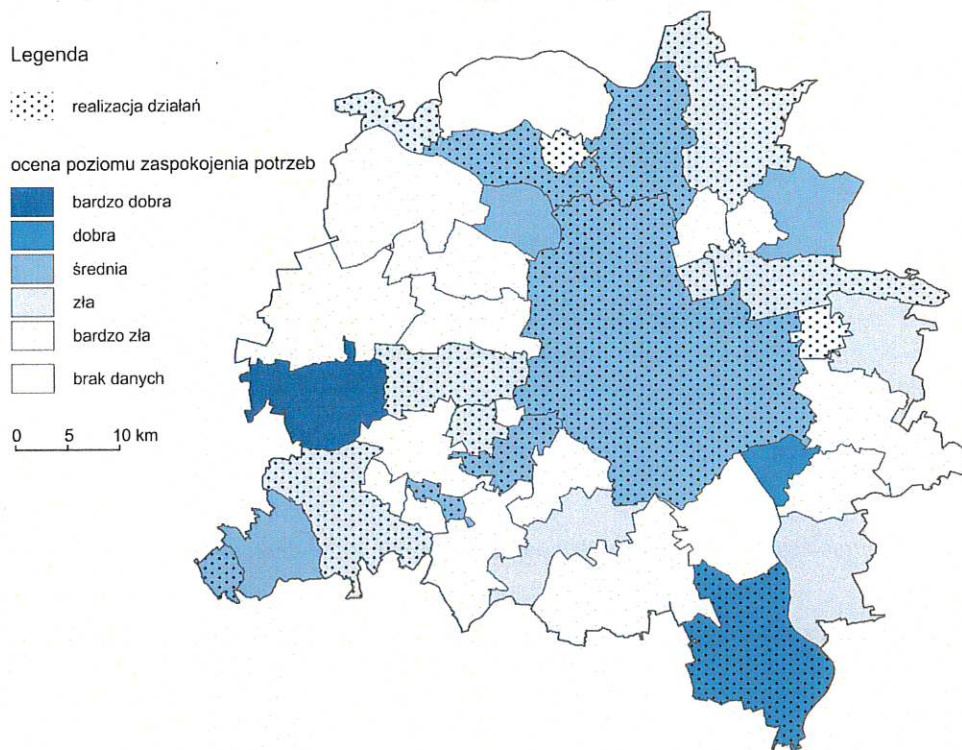

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na kwiecień 2014 r.).

Ważne z punktu widzenia środowiska jest także pochodzenie energii, w szczególności realizacja działań na rzecz wzrostu udziału energii produkowanej z odnawialnych źródeł

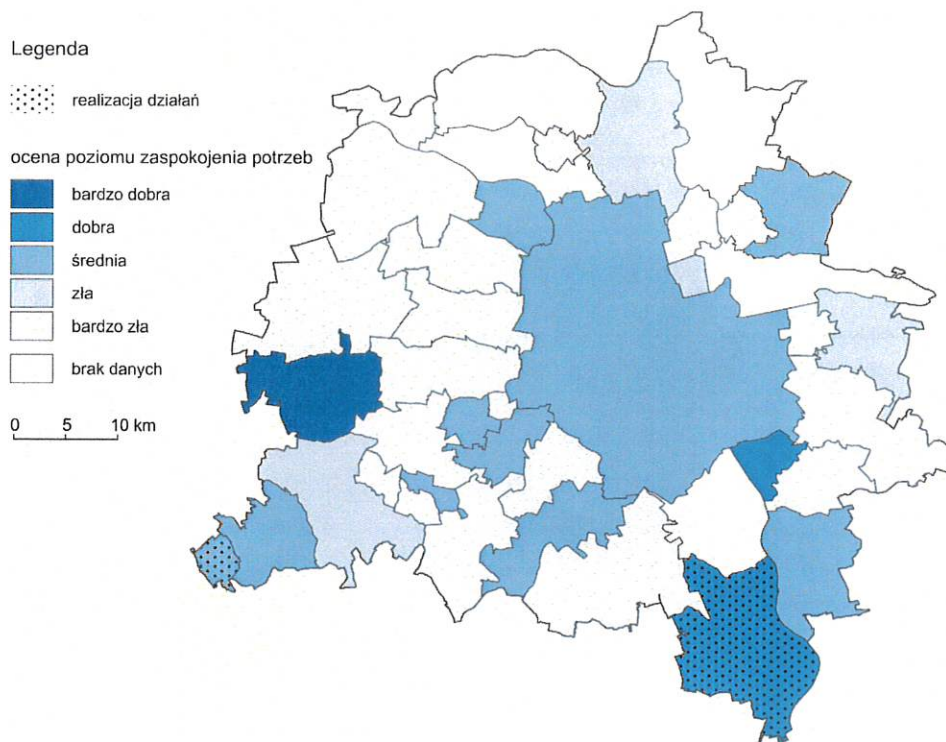
energii (OZE), które podejmuje 40% gmin WOF. Nie zmienia to faktu, że 65% gmin ocenia negatywnie poziom zaspokojenia potrzeb w tym zakresie (Mapa 35). Zdecydowanie mniej intensywne są działania na rzecz dostosowania infrastruktury przesyłowej do potrzeb OZE (podejmuje je jedynie 5% gmin). Prawdopodobnie wynika to z faktu, iż gminy nie są właścicielami sieci energetycznych. Świadczy o tym mniejsza liczba ocen negatywnych niż w przypadku samych instalacji OZE (55% ocen złych i bardzo złych) (Mapa 36).

Mapa 35. Działania na rzecz budowy instalacji OZE w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na kwiecień 2014 r.).

Mapa 36. Działania na rzecz dostosowania sieci energetycznej do przyłączenia wytwórców energii z OZE w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na kwiecień 2014 r.).

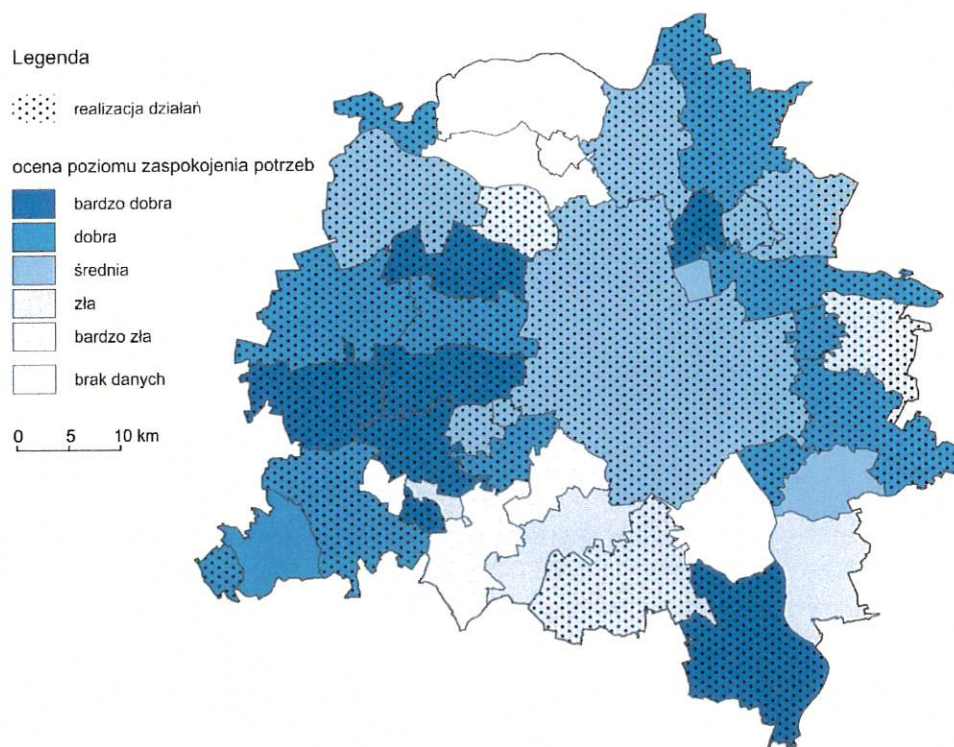
Zachowanie wysokiej jakości środowiska wymaga odpowiedniego gospodarowania odpadami. W większości gmin WOF (70%) zrealizowano inwestycje w zakresie wdrożenia selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, zgodnie z wymogami unijnej dyrektywy odpadowej⁶⁸. Dlatego prawie połowa gmin WOF ocenia sytuację na tym polu, jako dobrą i bardzo dobrą (Mapa 37). Nadal istnieją jednak istotne potrzeby inwestycyjne w tym zakresie⁶⁹.

Teren WOF charakteryzuje się **bogatym dziedzictwem kulturowym**. Jego najcenniejsze wytwory materialne zostały ujęte w rejestrze zabytków i znajdują się pod opieką konserwatorską. Do najważniejszych obiektów zabytkowych zalicza się historyczne centrum Warszawy, wpisane na Listę Dziedzictwa Światowego UNESCO. Pozostałe zabytki nieruchome to dwory, pałace, obiekty sakralne, budowle obronne, założenia przestrzenne i budownictwo przemysłowe, które dość licznie występują na terenie WOF (Mapa 38). Dziedzictwo oraz oferta kulturowa może stanowić jedną z atrakcji turystycznych, jak również znacząco wpłynąć na szeroko rozumianą jakość życia mieszkańców. Spopularyzowanie zasobów kultury za pomocą internetu i e-usług pozwoli na ich zaprezentowanie turystom, a jednocześnie wesprze tworzenie się społeczeństwa informacyjnego na terenie WOF. **Część obiektów** wpisanych do rejestru zabytków **wymaga pilnej interwencji**, w celu zachowania wartości kulturowych. Na obszarze działają **liczne instytucje kultury**, choć ich potencjał i zasoby nie są efektywnie wykorzystywane i spopularyzowane. Same zaś instytucje często **wymagają prac modernizacyjnych i renowacji**.

⁶⁸ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy.

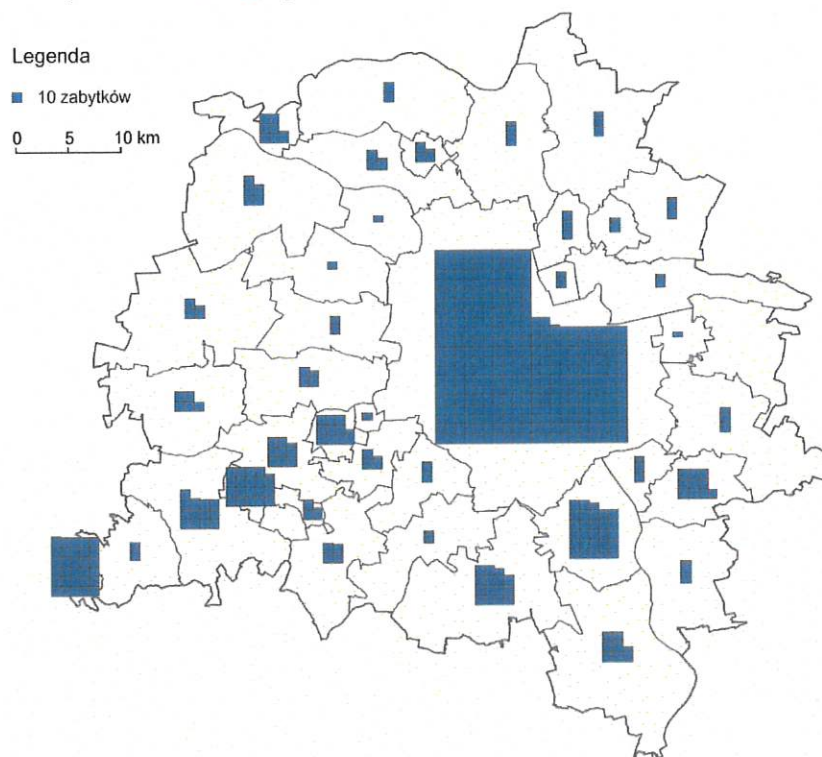
⁶⁹ Dane gmin WOF.

Mapa 37. Działania na rzecz rozwoju infrastruktury selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin WOF (stan na kwiecień 2014 r.).

Mapa 38. Liczba zabytków nieruchomych w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

2. Analiza SWOT

Na podstawie Diagnozy, przedstawionej we wcześniejszej części niniejszej Strategii zidentyfikowano silne i słabe strony Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego, których dotyczyć będzie interwencja w ramach Zintegrowanych Inwestycji. Określono także szanse i zagrożenia, które mogą wzmacniać lub osłabiać czynniki wewnętrzne. Zestawienie kluczowych czynników rozwoju dla WOF zostało przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 1. Analiza SWOT dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego w kontekście realizacji ZIT

Silne strony	Słabe strony
Bardzo duży potencjał ludnościowy WOF z tendencją do dalszego wzrostu liczby ludności	Słabo wykształcona tożsamość metropolitalna
Rozwinięta infrastruktura usług wyższego rzędu w zakresie kultury, opieki zdrowotnej, edukacji	Duże zróżnicowanie dostępności usług publicznych wewnątrz WOF (w szczególności między miastem i wsią)
Wysoki poziom kapitału ludzkiego	Niewystarczająca oferta usług publicznych dostępnych drogą elektroniczną w stosunku do potrzeb i oczekiwań mieszkańców
Największy w kraju ośrodek naukowy i uniwersytecki	Ograniczona oferta aktywizująca dla osób starszych
Wysoki poziom usług edukacyjnych na tle województwa oraz innych aglomeracji krajowych (mierzone wynikiem testów szóstoklasisty, egzaminów gimnazjalnych i maturalnych)	Niewystarczający dostęp do informacji na temat zasobów kulturowych i oferty kulturalnej WOF
Wysoki poziom aktywności gospodarczej mieszkańców (ponad 0,5 mln zarejestrowanych firm)	Niski odsetek dzieci objętych opieką żłobkową, liczne gminy bez oferty w tym zakresie
Duży i zróżnicowany rynek pracy	Stosunkowo niska innowacyjność branż produkcyjnych
Najnowocześniejsza w kraju struktura gospodarki (najwyższy udział branż wiodących, działalności profesjonalnej i sektora kreatywnego)	Niedostatek kadr z wykształceniem zawodowym i technicznym
Obecność licznych przedstawicielstw organizacji międzynarodowych	Niedostateczna podaż doradztwa zawodowego dla uczniów
Wysoka koncentracja spółek z udziałem kapitału zagranicznego	Niedostateczna podaż usług nakierowanych na rozwój postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i kreatywnych wśród dzieci i młodzieży
Położenie na przecięciu europejskich szlaków transportowych (drogowych, kolejowych i lotniczych)	Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura drogowa (brak pełnej obwodnicy Warszawy, niewiele ciągów wysokiej jakości we wschodniej części WOF)
Dobrze rozwinięta siatka połączeń komunikacji miejskiej w Warszawie	Koncentryczny układ transportowy skupiający ruch w Warszawie
Największy w Polsce system roweru miejskiego (jeden z największych w Europie)	Niewystarczająca w stosunku do potrzeb przepustowość infrastruktury kolejowej dostosowanej do ruchu pasażerskiego.
Obecność terenów o wysokich walorach przyrodniczych, w tym obszarów chronionych	Słabo rozwinięta siatka połączeń komunikacji miejskiej poza Warszawą w szczególności na trasach obwodowych
	Niewystarczająca liczba multimodalnych węzłów przesiadkowych
	Słabo rozwinięta sieć tras rowerowych poza Warszawą oraz brak ciągłości tras rowerowych w Warszawie
	Niski poziom retencji wód opadowych (wysoki udział powierzchni zabudowanej, spadający współczynnik leśistości)

	Przekroczone normy zanieczyszczenia powietrza (pyłowe i dwutlenek azotu, akustyczne)
	Przestarzała i niewystarczająco rozbudowana ciepłownicza sieć przesyłowa
	Niedostateczna podaż terenów inwestycyjnych o odpowiednim uzbrojeniu
Szanse	Zagrożenia
Priorytetowe traktowanie transportu kolejowego przez Unię Europejską	Rosnąca konkurencja ze strony innych ośrodków metropolitalnych (krajowych i zagranicznych)
Duże środki finansowe UE przeznaczone na rozwój komunikacji publicznej w obszarach funkcjonalnych miast wojewódzkich (z preferencją dla transportu szynowego)	Utrzymywanie się barier systemowych (prawnych, administracyjnych) w obszarze transferu wiedzy
Utrzymujący się pozytywny trend migracyjny zwiększający zasób kapitału ludzkiego w WOF	Niekorzystne zmiany demograficzne w kraju (spadek liczby osób w wieku produkcyjnym)
Możliwość wdrożenia sprawdzonych w innych metropoliach rozwiązań (zarządczych, organizacyjnych, infrastrukturalnych)	Opóźnienie realizacji niezbędnych inwestycji infrastrukturalnych przez podmioty zewnętrzne (PKP PLK, GDDKiA)
Rosnąca rola technologii informacyjno-komunikacyjnych w gospodarce oraz administracji	Nieuporządkowana i nieskuteczna polityka przestrzenna państwa przyczyniająca się do niekontrolowanej suburbanizacji
Trwałe przesunięcie akcentów w polityce spójności w kierunku rozwoju miast i ich obszarów funkcjonalnych	Powierzenie samorządom przez władze centralne nowych zadań bez dodatkowych środków na ich realizację
Pojawienie się przepisów prawnych regulujących współpracę samorządów w obszarach funkcjonalnych miast (tzw. ustawy metropolitalnej)	Niekorzystne dla finansów samorządowych zmiany w prawie finansowym (np. podniesienie kwoty wolnej od podatku dochodowego od osób fizycznych)
Wsparcie dla projektów wpisujących się w inteligentne specjalizacje województwa mazowieckiego	Ograniczone możliwości instytucji ochrony zdrowia w zapobieganiu i zwalczaniu negatywnych skutków epidemii COVID-19
Nacisk na innowacyjne rozwiązania w kształceniu technicznym i zawodowym w polityce krajowej i europejskiej	Ograniczone możliwości prowadzenia zajęć szkolnych w systemie zdalnym wprowadzonym w związku z wystąpieniem epidemii COVID-19
Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa i upowszechnienie się nowoczesnych technologii sprzyjających zmniejszeniu zużycia energii	
Znowelizowanie przepisów dotyczących tzw. „janosikowego” zmniejszające obciążenia bogatych samorządów	

Źródło: opracowanie własne

Na podstawie analizy interakcji pomiędzy poszczególnymi grupami czynników rozwoju, a także wewnątrz poszczególnych grup, sformułowano obszary problemowe, których powinna dotyczyć interwencja określona w Strategii ZIT.

Interwencja w ramach ZIT ma niwelować słabe strony obszaru i wzmacniać silne strony. Należy zwrócić uwagę, że wiele czynników zidentyfikowanych, jako słabe strony jest wynikiem nierównomiernego rozwoju obszaru i skupieniu czynników rozwojowych tylko w jego części (przede wszystkim w rdzeniu). W związku z powyższym, rolą interwencji będzie rozprzestrzenienie silnych stron na cały WOF.

Zidentyfikowano następujące obszary problemowe, które zostaną objęte interwencją opisaną w Strategii ZIT:

- » niewystarczające wykorzystanie technologii ICT w świadczeniu usług publicznych;

- » edukacja niedostosowana do potrzeb rynku pracy i rozwoju gospodarki opartej na wiedzy;
- » niska aktywność zawodowa kobiet wychowujących dzieci;
- » rosnąca liczba osób starszych i problemy z ich aktywizacją;
- » brak jednolitej oferty inwestycyjnej obszaru;
- » niewystarczająca konkurencyjność komunikacji publicznej względem transportu indywidualnego;
- » niewydolna i nierównomiernie rozwinięta infrastruktura transportowa;
- » niewystarczający poziom zintegrowania różnych środków transportu niskoemisyjnego;
- » niska efektywność energetyczna i zanieczyszczenie środowiska;

- » konieczność wzmocnienia usług społecznych (nauczanie zdalne) oraz na rzecz mieszkańców (zapobieganie i zwalczanie epidemii) ze względu na wystąpienie epidemii COVID-19.

Szczegółowe relacje pomiędzy poszczególnymi obszarami problemowymi i kierunkami działań zaplanowanych do realizacji w ramach Strategii ZIT prezentuje *Matryca obszary problemowe --kierunki działań-projekty* (Tabela 26).

3. Wizja Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Wizja Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego powinna określać docelowy stan funkcjonowania obszaru. Jest obrazem przyszłości, który zarządzający obszarem chcą wykreować. Wizja WOF została sformułowana w następujący sposób:

Warszawski Obszar Funkcjonalny to wibrujące energią europejskie centrum rozwoju, gdzie harmonijnie łączą się wysoka jakość życia i doskonałe warunki biznesowe, tworzone w oparciu o kreatywność mieszkańców, potencjał współpracy i nowe technologie.

WOF już w chwili obecnej jest najsilniejszym centrum rozwojowym kraju, w związku z czym jego aspiracje sięgają poziomu europejskiego. W wyniku realizacji działań zapisanych w Strategii ZIT, WOF powinien stać się jednym z ważniejszych centrów rozwojowych Europy Środkowej. Miejscem, w którym zawsze coś się dzieje i które tworzy zróżnicowaną ofertę dla swoich mieszkańców.

Trwała poprawa jakości życia mieszkańców jest najważniejszym zadaniem stojącym przed władzami samorządowymi. Można ją osiągnąć dzięki kształtowaniu właściwych proporcji w zarządzaniu kapitałem ekonomicznym, społecznym i naturalnym (środowiskiem). W związku z powyższym działania w ramach Strategii ZIT będą prowadzone we wszystkich ww. kierunkach.

WOF jest najbardziej atrakcyjnym miejscem zamieszkania w Polsce. Dzięki swoim walorom jest ośrodkiem, do którego napływają mieszkańcy z całego kraju, budując jego kapitał ludzki. Jest ośrodkiem skupiającym ludzi innowacyjnych i kreatywnych. Jest to obszar odznaczający się większą niż reszta kraju otwartością mieszkańców, poziomem zaufania.

Mieszkańcy WOF odznaczają się wysokim poziomem inicjatywy, o czym może świadczyć najwyższy w kraju odsetek osób prowadzących działalność gospodarczą. Warunki dla jej prowadzenia będą się stale poprawiać dzięki rozwojowi oferty terenów inwestycyjnych w WOF oraz promowaniu gospodarki obszaru, co przełoży się na wzrost potencjału eksportowego przedsiębiorstw działających w WOF.

Na poprawę warunków prowadzenia działalności gospodarczej, a jednocześnie na rozwój kapitału ludzkiego i społecznego będzie wpływać dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy poprzez upowszechnienie doradztwa zawodowego oraz wspomaganie rozwoju kompetencji kluczowych uczniów. Powrót rodziców na rynek pracy ułatwi rozwój oferty opieki nad dziećmi do lat 3.

Działania dotyczące przestrzeni będą się skupiać na poprawie funkcjonalności systemu komunikacji zbiorowej (m. in. przez rozwój węzłów multimodalnych opartych o parkingi P+R) oraz obniżeniu emisyjności transportu, czemu sprzyjać będzie m. in. rozbudowa systemu tras rowerowych. Działaniami wspomagającymi zarówno rozwój systemu transportowego, jak i obniżenie poziomu emisyjności gospodarki będą projekty komplementarne.

Kluczowa dla rozwoju nowoczesnego bieguna wzrostu, jakim jest WOF, jest współpraca i tworzony przez nią efekt synergii działań poszczególnych podmiotów. Wysoki potencjał współpracy w WOF współtworzą jego mieszkańcy i przedsiębiorstwa, a także skupione w WOF instytucje krajowe i zagraniczne (administracja, jednostki naukowe, stowarzyszenia przedsiębiorców, organizacje pozarządowe). Z biegiem czasu będzie powstawać coraz więcej

powiązań zarówno wewnątrz poszczególnych sektorów, jak i pomiędzy nimi, a zmiany ilościowe (wzrost liczby powiązań) przełożą się także na jakościowe (poprawa jakości współpracy). Czynnikiem ułatwiającym tworzenie sieci i wykorzystanie drzemiącego w nich potencjału będzie szerokie zastosowanie nowych technologii, których znaczenie będzie rosnać z każdym rokiem.

Należy podkreślić, że wizja WOF jest tożsama z wizją rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy zawartą w *Strategii Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030* (Strategia Rozwoju OMW), będącą strategią miejskiego obszaru funkcjonalnego.

Instrument ZIT będzie jednym ze sposobów wdrażania celów zapisanych w Strategii Rozwoju OMW. Z pewnymi zastrzeżeniami można powiedzieć, że Strategia ZIT jest dokumentem wdrożeniowym w stosunku do Strategii Rozwoju OMW. Zakres interwencji w ramach ZIT jest spójny i zawiera się w ramach określonych w Strategii Rozwoju OMW, która jest dokumentem szerszym i ograniczonym do poziomu strategicznego. Strategia ZIT posiada dedykowane środki na jej wdrażanie (alokacja ZIT w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020 oraz środki na projekty komplementarne w ramach krajowych programów operacyjnych – przede wszystkim Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko).

WOF jest obszarem wyznaczonym w granicach OMW. Obejmuje 40 z 72 gmin OMW o najsilniejszych powiązaniach z miastem rdzeniowym⁷⁰. Skupia także zdecydowaną większość potencjału ludnościowego oraz gospodarczego OMW.

Zatem wizja rozwoju, zrealizowana w granicach WOF w wyniku wdrożenia działań zapisanych Strategii ZIT w kolejnych latach zmaterializuje się na obszarze całego OMW, dla którego strategia ma dłuższą perspektywę czasową (do 2030 r.).

⁷⁰ W skład **Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego** poza m.st. Warszawą wchodzi gminy: Błonie, Brwinów, Czosnów, Góra Kalwaria, Grodzisk Mazowiecki, Halinów, Izabelin, Jabłonna, Jaktorów, Józefów, Karczew, Kobyłka, Konstancin-Jeziorna, Legionowo, Leszno, Lesznowola, Łomianki, Marki, Michałowice, Milanówek, Nadarzyn, Nieporęt, Nowy Dwór Mazowiecki, Otwock, Ożarów Mazowiecki, Piaseczno, Piastów, Podkowa Leśna, Pruszków, Radzymin, Raszyn, Stare Babice, Sulejówek, Wiązowna, Wieliszew, Wołomin, Ząbki, Zielonka, Żyrardów. W skład **Obszaru Metropolitalnego Warszawy** wchodzi ponadto gminy: Baranów, Brochów, Celestynów, Chynów, Dąbrówka, Dębe Wielkie, Grójec, Kampinos, Klembów, Kolbiel, Leoncin, Mińsk Mazowiecki (gmina wiejska), Mińsk Mazowiecki (miasto), Mszczonów, Nowa Sucha, Pniewy, Pomiechówek, Prażmów, Puszcza Mariańska, Radziejowice, Serock, Sochaczew (gmina wiejska), Sochaczew (miasto), Somianka, Tarczyn, Teresin, Tłuszcz, Wiskitki, Wyszaków, Zabrodzie, Zakroczym, Żabia Wola.

4. Cele i kierunki działań

Zaplanowana w formule ZIT interwencja jest ukierunkowana na **integrację Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego, przy jednoczesnym budowaniu jego przewag konkurencyjnych**. Jest zgodna z dokumentami strategicznymi gmin WOF oraz wpisuje się w realizację celów rozwojowych województwa mazowieckiego, a także kraju. Jednocześnie jest zgodna z polityką UE w zakresie rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych.

Przyjęte w Strategii ZIT WOF cele zostały określone metodą partycypacyjną podczas warsztatów strategicznych. Ich zakres wynika bezpośrednio ze zdiagnozowanych potrzeb gmin WOF, świadcząc o niedoborach obszaru, a także ze zidentyfikowanych zasobów i potencjałów Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego, które wymagają dalszego wzmocnienia. Zgodnie z tym podejściem każdemu z przekrojów analizy strategicznej prowadzonej w układzie społeczność-gospodarka-przestrzeń przypisano jeden cel rozwojowy, dookreślony na poziomie kierunków działań. Wskazując tym samym, że Warszawski Obszar Funkcjonalny wyznaczony dla potrzeb instrumentu ZIT swoją koncepcję rozwoju zintegrowanego opiera na usługach publicznych, rozwoju gospodarczym, usprawnieniu powiązań komunikacyjnych, przy zachowaniu wartości przyrodniczych i kulturowych obszaru.

Strategię ZIT WOF skoncentrowano na osiągnięciu trzech celów:

1. **Zwiększenie dostępności usług publicznych;**
2. **Rozwój sieci powiązań gospodarczych;**
3. **Poprawa jakości przestrzeni.**

Cele te będą realizowane poprzez kierunki działań, w których wskazano przedsięwzięcia ZIT (w skład których wchodzi konkretne projekty), współfinansowane ze środków UE przeznaczonych w RPO WM na instrument ZIT.

Ze względu na charakter interwencji poszczególne przedsięwzięcia są zintegrowane zarówno w wymiarze wewnętrznym (w ramach jednego przedsięwzięcia), jak i w wymiarze zewnętrznym (z innymi przedsięwzięciami). W efekcie tego poszczególne przedsięwzięcia ZIT mogą realizować więcej niż jeden kierunek działań.

Osiągnięcie celów Strategii ZIT WOF, w tym realizację przedsięwzięć ZIT, będzie wspierać realizacja przedsięwzięć komplementarnych ZIT, współfinansowanych z innych środków finansowych. Zwłaszcza, że alokacja na instrument ZIT dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego nie w pełni umożliwia realizację wszystkich określonych celów strategicznych i nie zaspokaja wszystkich potrzeb WOF.

Cel 1. Zwiększenie dostępności usług publicznych

Warszawski Obszar Funkcjonalny stanowi centrum życia społecznego regionu i kraju, jednocześnie rośnie jego znaczenie w skali Europy. Koncentracja usług (zarówno podstawowych, jak i tzw. usług wyższego rzędu) wpływa na wysoką jakość życia mieszkańców, która jest ważnym czynnikiem przyciągającym wysokiej jakości kapitał ludzki, stanowiący motor rozwoju społecznego.

Konieczne jest jednak sprostanie wyzwaniom wynikającym ze stale rosnącej liczby mieszkańców i zmieniającej się struktury wieku ludności, a także rosnącej liczby

odwiedzających WOF w celach turystycznych. Wzrost zapotrzebowania mieszkańców na usługi publiczne pociąga za sobą konieczność podjęcia działań na rzecz zapewnienia wysokiej jakości, nowoczesnych i efektywnie zarządzanych usług, które będą wyróżnikiem metropolii, nie tylko w skali kraju, ale i Europy.

Realizacja celu jest istotna nie tylko dla rozwoju społecznego. Będzie miała wpływ także na rozwój gospodarczy, dla którego jakość życia (której elementem jest dostęp do usług publicznych) jest ważnym czynnikiem rozwoju (porównaj cel 2). Jednocześnie zapewnienie zrównoważonego dostępu do usług, szczególnie z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych, wpłynie na poprawę jakości przestrzeni (porównaj cel 3).

W związku z powyższym w ramach celu 1. realizowane będą następujące kierunki działań:

- ⇒ 1.1. Usługi informacyjne;
- ⇒ 1.2. Usługi edukacyjne;
- ⇒ 1.3. Usługi na rzecz aktywności mieszkańców.

Kierunek działań 1.1. Usługi informacyjne

Realizacja tego kierunku działań odpowiada na ograniczony dostęp mieszkańców oraz osób odwiedzających WOF do informacji, zarówno w przestrzeni publicznej, jak i informacji będących w zasobach urzędów gmin. Rosnące potrzeby w tym zakresie wynikają z rozwoju społeczeństwa informacyjnego oraz gospodarki opartej na wiedzy. Specyfika WOF, jako centrum usługowego oraz przestrzeni atrakcyjnej turystycznie sprawia, że popyt na usługi ułatwiające poruszanie się po WOF i zdalne załatwianie spraw jest znaczny.

Jednocześnie interwencja wpisuje się w realizację celu rozwojowego SRWM *Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii*, w zakresie zwiększenia dostępu do e-usług, a także celu *Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki*. Ponadto realizuje kierunek działań KSRR 1.1. *Wzmacnianie funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich i integracja ich obszarów funkcjonalnych*, w zakresie poddziałania 1.1.1 *Warszawa – stolica państwa*, w którym zwrócono uwagę na konieczność wprowadzenia regulacji organizacyjnych w zakresie integracji dostarczania usług publicznych. Wpisuje się również w realizację zapisów KPZK, w zakresie celu 1. *Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności*. Przyczynia się także do realizacji celu 1. KPM – *Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia (miasto konkurencyjne)*.

Kierunek działań realizowany jest w ramach Priorytetu Inwestycyjnego Unii Europejskiej 2c *Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury oraz e-zdrowia*. Jest zgodny z założeniami Osi Priorytetowej II RPO WM *Wzrost e-potencjału Mazowsza* w zakresie celu szczegółowego *Zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych*, ze względu na realizację następujących typów projektów: e-usługi publiczne.

Tabela 2. Wskaźniki rezultatu strategicznego dla kierunku działań 1.1 Usługi informacyjne

Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa wskaźnika (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
Odsetek obywateli korzystających z e-administracji (EAC)*	%	34,1%	2014	45,38%	GUS	1 raz/ rok

* Wskaźnik i wartości wskazane w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Dane dotyczą całego województwa, a nie jedynie obszaru funkcjonalnego objętego Strategią. Zakłada się jednak, że na terenie WOF wskaźnik przyjmie taką samą wartość.

Źródło: opracowanie własne.

Obrany kierunek działań zakłada realizację przedsięwzięć zmierzających do zwiększenia dostępu mieszkańców (w tym osób z niepełnosprawnością) oraz osób odwiedzających WOF do informacji w przestrzeni publicznej, jak i informacji będących w zasobach instytucji publicznych (w tym zajmujących się działalnością kulturową).

Uruchomienie nowych systemów teleinformatycznych w instytucjach publicznych będzie wiązało się z wdrożeniem usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości, co najmniej na poziomie 3 (dwustronna interakcja), zwiększeniem liczby podmiotów, które udostępniają on-line informacje sektora publicznego, a dzięki zwiększeniu liczby zdigitalizowanych dokumentów zawierających informacje sektora publicznego nastąpi także zwiększenie liczby ich udostępnień on-line. Finalnie realizacja zamierzonych działań przyczyni się do zwiększenia odsetka obywateli korzystających z e-administracji.

Działanie to będzie realizowane przez projekt wybrany w trybie pozakonkursowym: Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF) oraz przez działanie Informatyzacja administracji publicznej oraz instytucji i zasobów kultury na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego, w ramach którego projekty będą wybierane w trybie konkursowym (Tabela 3, Tabela 4). Osiągnięcie ich celów będzie pośrednio wspierać realizacja innych przedsięwzięć ZIT, jak również przedsięwzięcia komplementarne i towarzyszące (Załącznik 3).

Tabela 3. Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF)

Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF)	
Priorytet Inwestycyjny UE	- Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury oraz e-zdrowia (2c)
Cel szczegółowy RPO WM	- Zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych
Powiązane przedsięwzięcia ZIT	- Informatyzacja administracji publicznej oraz instytucji i zasobów kultury na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego
Terytorialny wymiar wsparcia	- Gminy Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 4. Informatyzacja administracji publicznej oraz instytucji i zasobów kultury na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Informatyzacja administracji publicznej oraz instytucji i zasobów kultury na terenie WOF	
Priorytet Inwestycyjny UE	- Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury oraz e-zdrowia (2c)
Cel szczegółowy RPO WM	- Zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych
Powiązane przedsięwzięcia ZIT	- Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF) - Przygotowanie szkół, nauczycieli i uczniów do nauczania zdalnego w gminach WOF
Terytorialny wymiar wsparcia	- Gminy Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Kierunek działań 1.2. Usługi edukacyjne

Realizacja tego kierunku działań odpowiada na potrzebę zwiększenia efektywności zarządzania usługami edukacyjnymi, wobec istnienia wspólnego rynku edukacyjnego na terenie WOF. Wychodzi również naprzeciw wyzwaniom jakie rodzą rozwój TIK i oczekiwania społeczności odnośnie rozwoju elektronicznych usług publicznych. Wynika z potrzeby wzmocnienia kapitału ludzkiego w zakresie kompetencji kluczowych niezbędnych dla rozwoju gospodarki opartej na wiedzy. Działania związane z wykorzystaniem nowoczesnych technologii podczas nauczania, w tym prowadzenie zajęć w systemie zdalnym, są odpowiedzią na zapobieganie i niwelowanie negatywnych skutków epidemii COVID-19, która wystąpiła podczas wdrażania niniejszej Strategii ZIT WOF.

Jednocześnie interwencja wpisuje się w realizację celu rozwojowego SRWM *Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii*, w zakresie zwiększenia dostępu do e-usług, a także celu *Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki*. Ponadto realizuje kierunek działań KSRR 1.1. *Wzmacnianie funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich i integracja ich obszarów funkcjonalnych*, w zakresie poddziałania 1.1.1 *Warszawa – stolica państwa*, w którym zwrócono uwagę na konieczność wprowadzenia regulacji organizacyjnych w zakresie integracji dostarczania usług publicznych. Przyczynia się także do realizacji celu 1. *Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia (miasto konkurencyjne)* KPM.

Kierunek działań realizowany jest w ramach Priorytetów Inwestycyjnych Unii Europejskiego:

- » 2c *Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury oraz e-zdrowia;*
- » 10i *Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia;*
- » 10iv *Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia*

i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.

Kierunek działań jest zgodny z założeniami:

- » Osi Priorytetowej II RPO WM *Wzrost e-potencjału Mazowsza* w zakresie celu szczegółowego *Zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych*, ze względu na realizację następujących typów projektów:
 - e-usługi publiczne.
- » Osi Priorytetowej X RPO WM *Edukacja dla rozwoju regionu* w zakresie celów szczegółowych:
 - *Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy oraz rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie o największych i specjalnych potrzebach edukacyjnych* ze względu na realizację następującego typu projektów:
 - wsparcie kształcenia ogólnego zwłaszcza przez:
 - dostosowanie do przyszłego zatrudnienia przez budowanie i rozwój kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych uczniów niezbędnych na rynku pracy (umiejętności matematyczno przyrodnicze, umiejętności posługiwania się językami obcymi (w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin), ICT, umiejętność rozumienia, kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy);
 - kontynuację działań realizowanych w ramach rządowego programu „Cyfrowa szkoła” i rozwijania kompetencji w zakresie stosowania TIK (w modułach e-szkoła i e-nauczyciel),
 - nauczanie eksperymentalne; indywidualne podejście do pracy z uczniem;
 - wsparcie rozwoju zawodowego nauczycieli, w tym w szczególności przez rozwijanie umiejętności korzystania z nowych technologii i nowoczesnych pomocy dydaktycznych
 - *Zwiększenie zdolności do zatrudnienia uczniów szkół i placówek oświatowych kształcenia zawodowego*, ze względu na realizację następujących typów projektów:
 - modernizacja oferty kształcenia zawodowego, w szczególności przez:
 - prowadzenie doradztwa zawodowego (w 7 i 8 klasach szkół podstawowych, w szkołach gimnazjalnych⁷¹ i szkołach prowadzących kształcenie zawodowe) i rozwój współpracy z rynkiem pracy.

Obrany kierunek działań zakłada realizację przedsięwzięć zmierzających do ujednoczenia standardów oraz koordynacji funkcjonowania placówek oświatowych na terenie WOF. Ponadto planuje się podjęcie interwencji na rzecz zwiększenia wykorzystania TIK w celu podniesienia skuteczności i efektywności funkcjonowania placówek oświatowych oraz edukacji przedszkolnej, w tym w zakresie komunikacji z rodzicami. Interwencja będzie obejmować również wsparcie rozwoju i integracji zasobów edukacyjnych oraz form pracy

⁷¹ W okresie 1 września 2017 r. - 31 sierpnia 2019 r. ze wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 mogły korzystać gimnazja, jak również szkoły powstałe w wyniku przekształcenia gimnazjum albo klasy gimnazjalne (powstałe w wyniku włączenia gimnazjów do innych szkół). Od dnia 1 września 2019 r. zlikwidowano gimnazja zgodnie z reformą oświaty, stąd adresatem wsparcia od tego momentu są szkoły podstawowe (klasy 7 i 8) oraz szkoły i placówki prowadzące kształcenie zawodowe.

z uczniem, w tym pracy w systemie zdalnym. Realizowane będą także działania na rzecz rozwoju kompetencji kluczowych uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych oraz na rzecz świadomych wyborów edukacyjnych (doradztwo edukacyjno-zawodowe).

Tabela 5. Wskaźniki rezultatu strategicznego dla kierunku działań 1.2 Usługi edukacyjne

Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa wskaźnika (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
Udział aktywnych zawodowo pracujących w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym*	%	70,3%	2013	72%	GUS	1raz/ rok

* Wskaźnik i wartość docelowa wskazana w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030 - Innowacyjne Mazowsza. Dane dotyczą całego województwa, a nie jedynie obszaru funkcjonalnego objętego Strategią

Źródło: opracowanie własne.

Poprzez wzrost liczby uczniów objętych wsparciem z zakresu kompetencji kluczowych oraz wzrost liczby szkół i placówek objętych wsparciem w zakresie doradztwa zawodowego zwiększy się liczba uczniów wybierających ścieżkę rozwoju zawodowego w sposób świadomy i zgodnie z potrzebami rynku. W dłuższej perspektywie przełoży się to także na pozytywne zmiany na rynku pracy w postaci zwiększenia udziału aktywnych zawodowo pracujących w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym.

Działanie to będzie realizowane przez przedsięwzięcia: *Rozwój kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego* oraz *Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego, Przygotowanie szkół, nauczycieli i uczniów do nauczania zdalnego w gminach WOF* z konkursowym trybem wyboru projektów (Tabela 6, Tabela 7, Tabela 8). Osiągnięcie ich celów będzie pośrednio wspierała realizacja innych przedsięwzięć ZIT, jak również przedsięwzięcia komplementarne i towarzyszące (Załącznik 3).

Tabela 6. Rozwój kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Rozwój kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	
Priorytet Inwestycyjny UE	- Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia (10i)
Cel szczegółowy RPO WM	- <i>Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy oraz rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie o największych i specjalnych potrzebach edukacyjnych.</i>
Powiązane przedsięwzięcia ZIT	- Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego - Przygotowanie szkół, nauczycieli i uczniów do nauczania zdalnego w gminach WOF
Terytorialny wymiar wsparcia	- Gminy Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 7. Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	
Priorytet Inwestycyjny UE	- Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnienie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się przez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami (10iv)
Cel szczegółowy RPO WM	- Zwiększenie zdolności do zatrudnienia uczniów szkół i placówek oświatowych kształcenia zawodowego
Powiązane przedsięwzięcia ZIT	- Rozwój kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego
Terytorialny wymiar wsparcia	- Gminy Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 8 Przygotowanie szkół, nauczycieli i uczniów do nauczania zdalnego w gminach WOF

Przygotowanie szkół, nauczycieli i uczniów do nauczania zdalnego w gminach WOF	
Priorytet Inwestycyjny UE	- Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury oraz e-zdrowia (2c)
Cel szczegółowy RPO WM	- Zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych
Powiązane przedsięwzięcia ZIT	- Rozwój kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego - Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego - Informatyzacja administracji publicznej oraz instytucji i zasobów kultury na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego
Terytorialny wymiar wsparcia	- Gminy Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Kierunek działań 1.3. Usługi na rzecz aktywności mieszkańców

Realizacja tego kierunku działań odpowiada na potrzebę poprawienia zakresu i jakości działań na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej oraz podniesienie jakości życia mieszkańców WOF. Miejski styl życia oraz trendy demograficzne sprawiają, że występują ograniczenia w dostępie do usług ułatwiających powrót na rynek pracy, jak np. opieka nad dziećmi do 3 lat, czy działania nastawione na aktywizację społeczną oraz integrację społeczną, w tym osób starszych i z niepełnosprawnością. Wzmocnienia wymagają również usługi z zakresu e-zdrowia, które ułatwiłyby mieszkańcom kontakt z podmiotami służby zdrowia. Dodatkowo, wystąpienie epidemii spowodowanej wirusem SARS-CoV-2 wywołało potrzebę wzmocnienia placówek medycznych w zakresie zapobiegania i zwalczania epidemii COVID-19, w szczególności na terenie dużych miast – w przypadku WOF Warszawy, gdzie ryzyko zachorowania jest wyższe niż w mniejszych jednostkach. Ponadto szpitale ulokowane w stolicy obsługują również mieszkańców pozostałych gmin WOF.

Jednocześnie interwencja wpisuje się w realizację celu rozwojowego SRWM *Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii* w zakresie zwiększenia dostępu do e-usług, a także celu *Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki*. Realizuje kierunek działań KSRR 1.1. *Wzmacnianie funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich i integracja ich obszarów funkcjonalnych*, w zakresie poddziałania 1.1.1 *Warszawa – stolica państwa*, w którym zwrócono uwagę na konieczność wprowadzenia regulacji organizacyjnych w zakresie integracji dostarczania usług publicznych. Przyczynia się także do realizacji celu 1. *Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia (miasto konkurencyjne)* KPM.

Kierunek działań realizowany jest w ramach następujących Priorytetów Inwestycyjnych Unii Europejskiej:

- » 2c *Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury oraz e-zdrowia;*
- » 8iv *Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę;*
- » 9a *Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych.*

Jest zgodny z założeniami:

- » Osi Priorytetowej II RPO WM *Wzrost e-potencjału Mazowsza* w zakresie celu szczegółowego *Zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych*, ze względu na realizację następujących typów projektów:
 - e-usługi publiczne.
- » Osi priorytetowej VI RPO WM *Jakość życia* w zakresie celu szczegółowego *Zwiększona jakość efektywnie świadczonych usług zdrowotnych o wysokim standardzie w priorytetowych obszarach* ze względu na realizację typów projektu:
 - zapobieganie i zwalczanie epidemii COVID-19.

- » Osi Priorytetowej VIII RPO WM *Rozwój rynku pracy* w zakresie celu szczegółowego *Powrót do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3*, ze względu na realizację następującego typu projektu:
- Tworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w formie:
 - żłobków,
 - klubów dziecięcych,
 - zatrudnienie dziennego opiekuna.

Tabela 9. Wskaźniki rezultatu strategicznego dla kierunku działań 1.3 Usługi na rzecz aktywności mieszkańców

Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa wskaźnika (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
Odsetek obywateli korzystających z e-administracji (EAC)*	%	34,1%	2014	45,38%	GUS	1 raz/ rok
Udział dzieci objętych opieką żłobkową w ogóle dzieci do lat 3	%	8,9%	2013	9,9%	GUS	1raz/ rok

* Wskaźnik i wartości wskazane w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Dane dotyczą całego województwa, a nie jedynie obszaru funkcjonalnego objętego Strategią. Zakłada się jednak, że na terenie WOF wskaźnik przyjmie taką samą wartość.

Źródło: opracowanie własne.

Dzięki tej interwencji zwiększy się efektywność administracji samorządowej, która będzie skuteczniej koordynowała i realizowała część swoich zadań statutowych w zakresie opieki, chociażby poprzez zwiększenie liczby usług publicznych dostępnych on-line (o stopniu dojrzałości co najmniej na poziomie 3). Długofalowa realizacja tych zadań będzie miała wpływ na wzrost odsetka obywateli korzystających z usług on-line.

W ramach interwencji nastąpi także zwiększenie dostępnej na terenie ZIT WOF liczby miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, co pozwoli na zwiększenie odsetka dzieci objętych opieką żłobkową.

Ponadto obrany kierunek działań pozwoli na dostosowanie działań publicznych podmiotów służby zdrowia, do znowelizowanych przepisów prawa, ułatwiając przy tym mieszkańcom WOF korzystanie z usług tychże podmiotów.

Działanie to będzie realizowane przez projekty wybrane w trybie pozakonkursowym: *Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (E-Opieka)* i *Zwiększenie zdolności systemu opieki zdrowotnej na terenie m.st. Warszawy do walki z wirusem SARS-CoV-2* oraz poprzez przedsięwzięcia *Rozwój opieki nad dziećmi do lat 3 na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego* oraz *Informatyzacja służby zdrowia na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego*, w ramach których będą wybierane projekty w trybie konkursowym (Tabela 10, Tabela 11, Tabela 12, Tabela 13). Osiągnięcie celów powyższych przedsięwzięć będzie pośrednio wspierała realizacja innych przedsięwzięć ZIT, jak również przedsięwzięcia komplementarne i towarzyszące (Załącznik 3).

Tabela 10. Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (E-Opieka)

Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (E-Opieka)	
Priorytet Inwestycyjny UE	- Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury oraz e-zdrowia (2c)
Cel szczegółowy RPO WM	- Zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych
Powiązane przedsięwzięcia ZIT	- Rozwój opieki nad dziećmi do lat 3 na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego; - Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF); - Informatyzacja służby zdrowia na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego; - Zwiększenie zdolności systemu opieki zdrowotnej na terenie m.st. Warszawy do walki z wirusem SARS-CoV-2
Terytorialny wymiar wsparcia	- Gminy Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 11. Zwiększenie zdolności systemu opieki zdrowotnej na terenie m.st. Warszawy do walki z wirusem SARS-CoV-2

Zwiększenie zdolności systemu opieki zdrowotnej na terenie m.st. Warszawy do walki z wirusem SARS-CoV-2	
Priorytet Inwestycyjny UE	- Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych
Cel szczegółowy RPO WM	- Zwiększona jakość efektywnie świadczonych usług zdrowotnych o wysokim standardzie w priorytetowych obszarach
Powiązane przedsięwzięcia ZIT	- Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (E-Opieka) - Informatyzacja służby zdrowia na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego
Terytorialny wymiar wsparcia	- Warszawski Obszar Funkcjonalny

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 12. Rozwój opieki nad dziećmi do lat 3 na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Rozwój opieki nad dziećmi do lat 3 na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	
Priorytet Inwestycyjny UE	- Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę (8iv)
Cel szczegółowy RPO WM	- Powrót do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3
Powiązane przedsięwzięcia ZIT	- Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (E-Opieka) - Zwiększenie zdolności systemu opieki zdrowotnej na terenie m.st. Warszawy do walki z wirusem SARS-CoV-2
Terytorialny wymiar wsparcia	- Gminy Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 13. Informatyzacja służby zdrowia na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Informatyzacja służby zdrowia na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	
Priorytet Inwestycyjny UE	- Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury oraz e-zdrowia (2c)
Cel szczegółowy RPO WM	- Zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych
Powiązane przedsięwzięcia ZIT	- Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (E-Opieka); - Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF) - Zwiększenie zdolności systemu opieki zdrowotnej na terenie m.st. Warszawy do walki z wirusem SARS-CoV-2
Terytorialny wymiar wsparcia	- Gminy Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Cel 2. Rozwój sieci powiązań gospodarczych

Warszawski Obszar Funkcjonalny jest biegunem rozwoju nie tylko regionu, ale i kraju. Będąc najsilniejszym ośrodkiem gospodarczym i naukowo-badawczym w Polsce ma wszelkie predyspozycje, aby konkurować w skali europejskiej czy globalnej o czynniki rozwoju. Będzie to miało wpływ na dynamizację lokalnych gospodarek, a co za tym idzie będzie prowadziło do poprawy jakości życia mieszkańców. Wzmocnienie tego obszaru wpłynie także na rozwój regionu, zgodnie z *Regionalną Strategią Innowacji dla Mazowsza 2014-2020 wraz z inteligentną specjalizacją regionu*.

Konieczne jest jednak bardziej umiejętne i intensywne wykorzystywanie potencjałów, jakimi dysponuje WOF. Wyzwaniem jest stały rozwój powiązań gospodarczych zarówno w kontekście wymiany handlowej, jak i relacji okołobiznesowych. Dla WOF kluczowe w tym kontekście jest zapewnienie odpowiednich warunków dla tego procesu, tj. prowadzenie działań na rzecz pozyskania kooperantów i inwestorów, zapewnienie odpowiedniej przestrzeni dla lokalizacji nowych podmiotów gospodarczych oraz zagwarantowanie dostępności kadr odpowiadających na potrzeby gospodarki.

Skuteczna realizacja tego celu wymaga podjęcia działań, także w ramach pozostałych dwóch celów Strategii ZIT WOF. Sfera społeczna, jakość środowiska, a także dostępność komunikacyjna są ważnymi czynnikami rozwoju. Tym samym warunkują możliwości wzmocnienia i wykorzystywania potencjału gospodarczego WOF.

W ramach celu 2. realizowane będą następujące kierunki działań:

- ⇒ 2.1. Tereny inwestycyjne;
- ⇒ 2.2. Kapitał ludzki.

Kierunek działań 2.1. Tereny inwestycyjne ⁷²

Realizacja tego kierunku działań jest odpowiedzialnością na zidentyfikowane na terenie WOF ograniczenia w możliwości zapewnienia przestrzeni dla lokalizacji podmiotów gospodarczych, spełniającej oczekiwania inwestorów m.in. pod kątem lokalizacji, powierzchni, uzbrojenia oraz przeznaczenia.

Obrany kierunek działań wpisuje się w realizację celu rozwojowego SRWM *Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii*, w ramach kierunku działań 2. *Rozwój produkcji: tworzenie warunków przyjaznych dla inwestorów i przedsiębiorców*. Jednocześnie interwencja wpisuje się w realizację kierunku działań KSRR 1.3. *Budowa podstaw konkurencyjności województw*, w zakresie poddziałania 1.3.2. *Wsparcie dla lokalizacji inwestycji zewnętrznych, w tym w szczególności zagranicznych*, w którym uwzględniono rozbudowę i modernizację infrastruktury związanej z inwestycją. Ponadto wspiera realizację kierunku działań KSRR 1.1. *Wzmacnianie funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich i integracja ich obszarów funkcjonalnych*, w zakresie poddziałania 1.1.1), *Warszawa – stolica państwa*, w którym zwrócono uwagę na konieczność wsparcia rozbudowy bazy lokowania międzynarodowych i krajowych funkcji gospodarczych. Przyczynia się także do realizacji KPM w zakresie celów: 1. *Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia*, 3. *Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich* oraz 4. *Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji*.

Kierunek działań realizowany jest w ramach Priorytetu Inwestycyjnego Unii Europejskiego 3a *Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości*.

Jest zgodny z założeniami Osi Priorytetowej III RPO WM *Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości* w zakresie celu szczegółowego *Ulepszone warunki do rozwoju MŚP*, ze względu na realizację następującego typu projektu:

- uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych.

W ramach tego kierunku działań przewiduje się stworzenie warunków dla lokalizacji na terenie WOF podmiotów gospodarczych, w szczególności prowadzących działalność innowacyjną i eksportową, poprzez realizację zadań na rzecz uporządkowania i przygotowania terenów inwestycyjnych (w tym dokumentacji), uzbrojenia terenów w media, a także budowę lub modernizację układu komunikacyjnego wewnątrz terenów przygotowywanych pod inwestycje. Interwencja w tym zakresie będzie realizowana z uwzględnieniem ograniczeń określonych w Umowie Partnerstwa oraz RPO WM, w tym w szczególności:

⁷² Wskazany kierunek działań nie będzie realizowany, zgodnie ze zmianami do RPO WM 2014-2020 zgłoszonymi przez IP ZIT w sierpniu 2019 r. i uwzględnionymi w RPO 2014-2020 wersja 4.0, z 21 września 2020r. Zmiany te polegają na przeniesieniu całej alokacji z poddziałania 3.1.1 *Rozwój MŚP w ramach ZIT* do poddziałania 4.3.2 *Mobilność miejska w ramach ZIT*. Zmiana ta wynika z braku zainteresowania potencjalnych beneficjentów konkursami ze względu na trudne do spełnienia warunki konkursu, Zapisy pozostawiono ze względu na zachowanie jednolitości dokumentu (zgodność z diagnozą). W późniejszych zapisach niniejszej Strategii ZIT WOF usunięto jednak kwestie dotyczące finansowania i monitorowania tego kierunku, m.in. w celu wskazania obowiązującego podziału alokacji ZIT WOF (porównaj rozdziały: 7. Finansowanie i 9. System monitorowania i sprawozdawczości).

- » przedsięwzięcia będą realizowane pod warunkiem nie powielania dostępnej infrastruktury, chyba że limit dostępnej powierzchni został wyczerpany;
- » wydatki na wewnętrzną infrastrukturę komunikacyjną – jako uzupełniający element projektu kompleksowego stanowić mogą jedynie mniejszą część kosztów kwalifikowalnych inwestycji;
- » wydatki poniesione na uzbrojenie terenów inwestycyjnych, które pod koniec okresu trwałości projektu nie zostaną wykorzystane przez MŚP zgodnie ze stanowiskiem KE stają się niekwalifikowane. Wielkość tych wydatków jest wprost proporcjonalna do % niewykorzystanej w projekcie powierzchni terenów inwestycyjnych;
- » wykorzystanie w całości lub części przygotowanych terenów inwestycyjnych przez duże przedsiębiorstwa skutkować będzie zmniejszeniem przyznanego dofinansowania. Redukcja wysokości wsparcia będzie proporcjonalna do obszaru wykorzystanego przez duże przedsiębiorstwa;
- » dofinansowanie przedsięwzięć z zakresu kompleksowego przygotowania terenów inwestycyjnych zostanie przyznane w przypadku zobowiązania się beneficjenta do zastosowania i monitorowania wskaźników w zakresie:
 - liczby inwestycji MŚP zlokalizowanych na uzbrojonych terenach,
 - pełnego stopnia wykorzystania uzbrojonych terenów inwestycyjnych,
 - liczby miejsc pracy utworzonych przez MŚP w inwestycjach zlokalizowanych na uzbrojonych terenach.

Tabela 14 Wskaźniki rezultatu strategicznego dla kierunku działań 2.2 Tereny inwestycyjne

Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa wskaźnika (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB*	%	8,7	2011	10	GUS	1 raz/ rok

Wskaźnik i wartości wskazane w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Dane dotyczą całego województwa, a nie jedynie obszaru funkcjonalnego objętego Strategią

Źródło: opracowanie własne.

Po przeprowadzeniu interwencji w tym obszarze wzrośnie liczba przygotowanych terenów inwestycyjnych pod działalność gospodarczą, co przełoży się na wzrost liczby inwestycji zlokalizowanych w WOF oraz wzrost zatrudnienia. Finalnie będzie to miało odzwierciedlenie we wzroście nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach. Będą temu sprzyjać preferencje dla lokalizacji dla podmiotów gospodarczych prowadzących działalność innowacyjną, proeksportową oraz wpisującą się w tzw. inteligentne specjalizacje województwa mazowieckiego.

Działanie to będzie realizowane przez przedsięwzięcie *Rozwój oferty terenów inwestycyjnych Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego*, w ramach którego projekty będą wybierane w trybie konkursowym (Tabela 15). Osiągnięcie jego celów będzie pośrednio wspierała realizacja innych przedsięwzięć ZIT, jak również przedsięwzięcia komplementarne i towarzyszące (Załącznik 3).

Tabela 15 Rozwój oferty terenów inwestycyjnych Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Rozwój oferty terenów inwestycyjnych Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	
Priorytet Inwestycyjny UE	- Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości (PI 3a).
Cel szczegółowy RPO WM	- Ulepszone warunki do rozwoju MŚP
Powiązane przedsięwzięcia ZIT	- Rozwój kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego
Terytorialny wymiar wsparcia	- Gminy Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Kierunek działań 2.2. Kapitał ludzki

Realizacja tego kierunku działań wynika z konieczności ciągłego podnoszenia jakości środowiska okołobiznesowego, związanego z kluczowym czynnikiem rozwoju, jakim jest kapitał ludzki. WOF, mimo znacznego potencjału w tym zakresie, cechuje się niewystarczającym, jak na aspiracje konkurowania w skali globalnej, poziomem jego dostosowania do potrzeb gospodarki. Mimo atrakcyjności rynku pracy, firmy mają trudności w znalezieniu pracowników o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych, profilu wykształcenia, jak i kompetencjach miękkich. Wiąże się to z brakiem nawyku samokształcenia pracowników, marginalizacją szkolnictwa zawodowego, szczególnie w kontekście ograniczonego dostępu do doradztwa edukacyjno-zawodowego, małym zainteresowaniem dzieci i młodzieży przedmiotami ścisłymi niezbędnymi do rozwoju kluczowych technologii wspomagających (ang. *Key Enabling Technologies* – KET), jak również systemem kształcenia niesprzyjającym pobudzaniu kreatywności i innowacyjności dzieci i młodzieży.

Jednocześnie interwencja wpisuje się w realizację celu rozwojowego SRWM *Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki*. Realizuje zapisy *Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza 2014-2020* w zakresie celu strategicznego IV *Kształtowanie i promowanie postaw proinnowacyjnych oraz przedsięwzięciowych sprzyjających kreatywności i kooperacji*. Interwencja wpisuje się również w realizację kierunku działań KSRR 1.3. *Budowa podstaw konkurencyjności województw* w zakresie poddziałania 1.3.1. *Rozwój kapitału intelektualnego, w tym kapitału ludzkiego i społecznego*, w którym podjęto kwestię rozwoju wysokokwalifikowanych zasobów pracy oraz realizacji doradztwa zawodowego od poziomu gimnazjalnego. Przyczynia się także do realizacji celu 1. *Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia* KPM.

Kierunek działań realizowany jest w ramach dwóch Priorytetów Inwestycyjnych Unii Europejskiej:

- » 10i *Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia;*
- » 10iv *Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.*

Kierunek działań jest zgodny z założeniami Osi Priorytetowej X RPO WM *Edukacja dla rozwoju regionu* w zakresie celów szczegółowych:

- *Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy oraz rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie o największych i specjalnych potrzebach edukacyjnych ze względu na realizację następującego typu projektów:*
 - wsparcie kształcenia ogólnego zwłaszcza przez:
 - dostosowanie do przyszłego zatrudnienia przez budowanie i rozwój kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych uczniów

niezbędnych na rynku pracy (umiejętności matematyczno przyrodnicze, umiejętności posługiwania się językami obcymi (w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin), ICT, umiejętność rozumienia, kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy);,

- kontynuację działań realizowanych w ramach rządowego programu „Cyfrowa szkoła” i rozwijania kompetencji w zakresie stosowania TIK (w modułach e-szkoła i e-nauczyciel),
- nauczanie eksperymentalne; indywidualne podejście do pracy z uczniem;
- wsparcie rozwoju zawodowego nauczycieli, w tym w szczególności przez rozwijanie umiejętności korzystania z nowych technologii i nowoczesnych pomocy dydaktycznych
- wsparcie rozwoju zawodowego nauczycieli, w tym rozwijanie umiejętności korzystania z nowych technologii i nowoczesnych pomocy dydaktycznych.
- *Zwiększenie zdolności do zatrudnienia uczniów szkół i placówek oświatowych kształcenia zawodowego, ze względu na realizację następujących typów projektów:*
 - modernizacja oferty kształcenia zawodowego, w szczególności przez:
 - prowadzenie doradztwa zawodowego (w 7 i 8 klasach szkół podstawowych, w szkołach gimnazjalnych⁷³ i szkołach prowadzących kształcenie zawodowe) i rozwój współpracy z rynkiem pracy.

W ramach interwencji przewiduje się realizację projektów z zakresu wzmocnienia kompetencji kluczowych, skierowanych do dzieci i młodzieży. Działania te będą miały charakter pozaformalny, który zwiększy ich atrakcyjność oraz zaangażowanie uczestników. Ponadto realizowane będą zadania ukierunkowane na zwiększenie dostępu do doradztwa edukacyjno-zawodowego. Realizacja poszczególnych projektów zostanie poprzedzona analizą dostępności, jakości i efektywności usług świadczonych w tym zakresie oraz zaawansowania rozwoju współpracy z instytucjami i organizacjami realizującymi usługi w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego na szczeblu lokalnym i regionalnym. Efekty tych działań będą miały przełożenie na gospodarkę w dłuższym horyzoncie czasowym.

Tabela 16 Wskaźniki rezultatu strategicznego dla kierunku działań 2.3 Kapitał ludzki

Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa wskaźnika (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
Udział aktywnych zawodowo pracujących w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym*	%	70,3%	2013	72%	GUS	1raz/ rok

⁷³ W okresie 1 września 2017 r. - 31 sierpnia 2019 r. ze wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 mogły korzystać gimnazja, jak również szkoły powstałe w wyniku przekształcenia gimnazjum albo klasy gimnazjalne (powstałe w wyniku włączenia gimnazjów do innych szkół). Od dnia 1 września 2019 r. zlikwidowano gimnazja zgodnie z reformą oświaty, stąd adresatem wsparcia od tego momentu są szkoły podstawowe (klasy 7 i 8) oraz szkoły i placówki prowadzące kształcenie zawodowe.

* Wskaźnik i wartość docelowa wskazana w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030 – Innowacyjne Mazowsza. Dane dotyczą całego województwa, a nie jedynie obszaru funkcjonalnego objętego Strategią. Źródło: opracowanie własne.

Poprzez wzrost liczby uczniów objętych wsparciem z zakresu kompetencji kluczowych oraz wzrost liczby szkół i placówek objętych wsparciem w zakresie doradztwa zawodowego zwiększy się liczba uczniów wybierających ścieżkę rozwoju zawodowego w sposób świadomy i zgodnie z potrzebami rynku. W dłuższej perspektywie czasowej przyczyni się to do pozytywnego efektu na rynku pracy w postaci zwiększenia udziału osób aktywnych zawodowo, pracujących w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym.

Kierunek działań będzie realizowany przez dwa przedsięwzięcia: *Rozwój kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego* oraz *Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego*, w ramach których projekty będą wybierane w trybie konkursowym (Tabela 17, Tabela 18). Osiągnięcie ich celów będzie pośrednio wspierała realizacja innych przedsięwzięć ZIT, jak również przedsięwzięcia komplementarne i towarzyszące (zgodnie z załącznikiem 3).

Tabela 17 Rozwój kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Rozwój kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	
Priorytet Inwestycyjny UE	- Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia (10i)
Cel szczegółowy RPO WM	- Wzrost dostępności edukacji przedszkolnej i wzmocnienie kształcenia ogólnego
Powiązane przedsięwzięcia ZIT	- Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego - Przygotowanie szkół, nauczycieli i uczniów do nauczania zdalnego w gminach WOF
Terytorialny wymiar wsparcia	- Gminy Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 18 Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	
Priorytet Inwestycyjny UE	- Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się przez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami (10iv)
Cel szczegółowy RPO WM	- Wzmocnienie kształcenia zawodowego młodzieży
Powiązane przedsięwzięcia ZIT	- Rozwój kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego -
Terytorialny wymiar wsparcia	- Gminy Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Cel 3. Poprawa jakości przestrzeni

Przestrzeń jest nie tylko tłem dla zachodzących procesów społecznych i gospodarczych, ale także ramą dla działalności człowieka, a często determinantą podejmowanych działań. Mimo rozwoju technologicznego i pojawiania się coraz większej liczby tzw. miękkich czynników lokalizacji, przestrzeń (a właściwie jej składowe) stanowi nadal jeden z najważniejszych czynników lokalizacji.

W kontekście wspólnych działań, podejmowanych nie tylko w ramach instrumentu ZIT, kluczowe jest postrzeganie przestrzeni WOF, jako całości i racjonalne gospodarowanie nią, nie w granicach poszczególnych gmin, ale całego obszaru. Rozwój poszczególnych funkcji, a także powiązań wewnętrznych i zewnętrznych powinien się odbywać w celu maksymalizacji korzyści dla mieszkańców całego obszaru, przy jednoczesnym poszanowaniu lokalnej specyfiki⁷⁴.

Podobnie jak w kontekście społecznym i gospodarczym, także w kontekście przestrzeni konieczna jest intensyfikacja wykorzystania potencjału WOF i jego umiejętne ukierunkowanie (przede wszystkim w kontekście konkurencji o czynniki rozwoju z innymi obszarami metropolitalnymi). Wyzwaniem dla przestrzeni WOF jest intensyfikacja przepływów osobowych i towarowych zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych. W kontekście intensywności przepływów, szczególnego znaczenia nabiera realizacja działań związanych ze świadczeniem usług publicznych drogą elektroniczną. Rozwój tego kanału dystrybucji pozwoli przynajmniej częściowo zmniejszyć konieczność przemieszczania się i odciąży infrastrukturę transportową.

Przestrzeń WOF kształtują nie tylko elementy środowiska przyrodniczego, ale także jego dziedzictwo kulturowe. Zasoby kultury materialnej i niematerialnej tworzą specyficzny i bogaty endogeniczny potencjał Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego. Wymaga on zachowania, rozwoju, a nade wszystko upowszechnienia. W tym kontekście w skali całego WOF ważne są przedsięwzięcia związane z zachowaniem dziedzictwa kulturowego i rozwojem kultury, które obejmuje jeden z proponowanych kierunków działań.

W ramach celu 3. realizowane będą następujące kierunki działań:

- ⇒ 3.1. Powiązania komunikacyjne;
- ⇒ 3.2. Środowisko przyrodnicze i kulturowe.

Kierunek działań 3.1. Powiązania komunikacyjne

Realizacja tego kierunku działań jest odpowiedzią na wyzwanie, jakie stawia przed WOF intensywność przepływów ludności zarówno w ujęciu dobowym, jak i sezonowym. Warszawa jest miejscem pracy i nauki nie tylko dla osób zamieszkujących WOF, ale także dla mieszkańców bardziej oddalonych obszarów. Problemem dla WOF jest także niewystarczająca przepustowość obwodowego układu komunikacyjnego wokół Warszawy, zarówno w kontekście wyprowadzenia ze stolicy ruchu tranzytowego, jak i rozwoju komunikacji lokalnej pomiędzy gminami podwarszawskimi. Mimo wzrastającej popularności transportu zbiorowego nadal istotne znaczenie ma transport indywidualny, który powoduje znaczące obciążenie układu komunikacyjnego, co w konsekwencji negatywnie wpływa zarówno na

⁷⁴ Korzyść należy postrzegać szeroko, nie tylko w kontekście rozwoju gospodarczego, ale także jakości życia i bezpieczeństwa środowiskowego związanego bezpośrednio z cechami przestrzeni.

poziom emisji zanieczyszczeń, jak i spadek poziomu jakości życia (potrzeba poświęcenia dłuższego czasu na podróż do pracy/na uczelnię/do domu z powodu korków).

Ponadto zaplanowany do realizacji kierunek działań przyczynia się do realizacji SRWM w zakresie celu strategicznego *Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego*. Interwencja wpisuje się w realizację kierunku działań KSRR 1.1. *Wzmacnianie funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich i integracja ich obszarów funkcjonalnych*, w zakresie poddziałania 1.1.1 *Warszawa – stolica państwa*, w którym zwrócono uwagę na konieczność zapewnienia do 2020 roku efektywnych połączeń Warszawy ze stolicami województw oraz z miastami europejskimi, a także budowy wewnętrznego systemu transportowego obszaru funkcjonalnego Warszawy oraz rozbudowę i wprowadzenie usprawnień z zakresu multimodalnego transportu zbiorowego. Wpisuje się w realizację zapisów KPZK, w zakresie celu 1. *Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności* oraz celu 3. *Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej*. Przyczynia się także do realizacji celu 1. *Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia (miasto konkurencyjne) KPM*.

Kierunek działań jest realizowany w ramach Priorytetu Inwestycyjnego Unii Europejskiej 4e *Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu*. Jest zgodny z założeniami Osi Priorytetowej IV RPO WM *Przejęcie na gospodarkę niskoemisyjną* w zakresie celu szczegółowego *Lepsza jakość powietrza ze względu na realizację następującego typu projektu*:

» rozwój zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej w regionie.

Wszystkie działania przewidziane do realizacji z udziałem środków funduszy UE z zakresu rozwoju publicznego transportu niskoemisyjnego, przewidziane do realizacji w ramach Strategii ZIT WOF wynikają także z założeń dokumentów strategicznych i programowych o zasięgu miejskim oraz WOF, odnoszących się do powyższej problematyki. Poniżej przedstawiono najważniejsze zapisy kierunkowe, dot. koncepcji rozwoju transportu publicznego, mające zastosowanie dla Strategii ZIT WOF i uzasadniające realizację projektów z w/w dziedziny w ramach PI 4e (RPO WM) oraz PI 4v (POIŚ) oraz projektów towarzyszących (m.in. dot. kolei aglomeracyjnej). Przytoczone dokumenty strategiczne i programowe odnoszą się w swoim zakresie do wszystkich dziedzin transportu miejskiego w ramach WOF: systemu kolei aglomeracyjnej, systemu tramwajowego, systemu autobusowego, systemu rowerowego (wraz z taborem dla tych systemów), infrastruktury transportowej i przystankowej, P+R, buspasów, systemów ITS, stref płatnego parkowania, ścieżek rowerowych itp.

1. Strategia rozwoju Miasta Stołecznego Warszawy do 2020 roku (Uchwała Nr LXII/1789/2005 Rady m.st. Warszawy z dnia 24 listopada 2005 roku)

Wdrożenie projektów z zakresu transportu niskoemisyjnego w ramach Priorytetów Inwestycyjnych 4e oraz 4v stanowić będzie realizację zapisów Celów operacyjnych:

- 1.4. *Wykorzystanie walorów i zapewnienie stałej poprawy stanu środowiska przyrodniczego*

W Programie 1.4.2. *Poprawa jakości powietrza* zapisano m.in.: „(...) źródłem zanieczyszczeń jest emisja spalin komunikacyjnych. Jej zmniejszeniu służyć będzie wyprowadzenie głównego ruchu komunikacyjnego poza granice ścisłego centrum Warszawy. Chcemy nakłonić warszawiaków do częstszej rezygnacji z poruszania się po mieście samochodami na rzecz korzystania z komunikacji zbiorowej. Uczestnikom ruchu drogowego zapewnimy większą płynność jazdy, poprawiając standardy techniczne infrastruktury drogowej oraz wdrażając Zintegrowany System Zarządzania Ruchem. Wyeliminujemy z ruchu pojazdy nie spełniające norm emisyjnych. Tabor autobusowy zostanie poddany stopniowej modernizacji, będzie coraz częściej wykorzystywał paliwa i technologie niskoemisyjne. (...) Będziemy nadal rozwijać i modernizować warszawską sieć tras rowerowych, zachęcając mieszkańców do jak najczęstszego korzystania z tego środka transportu” (s. 23).

W zakresie Programu 1.4.4. *Redukcja hałasu komunikacyjnego* Strategia wskazuje, iż „(...) kluczową rolę odgrywać będzie ograniczenie ruchu pojazdów w centrum miasta oraz promocja transportu publicznego i ruchu rowerowego. Istniejący tabor i nawierzchnia torowisk tramwajowych poddane zostaną wyciszeniu. Istotną rolę odegra też rozbudowa metra, które przejmie część ruchu generującego hałas” (s. 24).

- 1.6. Zapewnienie sprawnego i bezpiecznego przemieszczania się w mieście osób i towarów

W ramach Celu operacyjnego 1.6. wyszczególniono Programy, mające na celu wieloaspektowy rozwój systemu transportu miejskiego, w tym Program 1.6.2. *Rozwój systemu transportu publicznego*, Program 1.6.3. *Usprawnienie parkowania w Warszawie* oraz Program 1.6.5. *Stworzenie warunków do bezpiecznego korzystania z rowerów* (s. 28-32).

W ramach Programu 1.6.2. zapisano m.in.: „Podstawą systemu transportowego Warszawy będzie transport publiczny. Jego jakość zadecyduje o sprawnym funkcjonowaniu całej metropolii. Priorytetowo traktujemy rozwój transportu szynowego - metra, tramwaju oraz kolei. Autobusy będą uzupełnieniem systemu i podstawowym środkiem komunikacji w rejonach nie posiadających komunikacji szynowej” (s. 28). W odniesieniu do transportu autobusowego zapisano: „Najwięcej pasażerów korzysta z komunikacji autobusowej. Miasto będzie dążyć do jej polepszenia, przede wszystkim na trasach nie obsługiwanych przez transport szynowy. Zakupiony zostanie nowoczesny niskopodłogowy, klimatyzowany, komfortowy tabor. Usprawnione zostaną węzły przesiadkowe. Na zatłoczonych odcinkach ulic tworzone będą wydzielone pasy ruchu dla autobusów, kontrapasy i inne formy organizacji ruchu zapewniające szybki przejazd autobusów. Ten podsystem komunikacji publicznej także będzie objęty zintegrowanym zarządzaniem ruchem, co pozwoli autobusom utrzymywać ruch zgodnie z rozkładem jazdy.” (s. 29). Założenia Programu mówią także, iż „(...) podniesienie komfortu podróżowania środkami komunikacji publicznej będzie możliwe dzięki integracji systemu transportu publicznego. (...) Wybudujemy węzły przesiadkowe oraz system parkingów „Parkuj i Jedź”. Parkingi te pozwolą na pozostawienie samochodu i kontynuację podróży wybranym środkiem komunikacji publicznej. (...) Zintegrowany System Transportu Publicznego obejmie też uruchomienie dynamicznych systemów informacji pasażerskiej, monitoring bezpieczeństwa i synchronizację rozkładów jazdy.” (s. 29).

W ramach Programu 1.6.5. zapisano m.in.: „Rower stanowi świetne uzupełnienie komunikacji publicznej. (...) Wkrótce zbudujemy spójny (...) system dróg rowerowych, wygodny, bezpieczny i czytelny dla użytkowników. (...) Konieczna będzie także współpraca władz Warszawy z samorządami gmin podwarszawskich (...) dla określenia zasad przewozu roweru

oraz tworzenia parkingów dla rowerów w pobliżu stacji i przystanków kolejowych, położonych na liniach dojazdowych do Warszawy” (s. 32).

- 3.1. Zapewnienie sprawnej komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej obszaru metropolitalnego Warszawy

W zakresie Programu 3.1.2. *Usprawnienie komunikacji publicznej w obszarze metropolitalnym* zapisano: „warunkiem usprawnienia komunikacji publicznej w obszarze metropolitalnym jest integracja systemu transportu publicznego (autobusy, tramwaje i metro) (...). Ważną rolę w sieci transportu publicznego aglomeracji warszawskiej będzie odgrywała kolej. Władze miasta podejmą aktywne działania w celu jej modernizacji, na wzór szybkich kolei podmiejskich w innych aglomeracjach europejskich. (...) Budowa systemu parkingów „Parkuj i Jedź” umożliwi ograniczenie natężenia ruchu samochodowego na ulicach miasta.” (s. 44-45).

2. #Warszawa2030 (Uchwała nr LXVII/1800/2018 z dnia 10 maja 2018 r.)

Pomimo tego, że pierwotna wersja Strategii ZIT została przyjęta wcześniej niż #Warszawa2030, to jej kierunek działań dotyczący powiązań komunikacyjnych jest zgodny z zapisami strategii rozwoju Warszawy. Wynika to z konsekwentnie przyjętego i wdrażanego modelu rozwoju mobilności miejskiej. Zapewnienie sprawnego przemieszczania się było i jest celem działań m.st. Warszawy. Dlatego kierunek działań 3.1. Strategii ZIT jest zgodny z celem operacyjnym 3.3. #Warszawa2030 *Korzystamy z przyjaznego systemu transportowego*, gdzie wskazano, że „rozwinęty zostanie spójny system transportu rowerowego oraz system ciągów pieszych, m.in. wyeliminowane będą bariery architektoniczne i przestrzenne. Poprawione zostanie bezpieczeństwo ruchu drogowego, ze szczególnym uwzględnieniem ruchu pieszego i rowerowego.” (str. 42).

3. Strategia zrównoważonego rozwoju systemu transportowego Warszawy do 2015 roku i na lata kolejne, w tym zrównoważony plan rozwoju transportu publicznego Warszawy (Uchwała Nr LVIII/1749/2009 Rady m.st. Warszawy z dnia 9 lipca 2009 r.)

Strategia jest głównym dokumentem dziedzinowym określającym koncepcję rozwoju systemu transportowego i rozwijającym zapisy Strategii rozwoju m.st. Warszawy. Opisana w ramach Strategii zrównoważonego rozwoju systemu transportowego Warszawy polityka transportowa odnosi się także do jego rozwoju w skali aglomeracyjnej. Cel generalny tej polityki zdefiniowano jako „takie usprawnienie i rozwój systemu transportowego, aby stworzyć warunki dla sprawnego i bezpiecznego przemieszczania osób i towarów przy ograniczeniu szkodliwego wpływu na środowisko naturalne i warunki życia”. Usprawnienie i rozwój systemu transportu będą służyć m.in. zapewnieniu odpowiednich powiązań pomiędzy dzielnicami miasta (w tym zwłaszcza z centrum), z węzłami komunikacji publicznej (...) oraz w ramach metropolii, regionu i kraju.

W ramach celów głównych tej polityki określono m.in. cel I *Zapewnienie możliwości dojazdu w powiązaniach wewnętrznych i zewnętrznych* oraz cel V *Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz zmniejszenie uciążliwości transportu dla mieszkańców*, który jest związany bezpośrednio z założeniami Celu Tematycznego 4 polityki spójności, tj. przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach, w ramach którego zaprogramowane jest finansowanie projektów transportu miejskiego. Założenia celu szczegółowego I.3 *Integracja systemu transportu publicznego w skali aglomeracji warszawskiej* mówią, że „celem jest ułatwienie wykonywania podróży transportem publicznym w skali aglomeracji (autobusami i koleją). Cel ten będzie osiągnięty także poprzez porozumienie z innymi szczeblami samorządu

terytorialnego i zapewnienie: wspólnej informacji pasażerskiej, wspólnej oferty przewozowej, koordynacji rozkładów jazdy, wspólnego biletu na przejazdy aglomeracyjne, współdziałania w sprawie kreowania polityki zagospodarowania przestrzennego i polityki transportowej, [budowę] nowych i modernizację istniejących węzłów przesiadkowych, lepszego przejazdu transportem zbiorowym w obszarze aglomeracji. Osiągnięcie tego celu wpłynie na rozwój i zwiększenie udziału ekologicznego transportu publicznego (w tym kolei aglomeracyjnej) i poprawę przejezdności miasta”.

W podsumowaniu dokumentu wskazano, iż „realizacja przygotowanej strategii w zakresie rozwoju systemu transportowego Warszawy wymaga środków finansowych znacznie większych niż przeznaczane w ostatnich latach. Dla realizacji zadań ujętych w „Strategii...” konieczne jest wykorzystanie możliwości dofinansowania projektów ze środków UE (...). Skutki i efekty prowadzonych działań, szczególnie w odniesieniu do wielkich inwestycji infrastrukturalnych będą osiągnięte po wielu latach eksploatacji. Konieczne jest, zatem oprócz prowadzenia działań, których realizacja będzie przynosiła efekty długofalowe (budowa układu obwodnic, budowa metra, modernizacja systemu kolejowego) korzystanie z wszelkich dostępnych środków, których zastosowanie będzie przynosić korzyści w znacznie krótszym czasie, hamując tym samym pogarszanie się warunków podróżowania środkami transportu publicznego i indywidualnego”.

4. Plan zrównoważonego rozwoju transportu zbiorowego dla m.st. Warszawy z uwzględnieniem publicznego transportu zbiorowego organizowanego na podstawie porozumień z gminami sąsiadującymi (Uchwała Nr XI/198/2015 Rady m.st. Warszawy z dnia 7 maja 2015 r.)

Dokument określa m.in. determinanty rozwoju sieci publicznego transportu zbiorowego dla aglomeracji warszawskiej, ocenę i prognozę potrzeb przewozowych, organizację rynku przewozów, pożądany standard usług przewozowych oraz zasady kształtowania układu komunikacyjnego. Scharakteryzowane w dokumencie kierunki rozwoju transportu publicznego obejmują:

- » działania na rzecz zarządzania transportem publicznym **w obszarze aglomeracji**, polegające na zintegrowaniu organizacyjnym oraz funkcjonalnym wszystkich podsystemów publicznego transportu zbiorowego (kolej, autobus, tramwaj, metro), obsługujących obszar Warszawy w jej granicach administracyjnych oraz podróże pomiędzy Warszawą a gminami podwarszawskimi;
- » modernizację i rozwój systemu komunikacji tramwajowej, polegające na budowaniu dobrego wizerunku komunikacji tramwajowej, nowoczesnej i bardzo komfortowej, a przez to zdolnej konkurować z samochodem osobowym;
- » kontynuację rozwoju sieci metra;
- » współpracę z zarządcami infrastruktury kolejowej na rzecz usprawnienia komunikacji kolejowej, polegającego na jakościowej zmianie sposobu funkcjonowania w celu zwiększenia udziału kolei w przewozach zarówno w relacjach między Warszawą i strefą podmiejską, jak też wewnątrz miasta;
- » integrację systemów transportu, obejmującą m.in. rozwój systemu parkingów przesiadkowych;
- » usprawnienie miejskiej i podmiejskiej komunikacji autobusowej;
- » racjonalizację przebiegu linii komunikacji publicznej.

5. Warszawska Polityka Mobilności: Ku przyjaznemu miastu! (projekt, luty 2017 r.)

Warszawska Polityka Mobilności uzupełnia i rozwija obowiązującą Strategię transportową w części dotyczącej działań związanych z zarządzaniem popytem na transport. Jej celem jest wzmocnienie skuteczności działań na rzecz zrównoważonego rozwoju, z określeniem nowej roli samochodu w mieście. WPM dostrzega szersze powiązania Warszawy z siecią ośrodków aglomeracji, co ma znaczenie dla niwelowania źródeł napięć między działaniami metropolitalnymi i miejskimi oraz wzrost bezpieczeństwa.

Warszawska Polityka Mobilności (WPM) wiąże się z jakościową zmianą dotychczasowego podejścia. Doświadczenia innych miast europejskich wskazują, że uzyskanie trwałej zmiany zachowań komunikacyjnych (sposobu odbywania podróży) wymaga priorytetowego traktowania edukacji transportowej i promowania idei zrównoważonej mobilności. Problemy mogą być rozwiązywane sprawniej, np. dzięki zmianom organizacji systemu transportowego, przyzwyczajeniu jego użytkowników oraz efektywniejszemu wykorzystaniu przestrzeni miasta. Warszawska Polityka Mobilności będzie realizowana w sposób kompleksowy tak, aby umożliwiać i zachęcać do podróżowania pieszo, rowerem i środkami transportu zbiorowego oraz rezygnacji z korzystania z samochodów. Oznaczać to będzie m.in. poprawę efektywności transportu, dzięki zwiększeniu roli transportu zbiorowego, ruchu pieszego i rowerowego (uprzywilejowanie transportu zbiorowego, racjonalizacja wykorzystania taboru rozwój rozwiązań z dziedziny ITS, eliminacja barier i utrudnień w ruchu pieszym i rowerowym, rozwijanie spójnej i gęstej sieci tras i parkingów rowerowych, itd.) oraz porządkowanie parkowania (Warszawska Polityka Mobilności: Ku przyjaznemu Miastu!, Warszawa 2017, s. 8-9).

6. Plan zrównoważonej mobilności dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (luty 2016 r.)

Plan zrównoważonej mobilności dla WOF ma za zadanie dalsze zacieśnianie współpracy pomiędzy gminami obszaru funkcjonalnego zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej zawartymi w dokumencie „Koncepcja dotycząca planów mobilności w miastach zgodnej z zasadami zrównoważonymi rozwoju”. Zgodnie z Koncepcją, głównym celem planu mobilności w miastach (zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju) jest zwiększenie dostępności obszarów miejskich oraz zapewnienie wysokiej jakości mobilności i transportu zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju, obejmujących dojazd do obszaru miejskiego, przejazd przez ten obszar, jak również przemieszczanie się w jego obrębie. Dotyczy to bardziej potrzeb „funkcjonującego miasta” i jego obrzeży, niż obszaru miejskiego jako jednostki podziału administracyjnego. Plan wypełnia postulaty Komisji Europejskiej, ale jednocześnie odpowiada na specyficzne wyzwania rozwoju WOF, związane ze stałym przyrostem liczby mieszkańców oraz powierzchni mieszkalnych, a także z potrzebą koordynacji rozwoju przestrzennego i rozwoju transportu. W swojej hierarchii celów Plan promuje i koordynuje szereg „miękkich” oraz „twardych” działań, które mają sprzyjać dynamicznemu rozwojowi gospodarczemu, zapewnieniu mobilności, a także ochronie mieszkańców przed szkodliwym oddziaływaniem transportu. Cele te są realizowane w oparciu o wieloletnie doświadczenia gmin WOF w zakresie diagnozowania potrzeb transportowych mieszkańców oraz poszanowanie różnicowania gmin pod względem potrzeb i możliwości.

Celem głównym Planu jest poprawa mobilności mieszkańców przy jednoczesnym zapewnieniu im możliwości zaspokajania potrzeb w pobliżu miejsca zamieszkania oraz stymulowanie zrównoważonego rozwoju gospodarczego Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego. Misją Planu jest koordynacja działań partnerstwa WOF w sektorze transportu, w szczególności dotyczy to aspektów związanych z planowaniem przestrzennym sprzyjającym zarządzaniu popytem na transport, sterowaniem mobilnością, koordynacją inwestycji i gospodarką

niskoemisyjną. Szczegółowe cele Planu obejmują m.in. sprawny system transportu zbiorowego oraz niezmotoryzowanego oparty o transport szynowy, systemy autobusów dowozowych, komunikację rowerową i pieszą oraz odpowiednio zlokalizowane parkingi P&R. Zaplanowane w dokumencie działania zawierają odniesienia do obszarów tematycznych obejmujących zbiorowy transport pasażerski, transport niezmotoryzowany, intermodalność, transport drogowy, zarządzanie mobilnością, wykorzystanie inteligentnych systemów transportowych (ITS), logistykę miejską, bezpieczeństwo ruchu drogowego w miastach, wdrażanie nowych wzorców użytkowania, promocję ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów (s. 8-9, 12).

7. Program rozwoju tras rowerowych Warszawy do roku 2020 (grudzień 2013 r.)

Program opisuje zagadnienia realizacyjne rozwoju systemu tras rowerowych Warszawy jako elementu kompleksowego systemu transportu metropolii warszawskiej, z uwzględnieniem zachowania ciągłości przebiegu tras rowerowych w skali aglomeracyjnej, tj. z uwzględnieniem tras wylotowych ze stolicy. W założeniach do analizy przyjęto, że celem realizacji Programu ma być znaczące poprawienie spójności sieci tras rowerowych Warszawy, dzięki uzupełnieniu braków w infrastrukturze rowerowej w podstawowych korytarzach transportowych i w ten sposób umożliwienie odbywania długich przejazdów rowerami, w tym przejazdów międzydzielnicowych. Podczas opracowywania programu przyjęto także, że ma nawiązywać on do istniejących odcinków tras rowerowych w poszczególnych korytarzach, przede wszystkim eliminując braki istniejącego systemu i wąskie gardła (łączenie elementów istniejącego systemu zwiększając jego spójność), ma dotyczyć ważnych dla funkcjonalności systemu korytarzy transportowych (gdzie spodziewane jest zwiększone zainteresowanie użytkowników), ma uwzględniać kryterium technicznej i finansowej wykonalności proponowanych rozwiązań w okresie do roku 2020 (z ograniczeniem propozycji rozwiązań szczególnie kontrowersyjnych, jeśli chodzi o koszty realizacji i potencjalne konflikty z innymi użytkownikami systemu transportowego), zaś zakres ilościowy ma odpowiadać skali zadań możliwej do realizacji do roku 2020 (traktując program jako etap realizacji systemu docelowego (s. 6).

8. Opracowanie możliwości rozwoju tras rowerowych o charakterze komunikacyjnym dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego do roku 2023 (2015 r.)

Celem opracowania, które zostało przygotowane w oparciu o ścisłą współpracę 40 gmin WOF, było określenie docelowych przebiegów tras rowerowych o charakterze komunikacyjnym w skali całego WOF (wraz z wspomagającą korzystanie z sieci w/w tras infrastrukturą towarzyszącą), które mają stanowić atrakcyjną alternatywę transportową dla wysokoemisyjnych środków transportu indywidualnego. W ramach przeprowadzonych prac dokonano inwentaryzacji istniejącej infrastruktury rowerowej na terenie WOF oraz analizy przebiegów planowanych tras.

W ramach wyników analizy zawarto m.in.:

- opis programu rozwoju systemu tras rowerowych, z uwzględnieniem istniejącej infrastruktury oraz istniejącego i planowanego układu drogowo-transportowego w WOF w ujęciu metod prezentacji kartograficznej oraz tabelarycznej;
- ryzyka realizacji planowanych inwestycji;
- rekomendacje proponowanych odcinków tras rowerowych istotnych dla układu transportowego WOF, z uwzględnieniem ich klasyfikacji, hierarchizacji oraz kategoryzacji.

Przedmiotowy dokument stanowi wytyczne do przygotowania projektów zintegrowanych tras rowerowych, w którym duży nacisk został położony na integralność międzygminną sieci tras w ramach WOF. Założeniem analizy było przedstawienie opracowania, służącego władzom gmin WOF do podjęcia adekwatnych działań na rzecz rozwoju oraz wykonania sieci zintegrowanych, spójnych oraz bezpiecznych tras rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, które mogą być przedmiotem współfinansowania ze środków instrumentu ZIT (z zastrzeżeniem dopuszczalnych, uzasadnionych odstępstw od założeń określonych w Opracowaniu).

9. Analiza możliwości rozwoju systemów parkingów „Parkuj i Jedź” dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego do roku 2023 (grudzień 2015 r.)

Celem analizy, która została wykonana przy współpracy wszystkich zainteresowanych gmin WOF, było określenie docelowego układu systemu parkingów przesiadkowych „Parkuj i Jedź” w skali całego Obszaru, które stanowią element realizacji spójnej polityki niskoemisyjnej gmin WOF dzięki promocji wykorzystania transportu zbiorowego w codziennych podróżach w kontekście koncentrycznego charakteru transportu w aglomeracji warszawskiej. W ramach opracowania dokonano m.in. przeglądu istniejącej sieci parkingów, w tym miejsc parkowania niezorganizowanego (spontanicznego) oraz przeprowadzono badania ankietowe, dot. m.in. oszacowania popytu na miejsca parkingowe w formule „Parkuj i Jedź” pośród mieszkańców WOF.

Wyniki analizy objęły m.in.:

- analizę preferencji komunikacyjnych oraz kierunków dojazdu do Warszawy mieszkańców WOF;
- diagnozę obecnego stanu systemów parkingów „Parkuj i Jedź” na podstawie przeprowadzonej wizji terenowej;
- ocenę ryzyka realizacji budowy poszczególnych parkingów;
- zestawienie parkingów rekomendowanych do realizacji.

Przedmiotowy dokument stanowi wytyczne do przygotowania projektów dot. realizacji obiektów parkingowych typu P+R w ramach WOF, które mogą być przedmiotem współfinansowania ze środków instrumentu ZIT (z zastrzeżeniem dopuszczalnych, uzasadnionych odstępstw od założeń określonych w przedmiotowym dokumencie).

10. Standardy projektowe i wykonawcze dla systemu rowerowego w m.st. Warszawie (Zarządzenie Nr 5523/201 Prezydenta m.st. Warszawy z dnia 18 listopada 2010 r. z późn.zm.)

Standardy zostały opracowane dla określenia stałych zasad planowania, projektowania, wykonywania i eksploatacji infrastruktury rowerowej na terenie Warszawy. W przedmiotowym dokumencie, jako priorytetowy potraktowano rozwój dróg dla rowerów wykorzystywanych w codziennych podróżach. Rozwój dróg służących ruchowi rekreacyjnemu uważa się za ważny, ale działanie to ma charakter uzupełniający, skierowany przede wszystkim na poprawę zdrowotności społeczeństwa i kreowanie mody na korzystanie z rowerów, co pozostaje w zgodzie w warunkami finansowania projektów dot. rozwoju sieci tras rowerowych w obszarach miejskich w ramach Celu Tematycznego 4 polityki spójności na lata 2014-2020. Zasadniczo trasy przeznaczone dla ruchu rekreacyjnego powinny być realizowane w ramach inwestycji związanych z rozwojem turystyki oraz rekreacji i sportu, nie zaś, jako inwestycji posiadających znaczenie dla systemu transportowego miasta (s. 6-7).

11. Standardy projektowe i wykonawcze dla systemu rowerowego Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (WOF) (kwiecień 2016 r.)

Standardy stanowią zbiór zaleceń dotyczących warunków technicznych, służących planowaniu, projektowaniu, wykonywaniu, modernizacji, utrzymaniu oraz oznakowaniu infrastruktury rowerowej w granicach administracyjnych gmin WOF. Celem Standardów jest ułatwienie oraz integracja działań związanych z rozwojem ruchu rowerowego na terenie tych gmin, w tym zwiększenie udziału roweru w codziennych podróżach obligatoryjnych oraz okazjonalnych fakultatywnych. Standardy projektowe są przeznaczone do stosowania przez jednostki samorządu terytorialnego, zarządców dróg i ruchu oraz projektantów drogowych, w tym także w ramach realizacji projektów finansowanych przy udziale środków unijnych w ramach instrumentu ZIT. W zapisach dokumentu wskazano m.in., iż w celu zapewnienia spójności połączeń, trasy rowerowe dochodzące do granicy danej gminy powinny być konsultowane z gminą sąsiadującą. Zgodnie z przedmiotowym dokumentem, przy tworzeniu infrastruktury rowerowej należy uwzględniać pięć głównych zasad, określonych w podręczniku projektowania przyjaznej dla rowerów infrastruktury CROW: spójność, bezpośredniość, atrakcyjność, bezpieczeństwo, wygodę. Oznacza to, że infrastruktura rowerowa powinna tworzyć całość dopasowaną do charakteru obszaru, w jakim przebiega, która umożliwi szybkie podróżowanie przy zagwarantowaniu bezpieczeństwa ruchu wszystkim użytkownikom drogi oraz wysokiego komfortu podróży poprzez zastosowanie wysokich standardów jej projektowania, wykonywania i eksploatacji. Ogólne zasady realizacji tras rowerowych przewidują, że infrastruktura rowerowa powinna być dostosowana do potrzeb wszystkich użytkowników w obszarze WOF oraz umożliwiać korzystanie z niej wszystkim typom rowerów. Przy kształtowaniu infrastruktury rowerowej należy zapewniać ciągłość tras, zapewniając brak konieczności schodzenia rowerzysty z roweru. W celu zachowania spójności tras rowerowych i zapewnienia wysokich standardów wykonawczych wskazane jest stosowanie zapisów dokumentu przez potencjalnych beneficjentów.

Integralną częścią *Standardów projektowych i wykonawczych...* jest *Księga Wizualizacji Symbolu oznakowania tras rowerowych zrealizowanych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego*. Wspólne oznakowanie realizowanych projektów ułatwi zaplanowanie i przeprowadzenie zunifikowanych akcji informacyjno-promocyjnych związanych z zachęcaniem mieszkańców metropolii do korzystania z rowerów podczas dojazdów do pracy. Spójne oznakowanie tras rowerowych będzie jednym z narzędzi mających na celu zbudowanie wśród mieszkańców świadomości odnośnie współpracy między m.st. Warszawą a pozostałymi gminami WOF mającej na celu realizację wspólnych projektów dla rozwoju całej metropolii. Dokument określa konstrukcję oraz zasady stosowania wspólnego oznakowania na różnego typu nośnikach.

12. Księga Znaków Towarowych P+R „Parkuj i Jedź” dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (maj 2016)

Jednym z najistotniejszych założeń określonych w *Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014-2020+* jest prowadzenie działań służących poprawie warunków i jakości życia mieszkańców, poprzez m.in. zmniejszenie poziomu emisji zanieczyszczeń i uciążliwości transportu w aglomeracji. Ważnym elementem realizacji tych założeń jest budowa systemu parkingów „Parkuj i Jedź”. System parkingów „Parkuj i Jedź”, skoordynowany z transportem miejskim, posłuży w szczególności mieszkańcom przedmieść w codziennych dojazdach do centrum, zachęci do podróżowania komunikacją zbiorową.

Wspólne oznakowanie realizowanych projektów ułatwi zaplanowanie i przeprowadzenie zunifikowanych akcji informacyjno-promocyjnych. Uspójnienie oznakowania będzie miało na celu zwiększenie rozpoznawalności parkingów działających w systemie, a także odróżnienie ich od innych parkingów: dzikich lub działających na zasadzie komercyjnej. Spójne oznakowanie parkingów „Parkuj i Jedź” będzie jednym z narzędzi mających na celu zbudowanie wśród mieszkańców, kierowców oraz innych użytkowników parkingów „Parkuj i Jedź” świadomości współpracy między m.st. Warszawą a podwarszawskimi gminami w zakresie rozwiązywania problemów, które dotyczą całej aglomeracji.

Dokument określa jednolite oznakowanie parkingów „Parkuj i Jedź” (P+R) zbudowanych w ramach ZIT WOF nawiązujące do Księgi Wizualizacji Znaku Towarowego „Parkuj i Jedź”, a także do Księgi identyfikacji wizualnej znaku symbolizującego partnerstwo ZIT WOF. Przygotowano 2 typy oznakowania parkingów P+R – dla I i dla II strefy biletowej. Dokument określa także zasady stosowania wspólnego oznakowania na różnego typu nośnikach.

Poza zgodnością z powyższymi założeniami dokumentów strategicznych i programowych, projekty i przedsięwzięcia realizowane w ramach kierunku działań 3.1 Powiązania komunikacyjne będą wpisywać się w plany dotyczące gospodarki niskoemisyjnej lub inne dokumenty odnoszące się do mobilności miejskiej przygotowane dla poszczególnych gmin wchodzących w skład WOF. Stan prac nad tymi dokumentami prezentuje załącznik 6.

W ramach tego kierunku działań planuje się realizację zadań na rzecz rozwoju powiązań komunikacyjnych, usprawnienia komunikacji w ramach WOF oraz promowania zrównoważonej mobilności. Zakłada się realizację przedsięwzięć zmierzających do rozwoju zrównoważonego transportu poprzez budowę dróg rowerowych i parkingów P+R wraz z budową i przebudową niezbędnych dróg dojazdowych, z zakresie w jakim dopuszcza to dokument pn. *Zrównoważona intermodalna mobilność miejska (PI 4e): Postanowienia Umowy Partnerstwa – Dokument Wykonawczy*, na podstawie którego sporządzony został załącznik nr 5 do Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Zgodnie z ww. dokumentem dopuszczalna będzie budowa/przebudowa infrastruktury drogowej w zakresie obejmującym:

- » krótkie odcinki dróg łączące takie terminale bezpośrednio z siecią dróg miejskich;
- » Inwestycje w inne elementy drogowe (np. jezdnie, nawierzchnia, obiekty inżynierskie, odwodnienie, bariery dźwiękochłonne, itp.) mogą być współfinansowane wyłącznie w zakresie niezbędnym dla właściwego wykonywania robot drogowych dotyczących infrastruktury transportu publicznego i uzasadnionych z punktu widzenia technologicznego. W szczególności, bez wykonania takich robót drogowych nie jest możliwe wykonanie większości inwestycji transportu publicznego (np. parkingu P&R) zgodnie z zasadami sztuki budowlanej oraz/lub inżynierskiej i jej odbiór przez odpowiedni urząd wydający zgodę na użytkowanie.

Projekty mogą obejmować budowę, przebudowę i modernizację infrastruktury. Realizacja planowanych działań przyczyni się do wzrostu mobilności mieszkańców oraz rozwoju środków transportu stanowiących alternatywę dla indywidualnego transportu samochodowego.

Tabela 19 Wskaźniki rezultatu strategicznego dla kierunku działań 3.1 Powiązania komunikacyjne

Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa wskaźnika (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
Odsetek mieszkańców województwa objętych izochroną 60 minut dostępności transportem zbiorowym do Warszawy (w porannym szczycie komunikacyjnym)*	%	53,8	2011	57**	dane z monitoringu Strategii Rozwoju WM do roku 2030	badanie jednorazowe
Średnioroczne stężenie pyłu PM10***	µg/m ³	36,60	2012	31,28	GIOŚ	1raz/ rok

* Wskaźnik i wartość docelowa wskazana w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030 – Innowacyjne Mazowsze, dane dotyczą całego województwa, a nie jedynie obszaru funkcjonalnego objętego Strategią

** Wartość docelowa na rok 2020 zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030 – Innowacyjne Mazowsze.

*** Wskaźnik i wartości wskazane w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Dane dotyczą całego województwa, a nie jedynie obszaru funkcjonalnego Strategii.

Źródło: opracowanie własne.

Zarówno działania mające na celu zwiększenie liczby miejsc postojowych poprzez budowę lub przebudowę parkingów Parkuj i Jedź, jak i inwestycje w zakresie budowy tras rowerowych oraz projekty komplementarne z zakresu zrównoważonej mobilności miejskiej przełożą się na zwiększenie wydajności układu transportowego, w tym przede wszystkim systemu transportu zbiorowego, dzięki czemu zmniejszy się czas dojazdu do Warszawy z poszczególnych lokalizacji – zarówno wewnątrz WOF, jak i pozostałego obszaru Województwa. Pozwoli to objąć godzinną izochroną czasu dojazdu większy obszar, a co za tym idzie większą grupę mieszkańców. Ograniczenie podróży samochodami osobowymi wpłynie także na zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do środowiska na obszarze WOF.

Działanie to będzie realizowane przez następujące przedsięwzięcia, w ramach których projekty będą wybierane w trybie konkursowym: *Rozwój sieci tras rowerowych na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego* oraz *Rozwój sieci parkingów P+R na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego* (Tabela 20, Tabela 21). Osiągnięcie celów tych przedsięwzięć będzie wspierała realizacja innych przedsięwzięć ZIT, jak również przedsięwzięcia komplementarne i towarzyszące (zgodnie z załącznikiem 3).

Tabela 20 Rozwój sieci tras rowerowych na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Rozwój sieci tras rowerowych na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	
Priorytet Inwestycyjny UE	- Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu (4e)
Cel szczegółowy RPO WM	- Lepsza jakość powietrza
Powiązane przedsięwzięcia ZIT	- Rozwój sieci parkingów P+R na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego - Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF)
Terytorialny wymiar wsparcia	- Gminy Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 21. Rozwój sieci parkingów na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Stworzenie sieci parkingów P+R na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	
Priorytet Inwestycyjny UE	- Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu (4e)
Cel szczegółowy RPO WM	- Lepsza jakość powietrza
Powiązane przedsięwzięcia ZIT	- Rozwój sieci tras rowerowych na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego - Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF)
Terytorialny wymiar wsparcia	- Gminy Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Dodatkowym elementem realizacji w ramach kierunku działań będą projekty komplementarne ukierunkowane na rozwiązanie najważniejszych problemów komunikacyjnych WOF (Załącznik 3). Planowane zadania będą wspierały rozwój i modernizację infrastruktury drogowej i kolejowej, służącej poprawie połączeń transportowych w ramach Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz wyprowadzeniu ruchu tranzytowego poza jego rdzeń. Szczególne wsparcie powinno dotyczyć transportu zbiorowego w celu poprawy bezpieczeństwa podróżnych, komfortu jazdy oraz dogodności połączeń dla pasażerów. Prowadzone inwestycje powinny uwzględniać aspekt środowiskowy, przyczyniając się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza, drgań i hałasu. Zmniejszeniu zatłoczenia motoryzacyjnego w Warszawie oraz całym obszarze funkcjonalnym powinna towarzyszyć poprawa płynności ruchu i ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne, stąd konieczność w WOF budowy lub przebudowy dróg i linii kolejowych, wymiany taboru autobusowego i tramwajowego na bardziej przyjazny środowisku, czy rozbudowy o dalsze odcinki II. linii warszawskiego metra.

Kierunek działań 3.2. Środowisko przyrodnicze i kulturowe

Realizacja kierunku działań jest odpowiedzią na intensywną presję na środowisko obserwowaną w WOF, przejawiającą się wysokim poziomem emisji substancji szkodliwych (w tym gazów cieplarnianych, pyłów, hałasu), a także problemami z gospodarowaniem odpadami oraz zachwianą równowagą stosunków wodnych. Jednocześnie wychodzi naprzeciw wyzwaniom, jakie stawia przed gminami przestrzeń zdegradowana, wymagająca rewitalizacji i rekultywacji, jak również zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.

Dążąc do budowy gospodarki niskoemisyjnej przyjaznej środowisku i efektywnego korzystania z istniejących zasobów energii przewiduje się działania na terenie WOF zwiększające

efektywność energetyczną w sektorze ciepłownictwa, transportu publicznego i budownictwie – poprzez kompleksową modernizację energetyczną budynków mieszkalnych. Niezbędne będzie również zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego WOF poprzez inwestycje w inteligentną infrastrukturę gazową i elektroenergetyczną. Działania w tym zakresie przewidziano w ramach projektów komplementarnych i towarzyszących ZIT (zgodnie z załącznikiem 3).

Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów środowiska WOF będzie związana z działaniami w różnych obszarach. Głównym celem działań w gospodarce wodno-ściekowej będzie ograniczanie zrzutów nieoczyszczonych i niedostatecznie oczyszczonych ścieków wraz z zagospodarowaniem masy osadów ściekowych. W zakresie gospodarki odpadami konieczny jest dalszy rozwój systemów selektywnego zbierania odpadów wraz z rozwojem instalacji do sortowania i przetwarzania bioodpadów oraz instalacji do termicznego przekształcania odpadów z odzyskiem energii. W sytuacji ekstremalnych zjawisk pogodowych generujących zagrożenie powodziowe szczególnego wsparcia wymaga system małej retencji na terenie WOF. Pakiet niezbędnych przedsięwzięć zapewniających ochronę i rozwój środowiska przyrodniczego WOF ujęto w ramach projektów komplementarnych i towarzyszących ZIT.

Dziedzictwo kulturowe jest zasobem, który należy chronić i wzmacniać dla osiągnięcia celów rozwoju Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego, w tym wzrostu jego atrakcyjności i konkurencyjności. W ramach kierunku przewiduje się realizację na obszarze WOF projektów z zakresu ochrony obiektów zabytkowych i poprawy dostępności do zasobów kultury. Przyczyni się to do wzmocnienia potencjału turystycznego WOF, który jest czynnikiem wpływającym na kształtowanie przewagi konkurencyjnej obszaru. Przedsięwzięcia związane z rozwojem zasobów kultury materialnej i niematerialnej będą realizowane w ramach projektów komplementarnych i towarzyszących ZIT.

Kierunek działań przyczynia się do realizacji SRWM w zakresie celu strategicznego *Zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska* oraz celu strategicznego *Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia*. Jednocześnie wpisuje się w realizację zapisów KPZK w zakresie celu 5. *Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa* oraz cel 4. *Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski*. Przyczynia się także do realizacji KPM w zakresie celów 1. *Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia* oraz 3. *Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich*.

Kierunek działań jest bezpośrednio realizowany w ramach Priorytetu Inwestycyjnego Unii Europejskiej 4e *Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu*.

Jest zgodny z założeniami Osi Priorytetowej IV RPO WM *Przejdźcie na gospodarkę niskoemisyjną* w zakresie celu szczegółowego *Lepsza jakość powietrza ze względu na realizację następującego typu projektu*:

- rozwój zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej w regionie.

Ponadto projekty i przedsięwzięcia wpisujące się w realizację celu tematycznego 4 *Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach*, realizowane w ramach kierunku działań 3.2 *Środowisko przyrodnicze i kulturowe*, będą wpisywać się w plany dotyczące gospodarki niskoemisyjnej (PGN) przygotowane dla poszczególnych gmin wchodzących w skład WOF. Opracowanie PGN-ów i realizacja działań inwestycyjnych w nich zawartych, pozwoli przygotować samorządy WOF do funkcjonowania w warunkach gospodarki niskoemisyjnej. Stan prac nad tymi dokumentami prezentuje załącznik 6.

W ramach alokacji ZIT kierunek działań zakłada realizację przedsięwzięć zmierzających do rozwoju proekologicznego, zrównoważonego transportu poprzez budowę dróg rowerowych i parkingów P+R wraz z budową i przebudową niezbędnych dróg dojazdowych, z uwzględnieniem ograniczeń dot. budowy/przebudowy dróg w ramach PI 4e, określonych w dokumencie pn „Zrównoważona intermodalna mobilność miejska (PI 4e): Postanowienia Umowy Partnerstwa – Dokument Wykonawczy”. Projekty mogą obejmować budowę, przebudowę i modernizację infrastruktury.

Tabela 22. Wskaźniki rezultatu strategicznego dla kierunku działań 3.2 Środowisko przyrodnicze i kulturowe

Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa wskaźnika (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
Średnioroczne stężenie pyłu PM10*	µg/m ³	36,60	2012	31,28	GIOS	1 raz/ rok

*Wskaźnik i wartości wskazane w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Dane dotyczą całego województwa, a nie jedynie obszaru funkcjonalnego objętego Strategią

Źródło: opracowanie własne.

Zarówno działania mające na celu zwiększenie liczby miejsc postojowych poprzez budowę lub przebudowę parkingów Parkuj i Jedź, jak i inwestycje w zakresie budowy tras rowerowych przełożą się na ograniczenie podróży samochodami osobowymi, a co za tym idzie zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do środowiska (CO₂ oraz pyłów) na obszarze WOF.

Działanie to będzie realizowane przez następujące przedsięwzięcia w ramach konkursowego trybu wyboru projektów: *Rozwój sieci tras rowerowych na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego* oraz *Rozwój sieci parkingów P+R na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego* (Tabela 23, Tabela 24).

Osiągnięcie celów tych przedsięwzięć będzie wspierała realizacja innych przedsięwzięć ZIT, jak również przedsięwzięcia komplementarne i towarzyszące (Załącznik 3).

Tabela 23. Rozwój sieci tras rowerowych na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Rozwój sieci tras rowerowych na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	
Priorytet Inwestycyjny UE	- Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu (4e)
Cel szczegółowy RPO WM	- Lepsza jakość powietrza
Powiązane przedsięwzięcia ZIT	- Rozwój sieci parkingów P+R na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego
Terytorialny wymiar wsparcia	- Gminy Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 24. Rozwój sieci parkingów P+R na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Rozwój sieci parkingów P+R na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	
Priorytet Inwestycyjny UE	- Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu (4e)
Cel szczegółowy RPO WM	- Lepsza jakość powietrza
Powiązane przedsięwzięcia ZIT	- Rozwój sieci tras rowerowych na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego
Terytorialny wymiar wsparcia	- Gminy Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Niniejszy kierunek działań będzie również realizowany poza alokacją ZIT w ramach projektów komplementarnych oraz towarzyszących, dofinansowanych zarówno z RPO WM 2014-2020, jak i POIiŚ (Załącznik 3). Będąc kierunkowo zgodnym z Priorytetem Inwestycyjnym UE 5b – Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami oraz Priorytetem Inwestycyjnym UE 6a – Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie oraz 6c – Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego.

Podsumowanie

Projekty komplementarne

Na projekty komplementarne ZIT dotyczące transportu miejskiego (POIiŚ Transport – PI 4v), sieci ciepłowniczych, w tym w zakresie kogeneracji (POIiŚ Środowisko – PI 4.v, PI 4.vi) oraz kompleksowej modernizacji energetycznej budynków mieszkalnych (POIiŚ Środowisko – PI 4.iii), które są elementami Strategii ZIT WOF, finansowanymi w ramach krajowego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, przewidziano następującą alokację dla WOF ZIT, według PI UE:

PI 4.v transport miejski – 215 165 959 EUR^{1*}

PI 4.v sieci ciepłownicze – 29 633 223 EUR

PI 4.vi sieci ciepłownicze w zakresie kogeneracji – 26 445 308 EUR

PI 4.iii kompleksowa modernizacja energetyczna budynków mieszkalnych – 33 852 776 EUR

Jednym z warunków wdrożenia projektów komplementarnych ZIT z finansowaniem POiŚ jest ich realizacja przez różne grupy beneficjentów na terenie wskazanym w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej danej gminy Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego ZIT.

** kwota alokacji zostanie docelowo zwiększona o wartość dofinansowania projektu Zakup taboru autobusowego dla m.st. Warszawy (niskopodłogowe autobusy zasilane gazem). Zwiększenie szacuje się na poziomie ok. 25 mln PLN zgodnie z pismem MFiPR o sygnaturze DPI-XVII.6611.60.2.2021.AH z dnia 28.07.2021 r.*

Logika interwencji

Logikę interwencji Strategii ZIT WOF przedstawiono w poniższej, bazującej na metodyce JASPERS, *matrycy obszary problemowe-kierunki działań-projekty*. Zawiera ona syntetyczną informację dotyczącą powiązań zidentyfikowanych na podstawie analizy SWOT obszarów problemowych z obranymi w Strategii ZIT WOF kierunkami działań i realizowanymi w ich ramach projektami lub przedsięwzięciami.

Zastosowane w tabeli kolory oznaczają wpływ działań na zmianę sytuacji w obszarach problemowych:

	pozytywny wpływ kierunku działań i zdefiniowanych projektów na minimalizowanie problemu
	pozytywny wpływ kierunku działań na minimalizowanie problemu, osiągany dzięki pośredniemu wpływowi realizacji innych projektów
	neutralny wpływ kierunku działań na minimalizowanie problemu

Tabela 25. Matryca obszary problemowe – kierunki działań-projekty

cel	1. Zwiększenie dostępności usług publicznych		2. Rozwój sieci powiązań gospodarczych		3. Poprawa jakości przestrzeni	
kierunek działań	1.3. Usługi na rzecz aktywności mieszkańców		2.1. Tereny inwestycyjne ⁷⁵		3.1. Powiązania komunikacyjne	
obszar problemowy	1.2. Usługi edukacyjne		2.2 Kapitał ludzki		3.2. Środowisko przyrodnicze i kulturowe	
	1.1. Usługi informacyjne					
Niewystarczające wykorzystanie technologii ICT w świadczeniu usług publicznych	Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny + Informatyzacja administracji publicznej oraz instytucji zasobów kultury na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego,					
		Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego + Informatyzacja służby zdrowia na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego				

⁷⁵ Wskazany kierunek działań nie będzie realizowany, zgodnie ze zmianami do RPO WM 2014-2020 zgłoszonymi przez IP ZIT w sierpniu 2019 r. i uwzględnionymi w RPO 2014-2020 wersja 4.0, z 21 września 2020 r. Zmiany te polegają na przeniesieniu całej alokacji z poddziałania 3.1.1 Rozwój MŚP w ramach ZIT do poddziałania 4.3.2 Mobilność miejska w ramach ZIT. Zmiana ta wynika z braku zainteresowania potencjalnych beneficjentów konkursami ze względu na trudne do spełnienia warunki konkursu. Zapisy pozostawiono ze względu na zachowanie jednolitości dokumentu (zgodność z diagnozą). W późniejszych zapisach niniejszej Strategii usunięto jednak kwestie dotyczące finansowania i monitorowania tego kierunku, m.in. w celu wskazania obowiązującego podziału alokacji ZIT WOF (porównaj rozdział: 7. Finansowanie i 19. System monitorowania i sprawozdawczości).

cel	1. Zwiększenie dostępności usług publicznych			2. Rozwój sieci powiązań gospodarczych		3. Poprawa jakości przestrzeni	
	1.1. Usługi informacyjne	1.2. Usługi edukacyjne	1.3. Usługi na rzecz aktywności mieszkańców	2.1. Tereny inwestycyjne ⁷⁵	2.2 Kapitał ludzki	3.1. Powiązania komunikacyjne	3.2. Środowisko przyrodnicze i kulturowe
<p>kierunek działań</p> <p>obszar problemowy</p> <p>Edukacja niedostosowana do potrzeb rynku pracy i rozwoju gospodarki opartej na wiedzy</p>	<p>Rozwój kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego + Rozwój Doradztwo edukacyjno-zawodowe na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego</p>	<p>Rozwój kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego + Rozwój Doradztwo edukacyjno-zawodowe na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego</p>			<p>Rozwój kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego + Rozwój Doradztwo edukacyjno-zawodowe na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego</p>		
<p>Niska aktywność zawodowa kobiet wychowujących dzieci</p>			<p>Rozwój opieki nad dziećmi do lat 3 na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego</p>				

cel	1. Zwiększenie dostępności usług publicznych			2. Rozwój sieci powiązań gospodarczych		3. Poprawa jakości przestrzeni	
	1.1. Usługi informacyjne	1.2. Usługi edukacyjne	1.3. Usługi na rzecz aktywności mieszkańców	2.1. Tereny inwestycyjne ⁷⁵	2.2 Kapitał ludzki	3.1. Powiązania komunikacyjne	3.2. Środowisko przyrodnicze i kulturowe
<p>kierunek działań</p> <p>obszar problemowy</p>			Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego				
Rosnąca liczba osób starszych i problemy z ich aktywizacją							
Niewystarczająco dobre warunki prowadzenia działalności gospodarczej i nastawienie na eksport produkcji							
Brak jednolitej promocji gospodarczej i oferty inwestycyjnej obszaru							

cel	1. Zwiększenie dostępności usług publicznych			2. Rozwój sieci powiązań gospodarczych		3. Poprawa jakości przestrzeni	
	1.1. Usługi informacyjne	1.2. Usługi edukacyjne	1.3. Usługi rzecz aktywności mieszkańców	2.1. Tereny inwestycyjne ⁷⁵	2.2 Kapitał ludzki	3.1. Powiązania komunikacyjne	3.2. Środowisko przyrodnicze i kulturowe
obszar problemowy							
Niewystarczająca konkurencyjność komunikacji publicznej względem transportu indywidualnego						Rozwój sieci dróg rowerowych na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego + Rozwój sieci parkingów P+R na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego + POIŚ Transport	
Niewydolna i nierównomiernie rozwinięta infrastruktura transportowa						POIŚ Transport	

cel	1. Zwiększenie dostępności usług publicznych			2. Rozwój sieci powiązań gospodarczych		3. Poprawa jakości przestrzeni	
	1.1. Usługi informacyjne	1.2. Usługi edukacyjne	1.3. Usługi na rzecz aktywności mieszkańców	2.1. Tereny inwestycyjne ⁷⁵	2.2. Kapitał ludzki	3.1. Powiązania komunikacyjne	3.2. Środowisko przyrodnicze i kulturowe
<p>kierunek działań</p> <p>obszar problemowy</p> <p>Niewystarczający poziom zintegrowania różnych środków transportu niskoemisyjnego</p> <p>Niska efektywność energetyczna i zanieczyszczenie środowiska</p>						<p>Rozwój sieci dróg rowerowych na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego +</p> <p>Rozwój sieci parkingów P+R na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego +</p> <p>POIŚ Transport</p>	<p>Rozwój sieci dróg rowerowych na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego +</p> <p>Rozwój sieci parkingów P+R na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego +</p>

cel	1. Zwiększenie dostępności usług publicznych			2. Rozwój sieci powiązań gospodarczych		3. Poprawa jakości przestrzeni	
	1.1. Usługi informacyjne	1.2. Usługi edukacyjne	1.3. Usługi na rzecz aktywności mieszkańców	2.1. Tereny inwestycyjne ⁷⁵	2.2 Kapitał ludzki	3.1. Powiązania komunikacyjne	3.2. Środowisko przyrodnicze i kulturowe
kierunek działań							
obszar problemowy							POiŚ Środowisko
Konieczność wzmocnienia usług społecznych (nauczanie zdalne) oraz na rzecz mieszkańców (zapobieganie i zwalczanie epidemii) ze względu na wystąpienie epidemii COVID-19		Przygotowanie szkół, nauczycieli i uczniów do nauczania zdalnego w gminach WOF	Zwiększenie zdolności systemu opieki zdrowotnej na terenie m.st. Warszawy do walki z wirusem SARS-CoV-2				

Źródło: opracowanie własne.

5. Ramy instytucjonalne

Podstawa prawna

Wszystkie działania związane z wdrożeniem instrumentu ZIT będą realizowane w oparciu o zapisy aktualnych wersji dokumentów:

- » *Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006, (z późn. zm);*
- » *Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia Rady (WE) nr 1080/2006 (z późn. zm);*
- » *Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006, (z późn. zm);*
- » *Umowy Partnerstwa z dnia 21 maja 2014 r. (z późn. zm);*
- » *Ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (z późn. zm.);*
- » *Ustawy z dnia 3 kwietnia 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach wspierających realizację programów operacyjnych w związku z wystąpieniem COVID-19 (z późn. zm.);*
- » *Wytycznych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego;*
- » *Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020;*
- » *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020;*
- » *Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 (Uszczegółowienie RPO WM)*

ZIT wdrażane będą w formule zinstytucjonalizowanego partnerstwa zawartego pomiędzy 40 gminami WOF, w ramach którego rolę reprezentanta ZIT WOF pełni m.st. Warszawa. Kwestie zasad współpracy reguluje zawarte przez gminy WOF w dniu 21 lutego 2014 r. **Porozumienie gmin Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego o współpracy w zakresie realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w perspektywie finansowej UE 2014-2020 (z późn. zm.).**

Zadania związane z wdrażaniem Strategii ZIT WOF i projektów ZIT będą realizowane przez wszystkie gminy Porozumienia, w imieniu których działa Reprezentant ZIT WOF – m.st. Warszawa. Do zadań m. st. Warszawy wynikających z realizacji instrumentu ZIT należy:

- » pełnienie roli Instytucji Pośredniczącej ds. ZIT w strukturze wdrażania RPO WM, zgodnie z zasadami realizacji RPO WM, w tym będzie podejmowanie decyzji w zakresie realizacji powierzonych zadań;
- » wykonywanie powierzonych zadań obejmujących co najmniej udział w wyborze projektów do dofinansowania przez Instytucję Zarządzającą RPO WM oraz współpraca z tą instytucją przy przygotowywaniu kryteriów wyboru projektów dla wyodrębnionych działań lub poddziałań służących realizacji ZIT;
- » dbałość o całość dokumentacji związanej z wdrożeniem instrumentu ZIT i zadaniami realizowanymi jako Instytucja Pośrednicząca RPO WM;
- » realizacja zadań w zakresie informacji i promocji ZIT WOF zgodnie z zasadami realizacji RPO WM.

Gminy WOF są beneficjentem wsparcia terytorialnego oferowanego w ramach instrumentu ZIT. Katalog beneficjentów w ramach poszczególnych projektów ZIT będzie uzależniony od specyfiki danego projektu oraz zapisów RPO WM i POIiŚ. Zadaniami gmin ZIT WOF jest:

- » współdziałanie w zakresie sprawozdawczości z realizacji projektów ZIT;
- » przekazywanie danych niezbędnych do monitoringu rzeczowego i finansowego oraz danych z realizacji wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego, w zakresie określonym przez Instytucję Zarządzającą RPO WM;
- » spełnianie wymogów informacyjno-promocyjnych związanych z realizacją ZIT.

Struktura organizacyjna ZIT WOF

Porozumienie ZIT WOF precyzuje strukturę organizacyjną oraz podział kompetencji pomiędzy poszczególnymi organami, do których należą:

- » Komitet Sterujący ZIT WOF,
- » Forum Konsultacyjne ZIT WOF,
- » Sekretariat ZIT WOF.

W ramach struktury organizacyjnej dopuszcza się możliwość powoływania przez Sekretariat ZIT WOF grup roboczych i zespołów o charakterze zadaniowym lub doradczo-eksperckim.

Komitet Sterujący ZIT WOF podejmuje, z wyłączeniem zadań zastrzeżonych do właściwości m.st. Warszawa jako Instytucji Pośredniczącej, decyzje związane z zakresem działalności ZIT WOF, w szczególności dotyczące programowania, wdrażania, koordynacji, finansowania, monitorowania, ewaluacji oraz rozliczenia interwencji. Do jego zadań m.in. należy:

- » opiniowanie Strategii ZIT WOF oraz jej zmian;
- » akceptacja propozycji kryteriów wyboru projektów ZIT w trybie konkursowym i pozakonkursowym;
- » akceptacja propozycji list projektów komplementarnych możliwych do realizacji poza alokacją ZIT w ramach RPO WM oraz krajowych programów operacyjnych;
- » przyjmowanie raportów z monitoringu i ewaluacji Strategii ZIT WOF;
- » akceptacja rocznych sprawozdań z wdrażania instrumentu ZIT dla WOF przekładanych przez Sekretariat ZIT WOF;
- » rozpatrywanie innych spraw przekazanych przez Forum Konsultacyjne ZIT WOF lub Sekretariat ZIT WOF.

W skład Komitetu wchodzi:

- » Prezydent m.st. Warszawy lub osoba go reprezentująca – Przewodniczący Komitetu;
- » przedstawiciele organów wykonawczych wszystkich gmin WOF lub osoby ich reprezentujące (po jednym z każdej gminy).

W posiedzeniach Komitetu mogą brać udział zaproszeni przez Przewodniczącego przedstawiciele ministerstwa właściwego do spraw rozwoju regionalnego, Samorządu Województwa Mazowieckiego, eksperci zewnętrzni oraz inni interesariusze – uczestniczący w posiedzeniach Komitetu w roli obserwatorów.

Komitet podejmuje decyzje w formie uchwał. Uchwały Komitetu Sterującego ZIT WOF podejmowane są z zachowaniem konsensusu, a w przypadku jego braku zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy składu członków. Do podjęcia uchwały niezbędny jest głos Reprezentanta ZIT WOF oddany za jej przyjęciem.

M.st. Warszawa wykonuje zadania Reprezentanta ZIT WOF i jednocześnie Instytucji Pośredniczącej w systemie wdrażania RPO WM przy pomocy właściwej komórki organizacyjnej Urzędu m.st. Warszawy, którą jest Wydział Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, funkcjonujący w ramach Biura Funduszy Europejskich i Polityki Rozwoju. M.st. Warszawa działa w imieniu i na rzecz wszystkich gmin WOF w procesie negocjacji, ustanawiania

i realizacji instrumentu ZIT wobec ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, Instytucji Zarządzającej RPO WM oraz innych podmiotów. Do zadań m.st. Warszawy należy także reprezentacja wszystkich gmin WOF w spotkaniach i konferencjach związanych z realizacją i promocją instrumentu ZIT (co nie wyklucza udziału przedstawicieli pozostałych gmin WOF) oraz w procesie opracowania i publikacji aktów, wymaganych na podstawie odrębnych przepisów.

Forum Konsultacyjne ZIT WOF zapewnia dialog dotyczący wszelkich spraw związanych z instrumentem ZIT. Do zadań Forum należy w szczególności wypracowywanie propozycji i rozwiązań, które następnie są kierowane za pośrednictwem Sekretariatu ZIT WOF pod obrady Komitetu Sterującego ZIT WOF.

W skład Forum wchodzi:

- » Przewodniczący Forum – Koordynator ds. ZIT z ramienia m.st. Warszawy, jako lidera instrumentu ZIT;
- » Gminni koordynatorzy ZIT lub ich zastępcy, wyznaczeni przez poszczególne gminy WOF,
- » delegowani przedstawiciele Sekretariatu WOF ZIT, zapewniający obsługę merytoryczną oraz techniczną Forum;
- » zaproszeni za pośrednictwem Sekretariatu ZIT WOF eksperci zewnętrzni.

Sekretariat ZIT WOF zapewnia obsługę administracyjną i merytoryczną procesu wdrażania instrumentu ZIT oraz jest odpowiedzialny za informowanie partnerów o decyzjach podejmowanych przez Komitet Sterujący ZIT WOF.

Do zadań Sekretariatu ZIT WOF należy w szczególności:

- » opracowanie planów pracy Komitetu Sterującego ZIT WOF i Forum Konsultacyjnego ZIT WOF oraz porządków ich posiedzeń;
- » zawiadamianie, na polecenie Przewodniczącego Komitetu Sterującego ZIT WOF oraz Przewodniczącego Forum Konsultacyjnego ZIT WOF, członków Komitetu i Forum o miejscu i terminie posiedzeń;

- » koordynacja przygotowania oraz dostarczanie materiałów i projektów dokumentów przeznaczonych do rozpatrzenia, oceny lub zatwierdzenia przez Komitet Sterujący ZIT WOF oraz Forum Konsultacyjne ZIT WOF, w tym projektów uchwał Komitetu Sterującego ZIT WOF;
- » sporządzanie protokołów z posiedzeń Komitetu Sterującego ZIT WOF;
- » gromadzenie i przechowywanie dokumentacji związanej z posiedzeniami Komitetu Sterującego i Forum Konsultacyjnego ZIT WOF, w tym uchwał i protokołów z posiedzeń;
- » zlecenie, na polecenie Przewodniczącego Komitetu Sterującego ZIT WOF, wykonania dodatkowych analiz, ekspertyz niezbędnych do realizacji zadań w ramach ZIT;
- » przygotowanie projektu dokumentu Strategii ZIT WOF oraz jej ewentualnych zmian;
- » prowadzenie procesu monitoringu oraz ewaluacji wdrażania Strategii ZIT WOF;
- » przygotowanie sprawozdań z wdrażania instrumentu ZIT;
- » przygotowanie propozycji kryteriów wyboru projektów pozakonkursowych oraz konkursowych w ramach środków UE przeznaczonych na ZIT;
- » opracowywanie propozycji budżetu na obsługę prac Komitetu Sterującego ZIT WOF oraz Forum Konsultacyjnego ZIT WOF;
- » formułowanie i przedkładanie wniosków o finansowanie z Pomocy Technicznej kosztów związanych z programowaniem i wdrażaniem instrumentu ZIT;
- » bieżąca współpraca z gminnymi koordynatorami ZIT;
- » utrzymywanie bieżących kontaktów z instytucjami systemu wdrażania Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych;
- » wykonywanie innych zadań zleconych przez Komitet Sterujący ZIT WOF lub Przewodniczącego Komitetu.

Sekretariat ZIT WOF tworzą przedstawiciele właściwej do spraw ZIT komórki organizacyjnej Urzędu m.st. Warszawy (Wydziału ZIT zorganizowanego w strukturze Biura Funduszy Europejskich i Polityki Rozwoju).

Grupy robocze i zespoły o charakterze zadaniowym lub doradczo-ekspertckim mogą być powoływane przez Sekretariat ZIT WOF oraz z inicjatywy Przewodniczącego lub członków Komitetu Sterującego i Forum Konsultacyjnego ZIT WOF.

Do ich zadań należy w szczególności przygotowywanie stanowisk lub raportów w formie i na zasadach określonych przez podmiot zlecający ich wykonanie. Efekty ich prac przedstawiane są do wiadomości i wykorzystania Komitetowi Sterującemu i Forum Konsultacyjnemu ZIT WOF.

W skład grup roboczych i zespołów mogą wchodzić przedstawiciele gmin WOF oraz eksperci zewnętrzni. Szczegółowy skład osobowy i liczbę członków grup roboczych i zespołów ustala Sekretariat ZIT WOF.

Działania wynikające ze Strategii ZIT WOF będą wdrażane i realizowane z zachowaniem zasady partnerstwa. Zagwarantuje to udział partnerów społecznych, w szczególności na następujących etapach wdrażania instrumentu ZIT:

- » przygotowania Strategii ZIT WOF;
- » pracach Komitetu Sterującego ZIT WOF;
- » pracach grup roboczych powoływanych przez Komitet Sterujący ZIT WOF.

Udział partnerów społeczno-gospodarczych w procesie wdrażania Strategii ZIT WOF

Udział partnerów społecznych z Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego we wdrażaniu Poddziałania ZIT RPO WM 2014-2020 będzie zapewniony zgodnie z określonymi przez IZ zasadami opisanymi w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, w szczególności poprzez udział w pracach Komitetu Monitorującego RPO WM 2014-2020.

Działania wynikające ze Strategii ZIT WOF będą wdrażane i realizowane z zachowaniem zasady partnerstwa. Zagwarantuje to udział partnerów reprezentujących środowiska społeczno-gospodarcze, w szczególności działających przy Gminach WOF. Wśród nich należy wymienić partnerów społeczno-gospodarczych wchodzących w skład Rady ds. Polityki Innowacji oraz Rady Pożytku Publicznego działających przy Prezydencie m.st. Warszawy.

Partnerzy społeczni będą zaangażowani w szczególności na następujących etapach wdrażania:

- » opracowaniu i aktualizacji Strategii ZIT WOF (etap konsultacji społecznych);
- » udział w badaniach ewaluacyjnych realizacji Strategii ZIT WOF realizowanych przez Reprezentanta Porozumienia gmin Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego o współpracy w zakresie realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w perspektywie finansowej UE 2014-2020 z dnia 21 lutego 2014 r., (z późn. zm.), zwane dalej Porozumieniem ZIT WOF;
- » pracach grup roboczych i zespołów o charakterze zadaniowym lub doradczo-eksperckim w ramach struktury organizacyjnej ZIT WOF, zgodnie z postanowieniami § 6 ust. 2 Porozumienia ZIT WOF.

Ponadto partnerzy społeczni będą informowani o stanie realizacji Strategii ZIT WOF, w tym w zakresie przebiegu realizacji kluczowych dla osiągnięcia celów Strategii projektów. Wskazane powyżej informacje będą przekazywane między innymi za pośrednictwem strony internetowej www.omw.waw.pl oraz w trakcie spotkań, w których będą uczestniczyli ww. partnerzy.

Udział partnerów społecznych w realizacji projektów

Partnerzy spoza sektora finansów publicznych są włączani w realizację projektów służących osiągnięciu celów Strategii w zgodności z art. 33. Ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (z późn. zm). Według określonych ustawą zasad wybór partnera następuje przed złożeniem wniosku o dotację w drodze publicznego naboru, z co najmniej 21-dniowym terminem przyjmowania zgłoszeń. Potencjalny partner musi legitymować się zgodnością profilu działalności z celami partnerstwa, co jest weryfikowane na podstawie zapisów w statucie. Jeśli zakres współpracy wymaga stosownych zezwoleń, uprawnień lub certyfikatów po stronie potencjalnego partnera, to wnioskodawca musi takie dokumenty przedstawić. Potencjalny partner musi się również wykazać posiadaniem doświadczenia w realizacji projektów o podobnym do zakresu partnerstwa charakterze.

Ponadto organizacje pozarządowe będą mogły samodzielnie ubiegać się dofinansowanie projektów służących realizacji Strategii ZIT – na zasadach właściwych dla RPO WM. W celu ułatwienia partnerom społecznym ubiegania się o dedykowane im środki pochodzące z funduszy europejskich przewidziano ich udział w organizowanych przez IP ZIT szkoleniach dla wnioskodawców i beneficjentów z zakresu przygotowania i realizacji projektów. Szkolenia będą współfinansowane z dotacji z PO PT przeznaczonej na wsparcie wdrożenia ZIT WOF.

Wskazany zakres udziału partnerów społeczno-gospodarczych gwarantuje ich wpływ zarówno na kształt Strategii ZIT WOF i systemu jej wdrażania, jak i udział w procesie kształtowania projektów przewidzianych do realizacji oraz ich realizacji i monitorowania.

Przyszła współpraca w ramach WOF

Strategia ZIT WOF jest dokumentem programującym instrument ZIT wskazując przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach środków UE przeznaczonych w RPO WM na instrument ZIT w latach 2014-2020. Jej realizacja będzie stanowiła istotny wkład dla rozwoju wspólnych działań na rzecz rozwoju całego WOF. Na podstawie zebranych doświadczeń podczas wdrażania Strategii ZIT WOF, planuje się kontynuację współpracy gmin.

Rozporządzeniem Komisji (UE) 2016/2066 1 stycznia 2018 r. został wprowadzony podział województwa mazowieckiego na 2 jednostki statystyczne poziomu NUTS2. Jednym z nich jest NUTS „warszawski stołeczny”, w którego granicach znajduje się WOF. Dlatego planuje się, że kontynuacja współpracy obejmie wszystkie JST regionu warszawskiego stołecznego poprzez ustalenie pól przyszłej kooperacji i kierunków rozwoju. Umożliwi to podjęcie działań mających na celu przygotowanie się do perspektywy finansowej po roku 2020 w nowej konfiguracji terytorialnej, wynikającej z podziału statystycznego regionu.

6. System wdrażania instrumentu ZIT w ramach RPO WM 2014-2020

Miasto Stołeczne Warszawa jest reprezentantem wszystkich gmin WOF w procesie negocjacji, ustanawiania i realizacji instrumentu ZIT wobec ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, Instytucji Zarządzającej RPO WM oraz innych właściwych podmiotów. Podstawowymi narzędziami realizacji Strategii ZIT WOF będą projekty realizowane w ramach wyodrębnionych dla instrumentu ZIT poddziałań Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Gminy WOF oraz inne podmioty z obszaru objętego Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014-2020+ będą beneficjentami wsparcia terytorialnego oferowanego w ramach instrumentu ZIT. Katalog beneficjentów w ramach poszczególnych wyodrębnionych dla ZIT poddziałań określają zapisy dokumentów regulujących zasady wdrażania RPO WM.

W celu zapewnienia sprawnej realizacji działań RPO WM Miasto Stołeczne Warszawa działając w imieniu i na rzecz wszystkich Gmin WOF pełni rolę IP ZIT dla poddziałań RPO WM, realizowanych przy wykorzystaniu instrumentu ZIT.

Zakres zadań IP ZIT szczegółowo określa Porozumienie w sprawie powierzenia zadań IP w ramach instrumentu ZIT RPO WM 2014-2020 zawarte pomiędzy Zarządem Województwa Mazowieckiego a Prezydentem Miasta Stołecznego Warszawy, mające podstawę prawną w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 oraz art. 30 ust. 5 pkt 3 ustawy wdrożeniowej⁷⁶.

Zadania IP ZIT obejmują w szczególności:

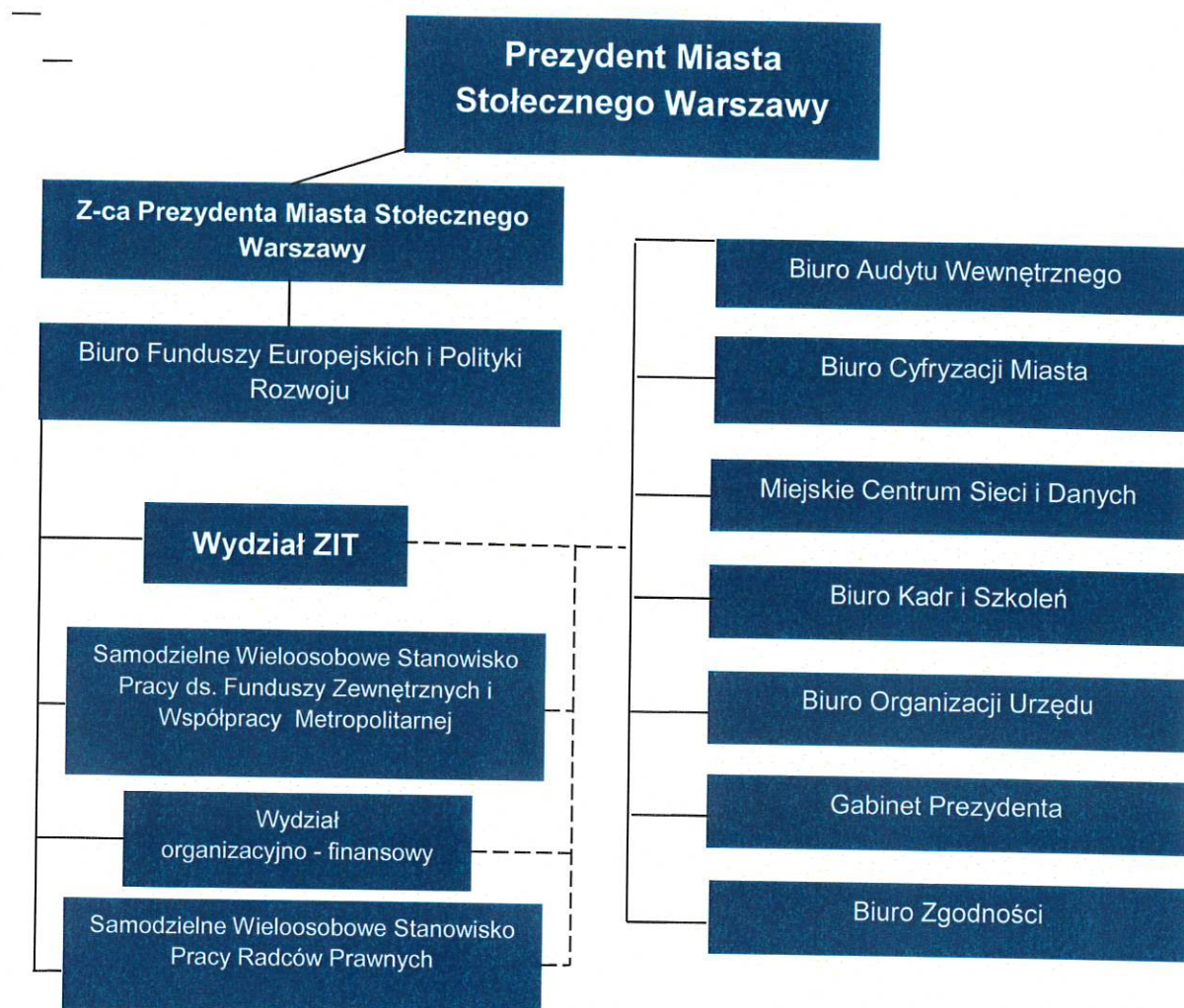
- a) czynności związane z wyborem projektów:
 - w trybie konkursowym:
 - udział w wypracowaniu, uwzględniających cele określone w Programie, propozycji wszystkich kryteriów wyboru projektów przewidzianych dla poddziałań ZIT, które będą przedmiotem uzgodnień pomiędzy IP ZIT i IZ, a następnie przedstawiane przez IZ do zatwierdzenia KM;
 - konsultowanie i opiniowanie projektów harmonogramów konkursów i ich aktualizacji w ramach ZIT WOF;
 - udział w przygotowaniu wskazań dla konkursów w ramach ZIT WOF oraz ich przyjęcie na poziomie IP;
 - udział w przygotowaniu projektów regulaminów konkursów i ich zmian w ramach ZIT WOF oraz ich akceptacja na poziomie IP, a następnie przedkładanie do zatwierdzenia IZ;
 - udział w ocenie wniosków zgodnie z harmonogramem konkursów w ramach ZIT WOF, w szczególności udział w ocenie kryteriów merytorycznych dla poddziałań ZIT;
 - podpisanie listy ocenionych projektów przez Komisję Oceny Projektów (KOP), przed zatwierdzeniem tej listy przez IZ;

⁷⁶ Porozumienie nr 1-RF/RF-II-WP./P/15/PS w sprawie powierzenia zadań Instytucji Pośredniczącej w ramach instrumentu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 (ze zm.)

- w trybie pozakonkursowym:
 - przedstawienie IZ wstępnej listy projektów pozakonkursowych w Strategii ZIT WOF;
 - udział w przygotowaniu kryteriów wstępnej weryfikacji formularzy projektów pozakonkursowych;
 - pozyskiwanie na wniosek IZ od wnioskodawców formularzy projektu pozakonkursowego RPO WM 2014 – 2020 niezbędnych do dokonania identyfikacji zgłoszonych projektów prowadzonej zgodnie z art. 30 ust. 5 pkt 2 ustawy wdrożeniowej i przekazywanie ich do IZ;
 - przekazanie do IZ formularzy projektu pozakonkursowego RPO WM 2014 – 2020 na wezwanie IZ;
 - udział w opracowaniu i konsultacjach treści wezwań do złożenia wniosku o dofinansowanie oraz ich akceptacja na poziomie IP i przekazywanie do zatwierdzenia IZ;
 - udział wspólnie z IOK-MJWPU w opiniowaniu projektów wniosków o dofinansowanie przed ich formalnym złożeniem;
 - udział w ocenie projektów pozakonkursowych w ramach ZIT WOF (w szczególności udział w ocenie kryteriów merytorycznych);
 - podpisanie listy ocenionych projektów przez KOP, przed zatwierdzeniem tej listy przez IZ.
- b) przygotowanie wkładu do Zasad wyboru kandydatów na ekspertów, biorących udział w etapach oceny projektów wskazanych w pkt a, o których mowa w art. 68a ustawy wdrożeniowej w zakresie oceny zgodności ze Strategią ZIT WOF, w szczególności przygotowanie wymogów formalnych i merytorycznych, które powinna spełniać osoba mogąca być kandydatem na eksperta oceniającego zgodność ze Strategią ZIT WOF
- c) udział w wyborze kandydatów na ekspertów, o których mowa w art. 68a ustawy wdrożeniowej, biorących udział w ocenie projektów dla Poddziałiań ZIT w zakresie ich zgodności z kryteriami merytorycznymi, zgodnie z jednolitymi zasadami obowiązującymi w ramach Programu poprzez uczestnictwo w Komisji kwalifikacyjnej oceniającej formularze osób mogących być kandydatami na ekspertów;
- d) monitorowanie, sprawozdawczość i udział w ewaluacji realizacji ZIT WOF w ramach Programu;
- e) udział w procedurze odwoławczej realizowanej przez MJWPU oraz WUP w zakresie udzielania informacji dotyczących dokonywanej przez IP ZIT oceny projektów w zakresie niezbędnym do rozpatrzenia protestu, zgodnie z art. 55 ustawy wdrożeniowej;
- f) współpraca z IZ lub podmiotem, któremu IZ przekazała kompetencje zgodnie z Wytycznymi MliR w zakresie przeprowadzania kontroli projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020, z wyłączeniem udziału w czynnościach kontrolnych.

Realizację zadań właściwych dla IP ZIT zapewni Wydział Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (Wydział ZIT) umiejscowiony w Biurze Funduszy Europejskich i Polityki Rozwoju Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy, którego strukturę organizacyjną przedstawia poniższy diagram 1.

Diagram 1. Wydział ZIT BFEiPR w strukturze organizacyjnej Urzędu m.st. Warszawy

Źródło: opracowanie własne.

Zadania związane z wdrażaniem Strategii ZIT WOF w ramach RPO WM będą realizowane przez IP ZIT we współpracy z Mazowiecką Jednostką Wdrażania Programów Unijnych oraz Wojewódzkim Urzędem Pracy w Warszawie pełniącymi rolę Instytucji Pośredniczących w ramach RPO WM i Zarządem Województwa Mazowieckiego w Warszawie, realizującym zadania Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Strukturę organizacyjną systemu wdrażania poddziałań RPO WM realizowanych za pomocą instrumentu ZIT przedstawiono na diagramie.

Diagram 2. Instytucje systemu wdrażania RPO WM

Źródło: opracowanie własne.

System zarządzania i kontroli

System zarządzania i kontroli zapewniający prawidłowe i efektywne pełnienie powierzonych zadań dla IP ZIT został opracowany w uzgodnieniu z IZ RPO WM i opisany za pomocą procedur zawartych w Instrukcji Wykonawczej IP ZIT. Szereg działań związanych bezpośrednio i pośrednio z realizacją celów określonych w Strategii ZIT WOF będzie realizowanych we współpracy z innymi Biurami Urzędu m.st. Warszawy, wskazanymi na diagramie 1, zgodnie z wewnętrznymi regulacjami ww. Urzędu. Współpraca z innymi Biurami dotyczy w szczególności następujących obszarów:

- » zarządzania ryzykiem,
- » ochrony danych osobowych,
- » bezpieczeństwa systemów informatycznych,
- » archiwizacji dokumentów,
- » stosowania prawa zamówień publicznych,
- » legislacji wewnętrznej,
- » wydatkowania i rozliczenia dotacji z PO PT 2014-2020 przeznaczonej na wsparcie realizacji instrumentu ZIT.

Audyt procedur

Wszelkie procedury wdrożone w IP ZIT będą weryfikowane w ramach zadań Wydziału ZIT, pod kątem ich zgodności z otoczeniem prawnym i efektywnością ich stosowania. Zmiany procedur będą następowały w szczególności w związku z:

- » wprowadzeniem nowych zadań realizowanych przez IP ZIT,
- » zmianą wytycznych w ramach systemu realizacji RPO WM,
- » zmianą czynników zewnętrznych, w tym zmianą przepisów prawnych,
- » zmianą czynników wewnętrznych, w tym zmianami organizacyjnymi oraz kadrowymi,
- » zaleceniami IZ RPO WM wydanymi w związku z procesem zatwierdzania lub weryfikacji procedur,
- » zaleceniami IZ RPO WM lub innych instytucji w wyniku przeprowadzonych kontroli w IP ZIT.

7. Finansowanie

Finansowanie realizacji Strategii ZIT WOF bazuje na środkach unijnych dedykowanych bezpośrednio WOF na wdrażanie instrumentu ZIT oraz na uzupełniających je środkach gmin WOF, stanowiących wkład własny w projektach.

Zgodnie z zapisami *Umowy Partnerstwa* na wdrażanie instrumentu ZIT przez WOF została przewidziana kwota w wysokości 164 756 619,36 EUR, obejmująca łącznie środki **Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego** (141 057 011 EUR) oraz **Europejskiego Funduszu Społecznego** (23 699 608 EUR). Środki te są dostępne w ramach dodatkowej alokacji środków UE dla województwa mazowieckiego w *Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020*. Podczas realizacji instrumentu ZIT na przestrzeni perspektywy finansowej dokonywano określonych zmian poziomu alokacji w poszczególnych Priorytetach Inwestycyjnych w celu efektywnego wdrażania instrumentu. Decyzją samorządu województwa mazowieckiego pula środków na instrument ZIT wynosi 169 450 100 EUR. Alokacja środków UE na instrument ZIT została przeznaczona na realizację **11 przedsięwzięć ZIT**, w ramach pięciu priorytetów inwestycyjnych UE (Tabela 26). We wszystkich przedsięwzięciach planuje się zastosowanie **bezzwrotnego dotacyjnego mechanizmu finansowego**, z co do zasady maksymalnym 80% dofinansowaniem ze środków UE, który to poziom może być niższy zgodnie z mapą pomocy regionalnej. Proponowany harmonogram konkursów w ramach alokacji ZIT zamieszczono w tabeli 27.

W ramach Strategii ZIT WOF wskazano również **przedsięwzięcia komplementarne** do przedsięwzięć ZIT, które mogą uzyskać preferencyjne warunki dofinansowania w ramach RPO WM lub krajowych programów operacyjnych, w szczególności PO IS (Załącznik 3).

Tabela 26. Indykatywna lista przedsięwzięć finansowanych w ramach instrumentu ZIT

Priorytet inwestycyjny UE	Oś priorytetowa RPO WM	Nazwa przedsięwzięcia ZIT	Indykatorywna alokacja środków UE na ZIT (EUR)	Wkład własny
2c	II	Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny	8 681 921	20%
2c	II	Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	5 000 000	20%
2c	II	Informatyzacja służby zdrowia na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	3 020 233	20%
2c	II	Informatyzacja administracji publicznej oraz instytucji i zasobów kultury na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	3 844 191	20%
2c	II	Przygotowanie szkół, nauczycieli i uczniów do nauczania zdalnego w gminach WOF	3 440 129	20%
4e	IV	Rozwój sieci dróg rowerowych na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	77 927 413**	20%
4e	IV	Rozwój sieci parkingów P+R na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	38 738 124**	20%
8iv	VIII	Rozwój opieki nad dziećmi do lat 3 na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	16 890 609	20%*
9a	VI	Zwiększenie zdolności systemu opieki zdrowotnej na terenie m.st. Warszawy do walki z wirusem SARS-CoV-2	1 405 000	20%
10i	X	Rozwój kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	8 557 435	20%*
10iv	X	Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	1 945 045	20%*

* zgodnie z zapisami Aneksu nr 1 do Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Mazowieckiego możliwe jest uzyskanie środków z budżetu państwa z przeznaczeniem na część wkładu krajowego, stanowiące uzupełnienie do środków z EFS

**Uchwałą nr 20 z dnia 12 kwietnia 2018 r. Komitet Sterujący ZIT WOF dopuścił możliwość przesunięcia całości alokacji UE z Poddziałania 3.2.1 Promocja gospodarcza regionu w ramach ZIT do Poddziałania 4.3.2 Mobilność miejska w ramach ZIT. Propozycję zmiany zgłoszono do procesu renegotjacji RPO WM. Zmiany zostały przyjęte przez Komitet Monitorujący RPO WM i zatwierdzone przez KE. Podział alokacji na poszczególne kategorie interwencji w ramach PI 4e ma charakter indykatorywny. Po rozstrzygnięciu konkursów, zgodnie z art. 46 ust. Ustawy wdrożeniowej ostateczne wartości alokacji w poszczególnych kategoriach interwencji (043 - Infrastruktura na potrzeby czystego transportu miejskiego i jego promocja (w tym wyposażenie i tabor); 090 – Ścieżki rowerowe i piesze) zostaną zgłoszone do KE zgodnie z art. 96 ust. 11 rozporządzenia ogólnego.

Kolejna zmiana polegająca na przeniesieniu środków z PI 2c i PI 3a do PI 4e została zgłoszona do renegotjacji RPO WM 2014-2020 w 2019 r. i uwzględniona w RPO 2014-2020 wersja 4.0 z 21 września 2020 r. Kwoty i zaproponowany podział alokacji wskazany w tabeli mają charakter indykatorywny.

W przypadku niewykorzystania wszystkich środków w PI 2c dopuszcza się ich przeniesienie do PI 4e.

W przypadku niewykorzystania wszystkich środków w PI 4e planuje się ogłoszenie kolejnego naboru.

Dopuszcza się dokonywanie przesunięć środków w Regionalnym Programie Operacyjnym 2014-2020 w ramach osi priorytetowych – II Wzrost E-potencjału Mazowsza i IV – Przejście na gospodarkę niskoemisyjną.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 27. Indykatorywna tabela finansowa ZIT

PI UE	Nazwa priorytetu	Alokacja na projekty ZIT	Proponowany rozkład czasowy alokacji ZIT				
		w EUR	2016	2017	2018	2019	2020-2021
2c	Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia.	23 986 474	0	12 480 460	8 608 432	1 640 401	1 257 181
4e	Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu	116 665 537	36 980 939	26 646 808	28 371 365	13 537 246	11 129 179
8iv	Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę	16 890 609	0	5 220 710	186 810	4 588 070	6 895 019
9a	Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszenia nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych	1 405 000	0	0	0	0	1 405 000

10i	Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia	8 557 435	697 688	4 397 308	1 209 023	2 253 416	0
10iv	Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.	1 945 045	110 111	524 869	0	866 622	443 443

Źródło: opracowanie własne.

* Wartości dla priorytetów określono w oparciu o zawarte w poszczególnych latach umowy o dofinansowanie. Przeliczeń dokonano zgodnie z kursem przeliczeniowym obowiązującym w listopadzie 2020 r. wynoszącym 4,5250 PLN/EUR.

Uchwałą nr 20 z dnia 12 kwietnia 2018 r. Komitet Sterujący ZIT WOF dopuścił możliwość przesunięcia całości alokacji UE z Poddziałania 3.2.1 Promocja gospodarcza regionu w ramach ZIT do Poddziałania 4.3.2 Mobilność miejska w ramach ZIT. Propozycję zmiany zgłoszono do procesu renegocjacji RPO WM. Zmiany zostały przyjęte przez Komitet Monitorujący RPO WM i zatwierdzone przez KE. Podział alokacji na poszczególne kategorie interwencji w ramach PI 4e ma charakter indykatywny. Po rozstrzygnięciu konkursów, zgodnie z art. 46 ust. Ustawy wdrożeniowej ostateczne wartości alokacji w poszczególnych kategoriach interwencji (043 - Infrastruktura na potrzeby czystego transportu miejskiego i jego promocja (w tym wyposażenie i tabor); 090 – Ścieżki rowerowe i piesze) zostaną zgłoszone do KE zgodnie z art. 96 ust. 11 rozporządzenia ogólnego.

Kolejna zmiana polegająca na przeniesieniu środków z PI 2c i PI 3a do PI 4e została zgłoszona do renegocjacji RPO WM 2014-2020 w 2019 r. i uwzględniona w RPO 2014-2020 wersja 4.0, z 21 września 2020 r. Kwoty i zaproponowany podział alokacji wskazany w tabeli mają charakter indykatywny. Zawnioskowane zmiany będą obowiązywały po uzyskaniu akceptacji Komisji Europejskiej.

W przypadku niewykorzystania wszystkich środków w PI 2c dopuszcza się ich przeniesienie do PI 4e.

W przypadku niewykorzystania wszystkich środków w PI 4e planuje się ogłoszenie kolejnego naboru.

Dopuszcza się dokonywanie przesunięć w Regionalnym Programie Operacyjnym 2014-2020 w ramach osi priorytetowych – II Wzrost E-potencjału Mazowsza i IV – Przejście na gospodarkę niskoemisyjną.

8. Tryb i kryteria wyboru projektów

Wybór projektów do realizacji w ramach instrumentu ZIT prowadzony jest w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym, zgodnie z regulacjami dotyczącymi wyboru projektów współfinansowanych ze środków Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020.

Tryb pozakonkursowy

Pozakonkursowym trybem wyboru projektów objęto projekty ZIT wskazane jako wstępne propozycje w poniższej tabeli (stanowiące odrębne projekty/wnioski o dofinansowanie):

Tabela 28. Wstępna lista projektów ZIT w trybie pozakonkursowym

Nazwa przedsięwzięcia ZIT	Priorytet inwestycyjny UE	Oś priorytetowa RPO WM	Cel działań Strategii	Kierunek działań Strategii
Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny	2c	II	1	1.1
Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	2c	II	1	1.3
Zwiększenie zdolności systemu opieki zdrowotnej na terenie m.st. Warszawy do walki z wirusem SARS-CoV-2	9a	VI	1	1.3

Źródło: opracowanie własne.

Opisy projektów, o których mowa powyżej stanowią załącznik nr 4 do Strategii ZIT WOF.

Kluczowymi czynnikami (kryteriami) wyboru projektów w trybie pozakonkursowym było:

- » wskazanie do realizacji projektów wynikających wprost ze zidentyfikowanych potrzeb WOF, które zdaniem gmin ZIT WOF zostały uznane za kluczowe z punktu widzenia osiągnięcia dwóch celów Strategii ZIT, zapewniających zintegrowanie obszaru i zbudowanie jego przewagi konkurencyjnej;
- » zapewnienie wysokiej efektywności i synergii prowadzonych działań w wybranej dziedzinie, co byłoby niemożliwe w przypadku realizacji pojedynczych projektów (w ramach trybu konkursowego);
- » wsparcie przedsięwzięć ważnych i jednocześnie trudnych do realizacji m.in. ze względu na skalę i stopień skomplikowania oraz konieczność porozumienia się i koordynacji działań różnych podmiotów;
- » możliwość osiągnięcia zakładanego celu jakościowego (w szczególności w aspekcie funkcjonalnym) wyłącznie poprzez realizację jednego, spójnego projektu;
- » konieczność przeciwdziałania epidemii COVID-19 i jej skutkom.

Procesem identyfikacji zostały objęte projekty zgłoszone w Strategii ZIT WOF w załączniku nr 4. Ich zakres tematyczny, alokacja i dobór wskaźników jest zgodny z zapisami RPO WM i odpowiednimi zapisami SZOOP RPO WM. Zgodnie z obowiązującymi ustawą wdrożeniową z dnia 11 lipca 2014 r., „Wytycznymi w zakresie trybów wyboru projektów na lata 2014-2020” ministra właściwego ds. rozwoju oraz „Zasadami tworzenia i modyfikacji wykazu projektów pozakonkursowych EFRR RPO WM 2014-2020 (WPP EFRR)” przyjmowanymi przez Zarząd Województwa Mazowieckiego, w efekcie identyfikacji zgłoszonych projektów i pozytywnego

zaopiniowania Strategii przez IZ RPO, projekty po pozytywnej weryfikacji zostaną wpisane do Wykazu Projektów Pozakonkursowych EFRR RPO WM 2014-2020, stanowiącego załącznik nr 4 do SZOOP RPO WM. Dalsze procedowanie w zakresie wyboru ww. projektów w trybie pozakonkursowym będzie zgodne z zasadami określonymi w „Zasadach tworzenia i modyfikacji wykazu projektów pozakonkursowych EFRR RPO WM 2014-2020” oraz § 5 „Porozumienia w sprawie powierzenia zadań Instytucji Pośredniczącej w ramach Instrumentu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020”.

Wybór projektów będzie odbywał się w sposób jawny, przejrzysty i obiektywny. Gminy ZIT WOF będą uczestniczyć w procesie przygotowania i akceptacji kryteriów wyboru projektów poprzez udział przedstawiciela – m.st. Warszawa jako IP ZIT - w Komitecie Monitorującym RPO WM. Komitet Sterujący ZIT WOF będzie akceptował (w trybie uchwały) propozycje kryteriów merytorycznych szczegółowych zgodności ze Strategią ZIT WOF wyboru projektów/przedsięwzięć ZIT WOF, po uprzednim ich wypracowaniu podczas spotkań grup roboczych oraz Forum Konsultacyjnego ZIT WOF. M.st. Warszawa, pełniące rolę IP ZIT, będzie przekazywało Instytucji Zarządzającej RPO WM propozycje kryteriów wyboru projektów w celu ich uzgodnienia w ramach systemu wdrażania RPO WM. Uzgodnione propozycje kryteriów IZ będzie przedkładała do zatwierdzenia Komitetowi Monitorującemu RPO WM.

Tryb konkursowy

W trybie konkursowym będą wybierane projekty w ramach przedsięwzięć, planowanych do dofinansowania ze środków UE, które określono w poniższej tabeli:

Tabela 29. Lista przedsięwzięć ZIT w trybie konkursowym

Nazwa przedsięwzięcia ZIT	Priorytet inwestycyjny UE	Oś priorytetowa RPO WM	Cel działań Strategii	Kierunek działań Strategii
Informatyzacja służby zdrowia na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	2c	II	1	1.3
Informatyzacja administracji publicznej oraz instytucji i zasobów kultury na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	2c	II	1	1.1
Przygotowanie szkół, nauczycieli i uczniów do nauczania zdalnego w gminach WOF	2c	II	1	1.2
Rozwój oferty terenów inwestycyjnych Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego*	3a	III	2	2.2
Rozwój sieci dróg rowerowych na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	4e	IV	3	3.1;3.2
Rozwój sieci parkingów P+R na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	4e	IV	3	3.1;3.2
Rozwój opieki nad dziećmi do lat 3 na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	8iv	VIII	1	1.3
Rozwój kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	10i	X	1;2	1.2; 2.3
Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	10iv	X	1;2	1.2; 2.3

Źródło: opracowanie własne.

** Przedsięwzięcie nie będzie realizowane, , zgodnie ze zmianami do RPO WM 2014-2020 zgłoszonymi przez IP ZIT w sierpniu 2019 r. i uwzględnionymi w RPO 2014-2020 wersja 4.0 z 21 września 2020 r. Zmiany te polegają na przeniesieniu całej alokacji z poddziałania 3.1.1 Rozwój MŚP w ramach ZIT do poddziałania 4.3.2 Mobilność miejska w ramach ZIT. Zmiana ta wynika z braku zainteresowania potencjalnych beneficjentów konkursami ze względu na trudne do spełnienia warunki konkursu. Zapisy pozostawiono ze względu na zachowanie jednolitości dokumentu (zgodność z diagnozą). W poszczególnych zapisach niniejszej Strategii usunięto jednak kwestie dotyczące finansowania i monitorowania tego kierunku, m.in. w celu wskazania obowiązującego podziału alokacji ZIT WOF (porównaj rozdziały: 7. Finansowanie i 9. System monitorowania i sprawozdawczości).*

Wskazane powyżej przedsięwzięcia ZIT w trybie konkursowym są odpowiedzią na zidentyfikowane problemy rozwojowe Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego. Zostały wyłonione w drodze konsensusu gmin ZIT WOF wokół problemów, które mogą być rozwiązane lub zminimalizowane z wykorzystaniem instrumentu ZIT. Głównym kryterium wyboru zakresu tematycznego przedsięwzięć ZIT w trybie konkursowym była pilność i ważność potrzeb artykułowanych przez gminy ZIT WOF. Zastosowanie trybu konkursowego będzie miało na celu wybór projektów relatywnie najlepszych, w sytuacji dużego zainteresowania gmin ZIT WOF poszczególnymi obszarami tematycznymi. W trybie konkursowym będą realizowane projekty z dofinansowaniem EFRR i EFS. O dofinansowaniu danego projektu będzie decydowała liczba punktów przyznanych w ocenie konkursowej, przesądzająca o miejscu w rankingu projektów.

Instytucje Pośredniczące funkcjonujące w ramach systemu wdrażania RPO WM będą odpowiedzialne za przeprowadzenie procedury naboru i wyboru projektów w trybie konkursowym w ramach instrumentu ZIT. Procedura ta obejmie m.in. ogłoszenie konkursu, nabór projektów, ocenę wniosków wraz ze sprawdzeniem kwalifikowalności projektów do dofinansowania, negocjowanie i podpisanie umowy z beneficjentem oraz rozliczanie projektów. Gminy ZIT WOF będą uczestniczyć w procesie przygotowania i akceptacji kryteriów wyboru projektów poprzez udział przedstawiciela – m.st. Warszawa jako IP ZIT – w Komitecie Monitorującym RPO WM. Komitet Sterujący ZIT WOF będzie przyjmował (w trybie uchwały) propozycje kryteriów wyboru projektów, po uprzednim ich wypracowaniu podczas spotkań grup roboczych do projektów/przedsięwzięć ZIT oraz Forum Konsultacyjnego ZIT WOF. M.st. Warszawa, pełniące rolę IP ZIT, będzie przekazywało Instytucji Zarządzającej RPO WM propozycje kryteriów wyboru projektów w celu ich uzgodnienia w ramach systemu wdrażania RPO WM. Uzgodnione propozycje kryteriów IZ będzie przedkładała do zatwierdzenia Komitetowi Monitorującemu RPO WM.

Wybór projektów będzie odbywał się w sposób jawny, przejrzysty i obiektywny. Listy rankingowe projektów konkursowych będą każdorazowo podpisywane przez IP ZIT i przedkładane do zatwierdzenia przez Zarząd Województwa Mazowieckiego, zgodnie z § 5, ust. 3, pkt 2, lit. a *Porozumienia w sprawie powierzenia zadań Instytucji Pośredniczącej w ramach instrumentu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020* zawartego pomiędzy Zarządem Województwa Mazowieckiego a Miastem Stołecznym Warszawa w dniu 9 lipca 2015 r. (z późn. zm.). Wybrane projekty będą charakteryzowały się wzajemną komplementarnością (w ramach określonego przedsięwzięcia) o charakterze tematycznym/funkcjonalnym/funkcjonalno-przestrzennym.

Kryteria wyboru projektów⁷⁷

Przedsięwzięcia ZIT, niezależnie od trybu wyboru, muszą spełniać kryteria zatwierdzone przez Komitet Monitorujący RPO WM.

W ramach systemu kryteriów wyboru operacji finansowych RPO WM, **proponuje się dodatkowo następujące kryteria formalne i merytoryczne dla projektów/przedsięwzięć ZIT:**

- » **dotatkowe kryteria formalne dla ZIT WOF** – kryteria sprawdzające zgodność złożonego projektu/przedsięwzięcia z polityką rozwoju WOF oraz założeniami programowymi na poziomie lokalnym. Wszystkie projekty/przedsięwzięcia ZIT powinny wynikać z zapisów:
 - *Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014-2020+* – w zakresie zgodności realizacyjnej z obszarem WOF (położenie podmiotu będącego wnioskodawcą na obszarze WOF), zgodności na poziomie celów i kierunków działań oraz zakresu tematycznego interwencji ZIT;
 - *Strategii Rozwoju Lokalnego/Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego/Strategią lub Programem Lokalnym* – propozycje projektowe powinny być zgodne z priorytetami/celami/kierunkami działań/przedsięwzięciami wyznaczającymi lokalną politykę rozwoju JST.

Ocena formalna projektu/przedsięwzięcia ZIT dokonywana poprzez dodatkowe kryteria formalne odbywa się w systemie 0/1. Przy czym projekt/przedsięwzięcie ZIT niespełniające tychże kryteriów formalnych jest odrzucany.

- » **kryteria merytoryczne** – kryteria, rankingujące projekty ZIT pod względem merytorycznym i strategicznym. Za ich spełnienie projekt otrzymuje punktację, która na etapie oceny decyduje o jego zatwierdzeniu, bądź odrzuceniu:

kryteria merytoryczne – szczegółowe – kryteria te weryfikują projekt na etapie oceny merytorycznej w zakresie treści wniosku o dofinansowanie, wiarygodności projektodawcy, wykonalności projektu czy też zgodności z zasadami finansowania w ramach RPO WM. Kryteria te są ustanawiane dla projektów/przedsięwzięć ZIT odrębnie dla właściwego działania/poddziałania w ramach każdej osi priorytetowej RPO WM. Są dostosowane do zakresu i tematyki projektów/przedsięwzięć ZIT w działaniu/poddziałaniu osi priorytetowej RPO WM przyczyniającej się do wdrożenia danego priorytetu inwestycyjnego UE. **Kryteria te** mają zastosowanie do poszczególnych działań lub poddziałań RPO WM. Poszczególne typy przedsięwzięć ZIT powinny być oceniane pod kątem kryteriów, zapewniających koncentrację interwencji na najbardziej pożądanych zagadnieniach (Tabela 30).

- **kryteria merytoryczne szczegółowe zgodności ze Strategią ZIT WOF** – jednolite kryteria dla projektów/przedsięwzięć ZIT trybu pozakonkursowego i konkursowego (Propozycje ww. kryteriów – Tabela 31).

⁷⁷ W przypadku ukierunkowania projektu na zapobieganie i zwalczanie epidemii COVID-19 – zgodnie z zapisami ustawy z dnia 3 kwietnia 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach wspierających realizację programów operacyjnych w związku z wystąpieniem COVID19 (art. 4 ust. 1) – dopuszczalna jest zmiana zatwierdzonych kryteriów wyboru projektów w celu ograniczenia negatywnego wpływu wystąpienia COVID-19 na realizację programu operacyjnego.

Tabela 30. Propozycje kryteriów merytorycznych - szczegółowych, dotyczące wyboru przedsięwzięć/projektów ZIT w trybie pozakonkursowym i konkursowym

Priorytet inwestycyjny UE	Kod poddziałania	Nazwa przedsięwzięcia/projektu	Potencjalne kryteria wyboru
2c	2.1.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Informatyzacja służby zdrowia na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego ▪ Informatyzacja administracji publicznej oraz instytucji i zasobów kultury na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba e-usług - Skalowalność projektu - Interaktywność proponowanych rozwiązań - Dostosowanie e-usług do potrzeb osób z niepełnosprawnościami - Zasięg instytucjonalny projektu - Optymalizacja wykorzystania infrastruktury
2c	2.1.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF) ▪ Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (E-Opieka) ▪ Przygotowanie szkół, nauczycieli i uczniów do nauczania zdalnego w gminach WOF 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba e-usług - Skalowalność projektu - Interaktywność proponowanych rozwiązań - Dostosowanie e-usług do potrzeb osób z niepełnosprawnościami - Zasięg instytucjonalny projektu - Optymalizacja wykorzystania infrastruktury
3a	3.1.1	Rozwój oferty terenów inwestycyjnych Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego*	<ul style="list-style-type: none"> - Układ kosztów (kryterium dostępu) - Brak dostępnych terenów inwestycyjnych (kryterium dostępu) - Odległość komunikacyjna terenu od drogi określonej klasy - Odległość dojścia do terenu od przystanku komunikacji zbiorowej - Bezpośredni dojazd do terenu inwestycyjnego drogą o określonej nośności - Dostęp z terenu inwestycyjnego do drogi publicznej - Stan przygotowania inwestycji - Zgodność projektu z MPZP - Zgodność projektu z Lokalnym Programem Rewitalizacji - Partnerstwo z inwestorami - Partnerstwo z inwestorami prowadzącymi działalność eksportową - Partnerstwo z inwestorami prowadzącymi działalność w zakresie wysokich technologii - Partnerstwo z inwestorami realizującymi projekty badawczo-rozwojowe - Partnerstwo z inwestorami z branż z zakresu inteligentnych specjalizacji regionu

			<ul style="list-style-type: none"> - Szacowana liczba utworzonych miejsc pracy
4e	4.3.2	Rozwój dróg rowerowych na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość gmin WOF objętych projektem - Długość tras rowerowych w ramach projektu - Wydłużenie sieci tras rowerowych - Wpływ na ciągłość tras rowerowych w układzie międzygminnym - Wpływ na ciągłość tras rowerowych w układzie spójności przebiegów/korytarzy - Wspólne oznakowanie tras rowerowych dla WOF - Stan przygotowania inwestycji w ramach projektu - Okres realizacji projektu - Bezpośrednie powiązania ze środkami publicznego transportu zbiorowego - Powiązania z obiektami użyteczności publicznej - Współczynnik wydłużenia
4e	4.3.2	Rozwój parkingów P+R na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba miejsc postojowych dla samochodów osobowych w ramach projektu - Liczba miejsc parkingowych dla rowerów w ramach projektu - Stan przygotowania inwestycji - Okres realizacji projektu - Powiązania z różnymi środkami transportu publicznego w ramach węzła przesiadkowego - Standard techniczny parkingu (-ów) w ramach projektu - Powiązanie z układem dróg rowerowych - Odległość od punktu przesiadkowego transportu publicznego
8iv	8.3.2	Rozwój opieki nad dziećmi do lat 3 na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	<ul style="list-style-type: none"> - Podmioty uprawnione (kryterium dostępu) - Odbiorcy projektu (kryterium dostępu) - Typy przedsięwzięcia (kryterium dostępu) - Równość szans (kryterium dostępu) - Skuteczność wsparcia - Lokalizacja miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 - Dostosowanie przedsięwzięcia do obszarów wykazujących najwyższe potrzeby - Współpraca z rodzicami - Partnerstwo z innymi podmiotami - Trwałość projektu - Dostosowanie przedsięwzięcia do szczególnych potrzeb dzieci do lat 3

9a	6.3	Zwiększenie zdolności systemu opieki zdrowotnej na terenie m.st. Warszawy do walki z wirusem SARS-CoV-2	<ul style="list-style-type: none"> - Udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych przez dany podmiot - Wnioskodawca dysponuje lub zobowiązuje się do dysponowania odpowiednio wykwalifikowaną kadrą medyczną - Podniesienie bezpieczeństwa personelu medycznego - Niezbędna infrastruktura techniczna - Uzasadnienie związku projektu z epidemią COVID-19 - Komplementarność projektu
10i	10.1.2	Rozwój kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	<ul style="list-style-type: none"> - Podmioty uprawnione do dofinansowania (kryterium dostępu) - Grupa docelowa (kryterium dostępu) - Typy projektów (kryterium dostępu) - Formuła realizacji (kryterium dostępu) - Równy dostęp uczniów - Partnerstwo w projekcie - Interdyscyplinarność projektu - Okres realizacji projektu
10iv	10.3.3	Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	<ul style="list-style-type: none"> - Kompleksowość projektu - Systemowość działań - Działania na rzecz uczniów ze specjalnymi/specyficznymi potrzebami edukacyjnymi - Utworzenie nowego/nowych miejsca/miejsc pracy w ramach projektu - Typ beneficjenta - Komplementarność działań względem perspektywy 2007-2013 - Projekt jest skierowany do grup docelowych z obszaru WOF - Partnerstwo z innymi podmiotami

Źródło: opracowanie własne.

* Przedsięwzięcie nie będzie realizowane, zgodnie ze zmianami do RPO WM 2014-2020 zgłoszonymi przez IP ZIT w sierpniu 2019 r. i uwzględnionymi w RPO 2014-2020 wersja 4.0 z 21 września 2020 r. Zmiany te polegają na przeniesieniu całej alokacji z poddziałania 3.1.1 Rozwój MŚP w ramach ZIT do poddziałania 4.3.2 Mobilność miejska w ramach ZIT.

Tabela 31. Propozycje kryteriów merytorycznych dotyczących zgodności ze Strategią ZIT WOF na potrzeby wyboru przedsięwzięć/projektów ZIT w trybie pozakonkursowym* i konkursowym.

Lp.	Nazwa kryterium	Opis kryterium
1	Stopień realizacji wskaźników Strategii ZIT WOF	<p>Ocena będzie polegać na określeniu, w jakim stopniu projekt realizuje wskaźniki produktu określone w Strategii ZIT WOF.</p> <p>W ramach kryterium oceniana będzie relacja (proporcja) wartości założonych do realizacji w projekcie wskaźników do wartości wskaźników produktu określonych w Strategii ZIT WOF na poziomie Priorytetów Inwestycyjnych. Wnioskodawca otrzyma punkty proporcjonalnie do stopnia wypełnienia przez projekt wskaźników Strategii ZIT WOF.</p> <p>Wynik zaokrągla się do dwóch miejsc po przecinku.</p> <p>W przypadku, gdy wynikiem wykonanego działania będzie liczba większa niż 10, wnioskodawca otrzyma 10 punktów.</p>

Lp.	Nazwa kryterium	Opis kryterium
2	Rozwiązanie problemu dodatkowego wskazanego w Strategii ZIT WOF	Ocenie będzie podlegać, czy realizacja zgłaszanego projektu, poza bezpośrednim rozwiązaniem zidentyfikowanego w nim problemu (uznanego przez Wnioskodawcę za problem wiodący), przyczynia się do rozwiązywania innych problemów wskazanych w Strategii ZIT WOF
3	Potencjał rozwojowy projektu	Ocenie będzie podlegać czy zgłaszany projekt może być kontynuowany, uzupełniony lub rozwinięty poprzez realizację kolejnych przedsięwzięć wskazanych przez Wnioskodawcę. Przedsięwzięcia wskazywane jako kontynuacja/uzupełnienie/rozwinięcie zgłaszanego projektu mogą być finansowane z dowolnego źródła, ale muszą rozwiązywać problem zidentyfikowany w Strategii ZIT oraz być realizowane na obszarze/części obszaru objętym projektem zgłaszanym.
4	Kontynuacja wcześniejszych przedsięwzięć	Ocenie będzie podlegać czy zgłaszany projekt kontynuuje, uzupełnia lub rozwija inne przedsięwzięcie wskazane przez Wnioskodawcę. Przedsięwzięcie wskazane jako kontynuowane, uzupełniane lub rozwijane może być finansowane z dowolnego źródła. Obszary realizacji projektów/przedsięwzięć muszą się pokrywać ze sobą co najmniej w części obszarów.
5	Unikatowość projektu	Ocenie będzie podlegać, czy zgłaszany przez Wnioskodawcę projekt nie konkuruje (nie powiela i nie dubluje się) z innymi zrealizowanymi lub realizowanymi przedsięwzięciami. Wnioskodawca w ramach dokonywanej weryfikacji sprawdza, czy projekt nie konkuruje powiela i nie dubluje innych przedsięwzięć zrealizowanych lub realizowanych na tym samym terenie i w danym obszarze problemowym/tematycznym (bez względu na źródło finansowania), które nie są do niego komplementarne. Przez przedsięwzięcie konkurencyjne należy rozumieć każde, które realizuje tożsame lub zbliżone zadania, a także bezpośrednio konkuruje ze zgłaszaną inicjatywą w zakresie grupy docelowej i realizowanego celu. Projektami konkurencyjnymi i niepowiązanymi nie są projekty spełniające warunki o których mowa w kryterium strategicznym nr 3 Potencjał rozwojowy projektu i kryterium strategicznym nr 4.
6	Potencjał oddziaływania terytorialnego efektów realizacji projektu	Ocenie będzie podlegać, czy realizacja zgłaszanego przez Wykonawcę projektu będzie oddziaływać poza zasięg terytorialny, wskazany jako obszar jego bezpośredniej realizacji (wskazanych we wniosku o dofinansowanie lidera i partnerów projektu).

* W przypadku projektów pozakonkursowych zastosowanie mają kryteria o charakterze 0/1.

Źródło: opracowanie własne.

Ponadto ocena projektów/przedsięwzięć ZIT będzie obejmować pozostałe kryteria, obowiązujące w ramach RPO WM 2014-2020.

Szczegółowy opis kryteriów merytorycznych, w tym dotyczących zgodności ze Strategia ZIT WOF, zatwierdzony przez Komitet Sterujący ZIT WOF, został przedłożony w formie propozycji IZ RPO WM.

9. System monitoringu i sprawozdawczości

Celem prowadzenia monitoringu i sprawozdawczości jest kontrola realizacji Strategii ZIT WOF, w tym dostarczenie Komitetowi Sterującemu ZIT WOF oraz Instytucji Zarządzającej RPO WM niezbędnych informacji do oceny postępów wdrażania interwencji zaplanowanej w ramach instrumentu ZIT. W związku z tym system monitoringu i sprawozdawczości uwzględnia wymogi formalne stawiane przed beneficjentami środków UE.

Podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie monitoringu i sprawozdawczości jest Sekretariat ZIT WOF. Monitoring i sprawozdawczość są prowadzone w porozumieniu z gminami WOF.

Monitoring

– Realizacja Strategii ZIT

Pomiar realizacji Strategii ZIT WOF jest dokonywany za pomocą wskaźników przypisanych w RPO WM poszczególnym Priorytetom Inwestycyjnym Unii Europejskiej (szczegółowy wykaz wskaźników zawiera tabela 32). Zgodnie z zapisami Porozumienia z dnia 9 lipca 2015 r. nr 1-RF/RF-II-WP/P/15/PS⁷⁸ IP ZIT monitoruje realizację wskaźników Programu w ramach Poddziałania przypisanego instrumentowi ZIT w zakresie danych niewykraczającym poza udostępniony IP ZIT w SL2014 i SRHD.

Monitoring prowadzony jest na bieżąco w oparciu o dane z systemu SL2014 i Mewa 2.0 oraz Uchwał Zarządu Województwa Mazowieckiego. W przygotowanym przez IP ZIT systemie monitoruje się dane w ujęciu zagregowanym do poziomu poszczególnych poddziałań ZIT funkcjonujących w RPO WM 2014-2020.

Na podstawie zebranych informacji raz do roku Sekretariat ZIT WOF przygotowuje raport z monitoringu za rok poprzedni, w którym prezentowane są uzyskane wartości wskaźników oraz informacje o czynnikach wpływających na realizację wskaźników.

Raport z monitoringu jest przedstawiany do akceptacji Komitetowi Sterującemu ZIT WOF. Komitet ma możliwość sformułowania zaleceń naprawczych lub zapobiegawczych w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości lub ryzyka dla zrealizowania zakładanych wartości docelowych wskaźników.

– Realizacja projektów

Dodatkowo, m.st. Warszawa – jako Lider partnerstwa Porozumienia gmin Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego o współpracy w zakresie realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w perspektywie finansowej UE 2014-2020 z dnia 21 lutego 2014 r. (z późniejszymi zmianami) monitoruje postęp przygotowania i realizacji projektów wybranych do dofinansowania w ramach Poddziałania przypisanego instrumentowi ZIT realizowanych przez gminy – sygnatariuszy ww. porozumienia.

Uzyskiwane od gmin dane i informacje dotyczą stanu przygotowania i realizacji przedsięwzięć ZIT, których beneficjentem jest dana gmina.

Zakres sprawozdawanych danych pozwala na identyfikację barier mogących mieć negatywny wpływ na terminowe osiągnięcie wskaźników rzeczowo-finansowych właściwych dla

⁷⁸ Porozumienie z dnia 9 lipca 2015 r. NR 1-RF/RF-II-WP/P/15/PS w sprawie powierzenia zadań Instytucji Pośredniczącej w ramach instrumentu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 z późniejszymi zmianami.

poszczególnych projektów. Umożliwi to podejmowanie właściwych działań zaradczych (w tym o charakterze systemowym) w trakcie trwania projektów.

Sprawozdaniem są objęte projekty od momentu przyznania im dofinansowania na mocy Uchwały Zarządu Województwa Mazowieckiego do momentu zaakceptowania przez właściwą instytucję systemu wdrażania RPO WM 2014-2020 Sprawozdania Końcowego z realizacji projektu.

Działania realizowane za pomocą środków dedykowanych instrumentowi ZIT będą w bezpośredni sposób przyczyniały się do realizacji wskaźników określonych w tabeli 33.

Sprawozdawczość

Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie sprawozdawczości na lata 2014-2020* ministra właściwego ds. rozwoju, IP ZIT zobowiązana jest przedstawiać Instytucji Zarządzającej formularz informacji kwartalnej oraz przygotowywać Sprawozdania roczne z realizacji programu operacyjnego (w części dot. IP ZIT).

Sprawozdawane są m.in. dane dotyczące liczby i wartości złożonych wniosków o dofinansowanie, liczby i wartości projektów wybranych do dofinansowania, liczby i wartości podpisanych umów o dofinansowanie, liczby i wartości złożonych wniosków o płatność, a także realizowanych i planowanych do realizacji wskaźników.

Komitet Sterujący ma możliwość zalecenia działań naprawczych oraz zapobiegawczych w przypadku wystąpienia lub ryzyka wystąpienia problemów w realizacji projektów zgodnie z założeniami. Następnie sprawozdania te są przekazywane do Instytucji Zarządzającej RPO WM, w terminie 2 miesięcy po zakończeniu okresu sprawozdawczego.

Koordynatorzy projektów zobowiązani są ponadto do bieżącego informowania Sekretariatu ZIT WOF o zidentyfikowanych ryzykach zagrażających realizacji projektów, w tym ich wskaźników, jak również o występujących opóźnieniach.

Tabela 32. Tabela wskaźników produktu, rezultatu bezpośredniego i rezultatu strategicznego

Kierunek działań	PI UE	Nazwa wskaźnika	Typ wskaźnika (P, RB, RS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość pośrednia (2018 r.)	Wartość docelowa wskaźnika (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
Cel 1. Zwiększenie dostępności usług publicznych											
1.1 usługi informacyjne	2c	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3	P	szt.	Region lepiej rozwinięty	0	nd	0	33	SL2014	1 raz/rok
		Liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego	P	szt.	Region lepiej rozwinięty	0	nd	0	10	SL2014	1 raz/rok
		Przestrzeń dyskowa serwerowni	P	TB	Region lepiej rozwinięty	0	nd	nd	100	SL2014	1 raz/rok
		Liczba zdigitalizowanych dokumentów zawierających informacje sektora publicznego	P	szt.	Region lepiej rozwinięty	0	nd	nd	21 500	SL2014	1 raz/rok
		Liczba udostępnionych on-line dokumentów zawierających informacje sektora publicznego	P	szt.	Region lepiej rozwinięty	0	nd	nd	10 750	SL2014	1 raz/rok
		Liczba pobrań/ odtworzeń dokumentów zawierających informacje sektora publicznego	RB	szt.	Region lepiej rozwinięty	0	nd	nd	2 400	SL2014	1 raz/rok
		Liczba jednostek sektora publicznego korzystających z utworzonych aplikacji lub usług teleinformatycznych	RB	szt.	Region lepiej rozwinięty	0	nd	nd	17	SL2014	1 raz/rok
		Odsetek obywateli korzystających z e-administracji (EAC)*	RS	%	Region lepiej rozwinięty	34,1%	2014	nd	45,38%	GUS	1 raz/rok
		Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie	P	osoby	Region lepiej rozwinięty	0	2013	3035	14 583 ¹	SL2014	1 raz/rok
		Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu	RB	osoby	Region lepiej rozwinięty	94%	2014	nd	97%	SL2014	1 raz/rok
1.2 usługi edukacyjne	10i	Udział aktywnych zawodowo pracujących w wieku produkcyjnym	RS	%	Region lepiej rozwinięty	70,3%	2013	nd	72%	GUS	1 raz/rok

Kierunek działań	PI UE	Nazwa wskaźnika	Typ wskaźnika (P, RB, RS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość pośrednia (2018 r.)	Wartość docelowa wskaźnika (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru		
1.3 usługi na rzecz aktywności mieszkańców	10iv	w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym**											
		Liczba szkół i placówek objętych wsparciem w zakresie realizacji zadań w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego [szt.]	P	szt.	Region lepiej rozwinięty	0	2013	0	119	SL2014	1 raz/rok		
		Udział aktywnych zawodowo pracujących w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym**	RS	%	Region lepiej rozwinięty	70,3%	2014	nd	72%	GUS	1 raz/rok		
		Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3	P	szt.	Region lepiej rozwinięty	0	nd	0	8	SL2014	1 raz/rok		
		Liczba jednostek sektora publicznego korzystających z utworzonych aplikacji lub usług teleinformatycznych	RB	szt.	Region lepiej rozwinięty	0	nd	nd	5	SL2014	1 raz/rok		
		Odsetek obywateli korzystających z e-administracji (EAC)*	RS	%	Region lepiej rozwinięty	34,1%	2014	nd	45,38	GUS	1 raz/rok		
	8iv	2c	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	P	szt.	Region lepiej rozwinięty	0	2013	0	1410	SL2014	1 raz/rok	
			Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie	P	osoby	Region lepiej rozwinięty	0	2014	nd	1424	SL2014	1 raz/rok	
			Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przemie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie po opuszczeniu programu	RB	osoby	Region lepiej rozwinięty	70%	2014	nd	70% ¹	SL2014	1 raz/rok	
		8iv	2c	Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu	RB	osoby	Region lepiej rozwinięty	60%	2014	nd	60% ¹	SL2014	1 raz/rok

Kierunek działań	PI UE	Nazwa wskaźnika	Typ wskaźnika (P, RB, RS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość pośrednia (2018 r.)	Wartość docelowa wskaźnika (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	9a	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS	RB	szt.	Region lepiej rozwinięty	74%	2014	nd	74%	SL2014	1 raz/rok
		Udział dzieci objętych opieką żłobkową w ogóle dzieci do lat 3	RS	%	Region lepiej rozwinięty	8,9%	2013	nd	9,9%	GUS	1 raz/rok
		Liczba zakupionych respiratorów w celu wsparcia leczenia COVID-19 (CV 7)	P	szt.	Region lepiej rozwinięty	0	nd	nd	24	SL2014	1 raz/rok
		Wartość zakupionego sprzętu medycznego (CV 2)	P	EUR	Region lepiej rozwinięty	0	nd	nd	1 353 000	SL2014	1 raz/rok
		Dodatkowa przestrzeń łóżkowa stworzona dla pacjentów chorych na COVID-19 (CV 8)	P	szt.	Region lepiej rozwinięty	0	nd	nd	24	SL2014	1 raz/rok
		Liczba wspartych podmiotów leczniczych	P	szt.	Region lepiej rozwinięty	0	nd	nd	3	SL2014	1 raz/rok
		Liczba urządzeń aparatury medycznej/sprzętu medycznego zakupionych w programie	P	szt.	Region lepiej rozwinięty	0	nd	nd	133	SL2014	1 raz/rok
		Cel 2. Rozwój sieci powiązań gospodarczych									
2.1 tereny inwestycyjne**											
2.2 kapitał ludzki	10i	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie	P	osoby	Region lepiej rozwinięty	0	2013	3035	14 583 ¹	SL2014	1 raz/rok

Kierunek działań	PI UE	Nazwa wskaźnika	Typ wskaźnika (P, RB, RS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość pośrednia (2018 r.)	Wartość docelowa wskaźnika (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru	
		Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu	RB	osoby	Region lepiej rozwinięty	94%	2014	nd	97%	SL2014	1 raz/rok	
		Udział aktywnych zawodowo pracujących w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym**	RS	%	Region lepiej rozwinięty	70,4%	2011	nd	72%	GUS	1 raz/rok	
	10iv	Liczba szkół i placówek objętych wsparciem w zakresie realizacji zadań w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego [szt.]	P	szt.	Region lepiej rozwinięty	0	2013	0	119	SL2014	1 raz/rok	
		Udział aktywnych zawodowo pracujących w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym**	RS	%	Region lepiej rozwinięty	70,4%	2011	nd	72%	GUS	1 raz/rok	
Cel 3. Poprawa jakości przestrzeni												
3.1 powiązania komunikacyjne	4e	Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg dla rowerów	P	km	Region lepiej rozwinięty	0	nd	19	164	SL2014	1 raz/rok	
		Liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów "parkuj i jedź"	P	szt.	Region lepiej rozwinięty	0	nd	2	11	SL2014	1 raz/rok	
		Liczba miejsc postojowych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź”	P	szt.	Region lepiej rozwinięty	0	nd	0	0	1 150	SL2014	1 raz/rok
		Liczba pojazdów korzystających z miejsc postojowych w wybudowanych obiektach "parkuj i jedź"	RB	szt.	Region lepiej rozwinięty	0	nd	0	0	133 000	SL2014	1 raz/rok
		Odsetek mieszkańców województwa objętych izochroną 60 minut dostępności transportem zbiorowym do Warszawy (w porannym szczycie komunikacyjnym)**	RS	%	Region lepiej rozwinięty	53,8	2011	nd	nd	57	monitoring Strategii Rozwoju WM do roku 2030	badanie jednorazowe
		Średnioroczne stężenie pyłu PM10***	RS	µg/m3	Region lepiej rozwinięty	36,60	2012	nd	31,28	GIOŚ	1 raz/rok	

Kierunek działań	PI UE	Nazwa wskaźnika	Typ wskaźnika (P, RB, RS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość pośrednia (2018 r.)	Wartość docelowa wskaźnika (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
3.2 środowisko przyrodnicze i kulturowe	4e	Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg dla rowerów	P	km	Region lepiej rozwinięty	0	nd	19	164	SL2014	1 raz/rok
		Liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów "parkuj i jedź"	P	szt.	Region lepiej rozwinięty	0	nd	2	11	SL2014	1 raz/rok
		Liczba miejsc postojowych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź”	P	szt.	Region lepiej rozwinięty	0	nd	0	1 150	SL2014	1 raz/rok
		Liczba pojazdów korzystających z miejsc postojowych w wybudowanych obiektach "parkuj i jedź"	RB	szt.	Region lepiej rozwinięty	0	nd	0	133 000	SL2014	1 raz/rok
		Średnioroczne stężenie pyłu PM10***	RS	µg/m3	Region lepiej rozwinięty	36,60	2012	nd	31,28	GIOŚ	1 raz/rok

* Dane dotyczą całego województwa, a nie jedynie obszaru funkcjonalnego objętego Strategią. Zakłada się jednak, że na terenie WOF wskaźnik przyjmie taką samą wartość. Wartość docelowa wskaźnika została zaakceptowana przez Komisję Europejską w lutym 2016 r. i zostanie wpisana do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 przy najbliższej zmianie Programu.

** Wskaźnik i wartość docelowa wskazana w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030 - Innowacyjne Mazowsze, dane dotyczą całego województwa, a nie jedynie WOF

*** Wskaźnik i wartości wskazane w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, dane dotyczą całego województwa, a nie jedynie obszaru funkcjonalnego objętego Strategią. W 2019 r. zmieniono metodologię wyliczenia celu końcowego, w tym zmieniono źródło danych na dokument "Jakość powietrza w Polsce w roku 2012 w świetle wyników pomiarów prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska".

**** Przedsięwzięcie nie będzie realizowane, zgodnie ze zmianami do RPO WM 2014-2020 zgłoszonymi przez IP ZIT w sierpniu 2019 r. i uwzględnionymi w RPO 2014-2020 wersja 4.0 z 21 września 2020 r. Zmiany te polegają na przeniesieniu całej alokacji z poddziałania 3.1.1 Rozwój MŚP w ramach ZIT programu do poddziałania 4.3.2 Mobilność miejska w ramach ZIT.

Źródło: opracowanie własne na podstawie m.in. RPO WM, SZOOP RPO WM, Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030 - Innowacyjne Mazowsze.

Legenda:

P – wskaźnik produktu

RB – wskaźnik rezultatu bezpośredniego

RS – wskaźnik rezultatu strategicznego

Dla projektów, które realizują kilka kierunków działań wskazano te same wartości docelowe.

Ewaluacja

Ewaluacja realizacji Strategii ZIT WOF będzie realizowana dwutorowo, w każdym przypadku z poszanowaniem kryteriów spójności, trafności, efektywności i wykonalności.

Pierwszą płaszczyzną stanowią działania wynikające z zasad obowiązujących w RPO WM. Ich zakres i harmonogram zostanie określony w Planie Ewaluacji dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020, którego opracowanie jest koordynowane przez Jednostkę Ewaluacyjną funkcjonującą w ramach IZ RPO WM. Wskazany powyżej Plan będzie przygotowywany przez IZ RPO i konsultowany – we właściwych aspektach – z IP ZIT. Proces ewaluacji realizowany w ramach systemu wdrażania RPO WM jest zgodny z zadaniami określonymi Wytocznymi MliR w zakresie ewaluacji polityki spójności na lata 2014-2020 oraz postanowieniami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.

Drugą płaszczyzną stanowią działania właściwe dla prowadzonej samodzielnie przez IP ZIT ewaluacji realizacji Strategii. Miasto Stołeczne Warszawa, jako Reprezentant Sygnatariuszy Porozumienia gmin Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego o współpracy w zakresie realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w perspektywie finansowej UE 2014-2020 z dnia 21 lutego 2014 r. (z późn. zm.), może podjąć decyzję o przeprowadzeniu przez podmiot zewnętrzny ewaluacji mającej na celu poprawę jakości projektowania i wdrażania Strategii ZIT, jak również analizę skuteczności, efektywności i wpływu projektów na osiągnięcie celów Strategii ZIT. Zakłada się, że badania ewaluacyjne prowadzone przez m.st. Warszawę będą realizowane we współpracy ze środowiskiem eksperckim i akademickim oraz partnerami społeczno-gospodarczymi spoza administracji.

Załącznik 1. Raport z przygotowania Strategii

Formalizacja współpracy

Proces formalizacji współpracy na rzecz wdrażania instrumentu rozpoczął się od wyznaczenia obszaru funkcjonalnego Warszawy⁷⁹ oraz opracowania wstępnej koncepcji współpracy w ramach ZIT. M.st. Warszawa zwróciło się, do wszystkich gmin zdelimitowanego WOF o wyrażenie opinii za pomocą kwestionariusza ankiety na temat proponowanych rozwiązań instytucjonalno-prawnych i programowo-wdrożeniowych w zakresie implementacji instrumentu ZIT. Pozyskane w ten sposób informacje potwierdziły celowość podjętych prac, a także uzupełniły i wzbogaciły zaproponowane wcześniej rozwiązania, zaś opinia gmin WOF stała się dla m.st. Warszawy kierunkowo wiążąca.

W dniu 13 sierpnia 2013 r. została podpisana deklaracja współpracy przy wdrażaniu instrumentu ZIT przez 38 (z 40) gmin WOF. Na przełomie listopada i grudnia 2013 r. wolę realizacji ZIT potwierdziły rady wszystkich gmin WOF (które w sierpniu sygnowały deklarację) poprzez przyjęcie stosownych uchwał. Uchwały te stały się podstawą do zawarcia docelowego porozumienia przez organy wykonawcze tych gmin. Treść porozumienia została wypracowana w sposób partycypacyjny – z udziałem wszystkich gmin. Finalne *Porozumienie gmin o współpracy w zakresie realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w perspektywie finansowej UE 2014-2020* zostało podpisane w dniu 21 lutego 2014 r. Następnie w dniu 30 czerwca 2014 r. do Porozumienia ZIT WOF przystąpiły kolejne dwie gminy.

Określenie zakresu interwencji

Uwarunkowania realizacji instrumentu ZIT, w tym obowiązek budowania zintegrowanych projektów oraz ilość środków UE przeznaczonych na WOF, uczyniły koniecznym skoncentrowanie interwencji na wybranych dziedzinach funkcjonowania WOF. Konsensus w tej sprawie jest niezbędny dla sprawnego wdrażania ZIT. Dlatego prace programowe, w tym diagnoza i w konsekwencji tego cele i kierunki działań zostały zawężone do dziedzin, wokół których gminy WOF zdecydowały się współpracować i które są zgodne z zakresem *Umowy Partnerstwa* oraz RPO WM.

Identyfikacja potencjalnych dziedzin wsparcia w ramach instrumentu ZIT nastąpiła poprzez wykonanie następujących działań:

1. Analiza dokumentów wyższego rzędu – punktem wyjścia do określenia zakresu interwencji była analiza Priorytetów Inwestycyjnych Unii Europejskiej pod kątem dopuszczalnego zakresu interwencji, w tym z uwzględnieniem uwarunkowań wynikających ze statusu województwa mazowieckiego, jako regionu lepiej rozwiniętego. Ponadto dokonano analizy wytycznych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego z lipca 2013 r. pod kątem dopuszczalnych dziedzin wsparcia;
2. Identyfikacja potencjalnych dziedzin wsparcia – na bazie wyników analizy dokumentów wyższego rzędu przeprowadzono badanie ankietowe gmin, w którym zebrano opinie na temat możliwości współdziałania i tworzenia wspólnych projektów w określonych dziedzinach funkcjonowania WOF. Następnie przeprowadzono diagnozę potrzeb

⁷⁹ Sposób delimitacji omówiono w dokumencie Założenia Strategii Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Warszawski Obszar Funkcjonalny jest obszarem realizacji ZIT.

projektowych w gminach WOF w ramach wyróżnionych potencjalnych dziedzin współpracy. W efekcie tego wyróżniono 4 potencjalne dziedziny wsparcia:

TRANSPORT	GOSPODARKA	E-USŁUGI	REWITALIZACJA
-----------	------------	----------	---------------

3. Weryfikacja zdiagnozowanych potrzeb projektowych – wyniki diagnozy potrzeb projektowych gmin WOF zostały zweryfikowane, pod kątem:
- możliwości zbudowania zintegrowanych projektów,
 - zgodności z projektem RPO WM,
 - dostępnych środków w ramach RPO WM (na poszczególne Priorytety Inwestycyjne Unii Europejskiej);
- i w efekcie tego zdecydowano o skoncentrowaniu interwencji instrumentu ZIT na trzech dziedzinach:

TRANSPORT NISKOEMISYJNY	KONKURENCYJNA GOSPODARKA	E-USŁUGI
-------------------------	--------------------------	----------

4. Wypracowanie *Założeń Strategii Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych* (Założenia Strategii ZIT) – na podstawie przeprowadzonych prac diagnostycznych w listopadzie 2013 r. podjęto prace nad sformułowaniem celów i kierunków działań. Z uwagi na brak jednoznacznych wytycznych w zakresie uwzględniania w strategii ZIT celów i kierunków działań odnoszących się do projektów komplementarnych (niefinansowanych bezpośrednio ze środków na instrument ZIT) przyjęto, że Założenia Strategii ZIT będą miały szeroki zakres problemowy (wykraczający poza przedsięwzięcia bezpośrednio finansowane z instrumentu ZIT). W ramach prac odbyły się cztery tury warsztatów strategicznych, w których uczestniczyli przedstawiciele gmin, wspierani przez ekspertów zewnętrznych z Uniwersytetu Warszawskiego, Polskiej Akademii Nauk oraz Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie. Rezultatem tych działań było sformułowanie 3 celów:

1. Wzmocnienie tożsamości metropolitalnej mieszkańców WOF ZIT
2. Rozwój i wykorzystanie potencjału gospodarczego WOF ZIT w konkurencji globalnej
3. Zintegrowanie i wzrost jakości przestrzeni WOF ZIT

5. Wypracowanie propozycji przedsięwzięć ZIT – w tym celu w lutym 2014 r. utworzono trzy dziedzinowe grupy robocze (konkurencyjna gospodarka, e-usługi publiczne, transport niskoemisyjny), złożone z przedstawicieli gmin, którym przewodniczył ekspert zewnętrzny. Zadaniem grup było wypracowanie na bazie diagnozy, przy wykorzystaniu metody warsztatowej, propozycji przedsięwzięć do realizacji w ramach instrumentu ZIT, uwzględniających zapisy projektu Założeń Strategii ZIT WOF, zapisy projektu RPO WM oraz wytyczne dla instrumentu ZIT. Rezultatem prac były trzy raporty prezentujące ukierunkowanie interwencji w danej dziedzinie.
6. Konsultacje i akceptacja Założeń Strategii ZIT oraz propozycji przedsięwzięć ZIT – propozycja Założeń Strategii ZIT oraz wypracowanych przez grupy robocze

przedsięwzięć zostały skonsultowane z gminami oraz poddane ewaluacji *ex-ante* przez zewnętrznego eksperta. Ponadto były dyskutowane na posiedzeniu Forum Konsultacyjnego ZIT WOF (27 lutego 2014 r.), a następnie przedłożone pod obrady Komitetu Sterującego ZIT WOF (3 marca 2014 r.). Komitet Sterujący ZIT WOF zatwierdził koncentrację interwencji na trzech dziedzinach, jednocześnie wprowadził zmiany do zakresu potencjalnych przedsięwzięć ZIT, determinując tym samym kierunki działań przyszłej Strategii ZIT WOF.

7. Przełożenie Założeń Strategii ZIT na projekt *Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014-2020+* – w toku prac pogłębiono diagnozę i doprecyzowano cele i kierunki działań oraz opracowano części składowe dokumentu wskazane w wytycznych z lipca 2013 r. W projekcie Strategii ZIT WOF utrzymano szerokie podejście, uwzględniając kierunki działań wykraczające poza interwencję współfinansowaną w ramach instrumentu ZIT. W celu zapewnienia spójności programowania instrumentu ZIT z pracami nad RPO WM w toku prac przeprowadzono robocze spotkania z przedstawicielami IZ RPO WM.
8. Uszczegółowienie przedsięwzięć ZIT – w tym celu powołano dla każdego przedsięwzięcia grupę roboczą, złożoną z przedstawicieli gmin. Zadaniem grup roboczych było przygotowanie opisów przedsięwzięć zgodnie z zestandaryzowaną fiszką projektową.
9. Akceptacja projektu Strategii ZIT WOF (wersja I) – projekt Strategii ZIT WOF, obejmujący fiszki projektowe, został skonsultowany z gminami oraz ekspertami zewnętrznymi. Robocza wersja dokumentu została także przekazana do zaopiniowania do IZ RPO oraz MR. Zgłoszone uwagi zostały rozpatrzone i w miarę możliwości uwzględnione w projekcie dokumentu. Następnie projekt Strategii ZIT WOF został poddany pod dyskusję na Forum Konsultacyjnym ZIT WOF (16-17 czerwca 2014 r.) oraz na posiedzeniu Komitetu Sterującego ZIT WOF (30 czerwca 2014 r.). Zaakceptowany projekt Strategii ZIT WOF został, decyzją Komitetu Sterującego ZIT WOF, skierowany do konsultacji społecznych.
10. Konsultacje społeczne projektu Strategii ZIT WOF – konsultacje zostały przeprowadzone zgodnie z wytycznymi MR. Umożliwiono wnoszenie uwag za pomocą zestandaryzowanego formularza dostępnego (za pomocą przekierowań na www.omw.um.warszawa.pl) ze stron internetowych wszystkich gmin WOF. Ponadto zorganizowano spotkania konsultacyjne w różnych częściach WOF (Załącznik 2).
11. Weryfikacja i doprecyzowanie zapisów Strategii ZIT WOF w kontekście uwag IZ RPO WM, MR oraz wyników konsultacji społecznych – zgłoszone uwagi zostały poddane analizie i w miarę możliwości uwzględnione w projekcie dokumentu. Szczególną rolę w pracach nad kolejną wersją dokumentu odegrały zapisy, zawartej w dniu 21 maja 2014 r., *Umowy Partnerstwa*. Skutkowało to przeformułowaniem celów i kierunków działań, zawężając je wyłącznie do interwencji zaplanowanej do realizacji bezpośrednio ze środków przeznaczonych na instrument ZIT. Niezależnie od zgłoszonych przez IZ RPO WM uwag prowadzono robocze spotkania, mające na celu zapewnienie spójności między Strategią ZIT WOF a RPO WM. Ponadto przeprowadzono prace w zakresie przygotowania wskaźników monitoringu, w tym wielkości wskaźników oraz kosztów jednostkowych. Dokonany podział alokacji środków UE na poszczególne przedsięwzięcia ZIT został zaakceptowany przez Komitet Sterujący ZIT WOF w dniu 22 września 2014 r. i przekazany do IZ RPO WM, w celu uwzględnienia w pracach nad RPO WM.

12. Akceptacja projektu Strategii ZIT WOF (wersja II) – dokument został poddany konsultacjom z gminami, przedyskutowany na Forum Konsultacyjnym ZIT WOF, a następnie przedłożony pod obrady Komitetu Sterującego ZIT WOF w październiku 2014 r. Decyzją Komitetu Sterującego ZIT WOF dokument został skierowany do ewaluacji *ex-ante* oraz do wstępnego zaopiniowania przez IZ RPO WM i Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.

Zawężone cele w projekcie Strategii ZIT WOF z października 2014 r.

1. Zwiększenie dostępności usług publicznych
2. Rozwój sieci powiązań gospodarczych
3. Poprawa jakości przestrzeni

13. Strategia ZIT WOF (w wersji III) została uzupełniona o niezbędne elementy, tj. system wdrażania instrumentu ZIT, tabele finansowe, a także propozycje kryteriów wyboru projektów ZIT w trybie konkursowym i pozakonkursowym. Kryteria te zostały wypracowane wspólnie z reprezentantami gmin WOF ZIT podczas kilkunastu spotkań grup roboczych ZIT, przeprowadzonych w lutym i marcu 2015 r.
14. Wersja IV Strategii ZIT WOF została dostosowana do ostatecznego kształtu RPO WM, a następnie przyjęta w formie uchwały przez Komitet Sterujący ZIT WOF w czerwcu 2015 r. Następnie dokument w trybie art. 30 ust. 5 pkt 2 *ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020* został przekazany do zaopiniowania przez Instytucję Zarządzającą RPO WM w zakresie możliwości finansowania ZIT WOF w ramach RPO WM oraz do Ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego w zakresie zgodności z Umową Partnerstwa i możliwości finansowania projektów ZIT WOF z krajowych programów operacyjnych.
15. Dokument uzyskał pozytywną opinię IZ RPO WM w październiku 2015 r. oraz właściwego Ministra w listopadzie 2015 r.
16. W 2017 roku dokonano aktualizacji Strategii ZIT WOF, która objęła przede wszystkim:
- aktualizację wartości wskaźników wynikającą zarówno z dostosowania zapisów Strategii ZIT do zapisów dokumentów programowych, jak i ze zgłaszanych wniosków o zmianę zapisów RPO WM, które były przedmiotem obrad KM RPO WM (w tym propozycje zmian alokacji dla priorytetów Inwestycyjnych UE: 3a, 4e oraz 8iv;
 - wykreślenie projektu *Kalkulator wartości nieruchomości (E-wycena)* oraz wprowadzenie w jego miejsce naborów konkursowych w ramach poddziałania 2.1.2 (e-usługi);
 - aktualizację opisów pozostałych projektów pozakonkursowych wynikającą z postępu prac nad ich przygotowaniem.
- Powyższe zmiany zostały zaproponowane ze względu na brak zainteresowania potencjalnych beneficjentów interwencją w ramach projektu *E-wycena* oraz dostosowanie zapisów Strategii ZIT do brzmienia dokumentów programowych.

17. Wersja V Strategii ZIT WOF została przyjęta w formie uchwały przez Komitet Sterujący ZIT WOF we wrześniu 2017 r., a następnie skierowana w trybie art. 30 ust. 5 pkt 2 *ustawy*

z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 do zaopiniowania przez Instytucję Zarządzającą RPO WM oraz do Ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

18. Do wersji VI Strategii ZIT WOF zostały wprowadzone na wniosek IZ RPO WM uzupełnienia i zmiany dotyczące m.in.: określenia lub doprecyzowania wskaźników dla działań, które będą realizowane w ramach PI 2c i 3b oraz zaktualizowania listy partnerów w projektach pozakonkursowych *E-Opieka* i *E-Archiwum*.
19. Wersja VI Strategii ZIT WOF została przyjęta w formie uchwały przez Komitet Sterujący ZIT WOF w grudniu 2017 r., a następnie skierowana w trybie art. 30 ust. 5 pkt 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 do zaopiniowania przez Instytucję Zarządzającą RPO WM oraz do Ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.
20. Dokument uzyskał pozytywną opinię IZ RPO WM oraz właściwego Ministra w styczniu 2018 r.
21. W 2018 roku dokonano aktualizacji Strategii ZIT WOF, która objęła przede wszystkim:
 - uwzględnienie wartości alokacji i wskaźników wynikających z dostosowania zapisów Strategii ZIT do zapisów zaktualizowanych dokumentów programowych (RPO WM, SZOOP RPO WM);
 - rezygnację z realizacji projektu *Promocja gospodarcza Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (WOF Expo)* z uwagi na szereg uwarunkowań zewnętrznych mających negatywny wpływ na powodzenie przedsięwzięcia i osiągnięcia tym samym założonych celów pośrednich i końcowych dla danego Poddziałania 3.2.1. Powodem rezygnacji z realizacji projektu były m.in.: brak wiążących interpretacji w zakresie prawidłowości modelu wdrażania projektu w świetle zapisów tzw. ustawy wdrożeniowej i definicji beneficjenta z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 roku ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące EFRR, EFS, FS, EFRROW oraz EFMiR; brak wiążących rozstrzygnięć w kwestii kwalifikowalności podatku VAT w projekcie; ryzyko niekwalifikowalności wydatków dotychczas poniesionych w przypadku braku możliwości realizacji projektu w pierwotnie zaplanowanym kształcie.
22. Wersja VII Strategii ZIT WOF została przyjęta w formie uchwały przez Komitet Sterujący ZIT WOF we wrześniu 2018 r., a następnie skierowana w trybie art. 30 ust. 5 pkt 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 do zaopiniowania przez Instytucję Zarządzającą RPO WM oraz do Ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.
23. W 2019 roku dokonano kolejnej aktualizacji Strategii ZIT WOF w celu efektywnego wykorzystania środków dostępnych w ramach alokacji dostępnej dla ZIT WOF, wprowadzono zmiany wynikające głównie z odstąpienia od realizacji projektu pozakonkursowego „Dostęp do informacji publicznej gmin Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (E-Archiwum)” przez Lidera projektu ze względu na przedłużający się proces podpisania umowy o dofinansowanie, a także zidentyfikowaną nieadekwatnością założonych wydatków w projekcie do aktualnych cen rynkowych oraz eskalacją zagrożeń ryzyka związanych z realizacją projektu. Dokonano również modyfikacji tekstu dokumentu ze względu na zaproponowane w sierpniu 2019 r. przez IP ZIT WOF zmiany do RPO WM

2014-2020 polegające na przeniesieniu części środków z Poddziałania 2.1.2. E-usługi dla Mazowsza w ramach ZIT i całości alokacji z Poddziałania 3.1.1 Rozwój MŚP w ramach ZIT do Poddziałania 4.3.2. Mobilność miejska w ramach ZIT.

24. Wersja VIII Strategii ZIT WOF została przyjęta w formie uchwały przez Komitet Sterujący ZIT WOF w listopadzie 2019 r., a następnie skierowana w trybie art. 30 ust. 5 pkt 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 do zaopiniowania przez Instytucję Zarządzającą RPO WM oraz do Ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

25. Na przełomie 2020/2021 roku ponownie zaktualizowano dokument z następujących powodów:

- uaktualnienie zakresu rzeczowego i finansowego projektu „Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF)”;
- przeciwdziałanie epidemii COVID-19 i jej skutkom poprzez wprowadzenie dwóch nowych działań, tj.: „Przygotowanie szkół, nauczycieli i uczniów do nauczania zdalnego w gminach WOF” oraz „Zwiększenie zdolności systemu opieki zdrowotnej na terenie m.st. Warszawy do walki z wirusem SARS-CoV-2”;
- dostosowania zapisów Strategii ZIT WOF do zapisów zaktualizowanych dokumentów programowych (RPO WM, SZOOP RPO WM).

Załącznik 2. Sprawozdanie z konsultacji społecznych

Wprowadzenie

Zgodnie z wytycznymi MR z lipca 2013 r. pn. *Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce* strategię ZIT powinny podlegać konsultacjom społecznym. W celu zapewnienia możliwie szerokiego udziału społeczeństwa w procesie tworzenia strategii, projekt dokumentu powinien zostać udostępniony na odpowiedniej stronie internetowej – Instytucji Zarządzającej lub wszystkich jednostek należących do struktury ZIT.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom Ministerstwa w dniach 7 lipca – 6 sierpnia 2014 r. przeprowadzono konsultacje społeczne projektu *Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014-2020+* (w wersji z 30 czerwca 2014 r.). Ich celem było zapewnienie społeczeństwu możliwości zgłoszenia uwag i wniosków oraz wyrażenia opinii na temat inwestycji planowanych na terenie gmin Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego. Konsultacje odbyły się w dwóch formach:

- » zgłaszanie uwag za pomocą formularza, który został zamieszczony, wraz projektem Strategii ZIT WOF, na stronie internetowej www.omw.um.warszawa.pl. Informacje o konsultacjach zamieszczono również na stronach internetowych wszystkich gmin WOF;
- » zgłaszanie uwag na 8 ogólnodostępnych spotkaniach konsultacyjnych, z których 6 odbyło się poza Warszawą (Tabela 33). Spotkanie otwierające konsultacje połączone z konferencją otwierającą projekt *Programowanie Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy – PROM*. Na spotkaniu omówiono zagadnienia delimitacji obszaru metropolitalnego, koncepcję prac nad diagnozą OMW, a także założenia realizacji instrumentu ZIT w Polsce i projekt Strategii ZIT WOF. Dalsza część spotkania była poświęcona na dyskusję. Kolejne 7 spotkań przeprowadzono według jednolitego schematu, tj. omówiono na nich ideę i uwarunkowania realizacji instrumentu ZIT w Polsce oraz projekt Strategii ZIT WOF, następnie przeznaczono czas na dyskusję.

Konsultacje zostały zorganizowane i przeprowadzone przez Sekretariat ZIT WOF przy współpracy gmin WOF.

Tabela 33. Spotkania konsultacyjne

Data	Miejscowość
07.07.2014	Warszawa
15.07.2014	Legionowo
16.07.2014	Marki
17.07.2014	Otwock
21.07.2014	Łomianki
23.07.2014	Konstancin-Jeziorna
24.07.2014	Podkowa Leśna
06.08.2014	Warszawa

Źródło: opracowanie własne.

Wyniki konsultacji

W toku konsultacji społecznych, w których uczestniczyli zarówno partnerzy ZIT WOF, jak i reprezentanci uczelni wyższych, sektora przedsiębiorstw oraz mieszkańcy Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego, zgłoszono 36 uwag skierowanych bezpośrednio do przygotowanego projektu Strategii ZIT WOF. Uwagi te zostały rozpatrzone pod względem

zasadności i w miarę możliwości uwzględnione w kolejnej wersji przygotowywanego dokumentu. W poniższej tabeli (Tabela 34) przedstawiono (w formie syntetycznej) treść uwag, tryb ich zgłoszenia, sposób rozpatrzenia wraz z uzasadnieniem. Wśród uwag nieuwzględnionych duży odsetek stanowiły uwagi bezzasadne lub w ogóle niezwiązane z zakresem Strategii ZIT WOF.

Spotkania konsultacyjne, zwłaszcza te zorganizowane w Warszawie z udziałem przedstawicieli Samorządu Województwa oraz Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, dały możliwość wyjaśnienia wszystkich wątpliwych kwestii, sygnalizowanych przez uczestników, a związanych z nowym instrumentem i sposobem jego programowania. Podczas wszystkich spotkań udzielono odpowiedzi na ponad 50 pytań, w szczególności dotyczących:

- » zasad programowania instrumentu ZIT,
- » uwarunkowań finansowych instrumentu ZIT,
- » struktury organizacyjnej Porozumienia ZIT WOF,
- » dotychczasowego przebiegu prac nad programowaniem instrumentu ZIT,
- » dalszego harmonogramu prac nad Strategią ZIT WOF,
- » szczegółowego zakresu poszczególnych przedsięwzięć ZIT,
- » zasad wdrażania instrumentu ZIT, w tym wyboru projektów.

Tabela 34. Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu Strategii ZIT WOF w ramach konsultacji społecznych⁸⁰

Lp.	Tryb zgłoszenia uwagi	Treść zgłoszonej uwagi	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
1.	Spotkanie (nr 1) w Warszawie	Wykluczenie z ZIT wielu gmin, szczególnie w części wschodniej województwa jest niezrozumiałe.	Uwaga nieuwzględniona	Delimitacja Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego została oparta na obiektywnych kryteriach. Sposób wyznaczenia obszaru dla instrumentu ZIT został opisany w dokumencie Założenia Strategii Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.
2.	Spotkanie (nr 1) w Warszawie	Przy tworzeniu strategii nie brały udziału różne podmioty miejskie – fundacje, stowarzyszenia, grupy miejskie.	Uwaga nieuwzględniona	Strategia ZIT WOF była poddana procesowi konsultacji. Ponadto planowane przedsięwzięcia i projekty są zgodne z dokumentami strategicznymi gmin, które były konsultowane społecznie. Podmioty działające w przestrzeni lokalnej miały potencjalną możliwość wypowiedzenia się na temat projektowanych rozwiązań w strategii ZIT WOF, po ogłoszeniu na stronach internetowych wszystkich gmin partnerskich ZIT o formalnym procesie konsultacji dokumentu oraz po zamieszczeniu ogłoszeń w urzędach gmin o organizowanych spotkaniach konsultacyjnych. Brak zainteresowania strategią ZIT WOF ze strony podmiotów miejskich nie może stanowić zarzutu kwestionującego prawidłowość procesu jej opracowania.
3.	Spotkanie (nr 1) w Warszawie	Udział trzeciego sektora powinien być w strategii ZIT o wiele mocniej zaakcentowany.	Uwaga nieuwzględniona	Strategia ZIT WOF jest dokumentem uruchamiającym finansowanie w ramach polityki spójności. Nie jest to typowa strategia, którą tworzy się od podstaw partycypacyjnie. Co do zasady strategia ZIT bazuje na skonsultowanych i przyjętych już dokumentach strategicznych i operacyjnych gmin. Wkrótce zostanie zaktualizowana strategia rozwoju Warszawy, w której proces tworzenia zostanie włączony III sektor.
4.	Spotkanie (nr 1) w Warszawie	Przedstawione w strategii ZIT projekty nie są najistotniejsze z punktu widzenia potrzeb różnych grup – przedsiębiorców, mieszkańców, organizacji pozarządowych.	Uwaga nieuwzględniona	Projekty odpowiadają przede wszystkim na potrzeby zgłoszone przez gminy Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego. Zostały wyłonione na zasadzie konsensusu pomiędzy 40 gminami WOF. Są odpowiedzią na problemy, które zdiagnozowano na terenie WOF. Projekty ZIT poprzez zakotwiczenie w lokalnych strategiach, programach, czy planach realizują zbiorowe potrzeby wszystkich mieszkańców WOF, a nie wybranych grup. Typ projektów ZIT i skala

⁸⁰ Uszeregowano według kolejności spotkań i zadawanych pytań

Lp.	Tryb zgłoszenia uwagi	Treść zgłoszonej uwagi	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
				zostały dostosowane do ram finansowych i uwarunkowań realizacyjnych wynikających z zapisów <i>Umowy Partnerstwa</i> i RPO WM.
5.	Spotkanie w Legionowie	Zaproponowane działania są działaniami realizowanymi już w poprzednich dwóch perspektywach unijnych.	Uwaga nieuwzględniona	Projekty zaproponowane do realizacji w ramach instrumentu ZIT wpisują się w zakres wsparcia wskazany w Umowie Partnerstwa.
6.	Spotkanie w Legionowie	W diagnozie Strategii pominięte zostały kwestie społeczne (m.in. problemy rodzin z dziećmi, pieczy zastępczej).	Uwaga uwzględniona częściowo	Porozumienie ZIT WOF przyjęło założenie, że realizacja interwencji ZIT będzie koncentrować się na konkurencyjności obszaru. Sprawy społeczne stanowiąc na ogół problem o skali lokalnej pozostawiono do rozwiązania poszczególnym gminom. Wychodząc jednak naprzeciw zgłoszonym oczekiwaniom, podjęto decyzję o uwzględnieniu w Strategii ZIT WOF wsparcia w zakresie usług opiekuńczych dla dzieci do lat 3.
7.	Spotkanie w Legionowie	Część pieniędzy przeznaczonych na inwestycje miękkie jest marnowana w stosunku do inwestycji twardych, takich jak drogi, kanalizacja itd.	Uwaga nieuwzględniona	Realizacja ZIT wymusza dobre przygotowanie projektów, tak aby uzyskać wartość dodaną z ich realizacji. Sygnatariusze Porozumienia ZIT WOF mają duże doświadczenie w realizacji projektów UE, co zapewnia sprawną ich realizację.
8.	Spotkanie w Legionowie	W realizacji projektów powinno się stosować podział WOF na mniejsze części, z miastem wiodącym w skali lokalnej, które koordynowałoby realizację projektów w danej części WOF. Inaczej trudno będzie skoordynować projekty.	Uwaga nieuwzględniona	Instrument ZIT będzie realizowany przez dwa typy przedsięwzięć: (1) w trybie pozakonkursowym, w ramach którego ogólnie zostanie wyznaczony jeden lider koordynujący cały projekt; (2) w trybie konkursowym, gdzie będą wybierane projekty zgłaszane przez gminy WOF. W tym przypadku koordynacja projektów, będzie zapewniona poprzez zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów.
9.	Spotkanie w Markach	Należy zwrócić uwagę na precyzyjniejsze określenie zakresu czasowego Strategii (w treści oraz w tytule).	Uwaga uwzględniona	W Strategii ZIT WOF wprowadzono dodatkowe zapisy wyjaśniające zakres czasowy dokumentu.
10.	Spotkanie w Markach	Diagnoza została wykonana wybiórczo.	Uwaga nieuwzględniona	Diagnoza zamieszczona w dokumencie jest diagnozą strategiczną. Koncentruje się na najistotniejszych zagadnieniach i problemach gmin, sygnatariuszy Porozumienia ZIT WOF. Jej selektywność wynika również ze specyfiki i możliwości finansowania przedsięwzięć za pomocą instrumentu ZIT.
11.	Spotkanie w Markach	Proponuje się zrezygnować z niektórych projektów na rzecz tych najlepszych (np. <i>Virtual WOF</i> , promocja	Uwaga nieuwzględniona	Instrument ZIT Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego został skoncentrowany na tych przedsięwzięciach i projektach, które

Lp.	Tryb zgłoszenia uwagi	Treść zgłoszonej uwagi	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
		gospodarca). Warto skupić się na wybranych projektach, gdyż przyniesie to lepsze rezultaty.		wynikają bezpośrednio z potrzeb gmin Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego. Dalsze ograniczanie zakresu tematycznego przedsięwzięć realizowanych w ramach ZIT WOF byłoby niecelowe i niezgodne z intencją sygnatariuszy Porozumienia oraz z <i>Zasadami realizacji ZIT w Polsce</i> , które precyzują zakres tematyczny ZIT i możliwe kierunki interwencji.
12.	Spotkanie w Markach	Jeśli mamy do czynienia z trybem konkursowym, brakuje wymiaru integrującego.	Uwaga nieuwzględniona	Stanowisko Komisji Europejskiej nakazuje stosowanie jako trybu podstawowego trybu konkursowego, nawet w przypadku instrumentu ZIT. Dlatego w części przedsięwzięć ZIT konieczne jest zastosowanie trybu konkursowego. W celu zapewnienia jak największego zintegrowania projektów ZIT trybu konkursowego wymagane będzie wzajemne powiązanie projektów, co jest jednym z kryteriów oceny merytorycznej. Ponadto zostaną przygotowane analizy, które wskażą wzajemne relacje i powiązania projektów ZIT, co ułatwi ich priorytetyzację i późniejszy wybór w trakcie oceny.
13.	Spotkanie w Markach	Warto oddzielić Marki od Warszawy. Tak mała alokacja niewiele da gminom takim, jak Marki.	Uwaga nieuwzględniona	Realizacja ZIT ma na celu rozwiązywanie wspólnych problemów, a nie pojedynczych gmin. Warunkiem realizacji instrumentu ZIT w Polsce jest utworzenie „związku ZIT” przez miasto wojewódzkie z gminami powiązanymi funkcjonalnie. Środki przeznaczone na ZIT są środkami dodatkowymi względem RPO WM.
14.	Spotkanie w Markach	Przy podziale środków w trybie konkursowym mogą pojawić się silne antagonizmy.	Uwaga nieuwzględniona	Instrument ZIT ma na celu budowanie współpracy między gminami. Dotychczasowe działania są ukierunkowane na budowanie porozumienia między gminami, budżety poszczególnych przedsięwzięć ZIT uwzględniają udział w nich gmin, które zgłosiły do nich akces.
15.	Spotkanie w Markach	Należy ograniczać wydatkowanie środków publicznych na promocję przedsięwzięć gospodarczych.	Uwaga nieuwzględniona	Promocja gospodarca jest tematem ważnym w kontekście specyfiki obszaru WOF jako bieguny rozwoju nie tylko województwa, ale i kraju. Brak wspólnej polityki promocyjnej WOF oraz koszty promocji o zasięgu międzynarodowym sprawiają, że konieczne jest podjęcie współpracy, której efektem będzie ułatwienie wejścia firmom na rynki zagraniczne, ale i przyciągnięcie inwestorów do WOF. Plan promocji gospodarczej będzie budowany przy współudziale przedsiębiorców, organizacji przedsiębiorców, a także przy wykorzystaniu doświadczeń takich instytucji, jak Agencja Rozwoju Mazowsza S.A

Lp.	Tryb zgłoszenia uwagi	Treść zgłoszonej uwagi	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
				i Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych. Planowana interwencja ma na celu wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i napływ inwestycji do WOF. Nie będzie naruszała zasady konkurencyjności pomiędzy podmiotami gospodarczymi.
16.	Spotkanie w Markach	Pula środków ZIT jest stosunkowo niska do potrzeb i wielkości obszaru.	Uwaga nieuwzględniona	Niska alokacja środków finansowych UE na instrument ZIT w przypadku WOF jest konsekwencją zakwalifikowania się województwa mazowieckiego do kategorii regionów lepiej rozwiniętych. Warszawa wraz z okolicznymi gminami nie miała wpływu na wielkość przyznanej alokacji. Pula środków na ZIT determinuje wybrany zakres tematów wskazanych do współfinansowania w ramach instrumentu.
17.	Spotkanie w Łomiankach	Należy odbudowywać społeczne relacje w poszczególnych gminach, gdyż zdeławastowane stosunki nie ułatwiają integracji.	Uwaga nieuwzględniona	Realizacja zadań na rzecz kapitału społecznego w poszczególnych gminach nie jest przedmiotem interwencji, ponieważ nie mieści się w zakresie wsparcia RPO WM. Ponadto działania tego typu powinny być realizowane w skali lokalnej a nie subregionalnej. Uwaga spoza zakresu merytorycznego Strategii ZIT WOF. Bowiern strategia ZIT WOF rozwiązuje problemy w skali ponadlokalnej, artykułowane przez wszystkie lub większość gmin tego obszaru.
18.	Spotkanie w Łomiankach	Trudno będzie zrealizować sieć dróg rowerowych skoro w gminach dominują tereny prywatne.	Uwaga nieuwzględniona	Gminy zgłaszając do realizacji w formule ZIT poszczególne odcinki dróg rowerowych muszą mieć świadomość konieczności posiadania lub pozyskania terenu pod interwencję. Brak terenu pod inwestycję jest czynnikiem dyskwalifikującym w pozyskiwaniu dofinansowania UE.
19.	Spotkanie w Łomiankach	Wątpliwość budzi realny wpływ Komitetu Sterującego, a w jego ramach poszczególnych gmin na sposób rozstrzygnięcia spraw dotyczących ZIT.	Uwaga nieuwzględniona	W Komitecie Sterującym każda z gmin ma swojego przedstawiciela. Ważność głosów delegatów z poszczególnych gmin jest taka sama. Każdy z przedstawicieli gmin ma jeden głos. Warszawa z racji odpowiedzialności za instrument ZIT posiada prawo sprzeciwu.
20.	Spotkanie w Łomiankach	Warszawa w związku z większym budżetem jest na uprzywilejowanej pozycji w stosunku do takich gmin, jak Łomianki. Gmina Łomianki ze swoimi projektami nie ma szans przebicia.	Uwaga nieuwzględniona	Przedsięwzięcia realizowane w formule ZIT zostały wypracowane przy udziale wszystkich gmin. W formule ZIT realizowane są przedsięwzięcia na rzecz WOF a nie na rzecz poszczególnych gmin. Budżety przedsięwzięć zostały tak skonstruowane, aby wszystkie zainteresowane uczestnictwem w nich gminy mogły wziąć w nich udział. Podstawowym warunkiem będzie jednak zapewnienie wkładu własnego.

Lp.	Tryb zgłoszenia uwagi	Treść zgłoszonej uwagi	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
21.	Spotkanie w Łomiankach	Brak wkładu własnego w projektach może być barierą ich realizacji.	Uwaga uwzględniona	W dokumencie zawarto stosowny zapis mówiący o wymogu wygenerowania wkładu własnego w wysokości 20% wartości projektu. W toku prac programowych gminy były informowane o konieczności wnoszenia wkładu własnego.
22.	Spotkanie w Łomiankach	Wszelkie tego typu działania powinny być w oparciu o ankiety do mieszkańców. Mieszkańcy powinni mieć szansę wypowiedzenia się.	Uwaga nieuwzględniona	Realizowane w formule ZIT przedsięwzięcia wpisują się w dokumenty strategiczne poszczególnych gmin, które były konsultowane ze społecznościami lokalnymi. Ponadto interwencja realizowana w formule ZIT ma na celu rozwiązywanie problemów w skali WOF a nie w skali lokalnej.
23.	Spotkanie w Łomiankach	Dobrze byłoby, aby strategia ZIT była spójna z dokumentami gminnymi i opinią gmin.	Uwaga uwzględniona	Strategia ZIT jako dokument wdrożeniowy środków unijnych i opiera się m.in. na zapisach dokumentów strategicznych poszczególnych gmin.
24.	Spotkanie w Konstancinie-Jeziornej	Proponuje się, aby w ramach programów dodatkowych uporać się z kwestią gospodarki odpadami.	Uwaga nieuwzględniona	Interwencja zaprogramowana w Strategii ZIT WOF ze względu na ograniczoną alokację środków UE musi koncentrować się na wybranych wyzwaniach. Ponadto, co do planowanych przedsięwzięć musi istnieć konsensus gmin WOF, bowiem w ramach instrumentu ZIT realizowane będą projekty oddziałujące na WOF, a nie wyłącznie rozwiązujące sprawy lokalne. Środki na projekty dedykowane poszczególnym gminom można pozyskać z RPO WM lub programów krajowych.
25.	Spotkanie w Konstancinie-Jeziornej	Mowa jest o budowie parkingów i sieci ścieżek rowerowych, kiedy nie dokończono budowy obwodnicy, kilku linii kolejowych i dróg. Najpierw powinien powstać „szkielet” transportowy, który następnie będzie można obudować układem dróg rowerowych i parkingami.	Uwaga nieuwzględniona	Instrument ZIT ma na celu rozwiązywanie problemów WOF, a nie problemów lokalnych. Środki finansowe dedykowane instrumentowi ZIT dla WOF są niewystarczające na podejmowanie interwencji w zakresie „twardej” infrastruktury tego typu. Ponadto przedsięwzięcia realizowane w formule ZIT muszą kompetencyjnie przynależeć do samorządu gminnego.
26.	Spotkanie w Konstancinie-Jeziornej	Dokument powinien zawierać kryteria wyboru projektów.	Uwaga uwzględniona	Wprowadzono odpowiednie zapisy.
27.	Spotkanie w Podkowie Leśnej	Strategia powinna zawierać wiodące projekty, które będą realizowane w poszczególnych gminach, aby w	Uwaga nieuwzględniona	Idea instrumentu ZIT zakłada realizację wspólnych, zintegrowanych projektów. Nie dopuszcza się realizacji projektów indywidualnych gmin, jeśli nie rozwiązują problemów w skali WOF. W przypadku

Lp.	Tryb zgłoszenia uwagi	Treść zgłoszonej uwagi	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
		gminach nie dochodziło do nieefektywnego wydatkowania środków.		przedsięwzięć ZIT, których będzie dotyczył konkursowy tryb wyboru projektów, będą wprowadzone kryteria wyboru, które zapewnią efektywną realizację interwencji.
28.	Spotkanie w Podkowie Leśnej	W Podkowie Leśnej występują znacznie bardziej dotkliwe problemy od tych, które mają zostać rozwiązane ze pomocą tychże projektów. Należy zająć się podłączeniem wszystkich domostw do sieci kanalizacyjnej oraz organizacją ruchu na terenie gminy.	Uwaga nieuwzględniona	Instrument ZIT ma na celu rozwiązywanie wspólnych problemów dla WOF, a nie problemów lokalnych. Kluczową kwestią jest uzyskanie efektu synergii z realizacji projektów w formule ZIT. Ponadto infrastruktura sieci kanalizacyjnej nie mieści się we wsparciu oferowanym przez RPO WM, którego częścią jest Strategia ZIT WOF.
29	Spotkanie w Podkowie Leśnej	Nie wszystkie gminy zostały uwzględnione w instrumencie ZIT pomimo, że chciały w nim partycypować.	Uwaga nieuwzględniona	Delimitacja obszaru WOF została wykonana przed przystąpieniem do prac nad Strategią ZIT WOF. Opierała się na obiektywnych kryteriach merytorycznych. Dlatego sama chęć partycypacji gminy w instrumencie nie była przesłanką wystarczającą do uwzględnienia w ramach obszaru. Trwają prace nad strategią obszaru metropolitalnego Warszawy, który obejmuje 72 gminy.
30.	Spotkanie w Podkowie Leśnej	Virtual WOF nie ma sensu, ponieważ obecnie wiele spraw już można załatwić przez internet albo przez telefon (m.in. numerki w przychodniach, lokalizacje).	Uwaga nieuwzględniona	Celem projektu jest uzupełnienie istniejącej już infrastruktury oraz dodanie nowych funkcjonalności. W świetle danych pozyskanych od gmin rozwój tego typu narzędzi TIK jest niewystarczający.
31.	Spotkanie w Podkowie Leśnej	Pojawiają się zastrzeżenia do E-archiwum, gdyż zgodnie z ustawą o dostępie do informacji publicznej wszystkie dane, które nie są objęte ochroną danych osobowych, są udostępniane.	Uwaga nieuwzględniona	Jednym z celów projektu jest usprawnienie procesu udostępniania informacji publicznej poprzez wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych. Digitalizacja zasobów archiwum przyczyni się do przyspieszenia realizacji wniosków o dostęp do informacji publicznej, a także obniżenia ich kosztów.
32.	Spotkanie w Podkowie Leśnej	Prezentowanych pomysłów na przedsięwzięcia ZIT nikt nie konsultował z mieszkańcami.	Uwaga nieuwzględniona	Prezentowane przedsięwzięcia ZIT zostały wypracowane przez gminy WOF. Przedsięwzięcia te są zgodne z dokumentami strategicznymi poszczególnych gmin, które z kolei były konsultowane ze społecznościami lokalnymi. Jednocześnie konsultacje społeczne odbywające się w dniach 7.07-06.08.2014 r. służyły uwzględnieniu głosu społeczności odnośnie zakresu interwencji ZIT. Wszyscy mieszkańcy Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego mieli możliwość wypowiedzenia się, odnośnie proponowanych w strategii rozwiązań, elektronicznie za pomocą formularza umieszczonego na stronie www.omw.um.warszawa.pl .

Lp.	Tryb zgłoszenia uwagi	Treść zgłoszonej uwagi	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
33.	Spotkanie w Podkowie Leśnej	Nie podano podstawy wskazania priorytetowych inwestycji w ZIT.	Uwaga nieuwzględniona	Strategia ZIT WOF zawiera uzasadnienie analityczne oraz formalne dla wskazanych projektów i przedsięwzięć ZIT.
34.	Spotkanie (nr 2) w Warszawie	W ramach ZIT warto zwrócić uwagę na możliwości rekreacyjne podwarszawskich miejscowości	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na konieczność koncentracji interwencji oraz budowania zintegrowanych projektów nie jest możliwe uwzględnienie kolejnego tego zakresu interwencji w Strategii ZIT WOF.
35.	Zgłoszenie elektroniczne	Na str. 46 proponuję wykreślić wszystkie z wyjątkiem ostatniej propozycji. Następnie dodać projekty obejmujące e-usługi oraz zwiększenie atrakcyjności transportu zbiorowego (informacja, pasażerska, korytarze dla transportu zbiorowego oraz inne ew. zidentyfikowane projekty o jak największych korzyściach w stosunku do kosztów). Dodatkowo proponuję rozważyć stworzenie dla WOF jednostki analiz transportowych (min. 2-3 osoby, która przygotowywałaby w oparciu o analizy i konsultacje z zainteresowanymi stronami) dalsze działania usprawniające transport w obrębie aglomeracji warszawskiej.	Uwaga nieuwzględniona	Interwencja realizowana w formule ZIT musi być zgodna z zapisami Umowy Partnerstwa z dnia 21 maja 2014 r., a także z RPO WM. Ponadto musi mieścić się w budżecie przeznaczonym na realizację ZIT oraz w ramach finansowych RPO WM (środkach przeznaczonych na poszczególne Priorytety Inwestycyjne UE).
36.	Zgłoszenie elektroniczne	W dojeździe do Warszawy mieszkańcy WOF ZIT przemieszczają się korzystając głównie z transportu indywidualnego ze względu na nieatrakcyjną ofertę transportu zbiorowego (w tym publicznego). Jeszcze gorsze warunki przemieszczania występują w dojazdach lokalnych (w ramach i pomiędzy miejscowościami poza Warszawą, gdzie często transport zbiorowy nie występuje lub nie stanowi rozsądnej alternatywy dla samochodu osobowego.	Uwaga uwzględniona	Wprowadzono zaproponowany zapis.

Źródło: opracowanie własne.

Zaangażowanie partnerów spoza ZIT w prace nad Strategią

- » W wypracowaniu przedsięwzięć projektowych ZIT brali udział eksperci zewnętrzni reprezentujący środowisko warszawskich uczelni wyższych. Ich wsparcie merytoryczne w ramach dziedzinowych grup roboczych pomogło ukierunkować tematycznie interwencję ZIT. Wkład ekspercki dotyczył również metodyki programowania instrumentu ZIT.
- » W prace nad Strategią zmierzające do wyłonienia konkretnych tytułów przedsięwzięć finansowanych w ramach ZIT, zakotwiczonych w Strategii ZIT WOF włączyło się m.in. środowisko akademickie, w ramach reprezentatywnego grona jakim jest Rada ds. Polityki Innowacji, działająca przy Prezydencie m.st. Warszawy. Członkowie Rady – przedstawiciele m.st. Warszawy, samorządu województwa, wiodących warszawskich szkół wyższych, jednostek naukowo-badawczych, a także podmiotów i instytucji realizujących politykę wspierania innowacji – na posiedzeniach Rady dyskutowali kilkakrotnie na temat ustaleń strategicznych ZIT i proponowanych przedsięwzięć ZIT. Posiedzenia Rady ds. Polityki Innowacji poświęcone tematyce ZIT dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego miały miejsce w dniach: 13 grudnia 2013 r., a także 14 kwietnia i 17 września 2014 r. Głos doradczy członków Rady pozwolił w szczególności uzgodnić merytoryczny zakres projektu Rozwój kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży na terenie WOF. Członkowie Rady potwierdzili zasadność działań rozwijających postawy proprzedsiębiorcze, innowacyjne, kreatywne i zorientowane na przedmioty ścisłe, w kontekście dalszej ścieżki edukacji, a także rozwoju zawodowego i znaczenia innowacyjności w gospodarce.
- » W proces uspołecznienia Strategii ZIT WOF włączyli się także lokalni aktorzy działający w środowisku instytucji pozarządowych. Byli oni obecni na spotkaniach konsultacyjnych odbywających się w wyznaczonych lokalizacjach Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego. Środowisko organizacji III sektora reprezentowało: Stowarzyszenie Miejska Inicjatywa Obywatelska (Jabłonna), Fundacja „Dla Edukacji” (Legionowo), Stowarzyszenie Dialog (Łomianki), Fundacja Centrum Innowacji FIRE (Warszawa), Stowarzyszenie Miłośników Osiedli Magdalenka i Sękocin (Lesznowola), Tuba Marek – niezależna platforma medialna (Marki) oraz ngo.pl – portal organizacji pozarządowych (Warszawa), a także członkowie rad sołeckich.
- » O partycypacyjnym podejściu w procesie przygotowania Strategii ZIT WOF świadczy również otwarty nabór fiszek projektów komplementarnych ZIT z dziedziny gospodarki niskoemisyjnej. Projekty, dotyczące transportu niskoemisyjnego, modernizacji sieci ciepłowniczych i chłodniczych oraz kogeneracji, które napłynęły w odpowiedzi na ogłoszenie od potencjalnych beneficjentów działających w Warszawskim Obszarze Funkcjonalnym zostały skatalogowane i ujęte w dokumencie Strategii.

Załącznik 3. Projekty komplementarne oraz projekty/przedsięwzięcia towarzyszące

Cele rozwojowe Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego zostały zaplanowane do realizacji w ramach alokacji dedykowanej dla ZIT w RPO WM 2014-2020, jak i poza tą alokacją - poprzez projekty komplementarne, przewidziane do współfinansowania w ramach Priorytetów Inwestycyjnych 4.v. oraz 4.vi. ze środków Funduszu Spójności, alokowanych w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 oraz inne projekty/przedsięwzięcia, których realizacja może być finansowana zarówno poza alokacją ZIT w RPO WM 2014-2020 jak i poza PI 4.v. i 4.vi. w ramach POIŚ 2014-2020. Zważywszy na skalę potrzeb obszaru, wartość alokacji ZIT przypadająca na gminy Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego nie pozwala na szerokie ukierunkowanie interwencji.

W niniejszej Strategii poza projektami ZIT wskazano projekty zgłoszone jako komplementarne do ZIT, których realizacja została uwarunkowana uzyskaniem wsparcia ze środków unijnych, które będą głównym źródłem ich finansowania. Wartość projektów komplementarnych ZIT znacznie przewyższa alokację ustaloną dla instrumentu ZIT.

Projekty komplementarne zostały zgłoszone do dofinansowania w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 w trybie pozakonkursowym. Grupę tą stanowiły projekty, o których mowa w art. 30 ust. 8 pkt 4 ustawy wdrożeniowej⁸¹, dotyczące transportu niskoemisyjnego oraz rozwoju sieci ciepłowniczych i chłodniczych, w tym dotyczących kogeneracji (Tabela 35). Na realizację w/w projektów przewidziano następujące alokacje Funduszu Spójności dla WOF ZIT, według Priorytetów Inwestycyjnych:

- » PI 4.v. - transport miejski: 215.165.959 EUR*
- » PI 4.v. - sieci ciepłownicze: 29.633.223 EUR
- » PI 4.vi. - sieci ciepłownicze w zakresie kogeneracji: 26.445.308 EUR

Z uwagi na w/w poziomy alokacji dokonano podziału planowanych projektów na projekty podstawowe oraz projekty rezerwowe, których dofinansowanie zostało uzależnione od ewentualnej dostępności środków. Ze względu na wprowadzoną przez Ministerstwo Rozwoju w 2016 roku zmianę modelu podziału alokacji dot. sieci ciepłowniczych (w tym w zakresie kogeneracji), w którym uwzględniono także tryb konkursowy, możliwość ubiegania się o dofinansowanie pełnego zakresu zidentyfikowanych pierwotnie projektów pozakonkursowych została uzależniona między innymi od przebiegu procesu wykorzystania środków w ramach właściwych PI oraz warunków dofinansowania.

* kwota alokacji zostanie docelowo zwiększona o wartość dofinansowania projektu Zakup taboru autobusowego dla m.st. Warszawy (niskopodłogowe autobusy zasilane gazem). Zwiększenie szacuje się na poziomie ok. 25 mln PLN zgodnie z pismem MFIPR o sygnaturze DPI-XVII.6611.60.2.2021.AH z dnia 28.07.2021 r.

⁸¹ Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020

Tabela 35. Lista projektów komplementarnych (pozakonkursowych) w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 4.v., Osi Priorytetowych I i VI Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (stan na kwiecień 2022 r.)⁸²

Lp.	Oś Priorytetowa POIS 2014-2020	Tytuł projektu	Podmiot zgłaszający projekt	Status projektu (podstawowy /rezerwow)	Szacunkowa wartość dofinansowania (mln EUR) ⁸³
1.	VI	Budowa trasy tramwajowej do Wilanowa wraz z zakupem taboru oraz infrastrukturą towarzyszącą	Tramwaje Warszawskie Sp. z o.o.	podstawowy	131,04
2.	VI	Budowa wybranych odcinków tras tramwajowych w Warszawie wraz z zakupem taboru	Tramwaje Warszawskie Sp. z o.o.	podstawowy	26,94
3.	VI	Zakup taboru autobusowego (130 niskopodłogowych autobusów niskoemisyjnych) wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Miejskie Zakłady Autobusowe Sp. z o.o.	podstawowy	57,18
4.	VI	Zakup taboru autobusowego dla m.st. Warszawy (niskopodłogowe autobusy zasilane gazem)	Miejskie Zakłady Autobusowe Sp. z o.o.	podstawowy	
5.	VI	Budowa tramwaju na Gocław w Warszawie wraz z zakupem taboru	Tramwaje Warszawskie Sp. z o.o.	rezerwow	0
6.	VI	Zakup taboru tramwajowego dla obsługi tras tramwajowych w Warszawie	Tramwaje Warszawskie Sp. z o.o.	rezerwow	49,62
7.	VI	Rozbudowa i przebudowa tras tramwajowych na obszarze prawobrzeżnej Warszawy	Tramwaje Warszawskie Sp. z o.o.	rezerwow	29,49
8.	VI	Budowa i przebudowa tras tramwajowych na obszarze lewobrzeżnej części Warszawy	Tramwaje Warszawskie Sp. z o.o.	rezerwow	14,60
9.	I	Modernizacja warszawskiej sieci ciepłowniczej na terenie Miasta Stołecznego Warszawy w celu ograniczenia emisji dwutlenku węgla i poprawy efektywności energetycznej – etap I	Veolia Energia Warszawa S.A.	podstawowy	7,42
10.	I	Likwidacja węzłów grupowych wraz z budową sieci ciepłowniczej i indywidualnych węzłów ciepłych w rejonach zwartej zabudowy wielorodzinnej m.st. Warszawy na obszarach o przekroczonych dopuszczalnych poziomach zanieczyszczeń powietrza – Węzły Indywidualne dla Warszawy – etap II	Veolia Energia Warszawa S.A.	podstawowy	4,72
11.	I	Budowa sieci ciepłowniczej celem likwidacji lokalnych źródeł niskiej emisji na osiedlu Skorosze w Warszawie	Veolia Energia Warszawa S.A.	podstawowy	4,84
12.	I	Modernizacja warszawskiej sieci ciepłowniczej na terenie Miasta Stołecznego Warszawy w celu ograniczenia emisji dwutlenku węgla i poprawy efektywności energetycznej – etap II	Veolia Energia Warszawa S.A.	podstawowy	7,64

Źródło: opracowanie własne

⁸² Pierwotna lista projektów komplementarnych obejmowała 22 tytuły w ramach Priorytetów Inwestycyjnych 4.v. oraz 4.vi. W toku analizy możliwości dofinansowania dla projektów w ramach PI 4.vi., podmiot zgłaszający projekty w tym PI odstąpił od ich realizacji z przedmiotowym trybie.

⁸³ Według kursu walutowego przyjętego na etapie identyfikacji projektów pozakonkursowych, tj. 1 EUR = 4,2324 PLN.

Opisy projektów komplementarnych w ramach POIS 2014-2020

Priorytet Inwestycyjny 4.v. – transport miejski – projekty podstawowe

1. Budowa trasy tramwajowej do Wilanowa wraz z zakupem taboru oraz infrastrukturą towarzyszącą

Projekt obejmuje:

- budowę trasy tramwajowej w ciągu ulic: Rakowieckiej – Puławskiej – Goworka – Spacerowej – Belwederskiej – Sobieskiego – al. Rzeczpospolitej (wraz z budową odpowiednich terminali czołowych) wraz z odnogami: w ciągu ul. Gagarina, zakończoną terminalem przed ul. Czerniakowską oraz w ciągu ul. św. Bonifacego, prowadzącą do projektowanej pętli tramwajowej, znajdującej się w miejscu obecnie istniejącej pętli autobusowej Stegny;
- budowę trasy tramwajowej w ciągu ul. Bitwy Warszawskiej 1920 r. na odcinku od ul. Grójeckiej do Dworca Zachodniego wraz z tunelem pod Parkiem Zachodnim oraz Dw. Zachodnim;
- zakup 50 tramwajów dwukierunkowych przeznaczonych na zwiększenie pracy przewozowej;
- budowę zajezdni Annapol.

W ramach budowy tras tramwajowych planuje się wykonanie torowiska wydzielonego z jezdni, o dużym udziale torowisk trawiastych. Planowane jest wyposażenie peronów przystankowych w: wiaty (za wyjątkiem przystanków wyposażonych w wiaty w ramach działań Zarządu Transportu Miejskiego w Warszawie), ławki, instalację przystosowaną do zamontowania kamer systemu monitoringu, wygradzenia ochronne – na peronach sąsiadujących z jezdnią rozwiązania zabezpieczające przed ochlapywaniem pasażerów oczekujących na peronach, w pozostałych miejscach ażurowe, o jednolitej formie architektonicznej zgodnej z wytycznymi projektu „Przystanek Komunikacji Miejskiej w Warszawie” oraz na nawierzchni peronu od strony toru: pas koloru żółtego, pas koloru czarnego, nawierzchnię szorstką oraz nawierzchnię groszkową (wyczuwalną pod podeszwą buta) - z uwagi na konieczność dostosowania peronów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Zapisy te mogą zostać zmodyfikowane na etapie opracowywania dokumentacji projektowej.

Na przedmiotowych trasach tramwajowych planowane jest zastosowanie priorytetu dla tramwajów.

Na przystankach planowane jest zainstalowanie Systemu Informacji Pasażerskiej.

Tabor

Planuje się, że tramwaje będą dwukierunkowe, przegubowe, wielocłonowe, całkowicie niskopodłogowe z napędem silnikami prądu przemiennego i sterowaniem mikroprocesorowym, wykonane z uwzględnieniem europejskich norm określających wymagania wytrzymałościowe i zderzeniowe dla pojazdów szynowych (rozważa się dostosowanie kilku tramwajów do potrzeb nauki jazdy). Planowane tramwaje będą wyposażone w urządzenia klimatyzacyjne kabiny pasażerskiej i motorniczego, system monitoringu, system wizualnej i fonicznej informacji pasażerskiej, wyciszony układ napędowy i jezdny, stosowany standardowo w produkowanych obecnie pojazdach szynowych komunikacji miejskiej zapewniający zwiększony komfort podróżowania wewnątrz oraz zmniejszoną emisję hałasu na zewnątrz, zasobnik energii dla obniżenia zużycia energii elektrycznej potrzebnej na ruch tramwaju, oraz opcjonalnie w układ jazdy autonomicznej.

Planuje się, że pojazdy będą dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami: dla osób niesłyszących i niedosłyszących zostaną zainstalowane systemy informacji liniowej wyposażone w

tablice diodowe na zewnątrz pojazdu i tablice LCD wewnątrz oraz podświetlane przyciski służące do otwierania drzwi; dla osób niewidomych i niedowidzących zostaną zainstalowane systemy informacji liniowej z komunikatami dźwiękowymi, przyciski służące do otwierania drzwi z wypukłymi znaczkami <> i dodatkowo dla osób niedowidzących zewnętrzne kwadratowe wyświetlacze z numerem linii; dla osób o ograniczonej sprawności ruchowej zostaną zainstalowane rampy wjazdowe i zostaną wyznaczone specjalne miejsca dla wózków inwalidzkich (wyposażone w oparcie, pas bezpieczeństwa i przycisk do komunikacji z motorniczym).

Budowa Zajezdni tramwajowej „Annopol”

Projekt obejmuje budowę zajezdni tramwajowej „Annopol”, tj. budowę nowej sieci trakcyjnej, układu torowego, budynków zajezdni, a także włączenie zajezdni w istniejący układ torowy przy ul. Annopol w Dzielnicy Białołęka m.st. Warszawy. Planowana zajezdnia tworzy zwarty układ urbanistyczny o powierzchni ok. 11,76 ha obejmujący zróżnicowane obiekty zaplecza technicznego, torowiska tramwajowe, wewnętrzne ciągi komunikacyjne, parkingi, place manewrowe i magazynowe oraz tereny zieleni, m.in.:

- » halę postojową w formie wiaty, umożliwiającą garażowanie minimum 150 tramwajów wieloczlonych;
- » kompleksowy budynek obsługi technicznej mieszczący wewnątrz: halę obsługi technicznej, halę napraw, warsztaty i magazyny;
- » budynek podstacji trakcyjnej;
- » budynek pogotowia energetycznego ze stacją trafo;
- » budynek rejonowego pogotowia sieci trakcyjnej z wiatą garażową;
- » garaże oraz wiaty garażowe m.in. dla wagonów technicznych (pługi) oraz wagonów powypadkowych;
- » myjnie tramwajowe;
- » stanowiska diagnostyczne.

Projekt wpisuje się w Cel 3. *Poprawa jakości przestrzeni*, Kierunek działań 3.1. *Powiązania komunikacyjne* oraz Kierunek działań 3.2. *Środowisko przyrodnicze i wartości kulturowe* Strategii ZIT dla WOF 2014-2020+.

Projekt będzie miał istotny wpływ na realizację Celu szczegółowego Priorytetu Inwestycyjnego 4.V. w ramach Osi Priorytetowej VI POIS 2014-2020, określonego jako *Wzrost wykorzystania niskoemisyjnego transportu miejskiego*.

Projekt przyczyni się do:

- » rozwoju i większego wykorzystania niskoemisyjnego transportu miejskiego,
- » zmniejszenia zatłoczenia motoryzacyjnego w mieście,
- » poprawy płynności ruchu,
- » ograniczenia negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne w mieście,
- » podniesienia bezpieczeństwa, jakości, atrakcyjności i komfortu transportu miejskiego,
- » redukcji hałasu i zanieczyszczeń powietrza,
- » promocji zrównoważonego układu urbanistycznego,
- » integracji infrastrukturalnej istniejących środków transportu,
- » dostosowania systemu transportowego do obsługi osób o ograniczonej możliwości poruszania się.

2. Budowa wybranych odcinków tras tramwajowych w Warszawie wraz z zakupem taboru

Planowana jest budowa następujących tras tramwajowych:

- » w ul. Światowida – na odc. Mehoffera – Winnica – rejon ul. Leśnej Polanki;
- » w ciągu ul. Kasprzaka od ul. Wolskiej do ul. Skierniewickiej;

oraz zakup 10 sztuk dwukierunkowych tramwajów niskopodłogowych.

Budowa trasy tramwajowej w ciągu ul. Kasprzaka od ul. Wolskiej do ul. Skierniewickiej

Projekt obejmuje budowę trasy tramwajowej wzdłuż ul. Kasprzaka na odcinku od ul. Wolskiej do ul. Skierniewickiej. Część nowobudowanej trasy będzie bezkolizyjnie przebiegać w wykopie (na poziomie -1), natomiast całość nowej trasy poprowadzona zostanie na wydzielonym torowisku. Projekt zakłada również przeniesienie torowiska tramwajowego w ul. Wolskiej w pas dzielący jezdnie na odcinku od ul. Elekcyjnej do ul. Kasprzaka. W ramach projektu przewidziana jest także budowa nowych peronów przystankowych. W przypadku peronów zlokalizowanych w poziomie -1 przewidziana jest budowa pochylni zwiększających dostępność do nowych przystanków tramwajowych także osobom o ograniczonej mobilności.

Budowa trasy tramwajowej w ul. Światowida – na odc. Mehoffera – Winnica – rejon ul. Leśnej Polanki

Projekt obejmujący budowę trasy dwutorowej w ul. Światowida na odcinku Mehoffera – Winnica – rejon ul. Leśnej Polanki z torowiskiem wydzielonym z jezdni, o długości ok. 2,06 km (długość trasy do potwierdzenia po opracowaniu dokumentacji projektowej dla całego odcinka). W ramach projektu przewidziana jest także budowa nowych zespołów przystankowych oraz zasilania trakcyjnego, w tym jednej podstacji trakcyjnej.

W ramach budowy tras tramwajowych planowane jest wykonanie torowiska wydzielonego z jezdni, o dużym udziale torowisk trawiastych. Planowane jest wyposażenie peronów przystankowych w: wiaty (za wyjątkiem przystanków wyposażonych w wiaty w ramach działań Zarządu Transportu Miejskiego w Warszawie), ławki, instalację przystosowaną do zamontowania kamer systemu monitoringu, wygradzenia ochronne – na peronach sąsiadujących z jezdnią rozwiązania zabezpieczające przed ochlapywaniem pasażerów oczekujących na peronach, w pozostałych miejscach ażurowe, o jednolitej formie architektonicznej zgodnej z wytycznymi projektu „Przystanek Komunikacji Miejskiej w Warszawie” oraz na nawierzchni peronu od strony toru: pas koloru żółtego, pas koloru czarnego, nawierzchnię szorstką oraz nawierzchnię groszkową (wyczuwalną pod podeszwą buta) - z uwagi na konieczność dostosowania peronów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Zapisy te mogą zostać zmodyfikowane na etapie opracowywania dokumentacji projektowej.

Na przedmiotowych trasach tramwajowych planuje się zastosowanie priorytetu dla tramwajów.

Na przystankach planowane jest zainstalowanie Systemu Informacji Pasażerskiej.

Tabor

Planuje się, że tramwaje będą dwukierunkowe, przegubowe, wielocłonowe, całkowicie niskopodłogowe z napędem silnikami prądu przemiennego i sterowaniem mikroprocesorowym, wykonane z uwzględnieniem europejskich norm określających wymagania wytrzymałościowe i zderzeniowe dla pojazdów szynowych (rozważa się dostosowanie kilku tramwajów do potrzeb nauki jazdy). Planowane tramwaje będą wyposażone w urządzenia klimatyzacyjne kabiny pasażerskiej i motorniczego, system monitoringu, system wizualnej i fonicznej informacji pasażerskiej, wyciszony układ napędowy i jezdny, stosowany standardowo w produkowanych obecnie pojazdach szynowych komunikacji miejskiej zapewniający zwiększony komfort podróżowania wewnątrz oraz zmniejszoną emisję hałasu na zewnątrz, zasobnik energii dla obniżenia zużycia energii elektrycznej potrzebnej na ruch tramwaju, oraz opcjonalnie w układ jazdy autonomicznej.

Planuje się, że pojazdy będą dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami: dla osób niesłyszących i niedosłyszących zostaną zainstalowane systemy informacji liniowej wyposażone w tablice diodowe na zewnątrz pojazdu i tablice LCD wewnątrz oraz podświetlane przyciski służące do otwierania drzwi; dla osób niewidomych i niedowidzących zostaną zainstalowane systemy informacji liniowej z komunikatami dźwiękowymi, przyciski służące do otwierania drzwi z wypukłymi znaczkami <> i dodatkowo dla osób niedowidzących zewnętrzne kwadratowe wyświetlacze z numerem linii; dla osób o ograniczonej sprawności ruchowej zostaną zainstalowane rampy wjazdowe i zostaną wyznaczone specjalne miejsca dla wózków inwalidzkich (wyposażone w oparcie, pas bezpieczeństwa i przycisk do komunikacji z motorniczym).

Projekt wpisuje się w Cel 3. *Poprawa jakości przestrzeni*, Kierunek działań 3.1. *Powiązania komunikacyjne* oraz Kierunek działań 3.2. *Środowisko przyrodnicze i wartości kulturowe* Strategii ZIT dla WOF 2014-2020+.

Projekt będzie miał istotny wpływ na realizację Celu szczegółowego Priorytetu Inwestycyjnego 4.V. w ramach Osi Priorytetowej VI POIŚ 2014-2020, określonego jako *Wzrost wykorzystania niskoemisyjnego transportu miejskiego*.

Projekt przyczyni się do:

- » rozwoju i większego wykorzystania niskoemisyjnego transportu miejskiego,
- » zmniejszenia zatłoczenia motoryzacyjnego w mieście,
- » poprawy płynności ruchu,
- » ograniczenia negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne w mieście,
- » podniesienia bezpieczeństwa, jakości, atrakcyjności i komfortu transportu miejskiego,
- » redukcji hałasu i zanieczyszczeń powietrza,
- » promocji zrównoważonego układu urbanistycznego,
- » integracji infrastrukturalnej istniejących środków transportu,
- » dostosowania systemu transportowego do obsługi osób o ograniczonej możliwości poruszania się.

3. Zakup taboru autobusowego (130 niskopodłogowych autobusów niskoemisyjnych) wraz z infrastrukturą towarzyszącą

W ramach projektu planuje się obsługę zabytkowych rejonów m.st. Warszawy – Traktu Królewskiego. Do realizacji projektu planowane jest pozyskanie 130 autobusów elektrycznych (pojazdy 18m, zgodnie z zapotrzebowaniem w tym obszarze miasta).

Planowane jest również wykonanie niezbędnej infrastruktury tj. systemu ładowania pantografami dla 19 krańców, przypisanych do linii autobusowych obsługujących Trakt Królewski.

Projekt wpisuje się w Cel 3. *Poprawa jakości przestrzeni*, Kierunek działań 3.1. *Powiązania komunikacyjne* oraz Kierunek działań 3.2. *Środowisko przyrodnicze i wartości kulturowe* Strategii ZIT dla WOF 2014-2020+.

Projekt będzie miał istotny wpływ na realizację Celu szczegółowego Priorytetu Inwestycyjnego 4.V. w ramach Osi Priorytetowej VI POIŚ 2014-2020, określonego jako *Wzrost wykorzystania niskoemisyjnego transportu miejskiego*.

4. Zakup taboru autobusowego dla m.st. Warszawy (niskopodłogowe autobusy zasilane gazem)

W ramach realizacji projektu planowane jest pozyskanie autobusów gazowych CNG/LNG (pojazdy 18m, niskopodłogowe, zgodnie z obowiązującymi standardami transportu miejskiego w Warszawie). W ramach projektu planuje się obsługę linii autobusowych na terenie m.st. Warszawy i zastępowanie

w eksploatacji pojazdów z silnikami Diesla, zgodnie z założeniami wynikającymi z Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla m.st. Warszawy.

Projekt wpisuje się w Cel 3. Poprawa jakości przestrzeni, Kierunek działań 3.1. Powiązania komunikacyjne oraz Kierunek działań 3.2. Środowisko przyrodnicze i wartości kulturowe Strategii ZIT dla WOF 2014-2020+.

Projekt będzie miał istotny wpływ na realizację Celu szczegółowego Priorytetu Inwestycyjnego 4.V. w ramach Osi Priorytetowej VI POIŚ 2014-2020, określonego jako Wzrost wykorzystania niskoemisyjnego transportu miejskiego.

Priorytet Inwestycyjny 4.v. – transport miejski – projekty rezerwowe

1. Budowa tramwaju na Gocław w Warszawie wraz z zakupem taboru

Projekt dotyczy budowy dwutorowej trasy tramwajowej o następującym przebiegu: al. J. Waszyngtona – równolegle wzdłuż Kanału Wystawowego (po stronie wschodniej) – korytarz zarezerwowany pod al. Tysiąclecia (przy Os. Saska) – ul. gen. Bora-Komorowskiego – pętla „Gocław” wraz z budową pętli oraz wiaduktu nad al. Stanów Zjednoczonych. Na podstawie koncepcji całkowita długość trasy tramwajowej określona została na 3,9 km (długość do potwierdzenia po opracowaniu dokumentacji projektowej).

W ramach budowy trasy tramwajowej planuje się wykonanie torowiska wydzielonego z jezdni z udziałem torowisk trawiastych. Planowane jest wyposażenie peronów przystankowych w: wiaty (za wyjątkiem przystanków wyposażonych w wiaty w ramach działań Zarządu Transportu Miejskiego w Warszawie), ławki, instalację przystosowaną do zamontowania kamer systemu monitoringu, wygrozdzenia ochronne – na peronach sąsiadujących z jezdnią rozwiązania zabezpieczające przed ochlapywaniem pasażerów oczekujących na peronach, w pozostałych miejscach ażurowe, o jednolitej formie architektonicznej zgodnej z wytycznymi projektu „Przystanek Komunikacji Miejskiej w Warszawie” oraz na nawierzchni peronu od strony toru: pas koloru żółtego, pas koloru czarnego, nawierzchnię szorstką oraz nawierzchnię groszkową (wyczuwalną pod podeszwą buta) – z uwagi na konieczność dostosowania peronów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Zapisy te mogą zostać zmodyfikowane na etapie opracowywania dokumentacji projektowej.

Dodatkowo w ramach projektu zostanie zmodernizowana trasa tramwajowa w ciągu al. Waszyngtona – na odc. Rondo Waszyngtona – Rondo Wiatraczna. Zadanie polega na wykonaniu prac związanych z modernizacją istniejącego torowiska tramwajowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą na odcinku do ronda Waszyngtona do ronda Wiatraczna w dzielnicy Praga Południe m. st. Warszawy. Szacunkowa długość trasy tramwajowej to 2,2 km. W ramach inwestycji planuje się zrealizowanie w maksymalnym zakresie torowiska w technologii trawiastej. Istniejące przystanki tramwajowe (9 sztuk) zostaną zmodernizowane celem dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Planuje się aby w ramach modernizacji poprawić warunki przesiadek między komunikacją autobusową a tramwajową, poprzez stworzenie wspólnych przystanków autobusowo-tramwajowych w zespołach Grenadierów i Kinowa. Zakłada się ingerencję w układ drogowy jedynie w zakresie obszaru bezpośrednio sąsiadującego z torowiskiem tramwajowym. Zakres prac w ramach przebudowy układu drogowego zostanie ostatecznie potwierdzony po wykonaniu szczegółowych projektów. Dodatkowo zostaną zmodernizowane niezbędne podstacje trakcyjne.

Na przedmiotowej trasie tramwajowej planowane jest zastosowanie priorytetu dla tramwajów.

Na przystankach planowane jest zainstalowanie Systemu Informacji Pasażerskiej.

Tabor

W ramach projektu przewiduje się zakup 18 klimatyzowanych tramwajów niskopodłogowych, jednokierunkowych o długości do 33 m. Planuje się, że tramwaje będą jednokierunkowe, przegubowe, wielocłonowe, całkowicie niskopodłogowe z napędem silnikami prądu przemiennego i sterowaniem mikroprocesorowym, wykonane z uwzględnieniem europejskich norm określających wymagania wytrzymałościowe i zderzeniowe dla pojazdów szynowych (rozważa się dostosowanie kilku tramwajów do potrzeb nauki jazdy). Planowane tramwaje będą wyposażone w urządzenia klimatyzacyjne kabiny pasażerskiej i motorniczego, system monitoringu, system wizualnej i fonicznej informacji pasażerskiej, wyciszony układ napędowy i jezdny, stosowany standardowo w produkowanych obecnie pojazdach szynowych komunikacji miejskiej zapewniający zwiększony komfort podróżowania wewnątrz oraz zmniejszoną emisję hałasu na zewnątrz, zasobnik energii dla obniżenia zużycia energii elektrycznej potrzebnej na ruch tramwaju, oraz opcjonalnie w układ jazdy autonomicznej.

Planuje się, że pojazdy będą dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami: dla osób niesłyszących i niedosłyszących zostaną zainstalowane systemy informacji liniowej wyposażone w tablice diodowe na zewnątrz pojazdu i tablice LCD wewnątrz oraz podświetlane przyciski służące do otwierania drzwi; dla osób niewidomych i niedowidzących zostaną zainstalowane systemy informacji liniowej z komunikatami dźwiękowymi, przyciski służące do otwierania drzwi z wypukłymi znaczkami <> i dodatkowo dla osób niedowidzących zewnętrzne kwadratowe wyświetlacze z numerem linii; dla osób o ograniczonej sprawności ruchowej zostaną zainstalowane rampy wjazdowe i zostaną wyznaczone specjalne miejsca dla wózków inwalidzkich (wyposażone w oparcie, pas bezpieczeństwa i przycisk do komunikacji z motorniczym).

Projekt wpisuje się w Cel 3. *Poprawa jakości przestrzeni*, Kierunek działań 3.1. *Powiązania komunikacyjne* oraz Kierunek działań 3.2. *Środowisko przyrodnicze i wartości kulturowe* Strategii ZIT dla WOF 2014-2020+.

Projekt będzie miał istotny wpływ na realizację Celu szczegółowego Priorytetu Inwestycyjnego 4.V. w ramach Osi Priorytetowej VI POIS 2014-2020, określonego jako *Wzrost wykorzystania niskoemisyjnego transportu miejskiego*.

Projekt przyczyni się do:

- » rozwoju i większego wykorzystania niskoemisyjnego transportu miejskiego,
- » zmniejszenia zatłoczenia motoryzacyjnego w mieście,
- » poprawy płynności ruchu,
- » ograniczenia negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne w mieście,
- » podniesienia bezpieczeństwa, jakości, atrakcyjności i komfortu transportu miejskiego,
- » redukcji hałasu i zanieczyszczeń powietrza,
- » promocji zrównoważonego układu urbanistycznego,
- » integracji infrastrukturalnej istniejących środków transportu,
- » dostosowania systemu transportowego do obsługi osób o ograniczonej możliwości poruszania się.

2. Zakup taboru tramwajowego dla obsługi tras tramwajowych w Warszawie

W ramach projektu planuje się zakup 20 tramwajów dwukierunkowych oraz 20 tramwajów jednokierunkowych (w maksymalnie ujednoliconej kompletacji z wagonami dwukierunkowymi) na potrzeby wymiany taboru istniejącego.

Planuje się, że tramwaje będą dwukierunkowe, przegubowe, wielocłonowe, całkowicie niskopodłogowe z napędem silnikami prądu przemiennego i sterowaniem mikroprocesorowym, wykonane z uwzględnieniem europejskich norm określających wymagania wytrzymałościowe i zderzeniowe dla pojazdów szynowych (rozważa się dostosowanie kilku tramwajów do potrzeb nauki jazdy). Planowane tramwaje będą wyposażone w urządzenia klimatyzacyjne kabiny

pasażerskiej i motorniczego, system monitoringu, system wizualnej i fonicznej informacji pasażerskiej, wyciszony układ napędowy i jezdny, stosowany standardowo w produkowanych obecnie pojazdach szynowych komunikacji miejskiej zapewniający zwiększony komfort podróży wewnątrz oraz zmniejszoną emisję hałasu na zewnątrz, zasobnik energii dla obniżenia zużycia energii elektrycznej potrzebnej na ruch tramwaju, oraz opcjonalnie w układ jazdy autonomicznej.

Planuje się, że pojazdy będą dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami: dla osób niesłyszących i niedosłyszących zostaną zainstalowane systemy informacji liniowej wyposażone w tablice diodowe na zewnątrz pojazdu i tablice LCD wewnątrz oraz podświetlane przyciski służące do otwierania drzwi; dla osób niewidomych i niedowidzących zostaną zainstalowane systemy informacji liniowej z komunikatami dźwiękowymi, przyciski służące do otwierania drzwi z wypukłymi znaczkami <> i dodatkowo dla osób niedowidzących zewnętrzne kwadratowe wyświetlacze z numerem linii; dla osób o ograniczonej sprawności ruchowej zostaną zainstalowane rampy wjazdowe i zostaną wyznaczone specjalne miejsca dla wózków inwalidzkich (wyposażone w oparcie, pas bezpieczeństwa i przycisk do komunikacji z motorniczym).

Projekt wpisuje się w Cel 3. *Poprawa jakości przestrzeni*, Kierunek działań 3.1. *Powiązania komunikacyjne* oraz Kierunek działań 3.2. *Środowisko przyrodnicze i wartości kulturowe* Strategii ZIT dla WOF 2014-2020+.

Projekt będzie miał istotny wpływ na realizację Celu szczegółowego Priorytetu Inwestycyjnego 4.V. w ramach Osi Priorytetowej VI POiŚ 2014-2020, określonego jako *Wzrost wykorzystania niskoemisyjnego transportu miejskiego*.

Projekt przyczyni się do:

- » rozwoju i większego wykorzystania niskoemisyjnego transportu miejskiego,
- » zmniejszenia zatłoczenia motoryzacyjnego w mieście,
- » poprawy płynności ruchu,
- » ograniczenia negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne w mieście,
- » podniesienia bezpieczeństwa, jakości, atrakcyjności i komfortu transportu miejskiego,
- » redukcji hałasu i zanieczyszczeń powietrza,
- » dostosowania systemu transportowego do obsługi osób o ograniczonej możliwości poruszania się.

3. Rozbudowa i przebudowa tras tramwajowych na obszarze prawobrzeżnej Warszawy

Planuje się, że Projekt będzie obejmował przebudowę lub rozbudowę następujących tras tramwajowych:

1. ul. Jagiellońska – na odc. pętla Żerań FSO – Rondo Starzyńskiego;
2. ul. Kijowska – al. Tysiąclecia – na odc. Markowska – Kawęczyńska;
3. al. Zamoyskiego – ul. Grochowska – na odc. al. Zieleniecka – Pętla Gołławek;
4. w ciągu Obwodnicy Śródmiejskiej – na odc. pl. Zawiszy – Rondo Żaba.

Planuje się, że przebudowa lub rozbudowa tras tramwajowych będzie polegać na wymianie wyeksploatowanych torów obejmującą wszystkie zużyte elementy konstrukcji torowiska (zabudowy, nawierzchni torowej i drogowej oraz podbudowy) wraz z unowocześnieniem tej konstrukcji polegającym na wprowadzeniu aktualnie stosowanych rozwiązań materiałowo-konstrukcyjnych dotyczących poszczególnych elementów, zmianach w systemie odwodnienia oraz elementach układu drogowego wraz z chodnikami oraz modyfikacją sieci trakcyjnej wraz z wymianą jej elementów składowych. Planuje się, że perony przystankowe na przedmiotowych trasach zostaną wyposażone w: wiaty (za wyjątkiem przystanków wyposażonych w wiaty w ramach działań Zarządu Transportu Miejskiego w Warszawie), ławki, latarnie doświetlające powierzchnię peronów

przystankowych wraz z instalacją zasilającą, instalację przystosowaną do zamontowania kamer systemu monitoringu, instalację przystosowaną do zamontowania elementów Systemu Informacji Pasażerskiej, wygradzenia ochronne – na peronach sąsiadujących z jezdnią rozwiązania zabezpieczające przed ochlapywaniem pasażerów oczekujących na peronach, w pozostałych miejscach ażurowe, o jednolitej formie architektonicznej zgodnej z wytycznymi projektu „Przystanek Komunikacji Miejskiej w Warszawie” oraz na nawierzchni peronu od strony toru: pas koloru żółtego, pas koloru czarnego, nawierzchnię szorstką oraz nawierzchnię groszkową (wyczuwalną pod podeszwą buta) - z uwagi na konieczność dostosowania peronów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Zapisy te mogą zostać zmodyfikowane na etapie opracowywania dokumentacji projektowej.

Na przedmiotowych trasach tramwajowych planowane jest zastosowanie priorytetu dla tramwajów.

Projekt wpisuje się w Cel 3. *Poprawa jakości przestrzeni*, Kierunek działań 3.1. *Powiązania komunikacyjne* oraz Kierunek działań 3.2. *Środowisko przyrodnicze i wartości kulturowe* Strategii ZIT dla WOF 2014-2020+.

Projekt będzie miał istotny wpływ na realizację Celu szczegółowego Priorytetu Inwestycyjnego 4.V. w ramach Osi Priorytetowej VI POIŚ 2014-2020, określonego jako *Wzrost wykorzystania niskoemisyjnego transportu miejskiego*.

Projekt przyczyni się do:

- » rozwoju i większego wykorzystania niskoemisyjnego transportu miejskiego,
- » zmniejszenia zatłoczenia motoryzacyjnego w mieście,
- » poprawy płynności ruchu,
- » ograniczenia negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne w mieście,
- » podniesienia bezpieczeństwa, jakości, atrakcyjności i komfortu transportu miejskiego,
- » redukcji hałasu i zanieczyszczeń powietrza,
- » promocji zrównoważonego układu urbanistycznego,
- » integracji infrastrukturalnej istniejących środków transportu,
- » dostosowania systemu transportowego do obsługi osób o ograniczonej możliwości poruszania się.

4. Budowa i przebudowa tras tramwajowych na obszarze lewobrzeżnej części Warszawy

W ramach Projektu planuje się modernizację trasy tramwajowej w ciągu ul. Obozowej oraz budowę trasy tramwajowej w ciągu Al. Wilanowskiej na odcinku Służewiec – Dworzec Południowy.

Modernizacja trasy tramwajowej w ciągu ul. Obozowej

Wykonanie prac związanych z torowiskiem tramwajowym wraz z peronami przystankowymi oraz zmianami w układzie zasilania (słupy trakcyjne oraz kable) w ciągu ulicy Obozowej. Wymienionych zostanie ok. 5,1 kmtp (kilometrów toru pojedynczego) wyeksploatowanych torów. Wymiana obejmie zużyte elementy konstrukcji torowiska (zabudowy, nawierzchni torowej i drogowej oraz podbudowy) natomiast konstrukcja zostanie unowocześniona poprzez wprowadzenie aktualnie stosowanych rozwiązań materiałowo-konstrukcyjnych dotyczących poszczególnych elementów, nastąpi również poprawa komfortu obsługi pasażerów poprzez dostosowanie konstrukcji peronów przystankowych. Prace obejmą również zmiany w systemie odwodnienia oraz elementach układu drogowego wraz z chodnikami. Ewentualna wymiana niektórych słupów będzie wynikać ze zmian układu torowo-drogowego. W ramach modernizacji trasy tramwajowej w ulicy Obozowej niezbędna jest modernizacja układu kablowego podstacji trakcyjnej „Obozowa”. Prace muszą być wykonywane jednocześnie ze względu na zminimalizowanie robót utraconych. Aktualny układ kablowy przystosowany jest do natężenia ruchu 90 wozów na godz. w jedną stronę. Po przebudowie

wymagane jest, aby zmodernizowana trasa była dostosowana do natężenia 100 wozów na godz. w jedną stronę.

Budowa trasy tramwajowej w ciągu al. Wilanowskiej – na odc. Służewiec – Dworzec Południowy

W ramach budowy trasy tramwajowej planowane jest wykonanie torowiska wydzielonego z ruchu (fizycznie i/lub organizacyjnie). Planowane jest wyposażenie peronów przystankowych w: wiaty (za wyjątkiem przystanków wyposażonych w wiaty w ramach działań Zarządu Transportu Miejskiego w Warszawie), ławki, instalację przystosowaną do zamontowania kamer systemu monitoringu, wygradzenia ochronne – na peronach sąsiadujących z jezdnią rozwiązania zabezpieczające przed ochlapywaniem pasażerów oczekujących na peronach, w pozostałych miejscach ażurowe, o jednolitej formie architektonicznej zgodnej z wytycznymi projektu „Przystanek Komunikacji Miejskiej w Warszawie” oraz na nawierzchni peronu od strony toru: pas koloru żółtego, pas koloru czarnego, nawierzchnię szorstką oraz nawierzchnię groszkową (wyczuwalną pod podeszwą buta) – z uwagi na konieczność dostosowania peronów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Zapisy te mogą zostać zmodyfikowane na etapie opracowywania dokumentacji projektowej.

Na przedmiotowych trasach tramwajowych planuje się zastosowanie priorytetu dla tramwajów.

Na przystankach planowane jest zainstalowanie Systemu Informacji Pasażerskiej.

Projekt wpisuje się w Cel 3. *Poprawa jakości przestrzeni*, Kierunek działań 3.1. *Powiązania komunikacyjne* oraz Kierunek działań 3.2. *Środowisko przyrodnicze i wartości kulturowe* Strategii ZIT dla WOF 2014-2020+.

Projekt będzie miał istotny wpływ na realizację Celu szczegółowego Priorytetu Inwestycyjnego 4.V. w ramach Osi Priorytetowej VI POIS 2014-2020, określonego jako *Wzrost wykorzystania niskoemisyjnego transportu miejskiego*.

Projekt przyczyni się do:

- » rozwoju i większego wykorzystania niskoemisyjnego transportu miejskiego,
- » zmniejszenia zanieczyszczenia motoryzacyjnego w mieście,
- » poprawy płynności ruchu,
- » ograniczenia negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne w mieście,
- » podniesienia bezpieczeństwa, jakości, atrakcyjności i komfortu transportu miejskiego,
- » redukcji hałasu i zanieczyszczeń powietrza,
- » promocji zrównoważonego układu urbanistycznego,
- » integracji infrastrukturalnej istniejących środków transportu,
- » dostosowania systemu transportowego do obsługi osób o ograniczonej możliwości poruszania się.

Priorytet Inwestycyjny 4.v. – sieci ciepłownicze – projekty podstawowe

1. Modernizacja warszawskiej sieci ciepłowniczej na terenie Miasta Stołecznego Warszawy w celu ograniczenia emisji dwutlenku węgla i poprawy efektywności energetycznej – etap I

Projekt *Modernizacja warszawskiej sieci ciepłowniczej na terenie Miasta Stołecznego Warszawy w celu ograniczenia emisji dwutlenku węgla i poprawy efektywności energetycznej – etap I* polega na przebudowie do 20 km kanałowych sieci ciepłowniczych magistralnych, rozdzielczych i przyłączy, w zakresie średnic Dn 32 - 1200 mm, starszych niż 25 lat, na sieci w technologii preizolowanej. W systemie ciepłowniczym mamy 134 km sieci ciepłowniczych kanałowych, a z tego 41 km to sieci w izolacji azbestowo-cementowej.

Modernizacja polegać będzie na wymianie sieci ciepłowniczej o złej izolacyjności, kanałowej i napowietrznej na sieć preizolowaną o lepszej izolacyjności i wydłużonej żywotności oraz niskiej awaryjności. Spowoduje to ograniczenie strat ciepła na przesył, a w konsekwencji zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz ograniczenie emisji CO₂. Inwestycja przyczyni się do bezpieczeństwa ciągłości pracy warszawskiego systemu ciepłowniczego i spowoduje poprawę świadczonych usług w zakresie dostawy ciepła do odbiorców.

Projekt jest zgodny z ZIT WOF:

- » Cel 3. Poprawa jakości przestrzeni
 - 3.2. Środowisko przyrodnicze i wartości kulturalne

Projekt jest komplementarny w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, **Priorytet inwestycyjny 4.v. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.**

Projekt *Modernizacja warszawskiej sieci ciepłowniczej na terenie Miasta Stołecznego Warszawy* w celu ograniczenia emisji dwutlenku węgla i poprawy efektywności energetycznej – etap I bezpośrednio odnosi się do jednego z zaproponowanych przykładów inwestycji, przewidzianych do wsparcia w ramach działania 4.v, takiego jak: - przebudowa istniejących systemów ciepłowniczych i sieci chłodu, celem zmniejszenia straty na przesył.

Realizacja projektu polegającego na przebudowie sieci ciepłowniczej, ma na celu zwiększenie efektywności energetycznej oraz ograniczenie emisji dwutlenku węgla w Warszawie.

Projekt bezpośrednio przyczyni do zwiększenia efektywności energetycznej na poziomie przesyłu ciepła i ograniczenia strat na przesył wyrażonych w GJ/rok. Działania przewidziane w projekcie ukierunkowane są na zmniejszenie emisji głównych zanieczyszczeń powietrza, jak emisja dwutlenku węgla, pyłów ze spalania paliw (w tym PM 10), dwutlenku siarki, tlenków azotu, co przyczyni się do poprawy jakości powietrza na terenach miejskich Warszawy. Zatem podstawowym skutkiem tego projektu będzie poprawa efektywności dystrybucji ciepła do odbiorców a efektem ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Projekt jest typową inwestycją w sieci ciepłownicze ukierunkowaną na redukcję strat energii powstających w procesie przesyłania i dystrybucji ciepła, która w efekcie prowadzi do poprawy wydajności systemu ciepłowniczego.

2. Likwidacja węzłów grupowych wraz z budową sieci ciepłowniczej i indywidualnych węzłów ciepłych w rejonach zwartej zabudowy wielorodzinnej m.st. Warszawy na obszarach o przekroczonych dopuszczalnych poziomach zanieczyszczeń powietrza – Węzły Indywidualne dla Warszawy – etap II

Projekt *Likwidacja węzłów grupowych wraz z budową sieci ciepłowniczej i indywidualnych węzłów ciepłych w rejonach zwartej zabudowy wielorodzinnej m.st. Warszawy na obszarach o przekroczonych dopuszczalnych poziomach zanieczyszczeń powietrza – Węzły Indywidualne dla Warszawy ETAP II* polega na zamianie do 41 węzłów grupowych na 273 węzłów indywidualnych dwu- i jedno funkcyjnych (moduł centralnego ogrzewania i moduł ciepłej wody użytkowej lub moduł centralnego ogrzewania) oraz przebudowie sieci ciepłowniczej niskich parametrów na sieć ciepłowniczą wysokich parametrów. Projekt jest przedsięwzięciem mającym istotny wpływ ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do powietrza, wzrost efektywności energetycznej oraz na aspekty społeczne takie jak: zmniejszenie różnic społeczno-gospodarczych. Przedsięwzięcie jest niezmiernie oczekiwane przez społeczność Warszawy, ma to swoje źródło w:

- » potrzebie sprawiedliwej społecznie, bezawaryjnej dostawy ciepła z likwidacją różnic w dodatkowych kosztach ponoszonych ze względu na nadmierne straty na przesyle powodowane technologią opartą na sieciach niskoparametrowych i węzle grupowym zasilającym poszczególne budynki, nie gwarantującą efektywnej energetycznie i stałej dostawy ciepła, co wywołuje niezadowolenie lokalnej społeczności,
- » bardzo dużym zainteresowaniu lokalnej społeczności możliwością doposażenia budynków w instalacje wewnętrzne ciepłej wody, w celu zmniejszenia różnic społecznych na poziomie krajowym,
- » zainteresowaniu możliwością podniesienia standardu technicznego instalacji wewnętrznych, dających możliwości prowadzenia indywidualnej i oszczędnej gospodarki cieplnej obiektu i uzyskiwania wymiernych oszczędności kosztów eksploatacyjnych.

Projekt jest zgodny z ZIT WOF:

- » Cel 3. Poprawa jakości przestrzeni
 - 3.2. Środowisko przyrodnicze i wartości kulturalne

Projekt jest komplementarny w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, **Priorytet inwestycyjny 4.v.** Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.

Projekt *Likwidacja węzłów grupowych wraz z budową sieci ciepłowniczej i indywidualnych węzłów cieplnych w rejonach zwartej zabudowy wielorodzinnej m.st. Warszawy na obszarach o przekroczonych dopuszczalnych poziomach zanieczyszczeń powietrza – Węzły Indywidualne dla Warszawy ETAP II* bezpośrednio odnosi się do jednego z zaproponowanych przykładów inwestycji, przewidzianych do wsparcia w ramach działania 4.v, takiego jak: likwidacja węzłów grupowych wraz z budową przyłączy do istniejących budynków i instalacją węzłów dwufunkcyjnych (ciepła woda użytkowa).

Realizacja projektu *Węzły Indywidualne dla Warszawy ETAP II*, polegającego na przebudowie sieci ciepłowniczej, likwidacji węzłów grupowych i budowie węzłów indywidualnych dwufunkcyjnych (centralne ogrzewanie i ciepła woda użytkowa), jest ukierunkowana na zwiększenie efektywności energetycznej, ograniczenie emisji dwutlenku węgla jak również ograniczenie „niskiej emisji” w Warszawie.

Projekt bezpośrednio przyczyni do zwiększenia efektywności energetycznej na poziomie przesyłu ciepła i ograniczenia strat na przesyle wyrażonych w GJ/rok. Działania przewidziane w projekcie ukierunkowane są na zmniejszenie emisji głównych zanieczyszczeń jak redukcja emisji dwutlenku węgla, pyłów ze spalania paliw (w tym PM 10), dwutlenku siarki, tlenków azotu, co przyczyni się do poprawy jakości powietrza na terenach miejskich Warszawy. Zatem podstawowym skutkiem tego projektu będzie poprawa efektywności dystrybucji ciepła do odbiorców.

Projekt jest typową inwestycją w sieci ciepłownicze, związaną ze zmniejszeniem strat energii powstających w procesie przesyłania i dystrybucji ciepła, która w efekcie prowadzi do poprawy wydajności systemu ciepłowniczego.

Korzyścią wynikającą z realizacji projektu, poza zwiększeniem efektywności energetycznej, jest również poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisyjności związanej m.in. z likwidacją grupowego węzła cieplnego i wybudowaniem indywidualnych węzłów cieplnych dwufunkcyjnych) oraz zmniejszeniem awaryjności systemu opartego o standardy indywidualnych węzłów cieplnych, a tym samym ograniczenie strat ciepła i spadek zużycia wody, co prowadzi do ograniczenia poziomu kosztów eksploatacyjnych. Dodatkowo projekt przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa dostaw ciepła oraz zmniejszenia zużycia energii pierwotnej.

3. Budowa sieci ciepłowniczej celem likwidacji lokalnych źródeł niskiej emisji na osiedlu Skorosze w Warszawie

Projekt *Budowa sieci ciepłowniczej celem likwidacji lokalnych źródeł niskiej emisji na osiedlu Skorosze w Warszawie* polega na podłączeniu do źródeł wysokosprawnej kogeneracji, poprzez miejską sieć ciepłowniczą, 155 budynków, dotychczas zasilanych z wyłączanych z użytkowania 5 kotłowni gazowych, odprowadzających zanieczyszczenia w obszarze „niskiej emisji”, zlokalizowanych w dzielnicy Warszawa Ursus na osiedlu Skorosze, przy ulicach Nurzyńska, Rakietników Kolorowa, Szancera i Skoroszevska, o łącznej mocy zainstalowanej 36,4 MW.

W ramach projektu będzie wybudowanych i przyłączonych do źródeł wysokosprawnej kogeneracji 155 indywidualnych węzłów cieplnych, dwufunkcyjnych. Szacuje się wybudowanie i zmodernizowanie sieci ciepłowniczych magistralnych, rozdzielczych i przyłączy, w zakresie średnic Dn 32 - 500 mm, w wysokosprawnej technologii preizolowanej o lepszej izolacyjności i wydłużonej żywotności oraz niskiej awaryjności.

Projekt jest zgodny z ZIT WOF:

- » Cel 3. Poprawa jakości przestrzeni
 - 3.2. Środowisko przyrodnicze i wartości kulturalne

Projekt jest komplementarny w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, **Priorytet inwestycyjny 4.v**. Promowane strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.

Projekt *Budowa sieci ciepłowniczej celem likwidacji lokalnych źródeł niskiej emisji na osiedlu Skorosze w Warszawie* bezpośrednio odnosi się do jednego z zaproponowanych przykładów inwestycji, przewidzianych do wsparcia w ramach działania 4.v, takiego jak: - likwidacja indywidualnych i zbiorowych źródeł niskiej emisji pod warunkiem podłączenia budynków do sieci ciepłowniczej.

Projekt realizuje nadrzędny cel interwencji jakim jest poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń szczególnie szkodliwych dla jakości życia ludzi, czyli zmniejszenie tzw. „niskiej emisji” na obszarach, gdzie występują ponadnormatywne poziomy zanieczyszczeń. Wspomniane ograniczenie niskiej emisji polega w tym przypadku na zastąpieniu zbiorowych źródeł ciepła poprzez wykorzystanie ciepła systemowego z systemów ciepłowniczych. Likwidacja zbiorowych źródeł ciepła pociągnie za sobą eliminację emisji CO₂ i innych substancji szkodliwych pochodzących z tych źródeł. Obszar objęty projektem jest obszarem, na którym stwierdzono ryzyko przekroczenia w 2015 r. średniorocznego stężenia pyłu PM₁₀ oraz ryzyko przekroczenia w 2015 r. normy dobowej dla pyłu PM₁₀.

Realizacja projektu polegającego na budowie sieci ciepłowniczej i podłączeniu poprzez budowę indywidualnych węzłów cieplnych do źródeł wysokosprawnej kogeneracji, 159 budynków zasilanych obecnie z planowanych do likwidacji kotłowni lokalnych, ma na celu zwiększenie zdolności wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej w warunkach wysokosprawnej kogeneracji w Warszawie oraz redukcję emisji zanieczyszczeń pochodzących z tzw. niskiej emisji.

Działania przewidziane w projekcie i ukierunkowane na ograniczenie niskiej emisji, dotyczą redukcji emisji dwutlenku węgla, pyłów ze spalania paliw (w tym PM₁₀), dwutlenku siarki, tlenków azotu, co przyczynia się do poprawy jakości powietrza lokalnie dla dzielnicy Ursus w Warszawie.

Projekt zawiera elementy następujących typów działań:

- » podłączanie budynków do sieci ciepłowniczej mające na celu likwidację zbiorowych źródeł niskiej emisji,

- » budowa nowych odcinków sieci ciepłej wraz z przyłączami i węzłami ciepłowniczymi w celu likwidacji istniejących lokalnych źródeł ciepła, w tym opalanych paliwem stałym.

Projekt jest typową inwestycją polegającą na budowie sieci ciepłowniczej celem likwidacji indywidualnych i zbiorowych źródeł niskiej emisji i podłączenia budynków do miejskiego systemu ciepłowniczego.

4. Modernizacja warszawskiej sieci ciepłowniczej na terenie Miasta Stołecznego Warszawy w celu ograniczenia emisji dwutlenku węgla i poprawy efektywności energetycznej – etap II

Projekt *Modernizacja warszawskiej sieci ciepłowniczej na terenie Miasta Stołecznego Warszawy w celu ograniczenia emisji dwutlenku węgla i poprawy efektywności energetycznej – etap II* polega na przebudowie do 28 km kanałowych sieci ciepłowniczych magistralnych, rozdzielczych i przyłączy, w zakresie średnic Dn 32 – 1100 mm, starszych niż 25 lat, na sieci w technologii preizolowanej.

W systemie ciepłowniczym mamy 134 km sieci ciepłowniczych kanałowych, a z tego 41 km to sieci w izolacji azbestowo-cementowej.

Modernizacja polegać będzie na wymianie sieci ciepłowniczej o złej izolacyjności na sieć preizolowaną o lepszej izolacyjności i wydłużonej żywotności oraz niskiej awaryjności. Spowoduje to ograniczenie strat ciepła na przesyle, a w konsekwencji zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz ograniczenie emisji CO₂. Inwestycja przyczyni się do bezpieczeństwa ciągłości pracy warszawskiego systemu ciepłowniczego i spowoduje poprawę świadczonych usług w zakresie dostawy ciepła do odbiorców.

Projekt jest zgodny z ZIT WOF:

- » Cel 3. Poprawa jakości przestrzeni
 - 3.2. Środowisko przyrodnicze i wartości kulturalne

Projekt jest komplementarny w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, **Priorytet inwestycyjny 4.v**. Promowane strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.

Projekt *Modernizacja warszawskiej sieci ciepłowniczej na terenie Miasta Stołecznego Warszawy w celu ograniczenia emisji dwutlenku węgla i poprawy efektywności energetycznej – etap II* bezpośrednio odnosi się do jednego z zaproponowanych przykładów inwestycji, przewidzianych do wsparcia w ramach działania 4.v, takiego jak: - przebudowa istniejących systemów ciepłowniczych i sieci chłodu, celem zmniejszenia straty na przesyle.

Realizacja projektu polegającego na przebudowie sieci ciepłowniczej, ma na celu zwiększenie efektywności energetycznej oraz ograniczenie emisji dwutlenku węgla w Warszawie.

Projekt bezpośrednio przyczyni do zwiększenia efektywności energetycznej na poziomie przesyłu ciepła i ograniczenia strat na przesyle wyrażonych w GJ/rok. Działania przewidziane w projekcie ukierunkowane są na zmniejszenie emisji głównych zanieczyszczeń powietrza, jak emisja dwutlenku węgla, pyłów ze spalania paliw (w tym PM 10), dwutlenku siarki, tlenków azotu, co przyczyni się do poprawy jakości powietrza na terenach miejskich Warszawy. Zatem podstawowym skutkiem tego projektu będzie poprawa efektywności dystrybucji ciepła do odbiorców a efektem ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Projekt jest typową inwestycją w sieci ciepłownicze ukierunkowaną na redukcję strat energii powstających w procesie przesyłania i dystrybucji ciepła, która w efekcie prowadzi do poprawy wydajności systemu ciepłowniczego.

Priorytet Inwestycyjny 4.iii. – kompleksowa modernizacja energetyczna budynków mieszkalnych

Odrębną grupę projektów stanowić będą wybierane w trybie konkursowym projekty dot. kompleksowej modernizacji energetycznej budynków mieszkalnych, przewidziane do współfinansowania w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 4.iii. POIŚ 2014-2020, zgodnie z listą Beneficjentów określoną w Szczegółowym Opisie Osi Priorytetowych. Obszar dofinansowania dla w/w projektów obejmuje wszystkie 40 gmin WOF, przy czym warunkiem dofinansowania projektów będzie ich wynikanie z właściwych Planów Gospodarki Niskoemisyjnej. Na realizację w/w projektów na obszarze WOF przewidziano środki UE w wysokości 33.852.776 EUR.

Projekty/przedsięwzięcia towarzyszące ZIT

W ramach Strategii ZIT wyodrębniono także projekty towarzyszące, skorelowane w sposób funkcjonalny i/lub tematyczny z projektami i przedsięwzięciami przewidzianymi do realizacji ze środków alokacji ZIT (w ramach RPO WM 2014-2020) oraz w/w projektami komplementarnymi w ramach POIŚ. Do w/w projektów towarzyszących zaliczamy m.in.:

- » projekty z zakresu rozwoju sieci metra w Warszawie (tryb wyboru: pozakonkursowy, źródło współfinansowania: Fundusz Spójności w ramach POIŚ 2014-2020, PI 4.v.):
 - Budowa II linii metra wraz z infrastrukturą towarzyszącą i zakupem taboru – etap II,
 - Budowa II linii metra wraz z zakupem taboru – etap III,
- » projekty z zakresu budowy i przebudowy dróg warszawskiego węzła drogowego w sieci TEN-T (tryb wyboru: pozakonkursowy, źródło współfinansowania: Fundusz Spójności w ramach POIŚ 2014-2020, PI 7.i.):
 - Modernizacja ciągu ulic Marsa – Żołnierska odc. węzeł Marsa – granica miasta – etap II,
 - Modernizacja ciągu ulic Marsa – Żołnierska odc. węzeł Marsa – granica miasta – etap III,
 - Przebudowa ul. Marynarskiej na odc. ul. Taśmowa – ul. Rzymowskiego,
 - Przebudowa ul. Wał Miedzeszyński na odcinku od ronda z ul. Trakt Lubelski do węzła z planowaną trasą ekspresową S2,
 - Poprawa dostępności infrastruktury sieci TEN-T w ramach węzłów drogowych dróg ekspresowych S8 i S2 w warszawskim węźle sieci bazowej TEN-T – budowa odcinków ul. Gandhi i ul. Nowolazurowej,
- » projekt z zakresu rozwoju kolei aglomeracyjnej/metropolitalnej m.st. Warszawy (tryb wyboru: konkursowy, potencjalne źródło współfinansowania: Fundusz Spójności w ramach POIŚ 2014-2020, PI 7.iii.) – realizacja tego projektu będzie uzależniona od wyniku właściwego konkursu:
 - Rozszerzenie potencjału przewozowego kolei metropolitalnej na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego – etap I.

Uzasadnieniem dla w/w projektów towarzyszących jest ich kluczowy wpływ na rozwój zrównoważonego systemu drogowo-transportowego w Warszawskim Obszarze Funkcjonalnym. Projekty te są elementami realizacji dokumentów strategicznych oraz programowych z zakresu rozwoju transportu w ramach WOF.

Do przedsięwzięć towarzyszących zaliczono również projekt RESOLVE (w którym bierze udział m.st. Warszawa), realizowany w ramach programu Interreg Europe i współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Przedmiotowy projekt ma na celu wymianę najlepszych praktyk dotyczących polityki mobilności i działań w kierunku ograniczenia emisji dwutlenku węgla i innych zanieczyszczeń generowanych przez handel detaliczny. Doświadczenia zebrane podczas projektu i wypracowane efekty zostaną zaproponowane do wykorzystania i wdrożenia w pozostałych gminach WOF.

Wskazane powyżej projekty drogowe zostały dodatkowo zidentyfikowane w ramach planów pracy korytarzy TEN-T „Morze Północne-Bałtyk” oraz Bałtyk-Adriatyk” jako elementy rozwoju sieci drogowej TEN-T w głównym węźle miejskim sieci bazowej TEN-T w Polsce – m.st. Warszawie, zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej i uchylającą decyzję 661/2010/UE.

Opisy projektów towarzyszących ZIT w ramach POIŚ 2014-2020 z zakresu rozwoju układu drogowego węzła miejskiego sieci bazowej TEN-T Warszawa

1. Modernizacja ciągu ulic Marsa – Żołnierska odc. węzeł Marsa – granica miasta – etap II

Projekt wpisuje się w Cel 3. *Poprawa jakości przestrzeni*, Kierunek działań 3.1. *Powiązania komunikacyjne* Strategii ZIT dla WOF 2014-2020+ i dotyczy przebudowy odcinka dróg wojewódzkich nr 637 i 631 (wspólny przebieg) od ul. Naddnieprzańskiej wraz z budową środkowych wiaduktów nad „Koleją Otwocką” do granicy miasta. W zakres projektu wchodzi budowa dwóch jezdni po 2 pasy ruchu w każdym kierunku oraz dwupoziomowe rozwiązanie skrzyżowania ulic Żołnierska-Marsa-Rekrucka. Celem przebudowy jest dostosowanie parametrów docelowych drogi do parametrów drogi głównej ruchu przyspieszonego (GP). Kompleksowy zakres inwestycji wymaga przebudowy sieci lokalnego układu drogowego, istniejącej infrastruktury kolidującej z projektowaną drogą oraz wykonania urządzeń ograniczających negatywny wpływ ruchu drogowego na środowisko. Istniejące natężenie ruchu w godzinie szczytu porannego wynosi 3500 poj./godzinę. Średnie dobowe obciążenie ruchem wynosi 15 000 pojazdów. Kategoria drogi: wojewódzka (637 i 631).

Projekt zakłada przebudowę odcinka drogi wylotowej z miasta w kierunku wschodnim (w kierunku drogi krajowej S8 w sieci TEN-T). Obecnie odcinek przejścia nad torami PKP jest w złym stanie technicznym i zagraża bezpieczeństwu ruchu i jest wąskim gardłem na trasie stanowiącej przedłużenie Trasy Siekierkowskiej. Dalszy odcinek jednojezdniowej trasy wylotowej nie spełnia warunków dla prowadzenia występujących natężeń ruchu, zwłaszcza w godzinach szczytu porannego. Poprawa parametrów technicznych drogi poprzez poprawę dostępności komunikacyjnej dla obszarów o potencjale inwestycyjnym ograniczonym w skutek braku dogodnych dojazdów pozwoli na zwiększenie możliwości rozwoju działalności gospodarczej na obszarach pozamiejskich. Będzie elementem zintegrowanych działań rewitalizacyjnych na zdegradowanych obszarach położonych w pobliżu granic miasta i podmiejskich.

2. Modernizacja ciągu ulic Marsa – Żołnierska odc. węzeł Marsa – granica miasta – etap III

Projekt wpisuje się w Cel 3. *Poprawa jakości przestrzeni*, Kierunek działań 3.1. *Powiązania komunikacyjne* Strategii ZIT dla WOF 2014-2020+. Przedmiotem inwestycji jest budowa drugiej estakady w ciągu ul. Marsa, dzięki której nastąpi dostosowanie układu północnej jezdni lokalnej ulicy Marsa. Inwestycja jest rozszerzeniem projektu „Modernizacja ciągu ul. Marsa – Żołnierska odc. węzeł Marsa – granica miasta – etap II”, który pierwotnie zakładał m.in. budowę 2 bezkolizyjnych estakad dla relacji na wprost w obszarze skrzyżowania Marsa/Okularowa/Chełmżyńska i umożliwiał

uzyskanie optymalnej przepustowości sieci ulicznej i dostępności komunikacyjnej obszaru. Celem przebudowy jest dostosowanie parametrów docelowych drogi do parametrów drogi głównej ruchu przyspieszonego (GP). Inwestycja przyczyni się do poprawy stanu bezpieczeństwa ruchu a także stanu środowiska naturalnego, zarówno w odniesieniu do bezpośredniego otoczenia projektu jaki do szerszego obszaru oddziaływania. Przedmiotowy projekt realizując rozwiązania techniczne w zakresie ograniczenia dostępności dla ruchu lokalnego, bezkolizyjnych przejazdów na skrzyżowaniach, relacji ruchowych na zasadzie włączeń i wyłączeń do/z drogi głównej, bezkolizyjnych przejść dla pieszych, zwiększenia przepustowości przekroju ulicznego oraz zastosowania urządzeń chroniących środowisko przyczyni się w znaczący sposób do zaspokojenia tak zdefiniowanych potrzeb.

3. Przebudowa ul. Marynarskiej na odc. ul. Taśmowa – ul. Rzymowskiego

Projekt wpisuje się w Cel 3. *Poprawa jakości przestrzeni*, Kierunek działań 3.1. *Powiązania komunikacyjne* Strategii ZIT dla WOF 2014-2020+. Przedmiotem projektu jest przebudowa ul. Marynarskiej na odc. o długości 800 m od ul. Taśmowej do węzła Marynarska – Wołoska – Rzymowskiego. Zakres inwestycji obejmuje przebudowę jezdni do szerokości 2x3 pasy ruchu w każdym kierunku z dodatkowymi pasami skrótu w prawo na skrzyżowaniach, przebudowę ul. Postępu wraz z budową wiaduktu nad ul. Marynarską, przebudowę trasy tramwajowej, ścieżek rowerowych i chodników, budowę przystanków autobusowych i tramwajowych, przebudowę infrastruktury podziemnej. Kategoria drogi: powiatowa. Ul. Marynarska jest fragmentem Obwodnicy Centrum. W chwili obecnej stanowi „wąskie gardło” w ciągu obwodnicy. Realizacja projektu będzie polegała na przebudowie poprawiającej parametry techniczne drogi w celu likwidacji występujących na tym odcinku utrudnień. Spowoduje zmniejszenie kosztów transportu, kosztów środowiskowych i poprawę bezpieczeństwa. Stworzy włączenie do sieci TEN-T sieci transportowej obsługującej miasto. Pozwoli na przeprowadzenie ruchu tranzytowego z Obwodnicy Centrum na Południową Obwodnicę Miasta – drogę ekspresową.

4. Przebudowa ul. Wał Miedzeszyński na odcinku od ronda z ul. Trakt Lubelski do węzła z planowaną trasą ekspresową S2

Projekt wpisuje się w Cel 3. *Poprawa jakości przestrzeni*, Kierunek działań 3.1. *Powiązania komunikacyjne* Strategii ZIT dla WOF 2014-2020+. Planowany do przebudowy odcinek będzie miał długość ok. 1000 m od skrzyżowania z ul. Trakt Lubelski wraz z rozwiązaniem tego skrzyżowania do połączenia z planowanym węzłem z trasą Południowej Obwodnicy Warszawy (POW) S2 (w rejonie ul. Ogórkowej). Zakres prac obejmuje przebudowę ulicy do parametrów drogi głównej ruchu przyspieszonego GP, dwujezdniowej po 2 pasy ruchu w każdą stronę z poszerzeniami na skrzyżowaniach oraz sygnalizacją świetlną. Droga wojewódzka nr 801, stanowi trasę wylotową w kierunku południowo-wschodnim z miasta. Występujące na tym odcinku natężenia ruchu rzędu 24 000 poj./dobę/przekrój, charakteryzujące się obserwowanym stałym wzrostem, powodują częste zatrzymania ruchu, zwłaszcza w godzinach szczytu porannego i popołudniowego. Wzrasta zagrożenie ruchu, spada przepustowość drogi. Celem projektu jest realizacja odcinka drogi wylotowej z miasta w kierunku południowo-wschodnim - droga wojewódzka nr 801, która stworzy powiązanie z planowaną trasą ekspresową S2 (w sieci TEN-T.) Wpłynie na zwiększenie dostępności transportowej poprzez połączenie węzłów komunikacyjnych z infrastrukturą TEN-T.

5. Poprawa dostępności infrastruktury sieci TEN-T w ramach węzłów drogowych dróg ekspresowych S8 i S2 w warszawskim węźle sieci bazowej TEN-T – budowa odcinków ul. Gandhi i ul. Lazurowej

Projekt wpisuje się w Cel 3. *Poprawa jakości przestrzeni*, Kierunek działań 3.1. *Powiązania komunikacyjne* Strategii ZIT dla WOF 2014-2020+. Realizacja projektu wpłynie na poprawę układu drogowego w ramach warszawskiego węzła sieci TEN-T w związku z realizacją sieci dróg ekspresowych i likwidację wąskich gardeł powstających na styku zjazdów z tras S8 (ul. Lazurowa)

i S2 (ul. Gandhi) w ramach węzłów wprowadzających ruch na istniejące drogi poprzez zapewnienie funkcjonalnych połączeń i poszerzenie fragmentów dróg łączących zjazdy z dróg ekspresowych z funkcjonującą infrastrukturą, co umożliwi płynne przeniesienie ruchu, zapewni drożność ciągów komunikacyjnych, jak również ułatwi dostęp dla służb ratowniczych w przypadku wypadków drogowych.

W ramach projektu planowana jest realizacja do 2023 roku brakujących odcinków ulic umożliwiających bezpośrednio połączenie zjazdów z dróg ekspresowych z istniejącą infrastrukturą drogową w ramach dwóch zadań inwestycyjnych.

Budowa ul. Gandhi na odcinku od ul. Pileckiego do ul. Płaskowickiej (do Trasy S2 do granicy rozwiązań GDDKiA)

Zadanie obejmuje budowę odcinka ul. Gandhi o długości ok. 500 m, połączonego z ul. Płaskowicką, łączącą się z drogą ekspresową S2, a także z ul. Pileckiego, stanowiącą ważne połączenie z ul. Puławską. Inwestycja ta ma duże znaczenie dla układu komunikacyjnego dróg wchodzących w sieć TEN-T jako konwencjonalna droga strategiczna wysokiej jakości, zgodnie z zapisami Rozporządzenia Nr 1315/2013: Wykonanie niniejszego odcinka i włączenie go do układu drogowego przyczyni się do wykorzystania na potrzeby komunikacyjne zarówno nowej, jak i istniejącej infrastruktury drogowej. Rola ul. Gandhi wzrośnie po oddaniu do eksploatacji południowej obwodnicy Warszawy (POW). Jej budowa przyniesie korzyści użytkownikom infrastruktury drogowej dzięki lepszemu skomunikowaniu z POW (trasa S2) oraz zapewnieniu dojazdu do dwóch ważnych placówek medycznych: Centrum Hematologii i Transfuzjologii oraz Szpitala Południowego, który powstaje w rejonie skrzyżowania z ul. Pileckiego.

Budowa ul. Nowolazurowej na odcinku od ul. Górczewskiej do Alei Obrońców Grodna (Trasa S8)

Budowa drogi w ul. Nowolazurowej na odcinku od ul. Górczewskiej do Alei Obrońców Grodna (Trasa S8) stanowi odcinek ok. 400 m. Od południa połączony on będzie z realizowaną w ostatnich latach drogą w ul. Lazurowej na odcinku od ul. Połczyńskiej do ul. Górczewskiej, a od strony północnej z Aleją Obrońców Grodna (warszawski odcinek Trasy S8 relacji Wrocław-Białystok). Od strony południowej, możliwy będzie dojazd, poprzez połączenie ul. Lazurowej, Al. 4 Czerwca 1989 roku, Al. Jerozolimskich oraz Trasy Salomea-Wolica, do POW (warszawski odcinek trasy S2). Planowany do budowy odcinek drogi ma duże znaczenie dla układu komunikacyjnego dróg wchodzących w sieć TEN-T jako konwencjonalna droga strategiczna wysokiej jakości, zgodnie z zapisami Rozporządzenia Nr 1315/2013. Wskazana inwestycja przyczyni się do realizacji poszczególnych celów transeuropejskiej sieci transportowej wskazanych w art. 4 ww. Rozporządzenia.

Osobną grupę przedsięwzięć towarzyszących w ramach Strategii ZIT stanowią przedsięwzięcia, w ramach których realizowane będą projekty, wybierane we właściwym trybie (zgodnie z zapisami Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych) w ramach RPO WM 2014-2020 poza alokacją ZIT (Tabela 36).

Tabela 36. Lista przedsięwzięć towarzyszących ZIT w ramach RPO WM 2014-2020

Lp.	Priorytet inwestycyjny UE	Fundusz	Tytuł przedsięwzięcia
1.	2c	EFRR	Informatyzacja gminnych jednostek oświaty na terenie WOF
2.	4a	EFRR	Wspieranie wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych na terenie WOF
3.	4c	EFRR	Wspieranie kompleksowej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej na terenie WOF
4.	4e	EFRR	Wspieranie rozwoju proekologicznego transportu miejskiego na terenie WOF

Lp.	Priorytet inwestycyjny UE	Fundusz	Tytuł przedsięwzięcia
5.	4e	EFRR	Wspieranie rozwoju proekologicznego systemu oświetlenia publicznego na terenie WOF
6.	5b	EFRR	Wspieranie rozwoju kompleksowych systemów małej retencji na terenie WOF
7.	6a	EFRR	Rozbudowa i modernizacja regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) oraz instalacji zastępczych w celu spełnienia przez nie standardów RIPOK na terenie WOF
8.	6a	EFRR	Rozwój infrastruktury selektywnego systemu zbierania odpadów komunalnych na terenie WOF
9.	6c	EFRR	Modernizacja i renowacja obiektów zabytkowych na terenie WOF
10.	6c	EFRR	Rozwój i popularyzacja zasobów kultury WOF
11.	7b	EFRR	Budowa i przebudowa dróg na terenie WOF
12.	9a	EFRR	Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia w zakresie usług specjalistycznych na terenie WOF
13.	9i	EFS	Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym na terenie WOF
14.	9iv	EFS	Wsparcie dla opiekunów osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu na terenie WOF
15.	9iv	EFS	Rozwój dziennych form wsparcia oraz usług dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu na terenie WOF
16.	9iv	EFS	Opracowanie i wdrożenie programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci z niepełnosprawnościami na terenie WOF
17.	9iv	EFS	Koordynowanie i wspieranie rozwoju usług społecznych oraz procesu ich deinstytucjonalizacji na terenie WOF
18.	10i	EFS	Wsparcie rozwoju zawodowego nauczycieli w zakresie korzystania z nowych technologii i nowoczesnych pomocy dydaktycznych na terenie WOF
19.	10iii	EFS	Dostosowanie oferty kształcenia i szkolenia osób dorosłych do potrzeb rynku pracy WOF
20.	10iv	EFS	Dostosowanie oferty kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy WOF
21.	10iv	EFS	Edukacja przedsiębiorcza dla uczniów szkół zawodowych na terenie WOF

Źródło: opracowanie własne

Do grupy w/w przedsięwzięć towarzyszących w ramach Strategii ZIT, przewidzianych do realizacji z udziałem środków RPO WM zakwalifikowano działania powiązane w sposób tematyczny/funkcjonalny/przestrzenny z przedsięwzięciami/projektami ZIT, spełniające co najmniej jeden z poniższych warunków, tj.:

- » są bezpośrednio spójne z kierunkiem lub kierunkami działań Strategii ZIT WOF,
- » ich realizacja pozwoli zminimalizować najważniejsze problemy zidentyfikowane w diagnozie strategicznej dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Przedmiotowe przedsięwzięcia nie mają zagwarantowanej alokacji RPO WM na ich realizację, nie określono także ex-ante preferencji dla projektów, przewidzianych do realizacji w ramach tych przedsięwzięć, zaś ewentualne preferencje mogą zostać wskazane na etapie konkretnego konkursu w ramach RPO WM.

Punktem wyjścia do określenia przedsięwzięć towarzyszących ZIT w ramach RPO WM, wpisanych w tabeli 37 była analiza SWOT wraz z wynikającymi z niej obszarami problemowymi. W ten sposób wykazano celowość przedmiotowych przedsięwzięć towarzyszących ZIT. Dzięki realizacji konkretnych projektów będzie można rozwiązać lub zminimalizować problemy WOF wynikające z analizy SWOT.

Ostatnią grupę projektów/przedsięwzięć towarzyszących ZIT stanowią projekty/przedsięwzięcia, nienależące do żadnej w opisanych powyżej grup, ujęte w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Mazowieckiego oraz Dokumentie Implementacyjnym (DI) do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.) i posiadające zróżnicowane źródła potencjalnego dofinansowania (poza alokacją ZIT), określone zgodnie z zapisami Kontraktu, zawartego w listopadzie 2014 i zaktualizowanego w maju 2017 r. lub (odpowiednio) DI.

Tabela 37. Lista pozostałych projektów/przedsięwzięć towarzyszących ZIT WOF, ujętych w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Mazowieckiego (według stanu z maja 2017 r.) oraz Dokumentie Implementacyjnym do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspekt. do 2030)

Lp.	Tytuł projektu/przedsięwzięcia	Status: podstawowy (w KT) /warunkowy (w KT)/DI	Przewidywane źródło finansowania (zgodnie z KT lub DI)
1.	Wsparcie obszaru kultury w województwie mazowieckim poprzez realizację projektów infrastrukturalnych kluczowych dla rozwoju regionu i państwa, służących rozwojowi kultury i dziedzictwa kulturowego	podstawowy	właściwy KPO na lata 2014-2020/ RPO WM/ budżet państwa
1.a.	Rewitalizacja zabytkowego Kościoła pw. Wszystkich Świętych w Warszawie dla zachowania dziedzictwa kulturowego i poprawy dostępności do zasobów kultury	j.w.	POiŚ
1.b.	Modernizacja skrzydła północnego i wschodniego Warszawskiego Arsenалу	j.w.	POiŚ
1.c.	Odrestaurowanie Pałacyku Karolin i utworzenie bazy edukacyjnej dla prezentacji i promocji folkloru	j.w.	POiŚ
2.	Rozwój klastrów energii w województwie mazowieckim poprzez realizację projektów służących rozwojowi energetyki na poziomie lokalnym	podstawowy	programy operacyjne na lata 2014-2020
3.	Wsparcie obszaru transportu w województwie mazowieckim poprzez realizację projektów infrastrukturalnych w ramach transeuropejskich korytarzy transportowych służących budowie multimodalnego węzła transportowego o zasięgu międzynarodowym	podstawowy	RPO WM
4.	S-17 Warszawa-Lublin, odcinek: Zakręt-Kurów - odcinki na terenie województwa mazowieckiego	podstawowy	właściwy KPO na lata 2014-2020
5.	S-2 Puławska-Lubelska	podstawowy	właściwy KPO na lata 2014-2020
6.	S-8 odcinki Radziejowice – Paszków, Wyszków – Zambrów, Wiśniewo – Jeżewo – odcinki na terenie województwa mazowieckiego	podstawowy	właściwy KPO na lata 2014-2020
7.	Obwodnica Góry Kalwarii w ciągu DK 50 i 79	podstawowy	właściwy KPO na lata 2014-2020
8.	Prace na linii kolejowej Nr.7 Warszawa Wschodnia Osobowa-Dorohusk na odcinku Warszawa – Otwock –Dęblin – Lublin- odcinki na terenie województwa mazowieckiego	podstawowy	właściwy KPO na lata 2014-2020
9.	Prace na linii E 75 na odcinku Sadowne – Białystok wraz z robotami pozostałymi na odcinku Warszawa Rembertów – Sadowne – odcinki na terenie województwa mazowieckiego	podstawowy	Connecting Europe Facility (CEF)
10.	Prace na linii średnicowej w Warszawie na odcinku Warszawa Wschodnia-Warszawa Zachodnia	podstawowy	Connecting Europe Facility (CEF)
11.	Poprawa przepustowości linii kolejowej E20 na odcinku Warszawa – Kutno, etap I: Praca na linii kolejowej Nr 3 na odcinku Warszawa – granica LCS Łowicz- odcinki na terenie województwa mazowieckiego.	podstawowy	właściwy KPO na lata 2014-2020
12.	Poprawa przepustowości linii kolejowej E20 na odcinku Warszawa Rembertów – Mińsk Mazowiecki , etap I: Prace punktowe na posterunkach ruchu.	podstawowy	właściwy KPO na lata 2014-2020
13.	Prace na linii obwodowej w Warszawie (odcinek Warszawa Gołębki / Warszawa Zachodnia – Warszawa Gdańska)	podstawowy	Connecting Europe Facility (CEF)
14.	Prace na linii kolejowej Warszawa – Włochy – Grodzisk Mazowiecki (linia Nr 447)	podstawowy	Connecting Europe Facility (CEF)
15.	Poprawa przepustowości linii kolejowej E20 odcinek Warszawa Rembertów-Mińsk Maz., etap II: Budowa dodatkowej pary torów na odcinku Warszawa Rembertów- Sulejówek Miłosna – odcinki na terenie województwa mazowieckiego.	podstawowy	właściwy KPO na lata 2014-2020

Lp.	Tytuł projektu/przedsięwzięcia	Status: podstawowy (w KT) /warunkowy (w KT)/DI	Przewidywane źródło finansowania (zgodnie z KT lub DI)
16.	Poprawa jakości przewozów pasażerskich Kolei Mazowieckich poprzez zakup i modernizację pojazdów kolejowych wraz z inwestycjami w zaplecza techniczne do utrzymania taboru	podstawowy	właściwy KPO na lata 2014-2020
17.	Przedsięwzięcia dotyczące realizacji RANB w województwie mazowieckim	podstawowy	właściwy KPO na lata 2014-2020
18.	Adaptacja budynku przy ul. Rakowieckiej 21 dla ZPSM Nr 1 w Warszawie	podstawowy	środki budżetu państwa
19.	Budowa budynku Akademii Sztuk Pięknych dla Wydziału Rzeźby w Warszawie przy ul. Spokojnej 15 w Warszawie	podstawowy	środki budżetu państwa
20.	Termomodernizacja państwowych placówek szkolnictwa artystycznego w województwie mazowieckim	podstawowy	właściwy KPO na lata 2014-2020/środki budżetu państwa
21.	Przebudowa pomieszczeń Izby Przyjęć w budynku „C” dla potrzeb Szpitalnego Oddziału Ratunkowego w Międzyleskim Szpitalu Specjalistycznym w Warszawie.	podstawowy	właściwy KPO na lata 2014-2020
22.	Pakiet Inwestycji z zakresu infrastruktury gazowniczej	podstawowy	właściwy KPO na lata 2014-2020
23.	Powiązanie systemów elektroenergetycznych Polski i Litwy	podstawowy	właściwy KPO na lata 2014-2020
24.	Budowa Elektrociepłowni Pruszków	podstawowy	środki Programu Polskie Inwestycje Rozwojowe
25.	Budowa drogi wojewódzkiej „Paszkowianki” łączącej drogę krajową Nr 8 z autostradą A2 , od skrzyżowania z drogą wojewódzką Nr 719 do autostrady A2.	warunkowy	RPO WM
26.	Budowa drogi wojewódzkiej Nr 801 po nowym śladzie na odcinku od granic Warszawy do skrzyżowania z DW 721 (odcinek o długości ok.4 km) oraz rozbudowa drogi na odcinkach o łącznej długości 67,2 km	warunkowy	RPO WM
27.	Rozbudowa DW 637 na odcinku od gr. Warszawy do m. Stanisławów wraz z budową obwodnicy m. Stanisławów	warunkowy	RPO WM
28.	Rozbudowa DW 634 (odcinek od DW 631 do Wołomina)	warunkowy	RPO WM
29.	Obwodnica Śródmieścia (Warszawa): Praga Półd.- Targówek, etap I: odcinek od ul. Międzyborskiej do ul. Radzywińskiej	warunkowy	RPO WM
30.	Obwodnica Grodziska Mazowieckiego w ciągu DW 579	warunkowy	RPO WM
31..	Budowa linii kolejowej w relacji Płock-Modlin	warunkowy	właściwy KPO na lata 2014-2020
32.	Budowa odcinka linii kolejowej od stacji Modlin do Mazowieckiego Portu Lotniczego (MPL) Warszawa/ Modlin oraz budowa stacji kolejowej Mazowiecki Port Lotniczy (MPL) Warszawa/Modlin	warunkowy	inne
33.	Polska Platforma Fotoniki Światłowodowej	warunkowy	RPO WM (ew. właściwy KPO na lata 2014-2020 w trybie konkursowym)
34.	Centrum grafenu i innowacyjnych nanotechnologii	warunkowy	RPO WM (ew. właściwy KPO na lata 2014-2020 w trybie konkursowym)
35.	ELI – Extreme Light Infrastructure	warunkowy	RPO WM(ew. właściwy KPO na lata 2014-2020 w trybie konkursowym)
36.	EMFL – Europejskie Laboratorium Pól Magnetycznych	warunkowy	RPO WM (ew. właściwy KPO na lata 2014-2020 w trybie konkursowym)
37.	NLPQT – Narodowe Laboratorium Fotoniki i Technologii Kwantowych	warunkowy	RPO WM (ew. właściwy KPO na lata 2014-2020 w trybie konkursowym)
38.	Virgo – Obserwatorium fal grawitacyjnych	warunkowy	RPO WM (ew. właściwy KPO na lata 2014-2020 w trybie konkursowym)
39.	PolFEL – Polski Laser na Swobodnych Elektronach	warunkowy	RPO WM (ew. właściwy KPO na lata 2014-2020 w trybie konkursowym)
40.	ESS – Europejski Sondaż Społeczny	warunkowy	RPO WM (ew. właściwy KPO na lata 2014-2020 w trybie konkursowym)
41.	CERAD – Centrum Projektowania i Syntezy Radiofarmaceutyków Ukierunkowanych Molekularnie	warunkowy	RPO WM (ew. właściwy KPO na lata 2014-2020 w trybie konkursowym)

Lp.	Tytuł projektu/przedsięwzięcia	Status: podstawowy (w KT) /warunkowy (w KT)/DI	Przewidywane źródło finansowania (zgodnie z KT lub DI)
42.	ELIXIR – System Informacyjny o Złożonych Systemach Biologicznych	warunkowy	RPO WM (ew. właściwy KPO na lata 2014-2020 w trybie konkursowym)
43.	IBMiK – Infrastruktura Badawcza Molekuł i Komórek	warunkowy	RPO WM (ew. właściwy KPO na lata 2014-2020 w trybie konkursowym)
44.	NEBI – Krajowy Ośrodek Badań Obrazowych w naukach biologicznych i biomedycznych	warunkowy	RPO WM (ew. właściwy KPO na lata 2014-2020 w trybie konkursowym)
45.	SeCuRe – Centrum Zasobów Mikrobiologicznych	warunkowy	RPO WM (ew. właściwy KPO na lata 2014-2020 w trybie konkursowym)
46.	NLEJ – Narodowe Laboratorium Energii Jądrowej	warunkowy	RPO WM (ew. właściwy KPO na lata 2014-2020 w trybie konkursowym)
47.	Infrastruktura do badań inteligentnych robotów autonomicznych	warunkowy	RPO WM (ew. właściwy KPO na lata 2014-2020 w trybie konkursowym)
48.	KCIKiS – Krajowe Centrum Inżynierii Kosmicznej i Satelitarnej	warunkowy	RPO WM (ew. właściwy KPO na lata 2014-2020 w trybie konkursowym)
49.	e-infrastruktura Otwartej Nauki i Innowacji	warunkowy	RPO WM (ew. właściwy KPO na lata 2014-2020 w trybie konkursowym)
50.	COPAL – Samolot Troposferyczny o Dużym Zasięgu	warunkowy	RPO WM (ew. właściwy KPO na lata 2014-2020 w trybie konkursowym)
51.	EPOS – System Obserwacji Płyty Europejskiej	warunkowy	RPO WM (ew. właściwy KPO na lata 2014-2020 w trybie konkursowym)
52.	PolarPOL – Polskie Multidyscyplinarne Laboratorium Badań Polarnych	warunkowy	RPO WM (ew. właściwy KPO na lata 2014-2020 w trybie konkursowym)
53.	ESRF Upgrade – Europejski Ośrodek Synchrotronu Atomowego	warunkowy	RPO WM (ew. właściwy KPO na lata 2014-2020 w trybie konkursowym)
54.	Mazowieckie Centrum Funkcjonalnych Materiałów Hybrydowych i energii (EnPOL High – Tech)	warunkowy	RPO WM
55.	Centrum Naukowych Analiz Geoprzestrzennych, Obliczeń Satelitarnych wraz z laboratorium Testowania/ Certyfikacji Produktów Geomatycznych	warunkowy	RPO WM
56.	Zaplecze badawcze wytrzymałości i trwałości zmęczeniowej statków powietrznych	warunkowy	RPO WM
57.	Centrum Biologii Stosowanej	warunkowy	RPO WM
58.	Utworzenie Laboratorium Edukacyjnego Kopernik działającego w ramach Centrum Nauki Kopernik	warunkowy	RPO WM
59.	Centrum Transferu Technologii na rzecz Obrony i Bezpieczeństwa	warunkowy	RPO WM
60.	Centrum Nanoelektroniki, Mikrosystemów i Fotoniki	warunkowy	RPO WM
61.	Centrum żywności i żywienia	warunkowy	RPO WM
62.	Akademickie Centrum Badań Klinicznych z siedzibą w Warszawie	warunkowy	RPO WM
63.	Zwiększenie innowacyjności Mazowsza dzięki modernizacji i doposażeniu Centrum Radiobiologii i Dozymetrii Biologicznej w ICHTJ w Warszawie	warunkowy	RPO WM
64.	Rozwój gospodarczy Mazowsza poprzez wzmocnienie sektora badawczo – rozwojowego specjalistyczną pracownią symulacji komputerowych wraz z utworzeniem laboratorium naukowo-dydaktycznego służącego identyfikacji zagrożeń bezpieczeństwa regionu	warunkowy	RPO WM
65.	II etap budowy Kampusu Nowych Technologii Politechniki Warszawskiej	warunkowy	RPO WM
66.	Utworzenie laboratorium badań zaawansowanych materiałów budowlanych o wysokiej efektywności	warunkowy	RPO WM

Lp.	Tytuł projektu/przedsięwzięcia	Status: podstawowy (w KT) /warunkowy (w KT)/DI	Przewidywane źródło finansowania (zgodnie z KT lub DI)
67.	Centrum Zaawansowanych Technologii Energetycznych	warunkowy	RPO WM
68.	Wzmocnienie i transfer mazowieckiego potencjału innowacyjnego do gospodarki – budowa Centrum Nowych Materiałów i Konstrukcji CENOMAK w kampusie Wojskowej Akademii Technicznej	warunkowy	RPO WM
69.	INNOLAB	warunkowy	RPO WM
70.	Prace badawczo rozwojowe nad nowym materiałem kompozytowym ze zintegrowanym elektrycznym i światłowodowym medium transmisyjnym oraz czujnikami, tzw. "poszycie sensoryczno-transmisyjne"	warunkowy	RPO WM
71.	Technopolis Mazoviae – Centrum Doskonałości Zaawansowanych Technologii Inżynierii Powierzchni KET	warunkowy	RPO WM
72.	Inteligentny system wspomagania decyzji w zakresie inwestycji infrastrukturalnych i lokalizacji nowych przedsiębiorstw z obszaru czystych technologii i technologii wrażliwych na zanieczyszczenia środowiska w województwie mazowieckim: biotechnologie, nanotechnologie, elektronika, IT, fotonika	warunkowy	RPO WM
73.	Identyfikacja potrzeb i możliwości zastosowania Najlepszych Dostępnych i Technik (BAT) w przedsiębiorstwach nie objętych pozwoleniem zintegrowanym w myśl realizacji zasad zrównoważonego rozwoju	warunkowy	RPO WM
74.	Rozbudowa potencjału badawczo-dydaktycznego województwa mazowieckiego w zakresie doskonalenia wdrażania efektów prac badawczych i rozwojowych w obszarze ochrony przeciwpożarowej i ochrony ludności	warunkowy	RPO WM
75.	Centrum Projektowania i Prototypowania Układów Optycznych wspierające rozwój systemów fotonicznych o wysokim potencjale innowacyjności na potrzeby polskiego przemysłu	warunkowy	RPO WM
76.	Wrota Mokotowa. Zadanie A: Centrum Transferu Technologii SGH	warunkowy	RPO WM
77.	e-WAT Tworzenie i rozwój Informatycznej Infrastruktury Dydaktycznej i Badawczo-Rozwojowej WAT na Potrzeby Rozwoju Kapitału Ludzkiego i Stymulacji Innowacji Na Mazowszu	warunkowy	RPO WM
78.	Uniwersyteckie Centrum współpracy NAUKA-BIZNES	warunkowy	RPO WM
79.	Utworzenie Mazowieckiego Centrum Technologii Bezpieczeństwa Publicznego	warunkowy	RPO WM
80.	Uniwersytecka platforma współpracy z otoczeniem	warunkowy	RPO WM
81.	Centrum Innowacyjnych Rozwiązań Społecznych (CIRS) – innowacyjne wsparcie inicjatyw społecznych	warunkowy	RPO WM
82.	Rozwój szkolnictwa wyższego uwzględniającego potrzeby regionalne	warunkowy	właściwy KPO na lata 2014-2020
83.	Realizacja programu rozwojowego dla uczelni medycznych uczestniczących w procesie praktycznego kształcenia studentów w tym tworzenie centrów symulacji medycznej.	warunkowy	właściwy KPO na lata 2014-2020
84.	Modernizacja Hali Lekkoatletycznej w AWF Warszawa	warunkowy	środki Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej
85.	Europejskie Centrum Muzyki Sinfonia Varsovia (część dotycząca budynków zabytkowych)	warunkowy	POIŚ
86.	Rozwój Muzeum Kolejnictwa i stworzenie Parku Kulturowo – Techniczno-Historycznego – Centrum Cywilizacji i Techniki /Stacja Muzeum – rewitalizacja i konserwacja zabytkowego taboru kolejowego wraz z adaptacją poprzemysłowych terenów na potrzeby nowoczesnej ekspozycji	warunkowy	możliwości finansowania, w tym określenie potencjalnych źródeł będą przedmiotem dalszej analizy po zakończeniu negocjacji programów operacyjnych
86.a	Stacja Muzeum – renowacja i konserwacja zabytkowego taboru kolejowego	j.w.	POIŚ
87.	Tworzenie i rozwój ośrodków onkologicznych (projekt systemowy), w tym Siedleckiego Ośrodka Onkologicznego	warunkowy	środki budżetu państwa
88.	Poprawa funkcjonowania i efektywności kosztowej leczenia psychiatrycznego w Mazowieckim Szpitalu Wojewódzkim Drewnica	warunkowy	RPO WM

Lp.	Tytuł projektu/przedsięwzięcia	Status: podstawowy (w KT) /warunkowy (w KT)/DI	Przewidywane źródło finansowania (zgodnie z KT lub DI)
89.	Wsparcie dla Państwowego Ratownictwa Medycznego, w tym również tworzenie i modernizacja SOR.	warunkowy	właściwy KPO na lata 2014-2020
90.	Tworzenie i rozwój ośrodków geriatrycznych (projekt systemowy)	warunkowy	RPO WM
91.	Utworzenie regionalnej Sieci Telemedycyny	warunkowy	właściwy KPO na lata 2014-2020
92.	Pakiet inwestycji z zakresu gospodarki wodnej	warunkowy	właściwy KPO na lata 2014-2020
93.	Pakiet inwestycji wodno-kanalizacyjnych na terenie Mazowsza	warunkowy	właściwy KPO na lata 2014-2020
94.	Pakiet inwestycji z zakresu gospodarowania odpadami	warunkowy	właściwy KPO na lata 2014-2020
95.	Twierdza Modlin: tworzenie bieguna wzrostu innowacji technologicznych i społecznych w oparciu o ideę SMART CITY i SMART CITIZEN	warunkowy	RPO WM
96	Rewitalizacja obiektów Fabryki i Pałacyku Briggsów oraz kamienic w Markach	warunkowy	RPO WM/POIŚ
96.a	Rewitalizacja zabytkowego Pałacyku Briggsów wraz z parkiem w Markach	j.w.	RPO WM/POIŚ
97.	S7 Gdańsk – Warszawa: odc. Płońsk – Czosnów	DI	Fundusz Spójności
98.	S7 Gdańsk – Warszawa: odc. Czosnów – Warszawa	DI	Fundusz Spójności
99.	S8 Radziejowice – Białystok: odc. Marki – Drewnica	DI	Fundusz Spójności
100.	S8 Radziejowice – Białystok: odc. Drewnica – Radzymin	DI	Fundusz Spójności
101.	S7 Warszawa – Kraków: odc. Warszawa – obw. Grójca	DI	Fundusz Spójności
102.	S17 Warszawa – Lublin: odc. w. Drewnica – w. Zakręt	DI	Fundusz Spójności
103.	S2/A2 Warszawa – Siedlce: odc. węzeł „Lubelska” (bez węzła) – węzeł „Konik” (bez węzła)	DI	inne
104.	S2/A2 Warszawa – Siedlce: odc. węzeł „Konik” (bez węzła) – obw. Mińska Maz.	DI	inne

Źródło: opracowanie własne

Efekt wzajemnego zintegrowania i komplementarności przedsięwzięć/projektów ZIT oraz przedsięwzięć/projektów komplementarnych i towarzyszących zostanie osiągnięty poprzez powiązania tematyczne, funkcjonalne oraz przestrzenne pomiędzy nimi, zgodnie z następującymi zasadami:

- » projekty dot. zrównoważonego transportu miejskiego będą realizowane z alokacji ZIT w RPO WM (PI 4e) w zakresie rozwoju sieci tras rowerowych oraz rozwoju systemu parkingów P+R, zaś poza alokacją ZIT w ramach POIŚ jako projekty komplementarne z PI 4.v. dot. rozwoju sieci tramwajowej (wraz z taborem) oraz rozwoju obsługi autobusowej (tabor wraz infrastrukturą towarzyszącą), a także jako projekty towarzyszące w ramach PI 4.v. w zakresie kontynuacji budowy II linii metra, w ramach PI 7.iii. w zakresie rozwoju kolei metropolitalnej (SKM) oraz projekt RESOLVE w ramach programu Interreg Europe;
- » uzupełniająco do projektów dot. rozwoju zrównoważonego transportu realizowane będą inwestycje drogowe, związane z poprawą powiązań komunikacyjnych WOF w aspekcie rozwoju węzła miejskiego sieci TEN-T (POIŚ, PI 7.i.) oraz inwestycje drogowe w ramach RPO WM poza alokacją ZIT (PI 7b);
- » w ramach POIŚ realizowane będą projekty dot. rozwoju sieci ciepłowniczych i chłodniczych (PI 4.v.) oraz projekty dot. kompleksowej modernizacji energetycznej budynków

mieszkalnych (PI 4.iii.), zaś w ramach RPO WM (PI 4c oraz 4e) realizowane będą projekty uzupełniające/towarzyszące (w trybie konkursowym), zgodnie z podziałem interwencji pomiędzy poziom krajowy i regionalny;

- » pozostałe przedsięwzięcia/projekty realizowane w ramach poszczególnych PI z alokacji ZIT RPO WM 2014-2020 będą uzupełniane przez przedsięwzięcia/projekty realizowane w ramach danych PI RPO WM poza alokacją ZIT (dotyczy to PI 2c, 4e, 10i oraz 10iv) a także przez przedsięwzięcia/projekty z innych PI, powiązane w sposób tematyczny, funkcjonalny lub przestrzenny, przy czym projekty będą wybierane w procedurze konkursowej.

Załącznik 4. Wstępna lista oraz opis projektów wybieranych w trybie pozakonkursowym

Projekt 1. Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF)

A. Tytuł projektu
Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF)
B. Opis projektu
B.1. Cel
<p><u>Cel główny:</u> Podniesienie jakości życia mieszkańców i osób przyjezdnych, w tym turystów poprzez dostarczenie pakietu e-usług ułatwiających wielopłaszczyznową interakcję z gminami i korzystanie z usług publicznych przy wykorzystaniu technologii mobilnych.</p> <p><u>Cele szczegółowe:</u></p> <ol style="list-style-type: none">1. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych i usług publicznych na terenie WOF;2. Uatrakcyjnienie i zwiększenie dostępności oferty kulturalnej i turystycznej WOF;3. Podniesienie jakości usług transportu publicznego na terenie WOF;4. Usprawnienie systemu parkowania przyulicznego/na miejskich parkingach na obszarze WOF;5. Zwiększenie świadomości instytucji i osób fizycznych na temat stanu parametrów środowiskowych na terenie WOF.
B.2. Zakres przedmiotowy
<p>Przedmiotem projektu jest stworzenie portfela e-usług publicznych w postaci rozwiązań mobilnych i desktopowych dla mieszkańców, turystów oraz przedsiębiorców z terenu WOF w ramach pięciu komponentów tematycznych:+</p> <ol style="list-style-type: none">1. Komponent e-dostępności – zakładający wdrożenie systemu mikronawigacji i informacji kontekstowej w urzędach i przestrzeniach publicznych.2. Komponent turystyczny – zakładający stworzenie wspólnej bazy danych o atrakcjach turystycznych WOF według jednolitego wzorca wraz z mechanizmem dokonywania automatycznych tłumaczeń na minimum 4 języki obce oraz spersonalizowanego przewodnika turystyczno-kulturalnego opartego o dane czasu rzeczywistego i informacje kontekstowe.3. Komponent mobilności – zakładający opracowanie wygodnego narzędzia planowania podróży i poruszania się po terenie WOF w postaci inteligentnej aplikacji mobilnej.4. Komponent e-parkowania – zakładający stworzenie narzędzia e-kontroli w postaci systemu, który usprawni kontrolę opłat miejsc parkingowych, co zwiększy rotację aut w obszarze Strefy Płatnego Parkowania Niestrzeżonego (SPPN).5. Komponent środowiskowy – zakładający stworzenie systemu zbierania i przetwarzania w czasie rzeczywistym danych dotyczących parametrów środowiskowych w gminach WOF w obszarze jakości powietrza. <p>Wszystkie komponenty mają stworzyć system e-usług, opartych na wspólnych ramach technologicznych uwzględniając aspekt interoperacyjności i otwartości.</p> <p>W ramach projektu powstaną usługi o 3 stopniu dojrzałości, do których będą należały:</p> <ul style="list-style-type: none">- nawigowanie wewnątrz budynków i w zamkniętych przestrzeniach – umożliwiające użytkownikowi pobieranie na urządzenie mobilne listy spraw do załatwienia oraz doprowadzanie do miejsc, w których można załatwić daną sprawę wraz z możliwością rezerwacji numeru kolejkowego i otrzymywania informacji o zbliżającym się zakończeniu oczekiwania w kolejce, a także wyznaczanie trasy dotarcia do wskazanego miejsca docelowego ze skomplikowanych węzłów komunikacyjnych;- planowanie trasy zwiedzania atrakcji turystycznych, spędzania czasu wolnego na obszarze WOF – umożliwiające otrzymywanie turystycznych/kulturalnych treści multimedialnych zgodnych z lokalizacją użytkownika, korzystanie z tematycznych tras zwiedzania, gier mobilnych;- planowanie podróży metropolitalną komunikacją publiczną – umożliwiające uzyskanie informacji na urządzenie mobilne o rzeczywistym położeniu pojazdu linii transportu publicznego, przybyciu pojazdu na przystanek, dobieraniu optymalnej trasy przejazdu różnymi środkami komunikacji biorąc pod uwagę m.in. natężenie ruchu, awarie, remonty;- otrzymywanie informacji o jakości powietrza – umożliwiające pozyskanie informacji o aktualnym poziomie zanieczyszczeń w dużej dokładności lokalizacyjnej oraz o wpływie danych parametrów na zdrowie i samopoczucie, a także przekazywanie wskazówek, ostrzeżeń. <p>Ponadto projekt zakłada także budowę platformy umożliwiającej dostęp do informacji generowanych w ramach systemu w formule otwartych danych.</p>
B.3. Zakres przestrzenny

C. Zgodność ze strategicznymi kryteriami wyboru projektów**C.1. Zgodność z RPO WM**

Przedsięwzięcie wpisuje się w założenia Osi Priorytetowej II *Wzrost e-potencjału Mazowsza*, cel szczegółowy: *Zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych* (Priorytet Inwestycyjny 2c *Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia*), w zakresie następującego typu projektu:

- stworzenie systemu mikrolokalizacji ułatwiającego dostęp do informacji w przestrzeni publicznej poprzez mobilne aplikacje dostępne bezpłatnie dla wszystkich potencjalnych użytkowników (w tym mieszkańców i turystów).

Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji wskaźników produktu przypisanych do Osi Priorytetowej II RPO WM.

C.2. Zgodność z dokumentami krajowymi i regionalnymi

Projekt wpisuje się w realizację celów rozwojowych SRWM *Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii*, w zakresie zwiększenia dostępu do e-usług, *Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki*, *Zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska oraz Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia*. Ponadto realizuje kierunek działań KSRR 1.1. *Wzmacnianie funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich i integracja ich obszarów funkcjonalnych*, w zakresie poddziałania 1.1.1 *Warszawa – stolica państwa*, w którym zwrócono uwagę na konieczność wprowadzenia regulacji organizacyjnych w zakresie integracji dostarczania usług publicznych. Wpisuje się również w realizację zapisów KPZK, w zakresie celu 1. *Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności*. Przyczynia się także do realizacji celu szczegółowego *Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia (miasto konkurencyjne)* KPM.

C.3. Zgodność ze Strategią ZIT WOF

Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celu 1. *Zwiększenie dostępności usług publicznych* w zakresie kierunku działań 1.1. *Usługi informacyjne* oraz kierunku działań 1.3. *Usługi na rzecz aktywności mieszkańców*. Jednocześnie przedsięwzięcie wspiera realizację kierunku działań 3.1. *Powiązania komunikacyjne*.

C.4. Wymiar zintegrowany

Przedsięwzięcie ma charakter zintegrowany w wymiarach przestrzennym i problemowym.

1. Wymiar przestrzenny – projekt odpowiada na zdiagnozowane potrzeby gmin. Projekt ze względu na wzmocnienie powiązań funkcjonalnych przyczynia się do integracji przestrzeni WOF. Ponadto tworzy otwarty system pozwalający na dołączanie kolejnych lokalizacji;
2. Wymiar problemowy – projekt w sposób kompleksowy rozwiązuje problem dostępu do informacji w przestrzeni publicznej, zarówno samych mieszkańców, jak i turystów. Stanowi sieć bazującą na wspólnych standardach i wyposażoną we wspólne zasoby wiedzy. Funkcjonuje pod wspólną marką. Tworzy platformę współpracy między gminami.

Przedsięwzięcie to jest powiązane z innymi przedsięwzięciami ZIT tj.:

- *Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (E-Opieka)* w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami;
- *Rozwój sieci tras rowerowych na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego* w zakresie ułatwienia poruszania się po WOF;
- *Rozwój sieci parkingów P+R na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego* w zakresie ułatwienia poruszania się po WOF.

Ponadto jest powiązane z następującymi przedsięwzięciami komplementarnymi:

- *Rozwój i popularyzacja zasobów kultury WOF*;
- *Informatyzacja gminnych jednostek oświaty na terenie WOF*;
- *Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym na terenie WOF*.

Projekt jest także komplementarny do wdrażanego przez m.st. Warszawę projektu *Virtualna Warszawa*, nagrodzonego prestiżową nagrodą w europejskim konkursie *Mayors Challenge 2014* organizowanym przez *Fundację Bloomberg Philanthropies* na najbardziej innowacyjne projekty, które pomagają rozwiązywać największe problemy społeczne i ekonomiczne miast.

D. Lider projektu

Miasto stołeczne Warszawa

E. Partnerzy w projekcie**Gminy WOF:**

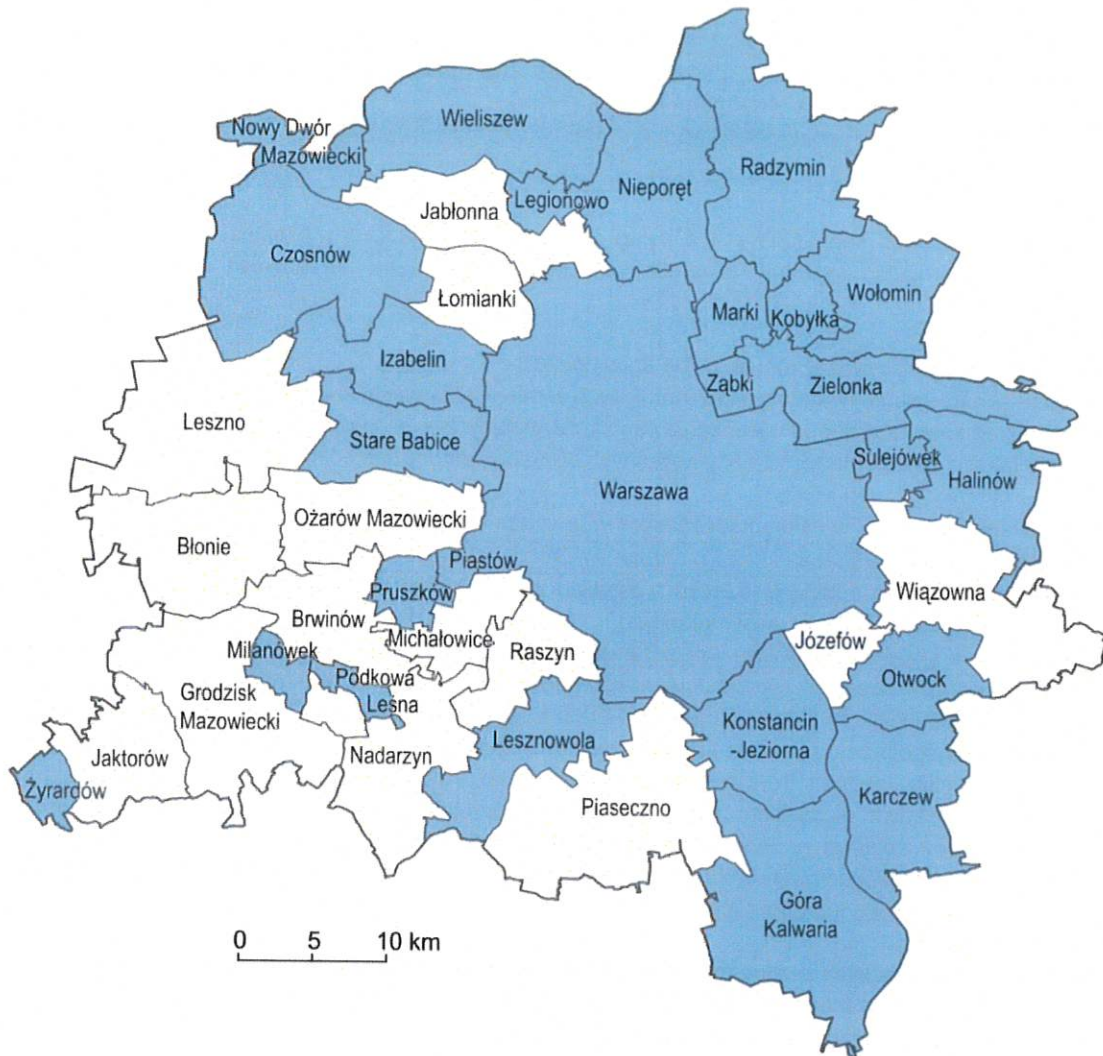
Czosnów, Góra Kalwaria, Halinów, Izabelin, Karczew, Kobyłka, Konstancin-Jeziorna, Legionowo, Lesznowola, Marki, Milanówek, Nieporęt, Nowy Dwór Mazowiecki, Otwock, Piastów, Podkowa Leśna, Pruszków, Radzymin, Stare Babice, Sulejówkę, Wieliszew, Wołomin, Ząbki, Zielonka, Żyrardów.

Inne organizacje: Inne podmioty przewidziane w katalogu beneficjentów.
F. Finansowanie projektu
F.1. Źródło finansowania (oś priorytetowa RPO WM i Priorytet Inwestycyjny UE)
Oś priorytetowa II, Działanie 2.1, Poddziałanie 2.1.2, Priorytet Inwestycyjny 2c
F.2. Tryb wyboru
<u>Tryb pozakonkursowy</u> Realizacja projektu w trybie pozakonkursowym jest konieczna z uwagi na jego specyfikę, tzn.: <ul style="list-style-type: none"> - projekt ma charakter zintegrowany i jego realizacja bazuje na stworzeniu wspólnych dla gmin WOF rozwiązań informatycznych, umożliwiających świadczenie usług elektronicznych w tym samym trybie, standardzie oraz pod wspólną marką; - stworzenie jednolitego i spójnego systemu informatycznego dla gmin WOF przyczyni się do realnego zintegrowania gmin WOF oraz wzmocnienia partnerstwa; - realizacja projektu zapewni uzyskanie wartości dodanej przez zapewnienie mieszkańcom WOF możliwości korzystania ze wspólnych dla WOF rozwiązań i zasobów informatycznych, niezależnie od aktualnego miejsca przebywania. W przypadku realizacji projektu w trybie konkursowym będzie to niemożliwe; - zakres kompetencyjny samorządu gminnego (w przypadku m.st. Warszawy również samorządu powiatowego) sprawia, że inne podmioty nie mogą realizować w takim zakresie przedmiotowego projektu; - uczestnictwo w projekcie tylu gmin gwarantuje zwiększenie efektywności interwencji w stosunku do projektów realizowanych niezależnie przez poszczególne gminy. Jest to związane z ponoszeniem wysokich kosztów stałych w projektach z zakresu e-usług, które wymagają stworzenia systemów lub aplikacji informatycznych, z których korzystają poszczególni partnerzy projektów; - projekt zakłada powiązania z innymi przedsięwzięciami realizowanymi w ramach ZIT, jak i innymi projektami realizowanymi przez gminy Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego. Dlatego kluczową kwestią dla zapewnienia stabilności realizacji projektu jest zagwarantowanie możliwości korzystania z zasobów wszystkich partnerów przewidzianych w projekcie.
F.3. Wartość ogółem [EUR]
11 709 309 ⁸⁴
F.4. Wartość dofinansowania [EUR]
8 681 921 ⁸⁵
G. Okres realizacji projektu
2016-2022
H. Wskaźniki projektu
<u>Wskaźnik produktu:</u> Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3 – dwustronna interakcja – 23 szt.

⁸⁴ Wartość projektu ogółem 52 984 621,60 PLN, do przeliczenia użyto kursu przeliczeniowego obowiązującego w listopadzie 2020: 1 EUR= 4,5250 zł

⁸⁵ Wartość dofinansowania projektu 39 285 690,44 PLN; do przeliczenia kursu przeliczeniowego obowiązującego w listopadzie 2020: 1 EUR= 4,45250 zł

Mapa 39. Obszar realizacji projektu Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF)

Źródło: opracowanie własne na podstawie deklaracji uczestnictwa gmin

Projekt 2. Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (E-Opieka)

A. Tytuł projektu

Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (E-Opieka)

B. Opis projektu

B.1. Cel

Cel główny:

Poprawa jakości życia osób korzystających z usług opiekuńczych świadczonych przez samorzady gminne WOF poprzez budowę i wdrożenie systemu wsparcia tych usług opartego na narzędziach technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Cele szczegółowe:

1. Podniesienie efektywności świadczonych usług opiekuńczych;
2. Podniesienie jakości usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania podopiecznych;
3. Wydłużenie okresu samodzielnego mieszkania osób korzystających z usług opiekuńczych.
4. Podniesienie jakości usług świadczonych w wybranych domach pomocy społecznej znajdujących się na terenie m.st. Warszawy;
5. Zoptymalizowanie świadczenia usług opiekuńczych w gminach

B.2. Zakres przedmiotowy

Przedsięwzięcie zakłada realizację działań z zakresu informatyzacji świadczonych przez jednostki samorządu gminnego usług opiekuńczych w dwóch etapach:

1. **Zaprojektowanie i budowa systemu wsparcia usług opiekuńczych w oparciu o rozwiązania informatyczne i teleinformatyczne** – obejmuje zaprojektowanie i zbudowanie systemu, uwzględniającego potrzeby osób objętych wsparciem, korzystających z usług opiekuńczych. Planuje się przeprowadzić proces projektowania, prototypowania i testowania we współpracy ze specjalistami z obszaru użyteczności i przyjazności rozwiązań cyfrowych oraz projektowania usług skoncentrowanego na użytkowniku, uwzględniającego jego potrzeby, możliwości i ograniczenia. Ważnym elementem tego etapu będzie przetestowanie nowych rozwiązań technologicznych w domach pomocy społecznej, które następnie będą mogły być wdrażane w miejscu zamieszkania osoby korzystającej z usług opiekuńczych. Zebrane doświadczenia pozwolą na stworzenie przejrzystych interfejsów oraz rozwiązań cechujących się intuicyjnością.
2. **Wdrożenie systemu:**
 - a. wśród osób korzystających z usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania.
System będzie składał się z następujących komponentów:
 - centrum wsparcia 24/7 świadczącego teleusługi oraz teleopiekę;
Centrum wsparcia 24/7 będzie tworzone w oparciu o doświadczenie działającego już Centrum Komunikacji z Mieszkańcami w m.st. Warszawie „Warszawa 19115”. Formuła funkcjonowania centrum zostanie określona w szczegółach na podstawie studium wykonalności, ze względu na charakter i zakres projektu centrum będzie umiejscowione na terenie Warszawy, jako lidera projektu i gminy, która będzie świadczyła e-usługi opiekuńcze dla największej liczby beneficjentów. Jednocześnie istotną i wyróżniającą cechą jest fakt, że centrum będzie koordynowało również pomoc związaną z ratowaniem życia i zdrowia poprzez pogotowie gazowe, pogotowie ratunkowe i instytucji (np. pogotowie ratunkowe, policja, straż pożarna, pogotowie gazowe, pogotowie wodociągowe itp.) oraz poinformowanie rodziny lub bliskich o zaistniałej sytuacji, a także lokalizację osoby objętej wsparciem. Centrum będzie świadczyło usługi w ten sam sposób dla mieszkańców Warszawy i gmin pozawarszawskich biorących udział w projekcie. Będzie przekazywało informacje odpowiednim osobom i służbom zgodnie z lokalizacją. System ma stanowić uzupełnienie dotychczasowych rozwiązań i umożliwić informowanie lokalnych ośrodków pomocy społecznej o aktualnym stanie podopiecznych i zdarzeniach. Ponadto, do zakresu pomocy świadczonej przez centrum będzie należała pomoc w codziennych problemach tzn. udzielanie informacji, porad, pomoc serwisowa – poszukiwanie dostawców usług i produktów, np. hydraulik, wsparcie psychologiczne w postaci telefonu zaufania i inne wypracowane działania.
 - urządzenia monitorujące i umożliwiające osobom objętym wsparciem kontakt z centrum wsparcia: urządzenia typu smart, np. tablety, technologie ubieralne (wearables) np. przycisk SOS, bransoletka/opaska:
Dzięki zastosowanemu narzędziom TIK możliwe będzie monitorowanie stanu zdrowia i parametrów życiowych osób korzystających z usług opiekuńczych. Dane będą przekazywane w czasie rzeczywistym, za pośrednictwem specjalnego zamontowanego urządzenia w domu mieszkańca do centrum wsparcia, gdzie zostanie podjęta decyzja o rodzaju pomocy. Ponadto, w miejscach zamieszkania osób objętych wsparciem będą instalowane urządzenia zwiększające bezpieczeństwo samodzielnego funkcjonowania w domu, takie jak czujniki gazu ziemnego, dymu, tlenku węgla. Inicjują one alarmy przy przekroczeniu dopuszczalnych norm, pozwalając zapobiec zagrażającym zdrowiu i życiu sytuacjom, takimi jak wybuch gazu czy zaccadzenie.
 - wsparcie świadczonych usług oraz kontroli ich jakości poprzez zastosowanie narzędzi TIK:
Zastosowanie narzędzi TIK pozwoli na skuteczne monitorowanie usług świadczonych przez opiekunów i opiekunki w gminach biorących udział w projekcie, a dzięki temu na wystandaryzowanie i podniesienie jakości

świadczonych usług poprzez zastosowanie narzędzi optymalizacji ich pracy oraz badania poziomu świadczonych usług.

- zapewnienie relacji społecznych poprzez wykorzystanie narzędzi TIK oraz sieci współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi interesariuszami:

Stworzenie platformy łączącej w sobie zarówno wzmocnienie więzi rodzinnych, przyjacielskich, sąsiedzkich wraz z możliwością kontaktu z profesjonalistami na przykład poprzez zadanie pytań na temat usług społecznych.

b. systemu informatycznego w 14 domach pomocy społecznej na terenie Warszawy. System informatyczny ma usprawnić zarządzanie danymi gromadzonymi w domach pomocy społecznej, dzięki czemu zwiększy się efektywność oferowanych usług dla mieszkańców.

System usprawni funkcjonowanie domów pomocy społecznej w zakresie świadczenia następujących usług:

- usług działu socjalnego;
- usług opiekuńczo-pielęgniarskich;
- zarządzanie usługami świadczonymi w domu pomocy społecznej;
- dopasowanie usług świadczonych mieszkańcom;
- elektroniczny indywidualny plan wsparcia mieszkańca;
- generowanie raportów i sprawozdań;
- tworzenie harmonogramów pracy pracowników.

Ponadto również w domach pomocy społecznej zastosowane będą narzędzia TIK monitorujące stan zdrowia i parametry życiowe mieszkańców domów pomocy społecznej.

Przedsięwzięcie będzie skierowane do osób korzystających z usług opiekuńczych, tj.:

- osób samotnych, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawieni;
- osób, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, którym mogą być przyznane usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze lub posiłek.

B.3. Zakres przestrzenny

Warszawski Obszar Funkcjonalny (Mapa 40)

C. Zgodność ze strategicznymi kryteriami wyboru projektów

C.1. Zgodność z RPO WM

- Przedsięwzięcie wpisuje się w założenia Osi Priorytetowej II *Wzrost e-potencjału Mazowsza*, cel szczegółowy: *Zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych* (Priorytet Inwestycyjny 2c *Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia*) w zakresie typu projektu: zaprojektowanie i budowa systemu wsparcia usług opiekuńczych w oparciu o rozwiązania informatyczne i teleinformatyczne..

Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji wskaźników produktu przypisanych Osi Priorytetowej RPO WM.

Przedsięwzięcie pośrednio wspiera realizację działań właściwych dla Osi Priorytetowej IX *Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem*, celów szczegółowych: *Zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa oraz Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności usług środowiskowych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej*, w ramach którego przewidziano realizację działań związanych z procesem deinstytucjonalizacji przyczyniających się do zwiększenia i wyrównywania dostępu do usług społecznych oraz zwiększenia samodzielności osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (Priorytet Inwestycyjny 9iv *Ułatwienie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym*).

C.2. Zgodność z dokumentami krajowymi i regionalnymi

Projekt wpisuje się w realizację celu rozwojowego SRWM *Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii*, w zakresie zwiększenia dostępu do e-usług. Ponadto realizuje kierunek działań KSRR 1.1. *Wzmacnianie funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich i integracja ich obszarów funkcjonalnych*, w zakresie poddziałania 1.1.1 *Warszawa – stolica państwa*, w którym zwrócono uwagę na konieczność wprowadzenia regulacji organizacyjnych w zakresie integracji dostarczania usług publicznych. Wpisuje się również w realizację zapisów KPZK, w zakresie celu 1. *Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności*. Przyczynia się także do realizacji celu szczegółowego 4. *Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia (miasto konkurencyjne)* KPM.

C.3. Zgodność ze Strategią ZIT WOF

Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celu 1. *Zwiększenie dostępności usług publicznych* w zakresie kierunku działań 1.1. *Usługi informacyjne*, a ponadto kierunku działań 1.3. *Usługi na rzecz aktywności mieszkańców*.

C.4. Wymiar zintegrowany

Przedsięwzięcie ma charakter zintegrowany w wymiarach przestrzennym i problemowym.

1. Wymiar przestrzenny – odpowiada na zdiagnozowane potrzeby gmin. Umożliwi korzystanie z usług niezależnie od miejsca przebywania interesanta. System wsparcia usług opiekuńczych oparty na narzędziach informacyjno-komunikacyjnych będzie otwarty i będzie dawał również możliwość dołączania nowych podopiecznych;
2. Wymiar problemowy – umożliwi wielowymiarową modernizację systemu usług opiekuńczych, zwiększa jego efektywność, jakość świadczonych usług oraz dostosowanie usług do potrzeb podopiecznych. Przedsięwzięcie będzie promowane pod wspólną marką i jednocześnie będzie stanowiło platformę współpracy gminnych jednostek organizacyjnych świadczących usługi w zakresie opieki społecznej.

Przedsięwzięcie jest powiązane z innymi przedsięwzięciami ZIT, tj.:

- *Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF)* w zakresie włączania społecznego osób z niepełnosprawnościami;
- *Zwiększenie zdolności systemu opieki zdrowotnej na terenie m.st. Warszawy do walki z wirusem SARS-CoV-2;*
- *Rozwój opieki nad dziećmi do lat 3 na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego* w zakresie rozwoju usług opiekuńczych.

Ponadto jest powiązane z następującymi przedsięwzięciami komplementarnymi:

- *Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia w zakresie usług specjalistycznych na terenie WOF;*
- *Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym na terenie WOF;*
- *Wsparcie dla opiekunów osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu na terenie WOF;*
- *Koordinowanie i wspieranie rozwoju usług społecznych oraz procesu ich deinstytucjonalizacji na terenie WOF.*

D. Lider projektów

Miasto stołeczne Warszawa

E. Partnerzy w projekcie

Gminy WOF ZIT

Grodzisk Mazowiecki, Jabłonna, Karczew, Legionowo, Marki, Pruszków, Raszyn, Wieliszew, Zielonka, Żyrardów.

Inne organizacje:

Inne podmioty przewidziane w katalogu beneficjentów.

F. Finansowanie w projekcie

F.1. Źródło finansowania (oś priorytetowa RPO WM i Priorytet Inwestycyjny EU)

Oś priorytetowa II, Działanie 2.1, Poddziałanie 2.1.2 , Priorytet Inwestycyjny 2c

F.2. Tryb wyboru

Realizacja projektu w trybie pozakonkursowym jest konieczna z uwagi na jego specyficzny charakter, tzn.:

- projekt ma charakter zintegrowany i jego realizacja bazuje na stworzeniu wspólnych dla gmin WOF rozwiązań informatycznych w tym baz danych, umożliwiających świadczenie usług elektronicznych w tym samym trybie, standardzie oraz pod wspólną marką. Realizacja projektu zapewni uzyskanie wartości dodanej przez umożliwienie mieszkańcom WOF korzystania ze wspólnych dla WOF rozwiązań i zasobów, niezależnie od aktualnego miejsca przebywania. W przypadku realizacji projektu w trybie konkursowym będzie to niemożliwe. Tylko w proponowanej formule możliwe jest powstanie zintegrowanych i spójnych systemów teleinformatycznych wspierających usługi opiekuńcze świadczone przez Ośrodki Pomocy Społecznej i Domy Pomocy Społecznej. Powyższe przyczyni się do świadczenia usług opiekuńczych na szerszą skalę niż dotychczas;
- stworzenie jednolitego i spójnego systemu informatycznego dla gmin WOF przyczyni się do realnego zintegrowania gmin WOF oraz wzmocnienia partnerstwa;
- zakres kompetencyjny samorządu gminnego (w przypadku m.st. Warszawy również samorządu powiatowego) sprawia, że inne podmioty nie mogą realizować w takim zakresie przedmiotowego projektu;
- projekt, w którym uczestniczą tak liczni partnerzy (gminy), gwarantuje zwiększenie efektywności interwencji w stosunku do projektów realizowanych niezależnie przez poszczególne gminy. Jest to związane z wysokimi kosztami stałymi przedsięwzięcia dotyczących stworzenia systemów lub aplikacji informatycznych, z których korzystają poszczególni partnerzy.
- projekt jest powiązany z innymi projektami w ramach ZIT, jak i innymi projektami realizowanymi przez gminy Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego. Dlatego kluczową kwestią dla zapewnienia stabilności realizacji projektu jest zagwarantowanie możliwości korzystania z zasobów wszystkich partnerów przewidzianych w projekcie.

F.3. Wartość ogółem [EUR]

6 250 000 EUR

F.4. Wartość dofinansowania [EUR]

5 000 000 EUR

G. Okres realizacji projektu

2016-2022

H. Wskaźniki projektu

Wskaźnik produktu:

1. Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 – dwustronna interakcja – 8 szt.

Mapa 40. Obszar realizacji projektu Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (E-Opieka)

Źródło: opracowanie własne na podstawie deklaracji uczestnictwa gmin

Projekt 3. Zwiększenie zdolności systemu opieki zdrowotnej na terenie m.st. Warszawy do walki z wirusem SARS-CoV-2

A. Tytuł projektu	
Zwiększenie zdolności systemu opieki zdrowotnej na terenie m.st. Warszawy do walki z wirusem SARS-CoV-2	
B. Opis projektu	
B.1. Cel	
<p>Cel główny Projektu: Zwiększenie potencjału podmiotów leczniczych na terenie m.st. Warszawy w obszarze ratowania zdrowia i życia pacjentów zarażonych w szczególności wirusem SARS-CoV-2 poprzez zakup niezbędnego sprzętu i innych środków niezbędnych do walki z epidemią.</p> <p>Cele szczegółowe Projektu:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Zwiększenie liczby stanowisk OIT;2. Podniesienie bezpieczeństwa personelu medycznego;3. Podniesienie efektywności świadczonych usług w zakresie walki w szczególności z wirusem SARS-CoV-2 oraz innymi chorobami lub wypadkami.	
B.2. Zakres przedmiotowy	
<p>W I kw. 2020 r. na terytorium Polski w tym w m.st. Warszawie wprowadzono stan epidemii związany z szybkim rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2.</p> <p>W związku z wysokim prawdopodobieństwem szybkiego i niekontrolowanego rozprzestrzeniania się choroby, opartego na danych statystycznych z innych państw, a także z uwagi na pilne potrzeby w zakresie ochrony zdrowia publicznego, miasto stołeczne Warszawa postanowiło jak najlepiej przygotować się na pierwszą falę epidemii, przewidywaną na wiosnę 2020 r. i doposażyć szpitale w 30 pełnych stanowisk dla oddziałów intensywnej terapii (OIT).</p> <p>Na bieżąco trwa ocena potrzeb w zakresie ratowania zdrowia i życia ludności w związku z wirusem SARS-CoV-2 na terenie m.st. Warszawy. Z uwagi na kolejne fale epidemii pod koniec 2020 r. planowany jest również zakup i instalacja zespołu kontenerów do czasowej obserwacji pacjentów podejrzanych o zakażenie wirusem SARS-CoV-2. Kontenery mogą również służyć osobom chorym na COVID-19.</p> <p>Bardzo zaczyna niepokoić dynamika przyrostu osób zakażonych w ujęciu dobowym. O ile w połowie marca 2020 r. identyfikowana liczba osób zakażonych wynosiła ok. 20 na dobę i do początków września 2020 r. wskaźnik ten nie przekraczał 59 osób na dobę, to zgodnie z informacjami PSSE na terenie m.st. Warszawa np. 08.10.2020 r. wskaźnik ten wzrósł do poziomu 310 osób na dobę.</p> <p>To pokazuje, że wydolność systemu opieki zdrowotnej w Warszawie jest nadal zagrożona, a liczba osób wymagających opieki szpitalnej, szczególnie na oddziałach intensywnej terapii może w krótkim okresie czasu radykalnie wzrosnąć.</p> <p>W Projekcie wezmą udział podmioty lecznicze z obszaru m.st. Warszawy m.in. Szpital Solec Sp. z o.o., Szpital Wolski im. dr Anny Gostyńskiej SPZOZ, Szpital Bielański im. ks. Jerzego Popiełuszki SPZOZ.</p> <p>Na podstawie m.in. art. 6 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych zostaną zakupione m.in. aparatura i sprzęt do wyposażenia min. 30 stanowisk OIT to jest m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none">• stacje pomp infuzyjnych 6+1,• aparaty do terapii nerko zastępczej z podgrzewaczem,• łóżka OIT,• kardiomoniitory z odłączanym modułem, kapnografią, IBP, NIBP, EKG, ST,• respiratory stacjonarne z kompresorem,• ssaki akumulatorowe z wózkiem,• ssaki elektryczne z wózkiem, <p>a także urządzenia i systemy do biodekontaminacji.</p> <p>Jest to najwyższej jakości sprzęt, którego rozwiązania techniczne zostały pozytywnie zaopiniowane przez Mazowiecki Urząd Wojewódzki.</p> <p>Planowane są również inne zakupy przeznaczone na ochronę ludności przed zachorowaniem i walkę z wirusem SARS-CoV-2 np. materiały ochronne, sprzęt, aparatura lub inne środki.</p>	
B.3. Zakres przestrzenny	
Warszawski Obszar Funkcjonalny (Mapa 41)	
C. Zgodność ze strategicznymi kryteriami wyboru projektów	
C.1. Zgodność z RPO WM	
<p>- Przedsięwzięcie wpisuje się w założenia Osi Priorytetowej VI RPO WM <i>Jakość życia</i> w zakresie celu szczegółowego <i>Zwiększona jakość efektywnie świadczonych usług zdrowotnych o wysokim standardzie w priorytetowych obszarach</i> (Priorytet Inwestycyjny 9a <i>Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju</i></p>	

krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych) w zakresie typu projektu: zapobieganie i zwalczanie epidemii COVID-19.

Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji wskaźników produktu przypisanych VI Osi Priorytetowej RPO WM.

C.2. Zgodność z dokumentami krajowymi i regionalnymi

Jednym z kierunków działań w ramach celu: „Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki” w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. jest „Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego”. W ramach Projektu m.st. Warszawy zostanie zakupiony niezbędny sprzęt do ratowania życia i zdrowia pacjentów zarażonych m.in. wirusem SARS-CoV-2, co ma fundamentalne znaczenia dla ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego.

Ponadto projekt wpisuje się w kierunek interwencji KSRR 2030 1.5. *Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów*, w zakresie działania 1.5.3. *Infrastruktura społeczna*.⁸⁶

C.3. Zgodność ze Strategią ZIT WOF

Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celu 1. *Zwiększenie dostępności usług publicznych* w zakresie kierunku działań 1.3. *Usługi na rzecz aktywności mieszkańców*.

C.4. Wymiar zintegrowany

Przedsięwzięcie ma charakter zintegrowany w wymiarach przestrzennym i problemowym.

1. Wymiar przestrzenny – zgodnie z zapisami RPO WM 2014-2020 najbardziej narażone na wzrost zachorowań są duże miasta, a także sąsiadujące z nimi gminy. Dlatego, mimo tego, że wszystkie szpitale są zlokalizowane na terenie m.st. Warszawy, to świadczą one usługi również na rzecz mieszkańców WOF.
2. Wymiar problemowy – umożliwi zwiększenie dostępu do specjalistycznego sprzętu, potrzebnego do leczenia mieszkańców WOF zakażonych wirusem SARS-CoV-2. Projekt ma charakter uzupełniający w stosunku do podobnego projektu, realizowanego przez Samorząd Województwa Mazowieckiego;

Przedsięwzięcie jest powiązane z innymi przedsięwzięciami ZIT, tj.:

- *Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (E-Opieka);*
- *Informatyzacja służby zdrowia na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego.*

D. Lider projektów

Miasto stołeczne Warszawa

E. Partnerzy w projekcie

Inne organizacje:

Inne podmioty przewidziane w katalogu beneficjentów.

F. Finansowanie w projekcie

F.1. Źródło finansowania (oś priorytetowa RPO WM i Priorytet Inwestycyjny EU)

Oś priorytetowa VI, Działanie 6.3, Priorytet Inwestycyjny 9a

F.2. Tryb wyboru

Realizacja projektu w trybie pozakonkursowym/nadzwyczajnym jest konieczna z uwagi na jego specyficzny charakter, tzn.: wdrożenie projektu ma pozytywny wpływ w zakresie zwiększenia zdolności systemu opieki zdrowotnej na terenie m.st. Warszawy w walce o zdrowie i życie osób zarażonych wirusem SARS-CoV-2.

W ramach projektu zwiększy się m.in. liczba stanowisk OIT, co bezpośrednio przełoży się na zwiększenie potencjału warszawskich szpitali do walki z COVID-19, a także zwiększy się dostępność pacjentów do specjalistycznego sprzętu ratującego zdrowie i życie ludzi. Ponadto zostanie usprawniony proces diagnozy chorych osób poprzez zakup i instalację zespołu kontenerów wraz z niezbędnym sprzętem i wyposażeniem.

Projekt ma także pozytywny wpływ na zwiększenie bezpieczeństwa personelu medycznego, obsługującego nowo zakupiony, nowoczesny sprzęt.

Działania podjęte w niniejszym projekcie wpisują się w politykę rządu RP oraz samorządu woj. mazowieckiego w zakresie walki z COVID-19, gdyż wzmacniają potencjał systemu opieki zdrowotnej kraju i regionu. Zakres projektu wymaga akceptacji Wojewody.

F.3. Wartość ogółem [EUR]

⁸⁶ Większość przedsięwzięć w Strategii ZIT WOF odnosi się do poprzedniej wersji KSRR, która obowiązywała w 2015 r. Ze względu na fakt, że niniejszy projekt jest odpowiedzią na epidemię COVID-19, która wybuchła w 2019 r., odniesiono się do obecnie obowiązującego dokumentu – KSRR 2030.

2 052 485,18⁸⁷

F.4. Wartość dofinansowania [EUR]

1 405 000

G. Okres realizacji projektu

2020-2021

H. Wskaźniki projektu

Wskaźnik produktu:

- Liczba wspartych podmiotów leczniczych – 3 szt.
- Liczba urządzeń aparatury medycznej/sprzętu medycznego zakupionych w programie – 133 szt.
- Wartość zakupionego sprzętu medycznego (CV 2) - 1 353 000 EUR
- Liczba zakupionych respiratorów w celu wsparcia leczenia COVID-19 (CV 7) – 24 szt.
- Dodatkowa przestrzeń łóżkowa stworzona dla pacjentów chorych na COVID-19 (CV 8) – 24 szt.

Mapa 41. Obszar realizacji projektu Zwiększenie zdolności systemu opieki zdrowotnej na terenie m.st. Warszawy do walki z wirusem SARS-CoV-2

Źródło: opracowanie własne na podstawie deklaracji uczestnictwa gmin

⁸⁷ Wartość projektu ogółem 9 287 495,46 PLN; do przeliczenia użyto kursu przeliczeniowego obowiązującego w listopadzie 2020: 1 EUR= 4,5250 zł

Załącznik 5. Spójność Strategii z dokumentami programowymi, strategicznymi i planistycznymi

Tabela 38. Matryca powiązań celów Strategii ZIT WOF z celami głównymi i szczegółowymi Umowy Partnerstwa

	1. Zwiększenie dostępności usług publicznych	1.1. Usługi informacyjne	1.2. Usługi edukacyjne	1.3. Usługi na rzecz aktywności mieszkańców	2. Rozwój sieci powiązań gospodarczych	2.1. Tereny inwestycyjne	2.2. Kapitał ludzki	3. Poprawa jakości przestrzeni	3.1. Powiązania komunikacyjne	3.2. Środowisko przyrodnicze i wartości kulturowe
1. Zwiększenie konkurencyjności gospodarki										
Podnoszenie jakości i umiędzynarodowienie badań oraz wzrost wykorzystania ich wyników w gospodarce										
Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw										
Zwiększenie wykorzystania TIK w gospodarce i społeczeństwie										
Lepsze kompetencje kadr gospodarki										
Bardziej efektywne wykorzystanie zasobów na rynku pracy										
Zmniejszenie emisyjności gospodarki										
Poprawa zdolności adaptacji do zmian klimatu oraz rozwój systemów zarządzania zagrożeniami										
Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie										
Poprawa jakości i funkcjonowania oferty systemu transportowego oraz zwiększenie transportowej dostępności kraju w układzie europejskim										
Zwiększenie stabilności dostaw energii elektrycznej i gazu ziemnego										
2. Poprawa spójności społecznej i terytorialnej										
Wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym										
Ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług										
Włączenie społeczności zamieszkałych obszary peryferyjne i zdegradowane										
Poprawa jakości i funkcjonowania oferty systemu transportowego oraz zwiększenie transportowej dostępności kraju w układzie krajowym										
3. Podniesienie sprawności i efektywności państwa										
Poprawa warunków administracyjnoprawnych dla rozwoju gospodarki										
Zwiększenie zastosowania TIK w gospodarce i społeczeństwie										

Źródło: Na podstawie Raportu Końcowego z ewaluacji ex-ante Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014-2020+, Agrotec Polska Sp. z o.o., grudzień 2014.

Tabela 39. Matryca powiązań celów osi priorytetowych RPO WM z celami Strategii ZIT WOF

Oś Priorytetowa	OP II	OP III		OP IV	OP VI	OP VIII	OP X	
	Zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych	Zwiększony poziom handlu zagranicznego sektora MŚP	Ulepszone warunki do rozwoju MŚP	Lepsza jakość powietrza	Jakość życia	Powrót do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3	Wzrost dostępności do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej	Zwiększenie zdolności do zatrudnienia uczniów szkół i placówek oświatowych kształcenia zawodowego
<i>Cel szczegółowy</i>								
1. Zwiększenie dostępności usług publicznych								
1.1. Usługi informacyjne	PI 2c							
1.2. Usługi edukacyjne	PI 2c						PI 10i	PI 10iv
1.3. Usługi na rzecz aktywności mieszkańców	PI 2c				PI 9a	PI 8iv		
2. Rozwój sieci powiązań gospodarczych								
2.1. Tereny inwestycyjne			PI 3a					
2.2. Kapitał ludzki							PI 10i	PI 10iv
3. Poprawa jakości przestrzeni								
3.1. Powiązania komunikacyjne				PI 4e				
3.2. Środowisko przyrodnicze i kulturowe				PI 4e				

Źródło: Na podstawie Raportu Końcowego z ewaluacji ex-ante Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014-2020+, Agrotec Polska Sp. z o.o., grudzień 2014. Tabela została uzupełniona o OP VI ze względu na aktualizację Strategii ZIT w 2020 r. m.in. z powodu epidemii COVID-19.

Tabela 40. Matryca powiązań celów SRWM z celami Strategii ZIT WOF

SRWM	Cel priorytetowy	Cele strategiczne			Cele ramowe	
	Wzrost zdolności konkurencyjnej przemysłu w regionie poprzez stymulowanie zmian strukturalnych, pobudzenie aktywności innowacyjnej oraz efektywne wykorzystanie zasobów	Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii, w zakresie zwiększenia dostępu do e-usług	Trwały i zrównoważony rozwój regionu oparty o endogeniczne czynniki rozwoju oraz wzrost dostępności	Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki	Zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska	Wykorzystanie kultury i dziedzictwa kulturowego do rozwoju przemysłów kreatywnych
1. Zwiększenie dostępności usług publicznych						
1.1. Usługi informacyjne						
1.2. Usługi edukacyjne						
1.3. Usługi na rzecz aktywności mieszkańców						
2. Rozwój sieci powiązań gospodarczych						
2.1. Tereny inwestycyjne						
2.2. Kapitał ludzki						
3. Poprawa jakości przestrzeni						
3.1. Powiązania komunikacyjne						
3.2. Środowisko przyrodnicze i kulturowe						

Źródło: Na podstawie Raportu Końcowego z ewaluacji ex-ante Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014-2020+, Agrotec Polska Sp. z o.o., grudzień 2014.

Tabela 41. Matryca powiązań celów KSRR z celami Strategii ZIT WOF

	1. Zwiększenie dostępności usług publicznych	1.1. Usługi informacyjne	1.2. Usługi edukacyjne	1.3. Usługi na rzecz aktywności mieszkańców	2. Rozwój sieci powiązań gospodarczych	2.1. Tereny inwestycyjne	2.2. Kapitał ludzki	3. Poprawa jakości przestrzeni	3.1. Powiązania komunikacyjne	3.2. Środowisko przyrodnicze i kulturowe
1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów (konkurencyjność)										
1.1. Wzmacnianie funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich i integracja ich obszarów funkcjonalnych		1.1.1	1.1.1	1.1.1		1.1.1	1.1.1		1.1.1	1.1.1
1.2. Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji poza ośrodkami wojewódzkimi										
1.3. Budowa podstaw konkurencyjności województw – działania tematyczne						1.3.2	1.3.1			
2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (spójność)										
2.1. Wzmacnianie spójności w układzie krajowym										
2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe										
2.3. Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze										
2.4. Przewyciążanie niedogodności związanych z położeniem obszarów przygranicznych, szczególnie wzdłuż zewnętrznych granic UE										
2.5. Zwiększanie dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich na obszarach o najniższej dostępności										
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie (sprawność)										
3.1 Wzmocnienie strategicznego wymiaru polityki regionalnej	Realizacji celów KSRR będą sprzyjać mechanizmy przyjęte do wdrażania Strategii ZIT WOF: ZIT wdrażane będą w formule zinstytucjonalizowanego partnerstwa zawartego pomiędzy 40 gminami WOF, w ramach którego rolę lidera pełni m.st. Warszawa. Sposób wdrażania realizuje potrzebę wzmocnienia współpracy na rzecz zarządzania obszarami funkcjonalnymi.									
3.2 Poprawa jakości zarządzania politykami publicznymi, w tym ich właściwe ukierunkowanie terytorialne										
3.3 Przebudowa i wzmocnienie koordynacji w systemie wieloszczeblowego zarządzania										
3.4 Wspomaganie budowy kapitału społecznego dla rozwoju regionalnego w oparciu o sieci współpracy między różnymi aktorami polityki regionalnej										

Źródło: Na podstawie Raportu Końcowego z ewaluacji ex-ante Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014-2020+, Agrotec Polska Sp. z o.o., grudzień 2014.

Tabela 42. Matryca powiązań celów KPZK z celami Strategii ZIT WOF

	1. Zwiększenie dostępności usług publicznych	1.1. Usługi informacyjne	1.2. Usługi edukacyjne	1.3. Usługi na rzecz aktywności mieszkańców	2. Rozwój sieci powiązań gospodarczych	2.1. Tereny inwestycyjne	2.2. Kapitał ludzki	3. Poprawa jakości przestrzeni	3.1. Powiązania komunikacyjne	3.2. Środowisko przyrodnicze i kulturowe
1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności		1.	1.	1.		1.	1.		1.	1.
2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów										
3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej									3.2.2	3.2.2
4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski									4.6	4.6
5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa										
6. Przywrócenie i utwalenie ładu przestrzennego										

Źródło: Na podstawie Raportu Końcowego z ewaluacji ex-ante Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014-2020+, Agrotec Polska Sp. z o.o., grudzień 2014.

Tabela 43. Matryca powiązań celów Założeń KPM z celami Strategii ZIT WOF

	1. Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia.	2. Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej	3. Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich.	4. Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji.	5. Stworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich, w tym w szczególności na obszarach metropolitalnych.
1. Zwiększenie dostępności usług publicznych					Realizacji celów KSRR będą sprzyjać mechanizmy przyjęte do wdrażania Strategii ZIT WOF. ZIT wdrażane będą w formule zinstytucjonalizowanego partnerstwa zawartego pomiędzy 40 gminami WOF, w ramach którego rolę lidera pełni m.st. Warszawa. Sposób wdrażania realizuje potrzebę wzmocnienia współpracy na rzecz zarządzania obszarami funkcjonalnymi.
1.1. Usługi informacyjne					
1.2. Usługi edukacyjne					
1.3. Usługi na rzecz aktywności mieszkańców					
2. Rozwój sieci powiązań gospodarczych					
2.1. Tereny inwestycyjne					
2.2. Kapitał ludzki					
3. Poprawa jakości przestrzeni					
3.1. Powiązania komunikacyjne					
3.2. Środowisko przyrodnicze i kulturowe					

Źródło: Na podstawie Raportu Końcowego z ewaluacji ex-ante Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014-2020+, Agrotec Polska Sp. z o.o., grudzień 2014.

Załącznik 6. Wykaz planów gospodarki niskoemisyjnej (PGN) w gminach WOF

Tabela 44. Wykaz PGN w gminach WOF

Ip.	Gmina	Numer i data uchwały Rady Gminy/Miasta przyjmującej PGN	Data akceptacji PGN przez NFOŚiGW lub WFOŚiGW
1	Błonie	Uchwała nr XVIII/166/16 z dnia 18.04.2016 r.	11.05.2016 r.
2	Brwinów	Uchwała nr XX.186.2015 z dnia 29.12.2015 r.	18.02. 2016 r.
3	Czosnów	Uchwała nr XII/86/2015 z dnia 29.09.2015 r.	23.02.2016 r.
4	Grodzisk Mazowiecki	Uchwała nr 314/2016 z dnia 24.02.2016 r.	26.02.2016 r.
5	Góra Kalwaria	Uchwała nr XVII/226/2016 z dnia 30.03.2016 r.	12.05.2016 r.
6	Halinów	Uchwała nr XVIII.154.2016 z dnia 10.03.2016 r. oraz zmieniająca ją uchwała nr XXIV.193.2016 z dnia 28.07.2016 r.	28.07.2016 r.
7	Izabelin	Uchwała nr XVI/131/16 z dnia 25.05.2016 r.	31.05.2016 r.
8	Jabłonna	Uchwała nr XVIII/177/2016 z dnia 24.02.2016 r.	29.02.2016 r.
9	Jaktorów	Uchwała nr XX/170/2016 z dnia 27.06.2016 r.	5.07.2016 r.
10	Józefów	Uchwała nr 43/VII/2016 z dnia 27.01.2016 r.	16.02.2016 r.
11	Karczew	Uchwała nr XX/177/2016 z dnia 12.05.2016 r.	12.07.2016 r.
12	Kobyłka	Uchwała nr XVII/155/16 z dnia 22.02.2016 r.	21.01.2016 r.
13	Konstancin Jeziorna	Uchwała nr 163/VII/13/2015 z dnia 21.10.2015 r.	16.05.2016 r.
14	Legionowo	Uchwała nr XIV/174/2015 z dnia 29.12.2015 r.	13.05.2016 r.
15	Leszno	Uchwała nr XIX/113/2016 z dnia 24.02.2016 r.	25.04.2016 r.
16	Lesznowola	Uchwała nr 217/XVI/2016 z dnia 24.02.2016 r. Uchwała w nr 323/XXVIII/2020 z dnia 24.09.2020 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Lesznowola	13.01.2016 r. Data akceptacji aktualizacji PGN 13.11.2020 r.
17	Łomianki	Uchwała nr XV/184/2016 z dnia 24.03.2016 r.	14.04.2016 r.
18	Marki	Uchwała nr XXXI/223/2016 z dnia 29.06.2016 r.	4.07.2016 r.
19	Michałowice	Uchwała nr XIV/153/2016 z dnia 11.05.2016 r.	31.05.2016 r.

20	Milanówek	Uchwała nr 148/XIX/16 z dnia 21.04.2016 r.	27.04.2016
21	Nadarzyn	Uchwała nr XVIII.220.2016 z dnia 27.04.2016 r. Zaktualizowana uchwała nr XXVIII.354.2017 z dnia 1.03.2017 r.	04.05.2016 r.
22	Nieporęt	Uchwała nr XXIV/32/2016 z dnia 28.04.2016 r.	06.05.2016 r.
23	Nowy Dwór Mazowiecki	Uchwała nr XII/117/15 z dnia 26.10.2015 r.	25.04.2016 r.
24	Otwock	Uchwała nr XXVII/222/16 z dnia 29.04.2016 r.	18.05.2016 r.
25	Ożarów Mazowiecki	Uchwała nr XVIII/188/15 z dnia 29.12.2015 r.	15.02.2016 r.
26	Piaseczno	Uchwała nr 296/XII/2015 z dnia 23.09.2015 r.	11.12.2015 r.
27	Piastów	Uchwała nr XVIII / 120 / 2016 z dnia 22.02. 2016 r.	29.02.2016 r.
28	Podkowa Leśna	Uchwała nr 138/XXIV/2016 z dnia 24.05.2016 r.	10.06.2016 r.
29	Pruszków	Uchwała nr XVI.157.2016 z dnia 28.01.2016 r. (przyjęcie aktualizacji PGN)	21.01.2016 r.
30	Radzymin	Uchwała nr 194/XVI/2016 z dnia 27.01.2016 r.	28.01.2016 r.
31	Raszyn	Uchwała nr XXI/201/2016 z dnia 14.04.2016 r.	13.06.2016 r.
32	Sulejówek	Uchwała nr XV/109/2015 z dnia 29.10.2015 r.	01.03.2016r.
33	Stare Babice	Uchwała nr XXII/211/16 z dnia 29.09.2016 r.	6.12.2016r.
34	Wiązowna	Uchwała nr 118.XVI.2015 z dnia 30.10.2015 r.	01.03.2016 r.
35	Wieliszew	Uchwała nr XX/160/2016 z dnia 25.02.2016 r.	11.05.2016 r.
36	Wołomin	Uchwała nr XXXII-612017 z dnia 26.01.2017 r.	08.03.2017 r.
37	Ząbki	Uchwała nr XIV 125/2015 z dnia 29.09.2015 r. oraz zmieniająca ją uchwała nr XXVII/248/2016 z dnia 23.06.2016 r.	20.07.2016 r.
38	Zielonka	Uchwała nr XIX/145/16 z dnia 28.01.2016 r.	28.01.2016 r.
39	Żyrardów	Uchwała nr XVI/93/15 z dnia 24.11.2015 r.	04.05.2016 r.
40	m.st. Warszawa	Uchwała nr XXI/522/2015 z dnia 10 grudnia 2015 r.	16.02.2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie deklaracji gmin

SPIS TABEL:

Tabela 1. Analiza SWOT dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego w kontekście realizacji ZIT	51
Tabela 2. Wskaźniki rezultatu strategicznego dla kierunku działań 1.1 Usługi informacyjne.....	58
Tabela 3. Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF).....	58
Tabela 4. Informatyzacja administracji publicznej oraz instytucji i zasobów kultury na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	59
Tabela 5. Wskaźniki rezultatu strategicznego dla kierunku działań 1.2 Usługi edukacyjne	61
Tabela 6. Rozwój kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego.....	62
Tabela 7. Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	62
Tabela 8 Przygotowanie szkół, nauczycieli i uczniów do nauczania zdalnego	62
Tabela 9. Wskaźniki rezultatu strategicznego dla kierunku działań 1.3 Usługi na rzecz aktywności mieszkańców.....	64
Tabela 10. Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (E-Opieka).....	65
Tabela 11. Zwiększenie zdolności systemu opieki zdrowotnej na terenie m.st. Warszawy do walki z wirusem SARS-CoV-2	65
Tabela 12. Rozwój opieki nad dziećmi do lat 3 na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego.....	65
Tabela 13. Informatyzacja służby zdrowia na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	66
Tabela 14 Wskaźniki rezultatu strategicznego dla kierunku działań 2.2 Tereny inwestycyjne.....	68
Tabela 15Rozwój oferty terenów inwestycyjnych Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego.....	69
Tabela 16 Wskaźniki rezultatu strategicznego dla kierunku działań 2.3 Kapitał ludzki.....	71
Tabela 17 Rozwój kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego.....	72
Tabela 18 Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	72
Tabela 19 Wskaźniki rezultatu strategicznego dla kierunku działań 3.1 Powiązania komunikacyjne	83
Tabela 20 Rozwój sieci tras rowerowych na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	84
Tabela 21. Rozwój sieci parkingów na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego.....	84
Tabela 22. Wskaźniki rezultatu strategicznego dla kierunku działań 3.2 Środowisko przyrodnicze i kulturowe	86
Tabela 23. Rozwój sieci tras rowerowych na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	87
Tabela 24. Rozwój sieci parkingów P+R na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego.....	87
Tabela 25. Matryca obszary problemowe – kierunki działań-projekty	89
Tabela 26. Indykatywna lista przedsięwzięć finansowanych w ramach instrumentu ZIT	106
Tabela 27. Indykatywna tabela finansowa ZIT	107
Tabela 28. Wstępna lista projektów ZIT w trybie pozakonkursowym	110
Tabela 29. Lista przedsięwzięć ZIT w trybie konkursowym.....	111
Tabela 30. Propozycje kryteriów merytorycznych - szczegółowych, dotyczące wyboru przedsięwzięć/projektów ZIT w trybie pozakonkursowym i konkursowym	114
Tabela 31. Propozycje kryteriów merytorycznych dotyczących zgodności ze Strategią ZIT WOF na potrzeby wyboru przedsięwzięć/projektów ZIT w trybie pozakonkursowym* i konkursowym.	116
Tabela 32. Tabela wskaźników produktu, rezultatu bezpośredniego i rezultatu strategicznego.....	120
Tabela 33. Spotkania konsultacyjne	132
Tabela 34. Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu Strategii ZIT WOF w ramach konsultacji społecznych	134
Tabela 35. Lista projektów komplementarnych (pozakonkursowych) w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 4.v., Osi Priorytetowych I i VI Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (stan na listopad 2019 r.).....	143
Tabela 36. Lista przedsięwzięć towarzyszących ZIT w ramach RPO WM 2014-2020	160
Tabela 37. Lista pozostałych projektów/przedsięwzięć towarzyszących ZIT WOF, ujętych w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Mazowieckiego (według stanu z maja 2017 r.) oraz Dokumentie Implementacyjnym do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspekt. do 2030).....	162

Tabela 38. Matryca powiązań celów Strategii ZIT WOF z celami głównymi i szczegółowymi Umowy Partnerstwa	179
Tabela 39. Matryca powiązań celów osi priorytetowych RPO WM z celami Strategii ZIT WOF	180
Tabela 40. Matryca powiązań celów SRWM z celami Strategii ZIT WOF	180
Tabela 41. Matryca powiązań celów KSRR z celami Strategii ZIT WOF	181
Tabela 42. Matryca powiązań celów KPZK z celami Strategii ZIT WOF	182
Tabela 43. Matryca powiązań celów Założeń KPM z celami Strategii ZIT WOF	182
Tabela 44. Wykaz PGN w gminach WOF	183

SPIS MAP:

Mapa 1. Warszawski Obszar Funkcjonalny wg rodzaju gmin.....	9
Mapa 2. Liczba ludności w 2013 r.....	11
Mapa 3. Dostępność w miejscach publicznych elektronicznych czytników informacji skierowanych do mieszkańców w 2014 r.....	13
Mapa 4. Dostępność w miejscach publicznych elektronicznych czytników informacji skierowanych do osób z niepełnosprawnościami w 2014 r.....	13
Mapa 5. Turyści korzystający z noclegu na 1000 mieszkańców w 2013 r.	15
Mapa 6. Dostępność elektronicznych czytników informacji skierowanych do turystów w 2014 r.....	16
Mapa 7. Dostępność elektronicznej archiwizacji dokumentów w urzędach w 2014 r.	17
Mapa 8. Liczba uczniów przypadająca na 1 komputer z szerokopasmowym dostępem	18
Mapa 9. Dostępność elektronicznego dziennika lekcyjnego w 2014 r.	20
Mapa 10. Dostępność szkolnej e-biblioteki w 2014 r.....	20
Mapa 11. Możliwość monitorowania sytuacji życiowej podopiecznych OPS za pomocą TIK w 2014 r.	23
Mapa 12. Możliwość monitorowania funkcji życiowych podopiecznych OPS za pomocą TIK w 2014 r.	23
Mapa 13. Poziom zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie dostępności specjalistycznej opieki zdrowotnej w 2014 r.....	24
Mapa 14. Odsetek dzieci do lat 3 objętych opieką w żłobkach w 2013 r.....	25
Mapa 15. Poziom zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie dostępności opieki nad dziećmi do lat 3 w 2014 r.	26
Mapa 16. Podmioty zarejestrowane w REGON na 1000 mieszkańców w 2013 r.....	27
Mapa 17. Liczba podmiotów gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego na 10 000 mieszkańców w 2013 r.....	28
Mapa 18. Możliwość zaspokojenia potrzeb podmiotów zgłaszających zapytanie o tereny pod działalność gospodarczą w latach 2010-2014.....	30
Mapa 19. Poziom zaspokojenia potrzeb w zakresie dostępności doradztwa edukacyjno-zawodowego w gimnazjach w 2014 r.	32
Mapa 20. Inicjatywy wspierające rozwój postaw przedsiębiorczych wśród dzieci i młodzieży w latach 2010-2014	33
Mapa 21. Poziom kompetencji dzieci ze szkół podstawowych w zakresie podstaw przedsiębiorczych w 2014 r.	33
Mapa 22. Poziom kompetencji młodzieży gimnazjalnej w zakresie podstaw przedsiębiorczych w 2014 r.	34
Mapa 23. Inicjatywy wspierające rozwój postaw innowacyjnych i kreatywnych wśród dzieci i młodzieży w latach 2010-2014 r.	35
Mapa 24. Inicjatywy wspierające zainteresowania lub kompetencje w zakresie przedmiotów ścisłych wśród dzieci i młodzieży w latach 2010-2014.....	35
Mapa 25. Gęstość zaludnienia w 2013 r.....	36
Mapa 26. Działania na rzecz rozwoju proekologicznego transportu publicznego w latach 2010-2014	40
Mapa 27. Dostępność parkingów „Parkuj i Jedź” w 2014 r.	41
Mapa 28. Gęstość dróg rowerowych w 2013 r.	42
Mapa 29. Ocena zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie dostępności dróg rowerowych w 2014 r...	42
Mapa 30. Dostępność dróg rowerowych o znaczeniu komunikacyjnym w 2014 r.	43
Mapa 31. Działania na rzecz rozwoju systemu małej retencji w latach 2010-2014.....	44

Mapa 32. Działania na rzecz termomodernizacji budynków użyteczności publicznej w latach 2010-2014	46
Mapa 33. Działania na rzecz termomodernizacji budynków komunalnych w latach 2010-2014.....	47
Mapa 34. Działania na rzecz wymiany publicznego systemu oświetlenia na bardziej ekologiczny w latach 2010-2014	47
Mapa 35. Działania na rzecz budowy instalacji OZE w latach 2010-2014	48
Mapa 36. Działania na rzecz dostosowania sieci energetycznej do przyłączenia wytwórców energii z OZE w latach 2010-2014	49
Mapa 37. Działania na rzecz rozwoju infrastruktury selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w latach 2010-2014	50
Mapa 38. Liczba zabytków nieruchomych w 2013 r.	50
Mapa 39. Obszar realizacji projektu Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF).....	171
Mapa 40. Obszar realizacji projektu Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (E-Opieka)	175
Mapa 41. Obszar realizacji projektu Zwiększenie zdolności systemu opieki zdrowotnej na terenie m.st. Warszawy do walki z wirusem SARS-CoV-2.....	178

